

138,

సంపు. ౧౩ థాత సంచత్పరము, కార్తికమాసము (సవంబరు ౧౯౩౬) సంఖ్య ౧౧

కొండ్కోన

మండిపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రి

మూడుదారులు కలిసి మొత్తమై తగుచోట
మూడుకాల్వలు కలిసి మొత్తమై తగుచోట
మూడుమాటలు కలిసి మొత్తమై తగుచోట
మూడుమూఁజేక మైమురియుచుండెనుచోట
తొలిమేడలో నీవు తెలిగవై గూర్చుండ,
జేమోడ్చి యెదుగుగాఁ జేరియుండితి నేను;
చూచి చూడక నన్ను జూచుచుంటివి నీవు
నీమ్రోలఁ జేమోడ్చి నిలిచియుండితి నేను;
పిలిచి దరిఁజేర్చువని తలఁచుచుంటిని నేను.

పిలువవైతివి నీవు — తలకుఁ బొందితి నేను;
నీపాదములవద్ద నిలిపితిని నాతలను;

దయవీడి, డాకాల్ దన్నితివి నాతలను;
తాకులో లీనమై తనివిఁ జెందితిని;
తనివిలో నానందతనువుఁ దాల్చితిని.

అడవిలోఁ గల దొక్కయమృతంపు బావి; ఆ
బావిచెంతనె కలదు పాఠాతపుఁజెట్టు;—
చెట్టుకిందనె కలదు చిన్నయిల్లొకటి; ఆ
యిల్లొలో నివసితు మేను నాయిల్లాలు;
ఇల్లాలు నేను నాయిల్లొలోపలనుదు
మెన్ని నాళ్లయ్యెనో యెఱుకలేదయ్యె—

ఒకనాటిమలుసంజ నొ ప్పెఱుంగగ లేక,
యడవి వీడితి, —నూరికరిగి, తడసితిని.—
ఊరిమేడలలోన, ఊరియిల్లాడలోఁ
జిక్కితిని, —స్రక్కితిని—స్రక్కి యేడ్చితిని.

నన్ను వెదకుచు వచ్చి, నాయంతి ననుజూచి
జాలిగొనె; కొంగింటఁ జనవుమై నిలిపికొనె,—
అడవిలో మాయంటి కరిగి మే మిర్వురము
తోంటియానందానఁ దూగితిమి మరల.

మూఁడేళ్ల మొత్తాన, మూఁడుకొమ్మలకొండ—
ఏడుగోడలనడుమ నిల్లొకటి కలదచట—
ఇల్లాలితోడ నాయంటఁ గాపురముందు;
ఒకరియింటికిఁ జోదు; ఒకరికంటను బడదు;
గుట్టుగా నిల్లాలు కూర్చుండు నింటిలో;—
ఎఱుంగ దెవ్వరిని నాయిల్లాలు ననుదక్క;

ఇలువీడి పెరచోట్ల కిల్లాలుపోకుండ,
గుమ్మాన నేవేళఁ గూర్చుండుఁ గనిపెట్టి;
పెరవారు నాయంటఁ జొరకుండఁ గాచుకొని,
గుట్టుగా నిల్లాలిఁ గూడి యానందింతు;
ఇల్లాలిఁ బైకి రాసీను నేననునింద,
ఇల్లాలిగుట్టు పైకెఱుగనీ ననునింద;
నిందలన్నియుఁ దలను నిలుపుకొందును గాని,
యెఱుగనీ నొరుల నాయిల్లాలి గుట్టు.

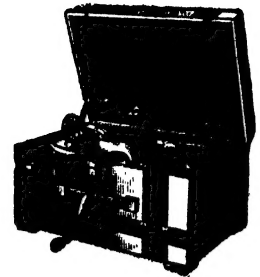
ఏల నయిల్లాలి నిచ్చోట నచ్చోట—
తిరుగనిచ్చెద వోరి తెలివితక్కువవాడ?
గుట్టులేనిల్లాలు కూడునా నీతోడ?
మనసిచ్చి నీతోడ మాటాడవచ్చునా?
పట్నానకాపురము పాడుచేసెను నిన్ను;
అడవిలోనికిఁజోయి యం దుండరాదా?
కొండపై నివసిండుఁగూడదా నీకు?

అలిబిల్లిదీగ లలుకొనుకానఁ
నిలువుటాడలపుట్టిగల దొడ్డి యెఱుంగవా?
ఆమట్టికింద నొకఁడునుంటిరటిని గట్టి
యిల్లాలితోడ నీవేల నిర్వోగతేవు?
గుట్టుగా మట్టుగాఁ గూడి యిల్లాలితో
ఒరుకంటఁ బడకుండ నుండఁగల వచ్చోట;
అట కేగి నిలువుమా
... .. ఆనందమందుమా.

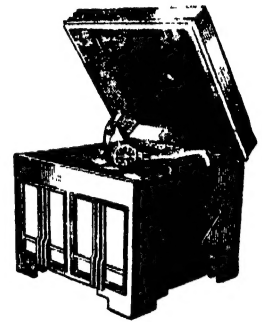
అడవిలోఁ గొండపై నాకుంటును మేము
నివసెందు మేవేళ—నేను నా యిల్లాలు;

నదురేయి నొకనాఁడు, నా ప్రక్కనె పరుండి
తను వెఱుంగని నిద్దురను జెందె నిల్లాలు;
తళతళని వింటఁ జాక్కలు వెల్లుచుండె; ఆ
వెలుగులోఁ జీకట్లు విలసిల్లుచుండె;
వెలుగుచీకటిఁగూడి చెలువొందఁ దనివొంది
యిలువీడి దవ్వుగా నేగితిని; తడసితిని;
కారుమబ్బులు గ్రోజ్జు; గాలివానయు వచ్చె;
శ్రోవకన్నడకుండఁ ద్రోవుఁ బాటయ్యె;

“హిస్ మాస్టర్స్ వాయిస్”

మాడల్ 118
వెల రూ. 120.

మాడల్ 178
వెల రూ. 140.

మాడల్ 176
వెల రూ. 150.

ఈ దీపావళి పండుగలకు

జగద్విఖ్యాత “హిస్ మాస్టర్స్ వాయిస్” వారి ఈ నూతన గ్రామఫోన్ మెషీనులందు, నవరసభరితమై యలరారు “హిస్ మాస్టర్స్ వాయిస్” నెట్టు రికార్డులను విని, మీ యిచ్చవచ్చినప్పుడెల్ల మంగళకరమైన సంగీతప్రణామముచే ఆనందము పొందుడు!

“హిస్ మాస్టర్స్ వాయిస్” నెట్టు రికార్డులు

రామదాసు	13 8	గయోపాఖ్యానము	13 8
సావిత్రి	13 8	భక్త మీరాబాయి	11 4
మిస్ 1934	9 0	కచ్చేరి నెట్టు	13 0
ప్రహ్లాద	11 4	పుండలీక	11 4
భక్త కుచేల	9 0	రాధాకృష్ణ	6 12
ద్రాపదీ మానసంరక్షణము	9 0	మాయాబజారు	11 4
విశ్వామిత్ర	13 8	భక్త కబీరు	9 0

తగ్గింపుధరలు తెలుపు క్రొత్త మెషీను కేటలాగులుగాని,
పై కనుడరచిన నాటకపుస్తకములుగాని
వలయువారికి ఉచితము!

ది గ్రామఫోన్ కంపెని లిమిటెడ్.

45, సోత్ వెరేడ్,

బెంగుళూరు.

చలిజ్వరమా

దీనిని నేవించినచో
తిరిగి బలము చేకూరును.

ఈ తెల్లని పొడవైన పొరల బలమును శక్తిని నొడవ
గూర్చుకలుగునా యను శంకబోధమును. అయితే దాని
యందు ఆరోగ్యము మొక్క ముఖ్యరహస్యమిమిడియున్న
దనుసంగతిని మరువవద్దు. అందువలన దానికి 'సనటోజెన్'
అని పేరు. అనగా, ఆరోగ్యప్రదాయిని అని అర్థము.

సనటోజెన్ గురించి బొంబాయిలోని యం. జే. నేల్
గారు ఏమి వ్రాసియుండెనో మీరు వినియున్నారా?
ఆలేఖి యిది—

“చలిజ్వరము తరుచుగా వచ్చుచుండుటచేత
బొత్తిగా శక్తివశిష్టుడనైతిని. ఆహారమేమియు తిన
లేకుంటిని. సనటోజెన్ నేవించిన తరువాత చలి
జ్వరము తగ్గెను. ఆకలి హెచ్చెను. జీర్ణశక్తి గలిగెను.
ఇప్పుడు ఆహారమును భుజింపగలను. ఆరోగ్యము గూడ
చక్కబడినది. నా శరీరమున ఒక విధముగ యుత్సాహ
పటిమ ప్రవహించుచున్నది.”

ఇతరులు వేనకువేలమంది ఆరోగ్యము బలము కెంది
'సనటోజెన్' యొడల కృతజ్ఞులై యున్నారు. మీరుగూడ
అజీవధముగ తిరిగి మీ బలమును సంపాదించుకొనవచ్చును.
ఈరోజునుండియే సనటోజెన్ ప్రారంభింపుము. ప్రతి
మందుల దుకాణములోను బజారులోను దొరుకును.

SANATOGEN

నెం. 1 నిజమైన బలప్రవృద్ధికరౌషధము

సనటోజెన్ తయారుచేయునపుడుగాని ప్యాకింగుచేయు
నపుడుగాని చేతితో తాకబడియుండలేదు. దీనిలో ఏమాత్ర
మతవిరుద్ధములగు వస్తువులుగూడ కలిసియుండలేదు.

జగత్కథ

అపూర్వగ్రంథము

భూమి ఉత్పత్తి మొదలు, జీవవికా
సము, నరజాతి ఆరంభము, ఆయామత
ములు, నాగరికత ఉత్పత్తి, వాని సంబం
ధము, నేటివరకు యావత్తు ప్రపంచపు
చరిత్రము, ఇందు గలవు. వెల్పుగారి
ఆంగ్లగ్రంథపు విషయములు, అందులేని
చాల విశేషసంగతులును ఉన్నవి. డా॥
రాధాకృష్ణగారి ఉపోద్ఘాతము, 22 పట
ములలో, సుమారు 760 పుటలు,
చక్కని అచ్చు కాలికోడైండు వెల
రు 3-0-0.

తాతాచరిత్రము

వెల రు 0-10-0

ఆధునిక దేశీయ పరిశ్రమల స్థాపించిన
జంషెడ్జీ తాతా, జీవితము, లోహపరి
శ్రమ, నౌకావ్యాపారము, విజ్ఞానాల
యము, కార్మికసమస్య, మున్నగు అనేక
సంగతులు చిత్రంపబడినవి. చిత్రపట
ములు, రమారమి 190 పుటలు.

డా॥ శతగోపాచార్యులు

వక్రిల్లు (కాకినాడ) యొద్దను, ఆంధ్ర
పత్రికాలయమందును దొరుకును.

ఇల్లంత పడిపోయె; ఇల్లాలు ననుబోలె
వెడకికొ, ననుగూడ వెడలివచ్చుచునుండె;

గాలిలో, వ నలో, కారుచీకటిలోన
కలసితిమి, మెఱపులోఁ గలసి తనిసితిమి—

అదిగదిగో, నెచ్చెలి, ఆ కొండచూడమా,
ఆకొండపై, అదిగో, ఆమట్టి చూచితే,
మట్టికిందనే కలదు మాయాకుటిల్లు;

చాలనేపయ్యె, సీసరసనే కూర్చుంటి;
క్రమ్మఁగాఁ జొచ్చె జీకట్లు నల్లవల;

నాయంతి యొక్కతే, నాకోసమై చూచు;
పోకున్న విలపించు; పొక్కియేడ్చుచునుండు;
చలికి దాళఁగలేక, యలికిచూచుచునుండు;
కలికియేడ్పులకు నేఁ గలతచెందుదు నయ్య;
విడువుమా నన్ను నే వెడలిపోవలయు;

మంచుబిడుపుల కమ్మందనంబులు కోలి,
నడులేయి, చలివేళ, నాయంతి కొఁగింట,
నాయాకుటింట నెన్నఁగరాని తనివితో
నన్ను నేనుజచి—

బీడకాపురము; నాప్రియురాలితో— అదిగో—
అచిన్నయింటిలో — ఆనందముననుండు—

కూడుగుడ్డలకై నఁ గొడువయే మాయంట —
గాని, నాప్రియురాలు కనలొంద దేవేళ;
ప్రియురాలిఁజూచినేఁబ్రియముచెందుచునుండు
ననుజూచిప్రియురాలు తనివించెందుచునుండు;

పనికిమాలినపాట్లు పడి పైని దరుగాడి,
వేళ కింటికి రాక జాలంబు కావించి,
వెలిఁ దిన్నచీవాట్లు ప్రియురాలిపైఁ జూపి,
కోపంబు తెప్పించ గోరుచుందునుగాని,
కోపంప దెవుడు, సంతాపంప దెవుడు;

పరితాపమును బొంది పలుకరించెడువేళ,
కలికిపాదము లుటి, కన్నీరుకార్తు;
కన్నీటఁ బాదాలు కడిగి, మైముఱతు.

ఇల్లాలు రాణి యం చెఱుఁగలేకుంటి;
ఇల్లాలు వేల్పుంచు నెంచలేకుంటి;
ఇల్లాలి మఱచితిని; ఇంటినే మఱచితిని;
పెరవారి తనివితై పెనగులాడితిని;
పనిపాట్లు కావించి, తనివొనంగెడు వేళ,
బలిబళియని పెంటఁబడుచుండిరేకాని,
తలకుమించినమోత తలపెట్టి, నేలఁబడి,
యిక్కట్లలోఁ జిక్కి యీదులాడెడువేళ,
దరిఁ జేరలేదొకఁడు, తలకు మాన్వఁగలేను,
ఇల్లాలె దిక్కయ్యె—ఇల్లాలె దిక్కయ్యె —

కోపంబులేక, సంతాపంబులేక, నా
యింతి నను నేవించె నిక్కట్లవేళ —

ఛరితపించితి; ఇంతిపాదములు పట్టితిని;
కన్నీటఁ గడిగితిని; కౌఁగింటఁ దనిసితిని.

అకసంబునఁ జక్క లందందుఁ గన్పట్టె;
కారచీకట్లు నల్లడఁ గప్పియొప్పె.

ఆకుల్లాడక, అగపాడలు గనరాక,
గాలి యేడనొడఁగె, కౌతుకంబయ్యె;
శాంతమానవ్యేభఁ గాంతకౌఁగిటిలోన
నానందరూపుండనై కూరుచుంటి.

విరిసెజ్జపైని నాప్రియురాలు కూర్చుండి,
నవ్వుచును, మురియుచును, నన్నుఁ జూచెడు

[వేళ,

తను వెల్లె పులకలై తనివి చెందుచునుండు;
తను వెల్లె కన్నులై కనుగొంచునుండు;

ఛట్టచీరలు లేవు; బంగారములు లేవు;
పేదవారము మేము; ప్రియురాలు నేను;

ఛరుగెత్తి పంఠాన వచ్చె మబ్బును గాలి;
వాన తొండాల్గోఁబడి ముంచి యెత్తాడె;
ఉప్పొంగె సెలవోలు; కప్పె నిద్రఱను;
ఒక రొకరి కౌఁగిల్ల నొదిగి మీమిద్దఱము,
మునుఁగుచును, దేచును, జనుచుంటి
మేటిలో—

ఆకొండపై-అదిగొ-ఆమట్టికిందనే,
ఆయాకుటింటనే—అందెమేముండెదము;

విరిబంతి సిగపైని, విరిదండ మెడలోన,
విరిగుత్తి చే దాల్చి, విరిసెజ్జఁ గూర్చుండి,
విరిరాణివలె నున్నవిరిబోనఁ గనువేళ,
విరిబోలె నామనము వికసించి వలచినది;
వలచి వలపించినది; వలపించి వలచినది;
వలచువలపునఁ గూడఁ దలపు మఱచినది.

వద్దవద్దంటావు, వద్దండు మంటావు,
సీవద్దకూర్చుండి నేనిలువఁగలనయ్య ?
ఛగలంత యిచట సీవద్దనే కూర్చుంటి;
నీవు చెప్పినదంత నీలిచి నే వినుచుంటి;
నీవు చేసినదంత నిలిచి నేఁగనుచుంటి;
వేళమించినదయ్య ప్రియురాలికడ కేగ;

ఇరుగెలంకుల మల్లె లిరికిరికి పూయఁగా,
ఛలఛలని పారు చిలుసెలయేటిదరిఁజేరి,

యిసుకపైఁ గూర్చుంటి మేను నాయిల్లాలు;

నాపైని జాలిగొను; నను వెడలి పోనిమ్ము;
తరలిపోవలె నేగ; దవ్వయ్య మాయిల్లు;
కాకి గూరఁగలేని కారడవి గాటవలె;
ఇరులుగ్రమ్మునున్నవికవిడుపుమయ్యనను;
అడవి కావలఁ గొండ, అడవి కీవలఁ గొండ;
కొండపై మాయిల్లు కొలనిచెంత నె యుండు;

కొలనియొడ్డున నింతి కూర్చుండు కనిపెట్టి;
విడువుమా నను; నీకు వేవేలదండలు.

మలికొండపైకినుండుమరలి, సంద్రముజొచ్చె;
పనివానిపని మాన్చి, పంపితిని నిదురింప;

నీసేవ చేసితిని; నిన్ను బూజించితిని;
నీకర్త నిందాక నిలచియుండితినియ్య;
జామురాతిరి యయ్యె; జాలిగొనుమోయయ్య;
ఎదురుతెన్నులు చూచు నింతి నాకోసమై
తొలగెల్లవారగనె, తిరిగినచ్చెదనయ్య,
జాగుచేసినదారి నాగిపోవలె నయ్య;
తడయనీయకువయ్య, దయచూపుమో
యయ్య;

నడురేయి నొకయింత నాయింట నేనున్న,
పగలంత నెంతైనపనిచేయగల నన్న;
నీ పనులు లెప్పగా నేజేయవలె నన్న
నను నిలువనిమ్మన్న నడురేయి నాయింట;
నాయింట నడురేయి, నీయింట పగలంత,
నీకు నాకును బ్రీతి నిలువని మీర్చితి—

ప్రియురాలిసేవకై ప్రీతి నిను నేమితు.

తొలికొండపై నిరుండు తోచితోచకమున్న,
పనిచేయ వచ్చితిని; పనివారి లేపితిని;
పనివారు తమపనులు పనిపూని చేయగా,
పనిపూని నేను నాపనులు నేయుచునుంటి;
పనివారిపని గంటి, పనిచేసి చూపితిని;

జామురాతిరి యయ్యె; చందమామయ్యుండోచె;
ప్రియురాలికడ కేగ బయలుదేరితిని.
వెన్నెలలు విలసిల్లె; పిల్లగాలులు వీచె;
కొలనియొడ్డున గనుచు గూర్చుండె బ్రియు
[రాలు

ప్రియురాలి చేబట్టి, ప్రీతిని టికిబోయి,
ప్రియురాలితో గూడి, కిరిసెజ్జపై నుండి,
ప్రియురాలి కొంగింట బ్రేమలోమునిగితిని.

పనికివచ్చేవేళ పనికిరావేమిరా ?
పనికిమాలినపనుల బడియందు వేమిరా ?
పనిచేయువేళ నీ పనులన్నియు ముగించి,
పని తీరినంతనే చనరాదె యింటికిని;
ఇల్లులేదా నీకు; ఇంతి లేదా నీకు ?
నీయిల్లు నీయింతి నీకు గావడా ?

పనిచేయు పగలంత, చనురేయి నింటికిని;
పగలు రాతిరి యిట్లు పంచి తిరుగాడుమా;
పనిమానితిరుగాడ వల దెన్నటికి నీవు;
వేళ కింటికి బామ్ము; వెకిలిగా దిరుగకుము;

పగలంత శ్రమకోర్చి, పనితీర్చుకొని పొమ్ము;
ప్రియురాలికొంగింట విశ్రమింపుము రేయి;

పనికానిపని చేయవలదన్న వినుమన్న,
ప్రియురాలిపైఁ ప్రీతి విడిచిపోవలదన్న—

ఎంతసంప్రీతియో యీత్రోవఁబోవ;

కొక్కొక్కోక్కోయంచుఁ గోడికూయకమున్న
మేలుకొని, పనివాల్ల మేలుకొల్పితిని;
పనివాల్లు ప్రేమతో పనులుచేయుచు నుండ
పనులు చెప్పచునుంటి; పనిచేయుచుంటి;
చేయుచుంటిని పనులు; చెప్పచుంటిని పనులు
చెప్ప చితల మప్పి త్రిప్పకొనుచుంటి—

బామురాతిదాక ప్రేమతో నీరీతి
పనిచెప్పి, పనిచేసి, పని పూర్తిచేసి,
పనివారు నిరురింప, బయలుదేరితి నింటఁ
బ్రియురాలితోఁగూడి ప్రీతి చెందంగ;
ప్రియురాలి కౌఁగిట విరిసెజ్జ నిదురించి,
బయలుదేరితి మరలఁ బనివారి లేప;

ఎంత యానందమో యీ నేవ త్రోవ!

సంగీతరత్నాకర వ్యాఖ్యలు

సంగీతరత్నాకర మనునది సంగీతభరతశాస్త్రముల లక్షణముల నిరూపించు ప్రకరణగ్రంథము. దేవగిరి రాజధానిగా మహారాష్ట్రాంధ్రదేశ భాగములఁ బ్రాథమిక ప్రతాపముతోఁ బరిపాలించిన నేవుణరాజులతో ముఖ్యుఁడగుసింగభూపాలుని యాస్థాన మలంకరించిన కార్కశ్త దేవుడు ప్రాచీనగ్రంథజాలముల విషయవిమర్శము నేసి భరతమతవ్యాఖ్యాతల సిద్ధాంతభేదముల మర్మము గ్రహించి నిర్వాహక మగుమతమును స్వీకరించి సంగీత శాస్త్రము దుర్గాహవిపుల విషయకమైనను సంక్షేప రూపముగా సంగీతరత్నాకర మనుపేర నిబంధరూపముగా రచించెను. కార్కశ్తదేవుడు కాశ్మీరదేశీయుఁడగు సోధునితనయుఁడు. అతఁడును సింగణునితండ్రి యగు కిల్లమునికాలముననే కాశ్మీరమునండి మహారాష్ట్రమునకుఁ దరలివచ్చెను. శ్రీ. శ. ౭-వ శతాబ్దియొద్దల ౧౨-వ శతాబ్దికుఁడగు కాశ్మీరము సాంస్కృతికమున నామము న న్యధము నేసికొనుచు సకలశాస్త్రములలో నుత్తీర్ణు లగు కవులచేతను, శాస్త్రజ్ఞులచేతను బ్రఖ్యాతి వహించియు షీఁగతి చెందఁగా ౧౨,౧౩-వ శతాబ్దులఁ దద్దేశవండితులు దేశాంతరముల విద్యార్థిత్వపాతు లగు నరనాథుల సభాంతరంబుల విద్యాచాతుర్యములఁ జూపుచుఁ గాలము పుచ్చుచుండిరి. సోధుకార్కశ్తదేవుఁ డిట్టివాఁ. సోధుఁడు కిల్లమునియొద్ద రాజవ్యవహార భారము నెతిము వహించియుండి నని యూహింపవలసి యున్నది.

రత్నాకరమున శ్వర, రాగ, ప్రకీర్ణ, ప్రబంధ, తాళ, వాద్య, నృత్యప్రకరణము లేనను యథోచిత విస్తరముగాఁ బ్రపంచింపఁబడియోభరతతోహాదమహర్షి ప్రణీతశాస్త్రములలో విషయమతివిపులమై కపిలకణాద కైమివాణి దర్శనకారుల పారిభాషిక పదములతో నిండిమై హైమవత వింధ్యారణ్య గణనముతోఁ బ్రోత

రమణీయమై హృదయాకర్షకము వలెఁ దోచినను దుస్ప్రవేశదుష్టోడ మగుచుండును. వానిలో స్వరరాగాది వస్తువిభాగములలో సహితము న్యూనాధిక విచారముచే గ్రంథాంతర పరీక్ష పేక్ష కలుగుచుండును. అల్పకాలములో విషయమును సమగ్రముగా స్థూలరూపముగానైన నెఱుంగఁగోరువారలకు దోషహీనమై గుణాధికమై నాతి విస్తృత నాతిసంక్లిప్త విషయవిభాగక మగుగ్రంథమే శరణ్యమగును. అట్టిది ప్రాయశః శూత్రరూపమై పూర్వ పక్షఖండిన వాక్యసంపృబ్ధము కాక కేరలసిద్ధాంత జాలముతో నిండి పాఠకులకుఁ బరామర్శకము గలిగించుచు నచ్చటచ్చట తొకికార్థకమా, లేక శాస్త్ర సంకేతితార్థకమా యనునందేహము పుట్టించు పదప్రయోగముచే వాదపరివాదాస్పదమై వ్యాఖ్యానసాపేక్ష మగుచుండును. ఇట్టివి నూతననిబంధములు పుట్టుచుచే నతివిస్తరము లగుమహర్షి ప్రణీత పూర్వగ్రంథములు రాజసంరక్షణము లేకుంటును, పాఠకులు బుద్ధిపరిక్లేశము నోర్వఁ జాలక సారమునే నడకి తిల్లజ్జీవఁ గృతార్థంమయ్యు లగుటచేతను, తుణభంగుర మగు తాళపత్రాది లేఖన సామగ్రి షీఁగించుచోఁ దిద్విస్త్ర మగుగర్భసముదాయము స్థలాంతరమునకు మార్పమిచేతను, కొన్నియొడలఁ జేరులేకయు, కొన్నిచోటులఁ గేవలనామావళిప్రములై యితరత్ర పూర్వోత్తరసంబంధభిప్రయము లగువాక్యభాగములతోఁపను గ్రిమికి దిగములై శోచ్యుడకావిదిగత లగుచున్నవి.

ఇట్టిసితిగో సర్వతంత్రస్వతంత్ర నిశ్కంకగావి యగుమహర్షుల యాశయము మఱుగునడుటచే గేవల పాశ్చాత్యబుద్ధిపరిశ్రమసాధితాంశముల మెచ్చుకొనువారు ప్రకరణగ్రంథమతే మూలగ్రంథము లని భ్రమించి మన మహర్షుల కేకదేశవిషయ విచారప్రవృత్తియు ననాగరికతా దోషాపత్తియు నాకోపించుచుండుట యచ్చెరువు కానేరదు.

రత్నాకరము ప్రకరణగ్రంథ మగును సంక్షిప్త మతసార మగుటచే నందును గొన్నియెడల సందిగ్ధాంశ ములు కలవు. అవి కాలక్రమమున సంగీత మనుష్ఠాన ప్రధానమై గురుపర్యక్రమావతరణశరణం బగుటచే దుర వగాహము లయ్యె. కావుననే కుంభకర్ణుడు సంగీతరాజ మునఁ గిన్నరీవాదనప్రకరణమున రత్నాకరకారుని రాగ లక్షణము ననువదించుచు-

“రాగాలపనమత్రాహుః కేచిత్పణ్డితమానినః,
శార్ఙ్గదేవాదయస్తేహంమతం నమమసంమతమ్.
యద్రత్నాకరకారేణ మద్ధి) మారభ్య వర్ణితమ్,
రాగాలపనమేతస్మై రక్తిహానేర్న సమతమ్.

తస్మాత్సర్వేషు రాగేషు మగ్ధ్యం కంచనస్వరమ్,
స్థాయినం పరికల్పేయం రాగాలపనమారభేత్.
తస్మాత్సర్వహనుభావానామేషమేష పరాక్షితి,
లీలాయితస్య సా వైవాస్యదాదీనామిహాస్పదమ్.

విచారస్యతతోఽప్యాకం కర్ణగుహ్యే నమఃసదా,
అ ని శార్ఙ్గదేవమతంసు మగ్ధ్యమాదిరాగముల
స్థాయిగర్భ గ్రహలక్షణము నాక్షేపించె. తంబాపురిరఘు
నాథుడును దన సంగీతగుధిలో-

“శ్రీ శార్ఙ్గదేవేన కృతాం చ సప్రాధ్యాయాం
తథా లక్ష్యవిరోధిలయ్యమ్, ఆబోధకాత్యలృతరప్రయో
గా మద్విప్ర రాగానాదితస్వరూపామ్

ఏనాం స్ఫటికస్థుమిహ ప్రకృతౌ తా బ్రాహ్మణౌ
కేశవశ్చి నాథౌ, యేన ద్వయేనాపి కృతేన తా భ్యమబో
ధితాస్సప్తపదార్థభేదామ్.”

అని రత్నాకరగ్రంథములోని యవగాహన కాతి
స్యమను వర్ణించెను.

ఇం దాపాదించబడినదోషములు - లక్ష్యలక్షణ
విరోధము, ఉద్విప్ర రాగములకు లక్షణము చెప్పకుండు
టయన, వివరణమున సంశయమును, ప్రయోగమున లేని
వానికి స్వరూపబోధనమును, పదార్థభేదము నూచించుమి
యు మొదలగునవి - సంగీతశాస్త్రమున కనుష్ఠానక్రమము
నను, దేశాంతర మతసంక్రమణమునను, నిలుకడలేక

దానిస్వరూపము మాటుచుండెను. అందుచేఁ బూర్వ
కాల లక్షణములు నేటికాలపురాగములకుఁ జెల్లఁజాలవు.

(౧) లక్ష్యలక్షణవిరోధము సంగీతశాస్త్రమున
సాధారణదోషము. ఒక్కొక్కగ్రంథకర్తయు లక్ష్యలక్షణ
ముల సమత్వము గలిగింప గ్రంథము రచించెద నని చెప్పు
చున్నాఁడు. లక్షణము వాడుకలో నున్నదానికి చేదం
దినచో నిది మునిమతము కేవలము ‘ఆదృష్ట’సాధకము.
జనరంజకమునకు వాడుకలోనుండు లక్ష్యమే ప్రధాన
మని శార్ఙ్గదేవుడు పెక్కుచోటులఁ జెప్పచున్నాఁడు
(౨) ఉద్విప్రము లగు ౨౬౪ రాగములకు శార్ఙ్గదేవుడు
లక్షణము పెప్పక ౧౦౫ రాగములు ప్రసిద్ధము లని
వానినే గైకొనియె. ౨౬౦ రాగములలోఁ బెక్కింటిఁ
గల్గినాథుడు జౌమాసత మను గ్రంథమునుండి కొన్ని
లక్షణము లిచ్చె. విద్యాగణ్యులవారు సంగీతసారములో
వాని కన్నిటికి లక్షణము చెప్పఁగా గ్రహించి రఘు
నాథుడు తన సంగీతసుధలో వివరించి రచించెను. అయి
నను శార్ఙ్గదేవుడు లక్షణ మిచ్చిన ౧౦౫ రాగములలోఁ
పెక్కులు వాడుకలో లేవు. కొన్నిటికి స్వరూపమే
మాత్రము. కిక్కినదోషములు కాలాతిక్రమముచే శార్ఙ్గ
దేవుఁ డొసగిన విషయములఁ బరామర్శము లేక ప్రాతః
వక్షుటచేఁ గలిగినవి.

ఇట్లు కుంభకర్ణ రఘునాథాదులు చూపించినను
రత్నాకరము ప్రాథగ్రంథ మగుటకు సంశయము లేదు.
పైదూషక మహానుభావులుగూడ రత్నాకరమునే
పెక్కుస్థలముల ననువాదము నేయుచు దాని ప్రక్రియనే
నఖిళభావర్యంతము గ్రహించి తమప్రతిభాదారిద్ర్యమును
బయలుపఱచిరి. వాద్యాధ్యాయముల రత్నాకరమతమునే
కుంభకర్ణమేధూపాదులు మక్కికి మక్కిగాఁ బర్యాయపద
వైఖరి చూపుచు రచించుట చిదువువారలకుఁ జిన్న
తనము నారోపించుచున్నది. శార్ఙ్గదేవుడు ప్రాచీన
మతములఁ బరిక్షించి సారము వెదకి విశ్రుతిపన్నస్థలముల
నభినవగుప్తాచార్య మతమునే స్వీకరించి తననిబంధన
మొనర్చె. విషయములు ప్రాచీనములే యైనను బ్రక్రియ
మాత్ర మతనిచేఁ గల్పిత మనియే చెప్పఁదగినను.

ఏది యెట్లుండినను రత్నాకరము వ్యాఖ్యాసా
పేక్ష మనుట నిర్వినాదాంశము. దాని కాండమున
నొందురెండు వ్యాఖ్యలును, సంస్కృతమున మూడు
నాలుగును, హిందీలో నొందును వ్యాఖ్యానములు
కలవు. వీనిగూర్చి కొంతవిచారించుటకు మున్ను
వ్యాఖ్యానరచనా ప్రణాళిక యెట్టిదో గ్రహింపఁదగు.

వ్యాఖ్యానరచనలోఁ బెక్కు సరణులు గాన
వచ్చుచున్నవి. కొందఱు కేవలము నూలమునకు దండా
స్వయముగాఁ బర్యాయపదముల నిక్షురు. కొందఱు
కఠినపదములకును బారిభాషికపదములకును బర్యాయ
పదము లొసంగి వ్యాకరణుత్పణములతోఁ బ్రయోగ
ముల సమర్థింతురు. కొందఱు ధ్వనితార్థమును నూ
చించుచు రసభావ విశేషముల నెత్తిచూపుదురు. ఇవి
యెల్లఁ గావ్యనాటక వ్యాఖ్యాసరణులు. కాస్త్రుసర
ణులలో దండాస్వయరచయితలును, గఠినపద టీకా
కారులను గాక అంశములు, లేక నూత్రము లారంభించు
నపుడు పూర్వోత్తరసంగతి నెత్తిచూపుచు వ్యాఖ్యయ
వాక్యమునకుఁ దాత్పర్యము మత భేదములు విచారించక
పక్షాపాద సిద్ధాంతభావముల నూచించుచు నవతారిక
వ్రాసి ప్రతీకము నిక్షురు. కొందఱు గ్రంథకర్తృముత
మును వివరింపఁ బూర్వపక్ష సిద్ధాంతముల నాశేషసమా
ధానములుగా వివరము విమర్శింతురు. మఱికొందఱు
తేలిక భాగముల వదలి గ్రంథిఫలముల విఫలముగా విచా
రించుచు మతభేదములఁ జర్చించుచు గ్రంథములోని
యుక్తిర్నము విశదీకరింతురు. ఈమార్గములు పాతకాధి
కారుల ననుసరించి యుపయోగకరము లగు. కడపటిది
భావ్యపద్ధతి ప్రాథులకుఁ జాల రంజకముగా నుండును.
కొందఱు అనవసరముగా కాస్త్రాంతర విషయములఁ బ్రలా
పించుచు దమశక్తి చూపుదురు. దానిచే గ్రంథవిస్తర
దోషము ప్రాపించును. కేవలము విడంబరాదీక్షీతులగు
దుర్వాఖ్యాతలఁగూర్చి భోజాఁ డిట్లు చెప్పెను.—

దుర్బోధం యదతీవ తద్ది జమాతి స్పష్టార్థ మిశ్యుక్తిభిః
స్పష్టార్థేవ్యతివిస్తృతిం విదగతి వ్యర్థైః సమాసానికైః,
అస్థానేఽచుపయోగిభిశ్చ బహుభిర్నైర్వృత్తిమం తవ్యతే
శ్రోతృజామితి వస్తువిప్లవకృతః సర్వేఽపి టీకాకృతః.

అని దుర్బోధమును సుగమముని వదలి సుగమము
ను విస్తరముగా వివరించి యసందర్భవిషయములఁ జర్చిం
చుచు వ్రాయుచును.

ఇక వ్యాఖ్యానములఁ గైకొందము. హిందీ
భాషలో రచించిన గంగారామపండితుఁడు గీమాసంస్థా
నాధీనఁ డగురామనృపతి కాశ్రితుఁడు. ౧౬౫౦-క్రీస్తు
తకకాలములో నుండెనేమో. ఆవ్యాఖ్యానమునఁ
బ్రాయశః శ్లోకముల కస్వయక్రమముగా నర్థ మొసఁగఁ
బడియె. సందిగ్ధఫలములలోఁ దద్వ్యాఖ్యాతకు సుగమ
బుద్ధియే తోచుచుండెను. ఇతఁడు మద్రాశచంద్రో
దయము నుదాహరించినందునఁ దత్కల్పిత విప్రలుఁడు
క్రీ-శ-౧౬౦౦ కాలమున నుండినందున గంగారాముఁడు
తదనంతరకాలమున నుండె నని చెప్పవచ్చును.

సంస్కృతవ్యాఖ్యాతలలో—

(౧) సింగభూపాలుఁడు, (౨) కల్లినాథుఁడు,
(౩) సింగభట్టు, (౪) హంసభూపాలుఁడు, (౫) కుంభ
కర్ణుఁడు, (౬) భీమభూపాలుఁడు, (౭) కేశవుఁడు
మొదలగువారు.

వీరిలో భీమభూపతి యనుట సింగరాజు
వ్యాఖ్యలో “ భుజబలభీమ సింహభూపాలనిత ” మను
వాక్యమున భీమశబ్దమును వ్యాఖ్యాతృనామముగా
గ్రహించుటచే భ్రమాత్పాదక మయ్యెను. అది నిక్క
ముగా సింగభూపాలుని బిరుదవాక్యమున నుత్తరపదము.
హంసభూపాలశబ్దము నైతము సింగభూపాల పదమునకు
లేఖకదోషమా యను సందియము కలుగుచున్నది. హంస
గోపాలుఁడను పండితుఁడు వ్యాఖ్యరచించినట్లు తోచు
చున్నది కాని నిక్క మెఱుంగరాదు. మాకు హంస

* చూడుఁడు—సంగీత రత్నాకరమున—కల్లినాథుని వ్యాఖ్య—(సం-ర-ప్రబంధాధ్యాయమున ౧౮౬ శ్లోక
మున ఆలపన, ఆలప్తికబ్దములకు వ్యాఖ్యఁ జూడఁదగు.)

గూపాలవ్యాఖ్య దృగ్గోచరము కాదయ్యె. సంగీత మునల్లో రఘునాథుడు కేశవుని పేర్కొనియె. మాయొద్ద నత్యంబుభాగము చేపల ప్రతిపదార్థ టికారూప మగు రత్నాకరకాస్తుభ మనువ్యాఖ్య యనామకర్తృకముగాఁ గలదు. అది కేశవకృతమునకు కాధారము లేదు. దాని యం దెట్టి ప్రాధిమ్యముఁగానరాదు.

కుంభకర్ణుఁ డొక్కటిక రచించినట్లు చెప్పదురు. అది మాకు లభ్యము కానందున దాని స్వరూపము నిర్ణయింప సాధ్యము కాదు. అయినను రత్నాకరములోని విషయముల నెల్లఁ బురస్కరించుకొని విప్రతిపత్తి పూర్వపక్షాభివేషములతో శాస్త్రమర్యాద ననుసరించి కుంభకర్ణుఁడు సంగీతరాజ మనుపేర ౧౦౦౦౦ (పదేక సహస్ర) స్లోకములలో విపులగ్రంథము రచించె. అందుచే రత్నాకరవ్యాఖ్య ప్రత్యేకముగా రచింప నావశ్యకములేదు. బాలురు మేలుబంతినూచి యత్తురములు కుదుర్చుకొనుటకు వ్రాసినదానినే వ్రాయునట్లు గ్రంథపరిశోధకులకును, చిత్రికారులకును వ్రాసిన విషయములనే పునఃపునః లభ్యవ్యాసరూపముల వ్రాయు మర్యాద చేటికాలమునఁ గలదు. ఇది ప్రాచీనసంప్రదాయము కానందునఁ కుంభకర్ణుఁడు ప్రత్యేకముగా రత్నాకరమునకు వ్యాఖ్య రచించెనా యను సంశయము కలదు.

కుంభకర్ణుఁడు క్రీ.శ. ౧౪౩౦ నుండి ౧౪౮౬ వఱకును రాజపుత్రస్థానమున మేవాడుదేశమునకుఁ బ్రభువై యసంఖ్యాకములగు యుద్ధములలోఁ బాటి పోక నిలని ధారానాగపురాది బహుపురముల నాక్రమించుకొని మహమ్మదీయులఁ బెక్కినాఁడు లోడించి క్రతుభీకరుడై యుండెను. మేవాడు రాజసంతతివారు కుద్ధక్షత్రియులై క్షత్రికబ్దము నన్వర్థము నేయుచు నిరంకుశ ప్రభుత్వ మగు తురుష్కులధాటి చెవరిపోవుటకుఁ గారణభూతులైరి. కుంభకర్ణుని యాక్రతుడై మంజన మాత్రధారుఁ డను ప్రఖ్యాత శిల్ప గ్రంథకారుఁడు. సుమారు వేయేండ్లలోపుగా రచింపఁబడిన సంగీత గ్రంథములలో రత్నాకరముఁ కుంభకర్ణుని సంగీతరాజమును, ఛేదకోమటి వేనుభూపతి సంగీత చింతామణియు

నిర్దుష్టములై బహుళుణ సంపన్నము లైనవి. కుంభకర్ణుని శైలి యిందుకకతినమై శాస్త్రవాక్య విచారగుంభితమై వ్యాసఘట్టములవలె నచ్చటచ్చటఁ గంతము పట్టుచున్న పట్టులతో ఘటితమై యున్నది. వేమారెడ్డిపరణి యిది సరళమై యేకవార శ్రవణముచేతనే నాక్యాధ్యము హృదయగోచర మగుచుండును. ఇరువురును విషయమును జాల విస్తరముగా సంప్రదాయప్రయోగముల చాతుర్యములఁ జూపుచు సందేహములు రానీయకయై గ్రంథము నడప సమర్థులు.

ఇక కేషించినమువ్వురు నాంధ్రులు. వీరి గుఱించి కొంత విచారితము. కల్లి నాథుఁడు మూడవ దేవరాయలు (మల్లికార్జునఁడు) యావరాజ్యము నేయుచు నుదయగిరిరాష్ట్రము పరిపాలించుకాలమునఁ దదంకితముగా సంగీతకలానిధి యనుపేర రత్నాకరమున కొకవ్యాఖ్య విరచించె. అది యనేకవిధములఁ బ్రాధమైనది. అది సంపూర్ణముగా నుద్రితమై ప్రచారము లో నున్నది.

కల్లి నాథుఁడు స్వరమేళకలానిధి రచించిన బయకారము దండాధిపతికి మాతామహుఁ డని తోచుచున్నది. రామప్ప స్వగ్రంథములో నరియకామరాయలు తన్ను గ్రంథరచనకుఁ బ్రోత్సహించుచు,

“విద్యారవిః కల్లపదేశకస్తే

మాతామహో దత్తిలవనృహీయాఁ,

గాంధర్వశాస్త్రేషు తతోఽపి తాని

తత్సంప్రదాయేన తవ స్మరంతి ”

యని కల్లప్ప (కల్లి నాథుఁడు) బయకారరామప్పకు మాతామహుఁ డని నూదించె. ఈ రామప్ప యాంధ్ర బ్రాహ్మణుఁడు. కొండవీటిప్రభువై కృష్ణరాయలయొద్ద దండనాథుఁడై రామరాయలకు నుందర ప్రాసాదములు కట్టి శిల్పరరుఁడని కీర్తిగాంచి బహుగాన ప్రబంధకర్త యయ్యెను. ఇతనికింద నుండిన దండనాథుఁ డగు బ్రాహ్మణుఁడు బాచిరాజు మారనార్యునివలన నుదయ నోదయ మను రసన త్రింకావ్యము సంగీతము గొనియె. అందుచేఁ గల్లి నాథుఁ డాంధ్రబ్రాహ్మణుఁ డని యూహింపఁదగు.

ప్రాథమికవరాయనిపుత్రుఁ డగు మల్లికార్జునుఁ
డుదయగిరిలో యువరాజుగాఁ బాలించుచున్నప్పుడే
కల్లినాథుఁడు వ్యాఖ్య రచించియుండును. తంజావూరి
గ్రంథభండారములో నెం ౧౧౫౦౩, ౧౧౫౦౪ గల
మాతృకలలోఁ గల్లినాథునిచేరు లేక వ్యాఖ్యయంతయు
(మూడవ) దేవరాయఁడే రచించినట్లున్నది. రాజు
బహుళః ప్రారంభమునఁ దత్కర్తృత్వముఁ దనపై
నాటోపించుకొని తాను పెద్దవాఁడై రాజ్యమునకు
వచ్చినపిదప నట్టిపదవి గర్వముని కల్లినాథుని చేరనే
దానిఁ బ్రకటించె నని తోచుచున్నది. కల్లినాథునిం
చేర్కొని తట్టికలోనుండి కుంభకర్ణుఁడు సంగీతరాజ
మున స్మృతరత్నకోశమున మధుపులను నామాంతరము
గల పాదపాటల లక్షణము గైకొనియె. సంగీతరాజము
క్రీ. శ. ౧౪౪౯ లో రచింపఁబడినందునఁ గల్లినాథీయ
మంత్రముందే, యనఁగా ప్రాథమతాప దేవరాయలు
విజయనగరమునను, గుమారుఁ డుదయగిరిలో రాజ్యము
నేయునప్పుడే వ్రాయఁబడియుండు నని యూహింపఁ
దగు. దీని కనుగుణముగా కల్లినాథుఁడు తనయవతారి
కలో

పురీహ విద్యానగరీ చకాస్తి
కుక్షాతరజైరభిరః పరిత్రా,
ఏతాం కాస్తి ప్రశస్త ప్రతిభు
ముకుటప్రాతనిర్మలనిర్మల-
ద్రక్ష్యజ్యోతిః ప్రవాహవనమున
చటులాటోపతాపప్రతాపః |
కల్లాటాఘాటలక్ష్మీవరః
పరిలసత్పృథుమోత్కర్షకారీ
ప్రాథమీ దేవరాజో విజయ
స్వసుతో యాదవానాం వరేణ్యః |
విశ్వంభరాభాగ్యకృతావతార
ప్రస్యాస్తిపుత్రో యశసా పరిత్రః,
సజ్జీతసాహిత్యకలాన్యభిజ్ఞః
ప్రతాపవానిమృషీదేవరాయః ||

విజయగురుఁ డగు దేవరాజు “కాస్తి విజయనగర్యా”
మనుటచే ముమ్మడి దేవరాయఁడు యువరాజుని
యూహింపవచ్చును. మఱియు,

కడపమండలములో నొకానొక కాసనములో
మల్లికార్జునునకు “సంగీతరత్నాకరుఁ” డని విరుదము
ప్రయుక్తమై యుండుటయుఁ బైతృకమును బలపఱచు
చున్నది.

సింగభూపాలుఁడు—రత్నాకరమున కితఁడు
రచించిన వ్యాఖ్య సంగీతసుధాకర మనఁబడును. దీనిలోఁ
ప్రథమాధ్యాయ మగు స్వరత్వణము మాత్రము కలకత్తా
నగరమున క్రీ-శ-౧౮౮౦లో ముద్రితమయ్యె. తరువాతి
భాగము లెచ్చట ముద్రితములు గావు. ముద్రిత గ్రంథ
మున నధ్యాయాంతమున “సింహభూపాల విరచి
తాయాం...సంగీతసుధాకరాఖ్యాయాం” అని కలదు.
ఈవ్యాఖ్యాత నామమును భిమసింహుఁ డనియు, రుద్ర
సింహుఁ డనియు భ్రమించి కొందఱ తీతఁడు కామరూప
(Assam) దేశజుఁ డనియు, మాగధుఁ డని కొందఱును
భ్రమింఁడిరి.

ఇటీవల నాసికప్రాంతమున నా కొకమాతృక
లభించె. దానిలోఁ బ్రథమాధ్యాయాంతమున—

“ఇతి శ్రీనర్మదాతటాధీశ్వర మహారాజాధిరాజ
శ్రీ గోపీనాథ ధర్మాధికార భట్టశ్రీ నాగనాథసుత శ్రీ
గంగాధర విరచితాయాం సంగీతరత్నాకరటీకాయాం
సంగీతసుధాకరాఖ్యాయాం స్వరకాధ్యాయః ప్రథమః”
అనియు రెండవ యధ్యాయమునుండును—

“ఇతి శ్రీమదండ్రమండలాధీశ్వర ప్రతిగండ
భైరవ శ్రీ అనపాతనరేంద్ర నందన భుజబలభీమ శ్రీ
సింగభూపాల విరచితాయాం సంగీత సుధాకరాఖ్య
యాం రాగవివేకాధ్యాయో ద్వితీయః”

అనియు మూడవదానికుద—

“ఇతి శ్రీనర్మదాతటాధీశ్వర సందపురినా ప్రత్య
మహారాజాధిరాజ శ్రీ గోపీనాథ ధర్మాధికారి శ్రీ నాథ
సుత శ్రీ గంగాధర విరచితాయాం.....ప్రకీర్ణాధ్యాయ
స్తోత్రీయః”

అనియు చతుర్థమస్తాధ్యాయాంతముల — ఇతి
శ్రీమదండ్ర మండలాధీశ్వర—అను ప్రక్రియయే కలదు.

పంచమ సప్తమాధ్యాయముల గద్య ముండఁ దగిన పత్రములు గానరావు.

ప్రథమాధ్యాయవ్యాఖ్య ముద్రితభాగమునకు సరిపోవుచున్నది. అయినను ముద్రాపకులు సింగభూపాలవ్యాఖ్యలో గ్రంథపాఠ మైనప్పుడెల్ల నూచించియుఁ గొన్నిచోట్ల నూచింపకయుఁ గల్గినాఁగదా? వ్యాఖ్య జంటించి ముద్రించిరి. దానిచే సింగభూపాలుఁడు కల్గినాఁగదా? దరువాతివాఁ డనియు గ్రహింప నాస్పద మయ్యెను. గాని యిది ముద్రాపకులదోషము. వ్యాఖ్యిత కల్గినాఁగు నెచ్చటఁ బేర్కొన్నవాఁడు కాఁడు.

ఇక నీసింగభూపతి యెవ్వఁ డని విచారింపఁ దగు. వ్యాఖ్యానారంభమున నవతారికా శ్లోకములలో దేవతాగ్రంథస్తతి దక్క గ్రంథకర్తృ వంశావలి కాన రాదు.

“అతిగంభీరే విమయే కతిపయవేద్య త్వహ గ్రంథే,
సమ్యగ్వాఖ్యాకుశలఃసర్వజ్ఞఃసింహ(గ?)భూపవీరైకః”

అని మాత్రమే కలదు. అధ్యానాంతగద్యముల వలన నితఁడు లేచెల్ల వంశజుడును రిసార్థవసుధాకర కర్తయు నగు సింగభూపతి యన్న యనూనము సులభముగాఁ దేలును.

చమత్కారచంద్రికలోని చక్రపద్మబంధములు విజయనగర హరిహరుని కాలములో నా య జాచార్యునిచే రచింపఁబడిన యలంకారసుధానిధిలో నదా హరింపఁబడినందున నది క్రీ. శ. ౧౩౭౦ లకు పూర్వమే రచింపఁబడియె. దానిలో “రసార్థవసుధాకరము సింగభూపాలకృతము కలదు శిష్టాంశముల వందే చూడఁదగు” నని తత్కర్తయగు విశ్వేశ్వరుఁడు చెప్పుచున్నాఁడు. కావున సింగభూపతి క్రీ. శ. ౧౩౬౦ ప్రాంతమున నుండియుండు నని యూహింపఁదగు. శ్రీనాథుని కాలమున నొక సింగభూపాలుఁ డున్నట్లు చాటువులవలనఁ దెలియుచున్నది. గ్రంథకర్తలు సాధారణముగాఁ గృతులకు నామకరణము నేయునప్పు డొకజాతీయ ప్రక్రియ

నవలంబింతురు. స్ఫోటాద్ధి బ్రహ్మసిద్ధి, యనియు, విధి వివేక, భావనావివేక, విశ్రమవివేకము లనియు, సాహిత్య చింతామణియు, సంగీతచింతామణియు, అలంకారసుధానిధి పురుషార్థసుధానిధి యనియు—అను నామములలో సిద్ధి, వివేక, చింతామణి, సుధానిధి శబ్దము లేక కర్తృత్వనూచకము లగునట్లు చమత్కృతి తోచుచున్నది. అట్లే సంగీతసుధాకర, రసార్థవసుధాకర నామము లేకకర్తృత మాపవచ్చును. ఇది యంతఃకలయమున నాధారముగాదు. కాని సంగీతసుధాకర రసార్థవసుధాకరముల నధ్యానాంతగద్యము లొకటియే యగుటచే నేకకర్తృత్వము నూచింపఁబడు. సింగభూపతికి సహాయ మొనర్చిన గంగాధరుఁడు నాగనాథుని పుత్రుఁడు. గోపీనాథ నరపతికిఁ దండ్రియౌ కుమారుఁడో ధర్మాధికారిపదవిలో నాశ్రితుఁడైయుండెను. గోపీనాథుఁడు నర్మదాతీర్థాధీశ్వరుఁడు (అనగా నేరాజ్యమొ యొలుగరాదు). ఎవ్వఁడు నందపురినాస్త్రపుష్పి? రాజా, నాగనాథుఁడా, గంగాధరుఁడా? నర్మదాతీర్థాధీశ్వరుఁడును రాజా, లేక నాగనాథ గంగాధరులలో నొక్కఁడా? దేశచరిత్రములలో “మహారాజాధిరాజ” బిరుదము గల గోపీనాథుఁడెవ్వఁడు? ఈ ప్రశ్నములకు సమాధానము కాలక్రమమునఁ జరిత్రపరిశోధనమువలనఁ గాని లేలదు. నందపురి రాజపుత్రస్థానదేశమున నందోరి (Nandori) యనియు లేక బేరారుదేశమున పంగర్ఖెడ్ (Pangarkad. E. I. Vol XXII-౯) సమీపమునఁ బల్లెగానుండెననియు, నర్మదానదీ సముద్రసంగమన “నందోడ్” అనుపురము కలదనియు చెప్పుదురు. అది వీరిలో నొకటిగా నుండనోవు.

గోపీనాథనామ లగురాజుల విచారింపఁగా రాజపుత్రస్థానమున డంగర్పూరు సంస్థానాధీశ్వరుఁ డగు రావల్ గోపీనాథుఁ డొక్కఁ డగపడుచున్నాఁడు. అతఁడు క్రీ. శ. ౧౮౪౨ లో నుండినట్లు లేలును. (Annual Report, Rajaputana museum

* “సింగభూపాలరచితే రసార్థవసుధాకరే ఆదిద్వితీయయోః సాధు శిలినయా విలాసయోః

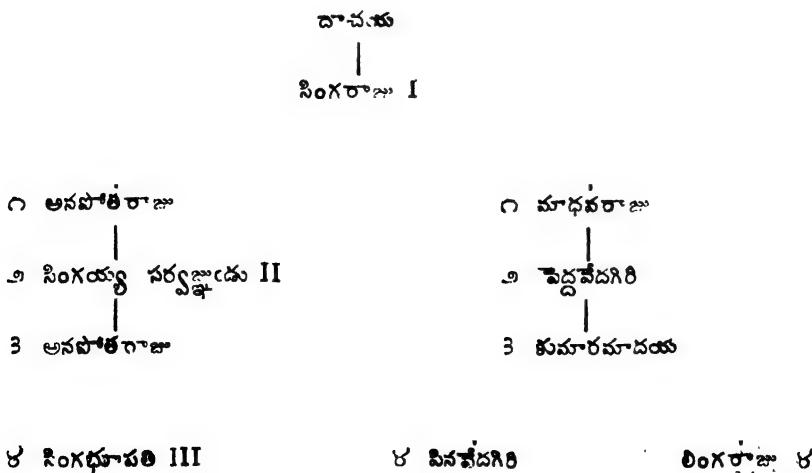
సంఘము విలాసము.

౧౯౧౪-౧౫.) మఱియొక్కొడు క్రీ. శ. ౧౬౬౮ లో దాన మొనర్చిన రాజునకు కుమారు 3౦ వ పూర్వ పురుషుఁ డైవట్లు వంశావళి దానకాసనములోఁ గలదు. ఆ దానకాసనము మధ్యరాష్ట్రముల మండ్లజిల్లాలో రామనగరములో లభించినందున దానకర్త యక్కడి వాఁడే కాదనినను 3౦ వ తాత యక్కడివాఁ డనుట యుక్తియుక్తము కాదు. (N. I. Ins. No. ౧౦౧౭. E. I. Vcl) మఱియొక్కొడు గోపీనాథుఁడు చరిత్రముల లభింపఁడయ్యె. భావికావిమర్శకులపుణ్య మెట్లున్నదో.

ఇకఁ గేవల మూహయే మనకు కరణ్యము. మాలికాభ శోరుంగంటిరాజ్యము నిర్మూలము చేసిపోఁగా నిరువదిసంవత్సరములలో మహమ్మదీయులు గాని విడిచి పోయిన ద్ద్రాజ్యమును వీరభద్రాదు లేలి నశింపఁ జేరిరి. అప్పుడే రెడ్డిరాజులును, నెలమరాజులును బూర్వము ఁడనాయకులై నైన్యములతో నుండినందున స్వతంత్రరాజ్యముల స్థాపింపఁగలిగిరి. రాచగిరి, భువన గిరి, రామదుర్గము మొదలగుచోటులు శేచెర్లవారధిష్ఠానముగాఁ బరిపాలించుచుండిరి. అట్టికాలమున నుదీచ్యుఁ డగు గోపీనాథుఁడు దారానాగపురాది ప్రాంతముల నుండు మహమ్మదీయులఁ దోలి దేవగిరి నాక్రమించు కొని రామగిరిప్రాంతమునకు వచ్చియుండును. సింగ భూపతి యతనిక్రిందఁ మండలికత్వ మంగీకరించియుండ వచ్చును. గోపీనాథునిధర్మాధికారి గంగాధరుఁడు సింగ

భూపతి సర్వజ్ఞతన మెచ్చి రాజుతోఁ గలసి యీ వ్యాఖ్యను రచించియుండవచ్చును. తరువాత 2౦ సంవత్సరముల కోరుగల్లు తురకలదండుచేతఁ బడుటయు, నిజయ నగరరాజులు, గజపతులును మాటిమాటికి వారిఁ దోలుటయు దేశచరిత్రకారులు విస్తరించి వర్ణింపఁగలరు. కావున నర్మదాతటస్థదేశాధిపతి నందపురి రాజధానిగాఁ బాలించువాఁడు గోపీనాథుఁడు సింగభూపతికి మిత్రుఁ డయ్యె. “మహారాజాధిరాజు” అనుబిరుదును సింగపతివంటి సామంతులు గ్రహింపరు. కాసనముల స్పష్టముగా బిరుద ప్రయోగములో భేద మగపడుచున్నది. ఇది యంతయుఁ గేవల మూహ యనియే గ్రహింపఁడగు. శ్రీనాథుఁడు దర్శించిన సింగభూపతియే వ్యాఖ్యాత కావచ్చు నని కొందఱ తాత్పర్యముగాఁ జూచుదురు. ఊహాప్రపంచము గంభీరవగ రమువంటిది. అయ్యది యాత్రేపవిత్రేపములకు లక్ష్యము కానేరదు. రసార్థవసుధాకరకారుఁడే దీనికిని గర్తయని యూహాప్రాధిమ్యచేతనే చెప్పచున్నారము. శత్రుత్వ సూచకశబ్దములు సమాన మగుటచే నీ యూహ బలీయని యగును. గ్రంథపరిశోధకులు సత్యము లేల్లరుకాక.

నెలగోటివారి చరిత్రములో వచ్చుపురుషులు. మనము సర్వజ్ఞ సింగభూపతి యని తలచినయతని. పిన తండ్రియగు మాధవరాజువంశమునఁ బుట్టినవాగు. ఆమాధవుని కుమారుఁడు పెద్ద వేదగిరి. అతని యిరువురు కుమారులలోఁ గుమారమాధవుని కుమారుఁ డగు లింగ

భూపతిని శ్రీనాథుడు దర్శించెను. మఱియు సర్వజ్ఞునింగని కుమారుడు డగు ననపోతభూపతి కుమారుడు డగు సింగభూపాలుని శ్రీనాథుడు చూచినట్లు తోచుచున్నది. ఇతఁడే పోచమాంబా కుమారుడు. రసాగ్లవ సుధాకరకర్త యన్నమాంబా కుమారుడు. కావున బమ్మెరపోతనయు, శ్రీనాథుడును దర్శించినయితఁడు మూడవ సింగభూపతి. రాచగిరిలో నుండిన సింగభూపతియే సర్వజ్ఞుడు డగును. అతనిమనుమని శ్రీనాథుడు చూచియుండుట యసందర్భము గాదు. మాధవరాజులు దేవరకొండలో నేటి కడు ప్రతాపకీర్తుల నాపాదించు వీరసంగ్రామముల జయించి కేవలవైర నిర్మాతనమే పురుషార్థ మననట్ల సోమవంశ రాజులను రెడ్డిరాజులను మూలొచ్చేదము చేసిరి. కాని ర జ్యకాంక్షచే వారిరాజ్యముల నపహరించినట్లు కానరాదు.

పై వంశవృక్షమున (౧౪) మాధవరాజు అనవే మాన్నపోతరెడ్డిరాజుల జంపె (౧౩౬౦)

౧ అనపోతరాజు రాచగిరిలోను, ౧ మాధవరాజు దేవరకొండలోను స్థిరవాసములు చేసికొని పాలించుచుండిరి.

౨ వ పెద్దవేదగిరి కుమారుడు రామచంద్రరాజు ఫిరోజ్-షాను ఓడించె. పెద్దవేదగిరి యయ్యలార్యునిచే యుద్ధకాండము రచియింపించెఁగాబోలు.

౩ కుమారవాచయ - కొమరగిరిరెడ్డిని జంపె. (౧౪౦౦-A. D.)

౪ వ లింగరాజు అశ్వయవేమ వీరభద్రుల జంపె. (౧౪౩౪-A.-D.)

౪ వ పినవేదగిరి-పెద్దకోమటి వేమరెడ్డి తమ్ముని మాచరెడ్డిని జంపి తాను కోమటి వేమరెడ్డిచే జచ్చెను.

సింగభూపాలుఁడు విశ్వేశ్వర కవిసహాయముతో రత్నపాంచాలిక యను నామాంతరము గల కవలయనుకరి యను చతురంగనాటిక శ్రీకృష్ణుడు కువలయావళి బొందునట్టి కథాంశముగలదని రచించెను. అదియు నిప్పుడు లభించుచున్నది. శ్రీనాథుని సమకాలికుఁ డగు సింగభూపతి కావ్యకర్తృత్వ కారయితృత్వములచే

బ్రసిద్ధుఁ డని తోచరాదు. శ్రీనాథుఁడు రచించిన సంస్కృతనాటకములఁ బెదకోమటి వేమభూపతి సాహిత్య చింతామణిలో నుదాహరించినందున నవి శ్రీనాథునిచే సింగభూపతి వర్ణనమునకుఁ బూర్వము రచితము లగుటచే సింగభూనాయక కీర్తికందాంతురములని యంగీకరింపఁదగవు.

బొమ్మగంటి యప్పయ్యచార్యుఁడు తా రచించిన యమరవ్యాఖ్యగ్గా మంకరాంతముగా సింగభూపాలుని మిక్కిలిగా స్తుతించె. అందుచేతను సింగపతి గొప్ప విద్వాంసుఁ డని లేఱును.

“కావ్యాలంకార నానార్థతత్వభావితమానస,
కుమార సింగభూపాల ఏ ఏవాస్తి నావరస,
కమాచసింగభూపాల కృతయస్తస్యనిత్యతః,
ఏవయస్తి ముదం దృష్టా దృష్టాంతాకృతి నః పరమ్.

రసాగ్లవసుధా కరకర్తకుఁ కుమార సింగభూప నామము గలదు. “కుమారశ్రీసింగే జలనిరళనాం కాసతి మహీం” అని చమత్కారచంద్రికలోఁ జెప్పఁబడియె. అతనితాతయు సింగఁ డగుటచే నితఁడు రెండవ, లేక కుమారసింగఁ డనఁబడును.

సింగభూపతివ్యాఖ్యలోఁ జతుర్థాధ్యాయమునఁ దృతీయాధ్యాయవ్యాఖ్యలో నిట్లు చెప్పిననని యనువాదము నేయుఘట్టము తృతీయమునఁ గలదు. అందుచే తృతీయము గంగాధరకృతముగాను, జతుర్థము సింగరాజకృతముగా నుండినను రెండు నేకకర్తృకమే. ఇరువురు కలసియే గ్రంథమంతయు వైలిభేదము కానరాకుండునట్లు రచించిరినియుఁ జెప్పవచ్చును. సింగభూపాలాదులు నిరంతరరాజ్యరక్షణ క్రియామగ్నులై యవకాశము చిక్కినప్పుడే విద్యావివోదముల మనఁగ్గు ద్రిప్రమంశి నందునఁ బండితులచే గ్రంథరచనలఁ జేయించి తమ యూహాపాపాలచే వానికి వన్నె దెప్పించుచుండురు. గంగాధరుఁడు రాజనకు మిత్రుఁడై గోపీనాథుని యనుజ్ఞ వడిసి సింగభూపాలునకుఁ గీర్తిస్తంభస్థాపనమునకుఁ దోడ్పడియెఁ గాబోలు.

నేటికాలమునను నేటొకరు శ్రమించి రచించిన గ్రంథమును రాజాధికారముననో, నియోగధర్మ దోషము

సనో యాద్ధత్యప్రభావముచేతనోయత్కల్పసాహాయ్యమా
కీర్ణాతులవలన, లేక ప్రత్యాగా ప్రతిబద్ధతేక్కులవలన
గ్రహించి స్వకర్తృకత్వమును బ్రకటించుకొను మహాను
భావులు గల రనుట వింతగాదు గాని యీ పాపమో
లేక నోవమో కాలోపాధి లేక భూతవర్తమానముల
నిర్వికంకముగా జరుగుచున్న దనుటయే వింత. భవిష్య
త్ప్రృత్తియు గతానగతికమై యుండుఁగాక యని
యాశీర్వదించెదము.

సింగభూపతివ్యాఖ్య మొత్తముమీఁద గుఱవంత
మై యన్నిచోటల సమానవిప్లవముగా నుండును.
కల్లినాథుఁడు కొన్నిచోటల నమితముగాను దుర్బోధము
లగుపట్టుల మానము నవలంబించి సిగదవ్యాఖ్యక మ
నయఁ గొన్నిమత భేదములు దచ్చివచ్చుదు పూర్వపక్షీకృత
మతముల నంగీకరించును. కల్లినాథుఁడు విడిచినపట్టు
లకును సింగభూపాలవ్యాఖ్య గలదు.

ఇక సింగభట్టు రచించినవ్యాఖ్య యేది? ఆతః
 డెవ్వరు? ఒండురెం డాంగ్రభాషావ్యాఖ్యానము లేవి?
 వానికర్త లేవ్వరు?

అంధ్రభాషలో రచింపఁబడిన రత్నాకరవ్యాఖ్య యొకటి ప్రథమాధ్యాయభాగ మంత్రము లభించె. దాని లో నపతారిక సంస్కృతశ్లోకములతో నున్నది. వాని లోఁ గొన్నిటి నుదాహరించెదము.

“ ఆ నే నీ జ్ఞానభట్టనూరిరితి ఋగ్వేద.....
ఋగ్వేదానుభూతియాయభట్టకనయో బ (హృ?)
లాభరాట్నాచరః |

తస్మాదశ్చ యవేషభూపసుమనస్సంతోషమాపూరయన్
శ్రీవిద్యా.....తి ప్రాధేన సంప్రార్థితః ||

వ్యాసీయే జైమినీయే ఘోషతిఘోషితే కావితే కాశ్యసీయే
వ్యాసే గీతే కలామ ప్రవచనక...న్మిద్ర సావిత్య...
.....నే కలగితనటనే బావడత్తే కటాత్తే

వాదిత్యేన దిగత్యే ప్రభవతిభరతేన్దిత్యాశ్చోధరశ్చామ్ ।

స్వస్తి శివులదేవతా విజయతే శి.....

.....తథా భరతిమిత్యాఖ్యం సుకాస్త్రం మహాత్ ।

తత్పూర్వక్రయపూర్వకాస్త్రివిధినా సంగీతరత్నాకర
స్థ్యయం (పాఠనరేస్త్ర)పాలన.....లేన నా ||

ప్రౌఢ దేవనర నాయకాజ్ఞిత
.....

ప్రాప్తవాక్ సకలలక్ష్యలక్షణ...
.....భిక్ష బహువన్దిత స్తథా॥

తర్పుత్రో లోకమితః సుభగజననోభాస్కరో విష్ణుః
భట్టా

చార్యాఖ్యో మార్గవీళం మహామదుజగయాస్తీకృతః
త్రణమేత్య!

.....కాస్తా తిమారై (!).....

అనే శ్రీకృష్ణాపేతోఽధూదితి యవనపతిర్నాపరస్మర్య
కాస్తే॥

సురత్రాణః స్వైరం స్వయమపి సమాక్షిప్య సమితౌ
శ్రుతిప్రాధాన్యత్వం స్వరయ్యగవిభేదప్రకటనమ్ '
దళపాణాః తాసాం.....

విలోక్యాథ ప్రాదాద్దశశతకులం స్వర్ణమకులం

తస్మాత్ (ను?) జ్ఞో విష్ణునామధేయః
సూరిః సప్తతారితపుణ్యరాశిః

..... రామచంద్రుని

ప్రస్తారముఖ్యోఽప్రవిధాయ చాన్తి॥

సాహిత్యం సంగీతరత్నాకరం ... విశ్వ తాత్పర్యకాంక్ష
వత్సే మన్మనబుద్ధ్యా, పకటితవచనైరనిభాసానుబీకాం

సిద్ధాంతం తం బాలకోభం సుఖులజనమనోహరిణి

నన్నవ్యక్తి వదలు ప్రభుతిరద వాగ్విలాసం

యశోబ్రహ్మ |

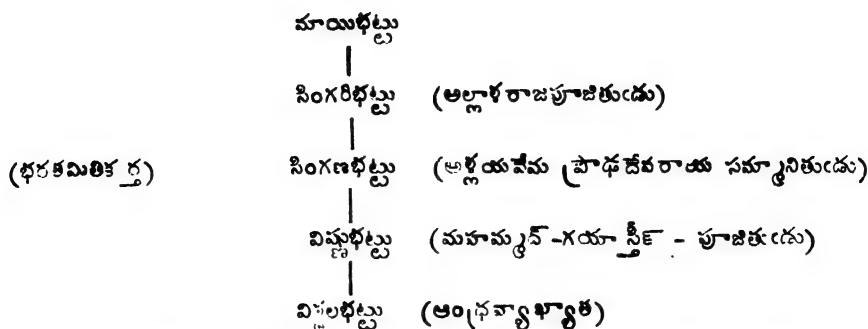
అని యున్నది. (కాళ్ళపియ మన బై శిషికనూత్రములు-
కణాదుడు కాళ్ళపగో,రుడు) పెళ్ళికమలలో వంక

వరి ప్రక్క-పుటలో చూపినట్లున్నది.

విత్తబట్టతండ్రి సంస్కృతమున రచించినట్టి
కవులీక యాంధ్రభాషలోఁ గూర్చి సింగభట్ట

ప్రాధదేవరాయల కంఠితుగా రత్నకరటిక సంస్క

తమున రచించెను. కావుననే 'తస్మాత్మజో' అనుటతో
'తస్మానుజో' యని యుండునేమో యని సందేహింప

దము. గ్రంథాత్మక రీతిలో గావున దదత్తరములలో 'మ', 'త్య' లకు మిక్కిలివ్యత్యాసము గానరాక భ్రమ కలిగించుచుండును.

సింగణ రచించిన భరతమితి గాని, రత్నాకర వ్యాఖ్యగాని లభించినది కాదు. కృష్ణరాయల యనజ్ఞ చే సంగీత నూర్జీవము మను ప్రకరణగ్రంథము రచించిన భండారు లక్ష్మీనారాయణకవి తాను విష్ణుభట్టారకుని వలన శాస్త్రమర్యాదల కెల్ల నేర్చినట్లు చెప్పుచున్నాడు.

సంగీతాగమలక్ష్మి లక్ష్యనిపుణైః శ్రీవిష్ణుభట్టారకైః
 జ్ఞాత్వా దత్తీలకోహళాదిభరతగ్రంథాన్ సుటీకాన్వితాన్ |
 భూమాక్షీర్తిశరీరత్వగ్రాధియాగ్రంథః కృతో ఽయంమయా
 సంప్రాప్తః క్రమయోగ్యతాదికరతః సంగీతనూర్జీవయః

అని, అతనిగారు వగు విష్ణుభట్టు మహమ్మద్ గయాస్తీక్ ను పెప్పించిన విష్ణుభట్టాచార్యుడే యగునని యూహించెదము.

ఆంధ్రవ్యాఖ్య బహుగుణవిశిష్టము గాకున్నను సరళముగా దోషరహితముగా సుఖమార మనోమోహనముగా నున్నది. పై సుదాహరించిన వ్యాఖ్యానావతారికా శ్లోకము లతిశిథిలతాశపత్రములనుండి యుద్ధరింపఁబడియో, చుక్కలించినభాగములందుఁ గ్రిమిదిగములు లేక మూవకవిధములు, శ్లోకములు లేకుండోప దూషితములు. యథాసంభవముగా సుదాహరించితిమి.

ఇందుఁ బేర్కొనఁబడిన మాండలికుడు మహమ్మదు గయాస్తీక్ అనువాడు శ్రీ.శ.౧౮౮౫లో ధారా

సురత్రాణుడై యనేక దానధర్మములు చేసినట్లు శిలా శాసనములు గలవు (J. B. B. R. A. S. Vol XX 1111 page E. I. vol XIX Supplement Nos. 851, 159 మాండలగు) శ్లోకమున మహమ్మదుజగయాస్తీక్ అనుటలో జకారమొకటి యొక్కవగుట, దానికి గతి యేవో యెఱుంగరాదు. ఈధారాసురత్రాణుడు వేయిగులముల బంగారము కేవలము విద్యత్పక్షపాతియై దేశాంతరస్థుఁడగు సంధ్రబ్రాహ్మణున కిచ్చెననుట స్వదేశాంధ్రరాజులకు స్వసమ్మతమైనము సుపదేశించుచున్నది.

చెన్నపురిప్రాచ్యురీతిత పుస్తకభండారమున సంపూర్ణ మగురత్నాకరటీక యొకటి యాంధ్రభాషలోఁ గలదు. దాని కవతారిక గానరాదు. అది యావిర్భవించు రచించినగ్రంథమా యనిసందేహము కలుగుచున్నది. విష్ణులకు శ్రీ. శ. ౧౫౧౦ ప్రాంతములఁ దెనుంగుడిక రచించియుండనోవు. శ్రీ. శ. ౧౭౦౦ నుండి, అనగా గుర్జర, చాళుక్య, పరమార, చేది, కలుయరి రాజ్యములు తీరింపఁగా, నాంధ్రులే సర్వవిధముల సంగీతభరతాస్త్రములకుఁ జేయూత యొసఁగి వృద్ధిఁ దెచ్చిరి. కడపటిదినములలోఁ దంజాపురీరఘునాథుఁడు సంగీతవిద్యను జక్కగా స్థాపించినందుననే దక్షిణదేశమున నది యాంధ్రుల గీతప్రాధిచేతనే పెరిగి సకలజనక్రమణామృతముగా వన్నె కెక్కియున్నది. దేవరాయల కట్టి సంగీతాభివేళము కలుగుటకు ముఖ్యకారణము పెడికోమటి వేమధూపాలని నిరంతరసంగీతకావ్య గోష్ఠీవిలాసప్రభావమే. వేమన రచించిన సంగీతదింతామణిసరించి త్వరలో విస్తరించి వ్రాయఁదలచియున్నారము.

కళా కేళి

(నాటిక)

వెంపటి నాగభూషణం

నాను—కథకుడు: కళాభాయి.

లీలీ—నానువద్ద పెరుగుతూన్న జవ్వని.

భావయ్యచాదరి—సరోజిని పితండ్రి

బుచ్చినాయుడు—సరోజిని మేనాన

సరోజిని—చెలిమికోసం పలకరించే నూత్న
[యావనవతి.

నాయర్ :

మోతీ :

*

* *

[ప్రదీ:

చెనుక కర్రను పొద్దుగా ఆకుపర్లు బుక్ కేన్...
దాదాపు నేటికి చూడువంతులు పొడవున ఆక్రమించు
కొని ఉంటుంది. పక్కనద్వారం...సగం ఒత్తిరిన
రింగుల కర్రలతో. దానిపక్కన, కార్మర్ స్టాండ్ మీద
కనూజ్ ఇత్తడి తొట్టెలో గుబురుగా పెరిగిఉన్న పామ్.

నేటికి కుడివైపున పెద్దమేనా; దానిమీద చెల్లా
చెదరుగా, దొంతరలుగా పడిఉన్న పుస్తకాలు. వాటి
మధ్య సగం కనబడుతూ...ఎరిక్ట్ కే టేబిల్ లైట్;
బల్బుకు కుడి అంచున టెలిఫోన్.

రినాల్డింగ్ కుర్చీ: దాని కాళ్లదగ్గరమాడా తెరిచీ
యూనీ, చిందరగా పుస్తకాలు.

ఎదురుగా—షేఫ్టు పడకకుర్చీ చేతిమీద పుస్త
కం బోర్లుగా తెరిచి పడిఉంటుంది.

నాను కుర్చీలో పడుకుని ఉంటాడు.

ఫోను మోగుతుంది...

నాను—(బిని, మెలకుర తెప్పించుకుని, కలవెత్తి
చూసి, మసలుతూ, నిద్రమత్తుతో, ఒత్తిరిలుతాడు.

చెయి తగిలి పుస్తకం క్రిందపడుతుంది...ఫోను మల్లా
మోగుతుంది...

అబ్బు!...లీలీ...లీలీ...

(లీలీ పదహారేళ్ల పిల్ల. పరికిణీ-వల్లె: అప్పుడే
నిద్రలేచినట్టుగా జుట్టు, కట్టూ కొంచెం చెదరి ఉం
టుంది)

లీలీ—ఏం చాదా? (బల్బదగ్గర నిల్చుని కల సద్దు
కుంటూ) ఇంకా...నిద్రపోశీలేదా ఏం?

నాను—కథప్రాతిచేసి ఇప్పుడే కనులు మూశా
ను, కొంచెంనేపు విశ్రాంతిగా ఉందామని. రెండు
మాడు రోజులదాకా నిదురకీ మనకూ జిలాయి.
చాలాపని ఉన్నదమ్మా.....(ఫోను మోగుతుంది)...
మాడు, ఎవరో ఆ ఇషియట్, తూరుపు తెలవారక
మండే, వాడి పనంతా ముంచుకుపోతున్నట్లు పదినిమి
షాలనుంచీ తెగమోగుతున్నాడు. (లీలీ రిసీవర్ చేత్తో
పట్టుకుంటుంది).....కద్దు, వద్దు. విసిగెత్తి వాళ్లే
ఊరుకుంటారు వినిపించుకోకపోలే! ఊరుకో...

లీలీ—ఎంత అవసరమో!...పాపం!

నాను—వాడి మొఖం...

లీలీ — (అందుకుని...మాట్లాడుతూ) హలో,
ఆ! యస్, ఉన్నాడు, కాని, నిద్రలేకలేదు ఆ, ఏమా
చెప్పలేను, ఊ, పదిగంటలవరండి, ఏమిటి! వీల్లేదూ,
అయితే ఉండండి. (చేత్తోకప్పిపట్టి) ఎవరో పిలుస్తు
న్నారు చాదా.

నాను—అవును: (సవ్యతూ) ఆసంగతి నాకు
తెలియడటమ్మా! ఊరికే మ్రోగడానికి...దానికేమన్నా
ప్రాణమున్నదా? ఎవరువారు?

లీలీ—కేరు చెప్పడంలేదు.

నాను—అయితే పట్లరాలుతాయను...

లీలీ—ఊరుకుందూ. నీతో ఆవసరమైనపని ఉం
దట. చాలా ఆదుర్దాగా పిలిచారు, మాటాడుతావా?

నాను—పేరులేని వెధవాయలకు నాతో ఏం
పని?...

లీలీ.—పోనీలెద్దా: ఇంద (రిసీవరు అందిస్తుంది.)

నాను—(అలాపడుతున్న, చెవిదగ్గరఉంచుకుని)
...ఆ, నేనే, వస్తారా? ఏమిటి, నాదర్శనానికా?
(నవ్వి) అంత శ్రమ ఎందుకూ? ఏపత్రికలోనైనా నా
బొమ్మనుచూచి సరిపెట్టుకొనరాదా? ఏం, తప్పుదూ,
ఊ, సరోజిని విషయనూ, సరోజిని ఎవరు? ఏమిటి?
(నవ్వుతూ, రిసీవరు లీలీకి అందిస్తూ: ఆమె దానిని
స్టాండుమీద అమరుస్తుంది.)

లీలీ—ఏమిటి?

నాను—లీలీ.

లీలీ—(దగ్గరకువచ్చి) ఏం...దాదా!

నాను—సరోజిని ఎవరు?

లీలీ—ఏ సరోజిని?

నాను—ఏమో: సరోజిని...అంతవరకే తెలి
సింది.

లీలీ—ఏమో: ఆ అయితే నేం?

నాను—సరోజిని, చిన్నదో పెద్దదో, మనిషి
అవునోకాదో, మనకు తెలియదుకదా?—ఆ సరోజిని
సంగతి మాట్లాడటానికి ఎవరో ఇద్దరు బగర్సు ఇక్క
డను దయచేయబోతున్నారను...

లీలీ—అలానా?...

నాను—అదే యిప్పుడు వారు సజీవతంత్రుల
మీదుగా సాయించింది.

లీలీ—రమ్మన్నావా మరి?

నాను—చాలా అందామనుకున్నాను, కాని
ఒక్క మండుతూంది. వాళ్ళకు ఎంత తిరిగింది (కుక్క
పిల్ల స్పృహయల్ సంతోషంగా వస్తుంది)

లీలీ—(కుక్కతో) వద్దు, వెళ్ల మోక. నాదా
చిరావుగా ఉన్నాడు: నీవుద్దులూ, మురిపాలూ
చాలించు.

నాను—(హుమరుగా లేచికుర్చుని) రా
మోతీ: (మోతీ ఎగురుకుంటూవచ్చి ఒక్కో కూర్చుం
టుంది) రా తల్లీ. లీలీ, ఎవరిమీదనమ్మకం నాకు?
ఇదీ, (కుక్కను చేతితో నిమరుతూ) నీవూ...ఈ
కుక్కలేనితారానాని? వసంతకోధలు.

లీలీ—లేదు దాదా...ఊరికే అన్నాను.
(వచ్చి, కుర్చీ చేతిమీద కూర్చుని) మనసంసారం...

నాను—ఓహో, సంసారం!.....ఒక నిత్య
(బ్రహ్మచారి, ...ఒక నిత్యకల్యాణి, (మోతీని నిర్దేశించి)
ఈ...మనుష్యేతర సుమంగలి, ...బలే, (మోతీ మెరుగు
తుంది) ఓ...ఓ...నిన్నేమీ ఆనలేదమ్మా...

లీలీ—దా కి ఎంత అభిమాన మనుకున్నావు,
దాదా! కనురుదామని కోపం తెప్పించుకుంటూండ
గానే...అలా బుంగమూతి పెట్టుకుని, మారాం
చేస్తుంది దాదా!.....చొ...చొ...దా, దా,
(మోతీనిపిలుస్తూ లేచివెళుతుంది).

నాను—కానీవు...కూర్చోకమ్మా.

లీలీ—(వెనుకకు మరలి) నీకే...కాఫీ! ఆలస్యం
అవుతుంది.

నాను—ఇవారే...అసలు త్రాగాలని లేదు.

లీలీ—ఏమీ?

నాను—నిదురలేవకముందే...అ...అన్నట్టు
వాళ్ళురస్తారు కాబోలు ఇవ్వడు:

లీలీ—ఎవరు? - ఓ...సరోజిని సంగతేనా? -
(నిశ్చలంగా) చూడు దాదా!... వాళ్ళు ఎవరై లేసేం,-
రావడంతోనే మోతీని ఉరికొల్పుతానా...

నాను—నీవు వద్దన్నా ఆవత్కారం మోతీయే
చేస్తుందిలే వాళ్ళకు: అయినా, వాడి... నిశేష మేమిటో
నింకాం.

ఎనిమిదవ ఎడ్వర్డు చక్రవర్తి
చిత్రములు

1. నాలుగు కరములు
ముత్తవ్వ విక్టోరియా,
తాత ఎడ్వర్డు,
కండి జార్జి,

౨. తలిదండ్రుల అనురాగభావము,

తొలికానుపు

జననము

రిచ్ వండు పార్క్-లోని వైట్ లాడ్జ్ లో

23-6-1894 నాడు

౩. నెలల బిడ్డడు

౪. ముత్తవ్వ (విక్టోరియా రాణి) ముద్దులవొంటి

రీ—తనూను అంతా ... నన్ను కూడా చూడ నియ్యాలి, అబ్బాయ్ లేకపోతే ...

నాను—లేకపోతే.

రీ—నేను ఊరుకోను: (త్వరగా) యిలాగే గా మనం కాఫీ తాగద్దామా?

నాను—పోనీ, వార్లకు కూడా.

రీ—చరుకు... ఏలాగూ తరులుతుందికామా? ఇంకా వేసికాఫీకూడా ఎందుకూ?... మరే, నాయర్ ను కాఫీసామాను యిక్కడికి తెచ్చుకొమ్మ. నీవు స్నానం చేసిరా: నేనూ టాయ్లెట్ చేసుకుని రెడీఅవుతాను నాబకం చూడటానికి, ఏం?

నాను—అబ్బా! (రీ వెళుతుంది: నాను బద్ధకంతో ఒక్క నిమిషంకంటూ, కుర్చీలో పడుకుని... సిగరెట్ అందుకుంటూ...) ... రీ-

రీ—(తిరిగివచ్చి)... ఏమిటి.

నాను—మరం మార్చుకున్నాను: ఇప్పుడు స్నానం చేయకను.

రీ—(నవ్వుతూ) అవును, తరువాత ఏలాగూ... సచేలస్నానం చేయాలికదా.

నాను—అని కవిభావం..... (రీ వెళ్లిపోతుంది: నాను ఒకదమ్ములాగి, సిగరెట్ చెయ్యి కుర్చీమీదుగా క్రిందకు జారవేసి, పడితన్న పుస్తకం అందుకుని, ... చదువుకుంటూంటాడు. నాయరు కాఫీసామాను అనుర్చితన్న దిన్న టీసాయ్ తీసుకొనివచ్చి పక్కన పెడుతాడు.)

నాయరు—సార్!

నాను—(పుస్తకం కొంచెం క్రిందకువదిలి నాయరువేపు చూస్తాడు.)

నాయరు—మిక్స్ చేసి ఇచ్చేదా?

నాను—వద్దులే: అవిగో, ఆవొంతర్లో రెండో పుస్తకం (నాయరు మేకాదగ్గరకు వెళ్లి అందుకుంటూ దగా) అదికాదు, దానిక్రిందకి, పచ్చఅట్ట, ఆ, అదే...

(నాయరు తీసుకువచ్చి ఇస్తాడు) పెక్ (అందుకుని) ఇంకో గంటలో బాత్ రెడీచెయ్యి. (నాయరు వెళ్లిపోతాడు: నాను అందుకున్న పుస్తకంలో ఎదోచదివి తనచేతిలో ఉన్న దానిలో వ్రాసుకుంటాడు.)

రీ—(ప్రవేశించి నాను వ్రాతలో ముగ్గుడై ఉండటం చూచి, ఫోనుదగ్గరనిలుచుని, నంబరు తిప్పుతుంది.)

నాను—(తలఎత్తిచూసి), హలో...

రీ—(ఉలిక్కి పడి) హలో... ఎవరి బాడి!

నాను—ఎవరిబాడి... ఎక్స్ప్రెస్... మీ?

రీ—(ఆఫ్) 'కోర్స్ నాట్: దాదా... నేను ఎంత అందంగా... ఉన్నానో—

నాను—(రాగంతో) 'అలరెడు రెప్పలల్లార్చిన యంచాక అనిమిషకన్న కాదనగ వళమె...

రీ—(వినిపించుకోకుండా) అద్దంలో చూసేటప్పటికి ఎంతమధ్యోచ్చాననుకున్నావ్! ఈసంగతి... అందరికీ చెప్పేయమని ఎక్స్ప్రెస్ ని రింగువేస్తున్నాను...

నాను—(ఆశ్చర్యంతో, సన్నని కులాసాశుల వేస్తాడు:)

రీ—(రాగయుక్తంగా) 'ఈలవేయమోగు, మెసల వీలులేదు, యారెయిని...

నాను—బాగుంది; ఎప్పుడు వ్రాశావు?

రీ—(సిగ్గుపడుతూ) పోనిద్దా దాదా,

నాను—అలాకాదు, పాడిలేనేకాని... కాఫీ అమృత ముక్తు అనను.

రీ—కాఫీ మాట మరదిపోతున్నానని... బరే గడుసుగా జ్ఞాపకం చేశావే! (కలిపి అందిస్తూ) తీసుకో.

నాను—పాడవూ...

రీ—తప్పుకుండా: ముందు తాగేనయ్యి (ఇద్దరూ తాగుతూంటారు, మోతీ వస్తుంది).

నాను—దయచేయండి:

లీలీ—(గమనించనందువల్ల ఎవరో ననుకొని మాసి సవ్యకుంది)...నీకూ కావాలేం? మాతో సహవాసం చేసినందుకు...అన్నీ మనిషిగుణాలు అబ్బుతున్నాయే?...ఉండు, పాలు త్రాగుదువు కాని. (ఇద్దరూ త్రాగడం ఆయిపోతుంది. మోతీ పాలుతాగుతూ ఉంటుంది. లీలీ వెల్లి ఇసరాజ్ తీసుకువచ్చి)... నాయర్!

నాయర్—(లోపలనుంచే) అమ్మా! (వస్తాడు)

లీలీ—(టీపాయ్ మాపించి) ఇది అన్నీ తీసెయ్య, బల్ల ఆక్కడనే ఉంచి.

నాయర్—(తే చేస్తో పట్టుకుని)...సార్, ఎవరో యిద్దరు వచ్చారు.

వాసు—ఎవరు? (లీలీవంక అర్థమయిందా అన్నట్టు మాస్తాడు.)

లీలీ—(నవ్వుతూ) ఎవరు...మనుష్యులేనా?

నాయర్—తమరు, కాఫీ తీసుకుంటున్నారని చెప్పితే, అయినతరువాత చెప్పమని,...వరాండాలో కూర్చున్నారు.

వాసు—సరి: ఆలామాగ్నోనీ, కొంచెంనేళు: (నాయరు వెళుతాడు.)

లీలీ—(టీపాయ్మీద కూర్చుని), పాడనా, దాదా...

వాసు—(ఉత్సాహంగా)...ఊ...నీదే ఆలస్యం.

లీలీ—అయితే నీవు ఇక్కడనుంచిలే: ఎదురుగుండా కూర్చుంటే, ఏమిటో సిగ్గుపెట్టాంది దాగా...

వాసు—(లేచి, కుర్చీ లెగ్ లెస్టును లోపలికి నెట్టేసి, మేజాదగ్గరకు వెళుతాడు: లీలీ క్రింద ఆడియన్సుకు ఎదురుముఖంగా కూర్చుని, సారిస్తుంది: వాసు టీపాయ్ని ఆమె ఎడమవైపుకు జరిపి, ఫ్లవర్ వాజ్ ఒకటి బల్లమీదనుంచి అందుకుని, దానిమీదపెట్టి,... మేజాను ఆనుకుని, సిగరెట్ వెలిగించి, నిలుచుంటాడు.)

లీలీ

‘ఈలవేయమోహ, మేసల

నీరులేదు...యీలేయిని,

జాలిలేనివాని, యి

ల్లాలిన్య, నీలవర్ణ...

మావితొగరు సంజెజాశి

మలల్లి దాచినాను...

తీరమలమకున్నపాదల

దోవలోన నిలువవోయి...

పాలవంటి కులమ, రవ్వ

పాలుచేసి, వేరగాని

వేళ కాగి నీననికొ

పాలా? లీలానివార...

బింకముగా, కోవలకని

వంకబెట్టి వచ్చినపుడ,

కుంకుమపూవంచుజరీ

కోకచెంగు మానెనోయి...

(లీలీ పాటచాలించి... ‘ఏమీ ఉన్నది?’... అన్నట్టు వాసువంక చూస్తుంది, ఇసరాజ్ వాలుస్తూ)

వాసు—ఎంత ఊహ ఉన్నదమ్మా!

లీలీ—కాదు మరి: ఆరునెలలు సహవాసం చేస్తే...

వాసు—వారు వీరైతేమాత్రం...చెడ్డ చిక్కు వస్తుంది. నేను కోకకట్టుకోలేనమ్మా బాబూ...

లీలీ—(ప్రశంసంగా)...అంత శ్రమఎందుకు?... న్యూడ్ కట్టు. (నాయరు, బయటికి సగం కనబడుతూ వింగ్ దగ్గరకువచ్చి నిలబడుతాడు)

వాసు—(మాసి) రమ్మకు. (లీలీతో) ఇంకొచ్చైర్ తెప్పించు.

లీలీ—ఉన్నవిచాలు లెస్తూ. మొగాలనిపట్టి... అంతగా అవసరమైతే అప్పుడు తెప్పించ వచ్చును. (తాను ఆఫీస్ చైరులో కూర్చుంటుంది: వాసు నిలుచునే ఉంటాడు. భావయ్యచాదరీ సంకోచంగా అడుగులు వేస్తూ ప్రవేశిస్తాడు. సగంనెరిసిన గరిమిసాలు: ఖద్దరు

టోపి: మెడలో వేలాడుతూ అత్తాకోడలుఅంచు బిళ్ల ఉత్తరీయం: చేతిలో పేముకర్ర: ఆపక్యాహరి అని కళాకాంతులులేని ముఖంమాడగానే తెలుస్తూన్నది.

బుచ్చినాయుడు ఆయన వెనుకాల. పట్టు వాసాన రాటుదేరి, వేషభావలు మార్చుకున్న 'కన్య' కుర్రవాడు. తెల్లని పాంట్స్, బ్లైజరుకోటు, మెడలో ముగ్గుర్...

వాసు—(ఒక నిమిషం నిశ్చలంగా వాళ్లను చూసి, సైజప్ చేస్తూన్నట్టు) రండి.

(బుచ్చినాయుడు కుర్చీలో కూర్చోని, నాలుగు మూలలా చూస్తూ, లీలీవంక దొంగచావులు విసరు తూంటాడు:

భావయ్య టిఫాయ్మిష, చేతికర్ర పోటీగా రెండు చేతులమీదా గడ్డం ఆనించి, ముందుకు వంగి కూర్చుంటాను.)

భావయ్య—మీకు...యిది భావ్యం కాదు.

(వాసు ఏమిటనే ప్రశ్నగా ఆయన వంక చూస్తాడు.) పెద్ద మనుష్యులకు లాయకీ అయిన పని.

లీలీ—(అడ్డంవచ్చి)...కథ మొదలునుంచీ ఎత్తు గోండి: నాకు ఏమీ ఆర్థం కావడంలేదు.

(భావయ్య ఆశ్చర్యంగా ఆమె వంక పక్కకు తిరిగిచూసి, వాసువంక చూస్తాడు.)

వాసు—ఓ...మరచిపోయినాను: ఈమె...లీలీ... నా...(లీలీతో) ఏమమ్మా, నీవు నాకు ఏమవుతావు?

లీలీ—(నవ్వుతుంది.)

వాసు—కళాధర్మ నిర్వహణలో...నాసనా చారిణి, పీరు. (చేతులు తేలవేసి, పొచ్చేస్తూ) మీపరిచయ భాగ్యం మా ఉభయలహరిభించాలి...

బుచ్చి—(లేచి) వారు...భావయ్యచాదరీగాదు: మా మే:మామ:

వాసు—సంతోషం: మనం ఇదివరకు ఎన్నడూ కలుసుకోలేదు. అందువల్ల-

భావయ్య—(కూర్చునే)...నేను ఏపాటివాణ్ణి రెండి. ఇతడు నామేనల్లుడు, బుచ్చినాయుడు. (నెమ్మదిగా, తీవ్రంగా) సగోజినిని ఇతనికి ఇవ్వబోతున్నాం.

వాసు—(ఏమీ ఆర్థంకానందున, తొణకకుండా) ఆలాగా, ఆర్థం.

లీలీ—(కిలకిల నవ్వుతుంది)

బుచ్చి—ఊ...హుంకరిస్తాడు)

వాసు—(తప్పని, ముక్కుమీద వేలువేసుకుని, లీలీనవ్వు చూసిపించి)...పసిపిల్ల: ఆర్థవార్తకదా అని నవ్వింది.

లీలీ—నవ్వు నాలుగందాల చేటుకాగా, దాదా? (నవ్వుతో) సరిగా (తెక్కపెడుతూ) నిలుగురమే ఉన్నామే!

వాసు—నీవు డిరుకోతల్లీ! (భావయ్యతో)... ఇంకా విశేషాలు ఏమన్నా పెలవీయండి.

బుచ్చి—(ఘోషితుగా) చేస్తూన్న పాడుపనికి-

లీలీ—(నిలచుని) హో!...(పరిహాసంగా)... 'వేణీసంహరణ' లో, ఫిమడివేమినికీ పనికివస్తారండీ, నాయుడుగారూ!...అయినా పెద్దలు ఏమోమాటాడు తూంటే, మధ్య మనం కొంటెతనంచేయడం బాగుండుడు...

బుచ్చి—(కయ్యానికికాలుదువ్వుతూన్నట్టునన్ను గుర్తుగా లేచి నిలవబడుతాడు.)

వాసు—(బుచ్చినాయుడువిగ్గరకు వెళ్లి, ఆతని భుజాలమీద చేతులువేసి, ఆలాగ్గా కుర్చీలోకి దించేసి, -వెన్నుతట్టుతూ) యంగ్ బ్లడ్, యంగ్ బ్లడ్: ప్రమాదం సుమాబాబూ. లీలీ...అసాధ్యురాలు 'జుజుత్సు' లో.

భావయ్య—(కొంచెం పెద్దకొంతుతో) పంతులుగారూ...చల్లకు వచ్చి ముంతదాచినట్లు, వృథా వాగ్వియం ఎందుకూ? మాసగోజిని మరివిరచడం... మీకు యుక్తం కాదు:

వాసు—నాకు చేతకాదుమాడాను.

బుచ్చి—రోగ్.

వాసు—(తాపీగా)...పైత్యంచేసే పదార్థాలు ఏమన్నా ప్రచురువచ్చారా,...లేక, ప్రకృతే అంతా?

భావయ్య—(వారిస్తూ) కీవు...ఊరుకోనాయ నా: వారుచెప్పేదేమో కానీ.

వాసు—చాదరీగారూ: మీరు వయోవృద్ధులు: మీరు మాటాడేవానిలో ఏమన్నా ఆర్థం ఉందోలేదో మీకే తెలియాలి!

భావయ్య—మీకు ఏమీ తెలియడంబారా?

వాసు—విషయం తెలుసుకోండి.....ఏమన దానికి మనస్కరించడం లేదు. అసలు ఈసరోజిని ఎవరు?

భావయ్య—మా అన్నగారి కుమార్తె.

వాసు—తమది ఈఊరేనా?

భావయ్య—వితగా ఉన్నాయి మీప్రశ్నలు!

వాసు—మాయింటికి మీరు దయచేసేనందుకల్ల కరుకుగా మాట్లాడటం పెద్దమనిషీతరహా కాదని సంతోచిస్తున్నాను. ఆ మర్యాదా... మీరుమాడా పొట్టిస్తే చాలా బాగుంటుంది:

భావయ్య—చిత్రం: కాని, మీరు ఆగ్రహపడ నవసరములేదు: సరోజిని ఎవరని అడిగితే నాకు వింతగా తోచింది:

వాసు—కావచ్చును: కాని, ఎరుగనప్పుడు అడి గితే తప్పు కాదనుకుంటాను.

భావయ్య—(ఆశ్చర్యంతో) ఎరుగరూ, నిజంగా?

లీలీ—నేనూ ఎరుగనంటే మీ సరోజిని ఎవరో? ...ఏలా ఉంటుంది? ఏమన్నా చదువుకుంటున్నదా?

భావయ్య—చదివినందుకల్లనే, ఇందాకా వచ్చిందమ్మా! (వాసుతో), మీకథలు...మా అమ్మ యిని చెడగొట్టినవి.

వాసు—అలాగా పాపం...

భావయ్య—వివాహం స్థిరపరిచాము: కాని, యీవరుడు అక్కరలేదని ప్రతిఘటించింది: మీకథలు చదివినందుకల్ల, మనసు చాలా మరిపోయిందట; మీవద్దకు వచ్చి ఉండిపోతానని మార్చున్నది.

లీలీ—(ఉత్సాహంగా) రమ్మను, దాదా! చక్కగా...ఇద్దరం కలిసి సరదాగా ఉంటాము:

వాసు—పంపండి, మాలీలీ! తోడుగా ఉంటుంది:

భావయ్య—ఆప్రతిష్ఠ! కులంలో మేము కల ఎత్తుకు తిరగగలమా యిక?

వాసు—అలాగా: అయితే మానేయండి. ఇక, మరి నాసలహా ఎంగుకు?

భావయ్య—అభం, శుభం ఎరుగని పిల్లను,... మీరు యిలా ప్రోత్సహించకూడదు. మీరు చెప్పితే ఒప్పుకుంటుంది.

వాసు—ఏమని?

బుచ్చి—(మధ్య అందుకుని) వెర్రినేపాలు మానేయమని!...అయినయింటిపిల్లను వలలో వేసు కున్నానని మరుస్తున్నావు: ఖబద్దార్!

(మోతీ మొరుగుతూ వస్తుంది: వాసు కాలితో దాన్ని ఆపి,)

వాసు—ఏమీ లేదమ్మా? వట్టి ఆర్వాటమే, నీలాగా: (నాయుడితో) చాళారా, మామోతీకూడా కోపం వచ్చింది...

భావయ్య—మేము ఏదో గోళ్యంగా కాపురం చేస్తున్నాం: ఘరానా కుటుంబంవల్లము. మీ రీ ఆక్రమం...

వాసు—(తీవ్రంగా) చాదరీగారూ, ఇంతవరకూ సహించి ఊరుకున్నాను: ఇకనుంచి మీరు కొంచెం బాగ్రత్తగా మాటాడాలి. మీ సరోజిని ఎవరో నేను ఎరుగను. ఇంతవరకూ ఎన్నడూ చూడలేదు. ఆమె నాకథలు చదివి ఉండవచ్చును. అప్పుకేనేది...నలు గురూ చడవడానికే కదూ, మరి: కాని, వాటిల్లో

వయసుకన్నెల మతివిచేసే మంత్రతంత్రాలు, వింద జారికాఁ, ఏమీ లేవు: చిన్నతనంబులకాటాన, సరో జిని అల్లాఅన్నదన్నా, ...మీరు నన్ను ఎరుగనిదే, నా మీద అపనిందవేయడం...మీలాటి పెద్ద మనుష్యులకు ఉచితమైనదేనాండీ?...అపవాదులకు లక్ష్యంచేస్తానని కాదు...

బుచ్చి—(స్మిల్ గో) ఇట్ ఈజ్ ఎవిడెంట్:

రీరీ—మటప్, యూ సిరీ బేరీ...(బుచ్చి నాయుడు లేచి వెళ్లబోతాడు. వాసు అతన్నివారింది.)

వాసు—ఉండవయ్య, మహాసుభావా:కొంచెం తమాయించు. (టిన్ మాపిస్తూ) హేవ్ ఎ స్ట్రక్. (నాయుడు చెయివిడిచింది వెళ్లిపోతాడు: టిన్ క్రింద పడిపోతుంది.)

రీరీ—బ్రూట్! (లేచివచ్చి గొంతుకూర్చుని, సిగరెట్స్ అన్నీ టిన్ లో అమర్చి) హేవ్ వన్...

(బతుట హేర్ మోసగుతుంది)...అడుగో పాపం, పెల్లికొడుకు తొందరపడుతున్నాడు: వచ్చి, మిమ్మల్ని స్వయంగా పిలుచుకు వెళ్లడానికి మేము కరుస్తా మేమోనని భయం.

భావయ్య—లేకపోలే...అన్నిటికీ తెగించిన వాళ్లకు మీకోంభయం? చూసుకోండి, రే పీపాటికి సరో జిని పెల్లి చేసేయకపోలే...నాపేరు మారుపేరు పెట్టండి. ఇంతటితో వదలుతా ననుకున్నారేమో, ...మీరు చేసే అవాచ్యపు పనులూ...(వాసుతో) మీరు కథలు వ్రాసి...పడుచుపిల్లలను వలలో వేసుకొని, ఎలా చెవ గొడుతున్నాడీ, ...మీ జీవనవిధానం ... అంతా వ్రాసి పత్రికల్లోకి ఎక్కిస్తాను. అప్పుడు ఎక్కడ ఉంటారో చూద్దాం. మెదిలారా అంటే కేసుచెడతాను.

రీరీ—ఏమని?

వాసు—చెప్పేదేమో చెప్పనీయవచ్చు, మధ్య లో అడ్డంవస్తే. ఏదీ ఒకటి. (ఒక సిగరెట్ అందుకుంటాడు రీరీ చేతిలోంచి)...మరి, (భావయ్య నుద్దేశించి) మీరుకూడా (భావయ్యకు సిగరెట్ అందిస్తుంది రీరీ).

భావయ్య—వద్దు: నాకు అభ్యాసంలేదమ్మా.

రీరీ—మరేవెచ్చై...దాదా?

వాసు—(నవ్వుతూ)...గోఎహెడ్.

(రీరీ లైటర్ తో వాసు సిగ్ అంటించి, తాను అంటించుకుని, ఒకదమ్ము ఊతంగాలాగి, ఉక్కిరిబిక్కిరై దగ్గుతుంది.)

భావయ్య—(తల ఊగిస్తూ) ఊహు...పడ లేదు.

వాసు—చిన్నతనం.

రీరీ—(భావయ్యను చురచురచూస్తూ)...మీ సరోజినిని ఇప్పుడు నివ్వమించిన పెల్లికొడుకు ఇచ్చిచేసినా...ఇంతే: సరిపడదు!

భావయ్య—ఊ, పిట్ట కొంచెమైనా-

వాసు—కూత ఘనమైనా, యథార్థము కుమండీ, చాదరిగారూ! ఆ రంకెలొడ్డుకు కట్టబెట్టి, శుభ్రమైన పిల్లదాన్ని చెవగొట్టమోకండి.

భావయ్య—అజోక్యము తమ కెందుకూ? మాయంటి వ్యవహారాలు...తీర్చి దిద్దుకోగలిగిన దక్షత మాకు ఉన్నదిరండి.

వాసు—అయితే ఇబ్బందిలేదు: నేను కోరేదే అవినీ:

రీరీ—సరోజినిని...ఎప్పుడు పంపుతారు ఇక్కడికి?

భావయ్య—ఏమిటమ్మా, పిన్నాపెద్దా తార తమ్మం లేకుండా వెటకారాలూ, వేరొకోళాలూనూ. ఇదిగోనండీ, ఆఖరిపర్యాయం చెపుతున్నాను: మీరు మర్యాదగా ప్రవర్తించకపోలే...

వాసు—పెద్దమాటలు విసరబోకండి మరి. మీరు మాకు నీతులు ఉపదేశించ నక్కరలేదు.

భావయ్య—మీరు చెడ్డదికాకుండా-

వాసు—(సమీపించి, గంభీరంగా) తమరు ఇక నెలపు పుచ్చుకోవలసి ఉంటుంది: (భావయ్య

లేస్తాను) ఇప్పుడు తెలిసినదొంది మిలానివాళ్ల చేతుల్లోంచి ఆపిల్లను రక్షిస్తాను.

భావయ్య—చెడిపోతాడు.

వాసు—(నవ్వుతూ) ఇంకానా? ఈ చెడిపోవడం చాలమా? ఇకనుంచి మాతోలికి, మాచాయలకు వస్తే మీరుకూడా చెడిపోతారేమో! కొంచెం ఎడముగా ఉండటం మంచిది!...

భావయ్య—చూద్దాం ఎవరు నెస్టతాగో.

లీలీ—మీ ఉత్తరకుమారు ప్రజల కేమిలెండి, భావయ్య, తాతయ్య చాచరిగాయా, (వాసుతో) నీవుమాటిమాటికి అల్లావారిమాటలకు అడ్డువస్తుంటే ఎల్లా నానా? పాకం మరచిపోతారేమో: పాపం, ఎంతకష్టపడి వట్లై వేసుకు వచ్చానో...(భావయ్యతో) ఏమండీ, అరె, నామరుపు హాలా...ఇంతలో మరిచిపోయినానేమీ చేయ. ఆ...ఆ...(జ్ఞాపకం తెచ్చుకోవడం ఆభినయిస్తుంది: మరిచిపోయినందుకు విరువుగా) పోనీలెండి, ఏవో తిమామిషేర్లు పెట్టుకుంటే...నాకు జ్ఞాపకం ఉంటాయా ఏమిటి? అసలే మందమతి నాయెను: ఏమండీ, (జ్ఞాపకం వచ్చినట్లు, అమృతయ్య! భావయ్యగారూ,...మీరు ఎప్పుడన్నా రెచ్చరు ఇచ్చారా? మామంచి వాయిస్ అండీ మీడి! (వాసు, లీలీ, గబగబ అంతా, చిరునవ్వుతో వింటూంటాడు.)

భావయ్య—(ప్రతిరాని కోపంతో) ఓ! మీతో మాట్లాడితే పాపంవస్తుంది. ఈలాటివోటికి రావడం...నాదే పొరబాటు.

వాసు—నాయర్!

భావయ్య—(బెదురుతూ) ఆ...ఆ...కొడతారా ఏమిటి?

వాసు—(వినిపించుకోకుండా వింగ్లాకి) మీరు చెబుతున్నార: కేటుదాకా పంపించిరా: (భావయ్యతో) సెలవు: తమ దర్శన భాగ్యం...ఇలా తలవని తలంపుగా లభించడం కేవలం నా.....

భావయ్య—నీ...దౌర్భాగ్యం? ఎంతపాగరు! (ధూమడుగా నడిచిపోతాడు: వాసు విరగబడి నవ్వుతాడు.)

వాసు—అమాయకపు...బుడి:

లీలీ—అందుచేతనే కాపనార్థాలు కురిపించాడు. ఏమో ననుకున్నాను,...మొత్తానికి గ్రంథసాంగుడవు చాదా!

వాసు—ఆ...మరి కొస్తా కూస్తా గ్రంథమనుకున్నావే? ఇప్పటికే ఎన్నెన్నోపిడియూబ్రిటానుకాను...మించిపోయింది.

లీలీ—(కపట, నిష్ఠురంగా) ఎంతకన్నా తగుదువు: కథలు(వాసి పడుదుప్పిలను మంత్రిస్తావా? ఉండు, నల్లి చెవుతాను మీసరోజినితో...

వాసు—‘మా’ సరోజినా?

లీలీ—(నవ్వుతూ)...పోనీ, మనసరోజిని..... [సరోజినివచ్చి, బెదురుతూ బల్లదిగ్గరగా నిలుచుని ఉంటుంది: వాసు, లీలీ ఒక్కమారే ఆమెను చూస్తారు: వాసు, ఆశ్చర్యంతో తెల్లబోతాడు.)

లీలీ—(ఉత్సాహంగా) ఏం...సరోజినీ.

వాసు—సరోజినా?

లీలీ—అవును, మరి ఎవరనుకున్నావు?... ఏమమ్మా, నీవు సరోజినివి కావూ? (సమీపించి చెయ్యి పట్టుకుని) ఏం...ఆల్లా సిగ్గుపడుతూ నిలుచున్నావేం... ఓహో, పెళ్లి కూతురివి కాబోతున్నారనా?...అయినా ఇక్కడ పరాయివాళ్లెవరూ, చాదా, నేనేకదా?... సరి, మిమ్మల్ని ఇంట్రొడ్యూస్ చేయాలి కాబోలు: చాదా, ఈ అమ్మాయి...సరోజిని:

వాసు—(విభ్రమంతో) చెప్పావుకాదేం?... మీరిద్దరూ ఓల్లుఫమ్మ అన్నమాట:

లీలీ—(కైతవినయంతో) నాట్ ఓల్లు,... బట్...చేరి యంగ్ (కర్రెసీచేసి) యువర్ హూవర్: సఖ్యం సాప్తపదీనమని దేవరవారు తెలియ్యలా. ఇప్పుడు ఆమాత్రం అడుగులన్నా వేయలేదా ఏం? (సరోజిని భుజంమీద చునువుగా చెయివేసి) చూ సరోజిని (వాసును చూపిస్తూ)... మీరు క్రి క్రి క్రి వాసు

జేవ కథాసుల్తాన్ బహదూర్ వారు (నవ్వుతూ) కమ్మ
కన్యాకుమారి జమిందారులు...

వాసు—ధాయా పాలెవా...లాగు ఉన్నాడు!

లీలీ—సహవాన్ చంద్రకేతూ, ... మాకు
సవతివైరం పెంచినా,...నీగొట్టే శేతిలో పడుదు :
(సరోజినితో) మనకందుకు...ఈ నిలుపుకీతం,...
రా, కూర్చుందాం! (కుగ్గిలో బలవంతాన కూర్చో
కెట్టి, తాను చేతికడ పక్కవాలుగా కూర్చుం
టుంది:) (వాసుతో) మీరూ 'మమ' అనుకుని
దయచేయాలికాని, వేరే మనవిచేయాలా: (వాసు రివా
ల్వింగ్ డైర్ లో కూర్చుంటాడు) (సరోజినితో)
నైట్ క్వీన్ పెట్టావే తల్లీ: పరుగెత్తుకు వచ్చావా
ఏమిటి...జుట్టంతా కేసిపోయింది: కారులో రాలేక
పోయినావ్, డ్రైవింగ్ చేతకాదా? (ఈమాటలన్నీ
తలావక స్థాయిలోనూ, ధోరణిలోనూ అంటుంది)...

వాసు—మీవాళ్లు...ఇప్పుడే వెళ్లారు.

సరోజిని—(తలవంచుకుని) అవును, కారు కని
పించింది దోహా...

లీలీ—నిన్ను చూడలేమా...వాళ్లు?

సరోజిని—(లీలీతో బెరుగులేకుండా) చూ
రాన్నే సుర్రుపట్టి, జక్కాఉంటే దానిచాటుకు తప్ప
కున్నాను: నిజంగా, చూస్తారేమోనని భయంపేసింది.

లీలీ—(సప్రశ్రయంగా) బరే! ...అయినా,
ఎందుకూ వాళ్లకు అంతపట్టు: అవునులే, త్వరగా పెల్లి
చేస్తే, అందులో మేనత్త కొడుక్కేయిస్తే, కడుపు
ఫలించి ఓ పెద్ద మామిడితోట అయిపోతుంది కదా,
తలారిరాముడి సంతానంలాగా? అప్పుడు తాతగారికి
అడుగడుక్కి మనుషులు తగులుతారు! ఏం, బాగుం
డలా?...చక్కగా, చెప్పిన మాట విను; చెబిపోక. (నవ్వు
తుంది.)

సరోజిని—(మేలముగా) నీవు చేసుకోరాదా.

లీలీ—మీ బావనా?...చెనీదాన్నే ఇంకో
నిమిషం ఉంటే: తప్పించుకుపోయినాడు గాని.

వాసు—ఏమమ్మా.

లీలీ—కామమ్మ, నో ఎక్స్ ప్లెన్ షేవ్స్: రామా
యణం అంతావిని మల్లా మొడటికి వస్తావేం? లెక్కెరు
అర్థంకాలేనూ? చిన్నపిల్ల, సరదాగా నీవితం గడుపుతా
నంటే, మంగళనూత్రం ముడిపెట్టించి, ఇంట్లో బంధిస్తా
నంటారేం?

వాసు—అబ్బ! ఊరికే రేగమోక. నేను అనే
అడగబోతున్నది: ఏమమ్మా.

లీలీ—(సరోజినితో) నోటిముత్యాలు గాలినా,
ఖరీదు ఇయ్యకుండా, మేము తేరగా కాజేయములే
నీనో చిన్న లెక్కెరు దంచు...

వాసు—అసలే భయపడుతున్నాది, మరీ బెడర
గొట్టమోక. ఏమమ్మా...నీ విషయం భావయ్యగారు
చెప్పారు.

సరోజిని—అన్నీ అబద్ధాలు.

లీలీ—అవునులే! ఆయన మట్లకు నిజమను
కున్నాడ: ఎంత బుకాయించాడనుకున్నావు! చూసి
తీరాలి సరే మీ బావ...సాక్షాత్తూ గ్రామసంహార
తారమే.

(మోతీరస్తుంది) ఆ...తగూరైనావూ: అను
కోవడం క్లిగధానం: ఇక్కడికి మన సంసారం
సంపూర్ణం:—(సరోజినితో)ఇండాక మీబావ మాట్లా
డుతూంటే నీకి కోపంవచ్చింది.

సరోజిని—(నవ్వుతూ)...కులవైరం!

లీలీ—భేయే, మాకోటగిలో మెంబరుషిప్పుకు
ఇక నీకు అర్హత కలిగింది: ఉండిపోవచ్చు.

సరోజిని—చెళ్ల మన్నా...చెళ్లను.

లీలీ—నలిగే, పెల్లిచేయరా? ఏమిటో, నీవంటే
పారిపోయివచ్చావు కాని, నాకు ఎవరన్నా పెల్లిచేస్తా
నంటేనా...

వాసు—అదొక్కటే తక్కువ!

లీలీ—కాదు: అసలు పెల్లి కొనకేదీ? ఎవరన్నా,
ఎన్నిగుండెలతో, తగుదునమ్మా అని వస్తాడు?

వాసు—చేసుకున్నా, ఓవేళ, వాణ్ని బ్రతక నిస్తావా?

లీలీ—మరీమంచిది!...ద్రాపదిలాగా, వన్స్ మోర్, వన్స్ మోర్ అయిందిటిదాకా కాంక్షన్ ఉందిగా భారతంలో.

వాసు—మంచి పతివ్రతవు.

లీలీ—పతులు మహాప్రస్థానానికి వెళ్లిపోతే... వ్రతంచూత్రం ఎందుకేమిటి? (మోతీ మొగుతుంది) నీవు...ఏకీభవిస్తున్నావ్, నాతో.

వాసు—కాదు, ప్రాటెన్టు: ధోరణిచాలించి, సరోజిన్ని మాట్లాడనీయమని.

లీలీ—అవునులే...ముందువచ్చిన చెవులకన్నా వచ్చేవచ్చే కొమ్ములు నాడికాదూ?

వాసు—కాఫీతగునామా?...నాయర్. (నాయర్ వస్తాడు: లీలీ, తర్జనీతో, త్రాగడానికి కాఫీ అని పైగచేసి చూపించి.)

లీలీ—ఔర్ ఏక్ దఫా.

వాసు—స్ట్రాంగ్.

సరోజిని—నాకు అక్కరలేదు.

లీలీ—అవును: పెల్లి అక్కరలేదు సరే: కాఫీ కేం?

వాసు—పెల్లి మాత్రమేం?

లీలీ—మనది కాకపోతే, పెళ్లి ఓశుభకార్యమే కాదూ దాదా? అంటేలే, ఈకథలకామరాజునుమాస్తే నే కడుపు నిండుతుంది.

(భావయ్యప్రవేశిస్తాడు పునః)

భావయ్య—కడుపు నిండేపోయింది: (సరోజిని తో) ఇంతకు తెగిస్తావనుకోలేదు: (సరోజిని ఉలికిపడి లేచి, లీలీచాటుకు వెళుతుంది) మావంకాన చెడబుట్టావు: నిల్చుంటావేం, చెల్లంకొట్టిసరాయిలాగా: నదు, ముందర ఇంటికి: ఏం మాట్లాడవేం?

లీలీ—ఏం మాట్లాడారేం?

భావయ్య—నీశండుమా మధ్య: ఇందులో నీతో క్యం ఏమీలేదు.

లీలీ—గనుకనే...ఇంతనిదానంగా అడిగింది.

భావయ్య—లేకపోతే.

లీలీ—కుర్చీ భారీగా లేకపోతే మీమామూలు ఆసనం ఉన్నదిగా! బల్లమీద విశ్రమించి మరీ ఆజ్ఞ పెట్టండి!

వాసు—(కుర్చీలోనుంచి లేచి) పోనీ, ఇలా కూర్చోండి.

భావయ్య—నేను వియ్యమందడానికి రాలేదు:

లీలీ—(వత్తుతూ) వచ్చినా లాభం ఉండదు. మాదాదా పెల్లి మానేశాడు. మాసరోజిని...

భావయ్య—‘మాసరోజిని’.

లీలీ—లేకపోతే, మీరే మహాదాద పెట్టారా ఏం?

భావయ్య—(సరోజినితో) రావేం? ఎన్నిమాట్లు చెప్పారీ?

వాసు—కూర్చోండి: నిదానంగా మాట్లాడుకుందాం: (భావయ్య చిక్కులుమాసి, ఇద్దం లేనట్టుగా కుర్చీలో కూలబడుతాడు: వాసు గిలుచునే ఉంటాడు, టీపాయ్ మీదకు ఎక్కిన మోతీని సంఘట జేర్చుకుంటూ.)

భావయ్య—మర్యాదగా పంపించినాయండి మాపిల్లను!

లీలీ—సారెగూడా పెట్టనద్దా!!...ఏంగడుగుద నం చేస్తూన్నారండీ తాతగారూ...

వాసు—(నిదానంగా) ఇక్కడ ఉండనీయండి:

భావయ్య—ఇంకా ఏం?...అబద్ధమాడలేదు కదూ మీరు? సరోజిని ఎవరో ఎరుగరు కదూ మీరు? మీకు ఏమీ తెలియదు కాదూ?

లీలీ—తెలియకపోవడమేమిటి, మీరు అంత శ్రమపడి చెప్పిన తరువాత!...మాసరోజిని బదులు నేను చెబుతాను...మీకు జవాబు. సరోజిని మీవెంటరాదు, మమ్మాటికీ రాదు: తెలిసిందా? వచ్చి, ఏంభావు

కోవాలే? మీ మిద్దరమా యిక్కడే ఉంటాము. అంతగా అపేక్షించే, మమ్మల్ని చూడటానికి మీరే రండి. వస్తూ, ఉత్తచేతులతో మాత్రం రాకంటేం ఎన్నడన్నా, సరదాగా, ఇలాకస్సుబుస్సు మనకుండా మీరు వస్తే, ... నేను సంగీతం పాడుతాను: అప్పటికి సరోజిని కళ్ళలు వ్రాయడంలో బాగా తయారు అవుతుంది.

భావయ్య—అ...అంతా కళ్ళగానే ఉంది:

లీలీ—కళ్ళపంకగతి మీ కేం తెలుసు? ఆయనా వద్ద లెంకి: మాదాదా వ్రాసే కళ్ళలు చదివితే మీరూ యిల్లువదలి ఇక్కడికి వచ్చేస్తా నంటారు! కళాశీవనం కోసం ఇంత పెద్ద పాపాయిని...మేము పెంచలేం బాబోయ్!

భావయ్య—(సరోజినితో) ఆఖరుసారి చెపు గున్నాను. చెడిపోతావు: ఇక నీముఖం చూడము ఎవర మన్ను. ఒంటరిగా మక్కుమెగం ఎరుగని పరాయి మొగవాడి దగ్గరకు...తెగించి వస్తావ్? (గుండెమీద చేయివేసుకుని)...అమ్మ! ఎంతదానైనా వూ? చదివిన చదువంతా ఇందుకేనా, పాఠశాలదానా?

వాసు—(చేయి లి, వారిస్తూ) బాగర!

భావయ్య—(సరోజినితో)...ఏం, రావూ?

వాసు—రాదు: అపిల్ల, తెలియక వెళుతానన్నా, నేను పంపను.

భావయ్య—రెక్కపట్టుకు, యిడ్చుకు వెళ్లి, యింట్లో పడేస్తాను. రాకపోవడ మేమిటో చూద్దాం. ఊరుకున్న కొద్దీ ఆగడం మీరిపోతున్నది. (లేస్తాడు.)

లీలీ—(ముందుకువచ్చి, చప్పున భావయ్య రెక్కపట్టుకుని) ఇంటిదాకా దిగబెట్టాలా, ఒక్కరూ నెళ్ళగలరా?

వాసు—వరులు: ఆయనే వెళుతారు.

(భావయ్య విడిలించుకుని వెళుతూండగా వాయర్ కాఫీట్రేతో ఎదురాతాడు.)

లీలీ—(భావయ్యను ఆపి) కాఫీ!...ఊరికే వెళ్లిపోవడమే!

భావయ్య—కడుపు నిండేఉన్నది.

లీలీ—ఎంతనిండినా, కాఫీకి సందులేకుండా పోతుందా ఏం? (చేతులుపట్టుకుని, భావయ్య పెనుగులాడటంచూసి) ఆట్టే మారాంచేస్తే, పసిపిల్లవానిచేత ఆముడం త్రాగించినట్టు, పట్టిపాయ్యాలిసి వస్తుంది; (కుడిచేయి వదిలించుకుని, కప్ అందుకుని, భావయ్యకు యిస్తుంది. సరోజినికి, వాసుకూకూడా అందిచ్చి, తోము ముద్దురూ ఒకగుంపుగా నిలుచుని త్రాగేసమయాన భావయ్య కప్, సాసర్ జారవిడిచి నివ్కొనిస్తాడు.)

లీలీ—త్రాగలేనిపిల్లి...బోగ్ల దోసుకున్నదట!

వాసు—నీమమ్మా, సరోజిని.

(సరోజిని తలఎత్తి, కప్మీదనుంచి వాసును చూస్తుంది: లీలీ ఇరతలకు జరుగుతుంది)...నీవుయింటికి వెళ్లిపో...

లీలీ—అదేమిటి గాదా?

వాసు—అవునమ్మా, ...వెళ్లిపోనీ.

(సరోజిని లీలీని కాగలించుకుంటుంది భయంతో.)

లీలీ—(సమాదాయిస్తూ) నవ్వులాటకమ్మా, దెదరకు.

వాసు—కాదు, నిజంగానే.

లీలీ—ఏమిటి, ఊరికేను, గాదా? అసలే ఎలా భయపడుతున్నదో, చూడు.

వాసు—(సమాపించి) భయమెందుకమ్మా, నిర్భయంగా వెళ్లవచ్చును.

లీలీ—ఇదా.. నీవు చెప్పేది.

వాసు—తెలియకపోతే, సాంతం విన. భావయ్యగారికి భయపడి, ఇందాక పంపించివేసినట్లయితే, మనం ఓడిపోయినట్లే. ఇప్పుడు మాకావ్, ఆయన ధిమాకీగా వెళ్లిపోయినాడుగనుక, సరోజిని యింటికి

చల్లారి. తనంతట తాను మల్లారావారి! ఇక మెదలదు; నాకు తెలుసును.

సరోజిని—నేను ఉండటం మీకు యిష్టం లేదా?

వాసు—అదికాదమ్మా, తిల్లీ! మాయిల్లు కలకలలాడిపోవడం యిష్టం లేకనా? కాని, యాకొత్తతెగురు నిరంతరసాహచర్యంవల్ల మాసిపోతే, నీకు ప్రకారంగా మాతుంది. కళాజగన్మోహనానికి, ఇల్లువిడిచి రానక్కరలేదు: ఎవరినీ ఎదిరించ నక్కరలేదు; స్వతంత్రమంటే ఏమిటో, నియమాల్లో చిక్కుకుని ఉన్నప్పుడే ఆర్థం అవుతుంది. నీయిష్టం వచ్చినప్పుడు రా...

తీలీ—అస్వతంత్రమే.. యిక్కడాను, అన్నమాట.

వాసు—మరి, నీసహవాసం చేసినతరువాత.

తీలీ—ఉక్రోశం, ఓ అబ్బాయి!! (సరోజినితో) రా, నేనుకూడా వస్తాను. దాదా నేను అక్కడే భోజనం ఇవ్వాలి. పెళ్లికొడుకును మరోమారు కవిం చాలి. వెళుతున్నానని చెప్పవేం? పోనీ, ముందు ఒక సారి నవ్వు. ఏదీ...ఇంకాబాగా...ఆ...

సరోజిని—నెళ్లి వస్తాను...

తీలీ—గుడ్ బై, యూ జేడ్ బ్యాండ్?

వాసు—తీలీ, వెయిట్ ఎ మినిట్.

తీలీ—ఉహూ...పెళ్లి పోతున్నాం, ఎంతఎంతగా ఉందో. యూ వెయిట్ (సరోజినితో నడిచి పోయి, వింగ్ గాటి చల్లబోతూ, వెనుదిరిగి) అండ్ హోప్ (పెళ్లి పోతుంది.)

వాసు—(అమెన్ వల్లనవై పే చూస్తూ) డార్లింగ్.

[తెర]

‘ఇనుప గొట్టెలు’

కాళ్ల కూచి సూర్యనారాయణ

ఈపదాన్ని ‘ఎనుపగొట్టు’ లేక ‘ఎనుముగొట్టు’ అని మార్చిచెప్పవలెను. అంటే గుంటూరుజిల్లామొదలైన వాటిలో బట్టెలనిన్ని, విశాఖపట్నం జిల్లాలో గోడలనిన్ని అర్థంచెపుతారు. గుంటూరులో నేటికీన్నీ బట్టెలకు ఎనుంగొట్టు అంటారు; మేకలను, గొట్టెలను చిన్న గొట్టంటారు. గుట్ (గుడ్ = బెల్లం) అనే హిందీ, లేక హిందూస్తానీ పదంలో ట్ ఏలాపలకవలెనో, అట్లే తెనుగు ‘అ’ ను తెలుగువారు పనికి ఉండవలెను. దీనితో సంబంధించిన కొన్నిమాటలు:

గొడ్డు, గోడ

గోడ

కుదిరై (తమిళం)

బట్టె

గుట్టం

ఎనుము

గోడా, గొడీ (హిం)

ఎద్దు

గాడిద

కయిద (తమిళం)

గొట్టె (గొట్టె)

ఇంకా చాలా ఉన్నది. ఇప్పటికీ ఇవి చాలును.

శిక్షలు

ఏలేళ్ళరపు కృష్ణమూర్తి

* శిక్ష లన నేమి?

నేరపరిహారమే శిక్ష. నేరాలన్నిటినీ నిర్వచించేది శాసనం. శాసనాన్ని అతిక్రమించేవారు నేరస్థులు. జరిగిన దోషకృత్యములను పరిశోధించువారు రక్షక భటులు. పాడుపని చేసినందుకు నేరగానికి జరిగే ప్రతిక్రియ శిక్ష. ఆశిక్ష ఏరూపం చాలాలో, ఏపాళంగా వుండాలో, ఎంతబలంగా వాడాలో నిర్ణయించేది న్యాయమూర్తులు. శిక్షను మట్టజేప్పేది రాజభటులు. శిక్షను పొందేది నేరగాడు. నేరగాడులేకుంటే శిక్షలుండవు. 'సర్వే సరాశ్వ నార్యశ్వ ధర్మశిలా స్వసంయుతాః' అన్నట్లుంటే శిక్ష లుండవు.

* శాసన మెట్టిది?

శాసనం అనేది దేశ కాల పాత్రలను పాటించి శిక్షణ క్రమాన్ని తెలుపుతుంది. శాసనములు చెందు విధాలు. రక్షణకుగా నున్నవి కొన్ని; శిక్షణ కేర్పరిసవి కొన్ని. రాజే శాసనకర్త.

* రా జెట్టివాడు?

ప్రార్థలు చక్కగా నాలుగు ముక్కలలో తెలిసినారు.

‘రాజా సత్యంచ ధర్మశ్చ

రాజా కులవతం కులం,

రాజా మాతాపితౄచైవ

రాజా హితకరో నృణాం.’

* శిక్షణోపాయము లేవి?

లోకమున ‘చెట్టుగా వంగనిది మాను అయి వంగడంకట్టము’ అందుచేత కంటనే గుణాన్ని చక్కజేయుట మంచిది. కాని ‘మనకు దిద్దరాదు మహి నెంతవారికి’ అన్నమాట మరువరాదు. నీతిశోబిడులు సబ్బోపాయములు వివరించారు. మంచిమాట చేసుకోవడం ఒకవుపాయం. అంటే తియ్యనిమాటలతో బుద్ధిచెప్పడం.

ఇది సామం. బెదిరించడం, జడిపించడం భేదోపాయం అప్పులుంటే వాటిని తీర్చివేయడం, ధనమివ్వడం, అపూర్వమైన వస్తువుల నివ్వడంలాంటివి దానోపాయాలు. వధించడం, ధన ముంటే లాగొకడం, పీడించడం దండోపాయం. మాయచేసి దారికి తీసుకురావడం ఒకవుపాయం. ఉపేక్షతో పోషించడం మరోవుపాయం. కడకు గమ్మత్తుగా యింద్రజాల మహేంద్రజాల విద్యలు ప్రయోగించడం ఒకవుపాయం. ఇవి శిక్షణకు సులభోపాయాలు. మానవప్రకృతిని బాగరూకతతో పరిశీలించి ఉపాయములను ప్రయోగించాలి. ‘సుతీక్ష్ణుడిండా సంప్రేక్ష్య పురుషస్య బలాబలం’ అనే ముక్కమాడా జ్ఞాపకం వుంచుకోవాలి.

* నేరమేమి?

శాసనవిరుద్ధముగు ప్రవర్తన నేరం. సంఘంలో ధన నేరం. రాజ్యాజ్ఞకు లోబడని నడత నేరం. సంఘ పోషణకుగా నేర్పడినది శాసనం. ప్రవర్తన చక్కజేసి కొనిన శాసనతిరస్కార ముండదు. శిక్ష లుండవు.

* నేరముకు కారణమేమి?

దండించకపోతే నేరములు పెక్కు పెరుగుతాయి. సంఘం పాడవుతుంది. దుష్ప్రవర్తన ప్రబలుతుంది. శిక్షజేస్తేనే ప్రాతమనిషి క్రొత్తమనిషి అవుతాడు. నేరగానిమనసు మారాలి. నడతమారాలి. ప్రవర్తనమారాలి. హత్య నేరంకాదంటే సంఘం కేవలటికే పాటికడుతుందో తలవంపి. అదిగాక తప్పచేసినవారిని దండించకపోవటం ఒక పెద్దతప్పు. నేరగానిమనసు దిద్దాలి. నిజమేకానిదొంగ దారి నెల్లాగు మల్లించడం? ఏనేరానికి ఆనేరమే గొప్పదిలాగుంటుంది. స్వల్పనేరములేవి? ఘోరకృత్యములేవి? మనలో చిన్న నేరాలకి చిన్న దండనలు, గొప్ప నేరాలకి గొప్ప దండనలు వుండాలని అంటారు. ఈ చిన్న పెద్ద భేదం కనుక్కోడం ఏలాగు? ఈ భేదం నేరగానిమనసు లోనిదా? బుద్ధిలోనిదా? పుట్టుకలోనిదా? పదవి

లోనిదా? పలుకుబడిలోనిదా? భాగ్యములోనిదా? నేరగానికి దొరికిన సందులోనిదా? చేజిక్కిన అవకాశములోనిదా? ఈ నేరనిరూపణ ముఖ్యంగా రాజకాసనములోనిది. ఎట్టి ప్రవర్తనను కాసనం నేరం అంటుందో అదే నేరం. నేరానికి ఎన్ని నిరూపణలున్నా, ఎన్నికట్టు బాట్లున్నా నేరం ఎవ డెప్పుడు చేస్తాడో ముందుగా చెప్పడం కడుదుర్లభం. పూర్వం జ్యోతిషంచదువుకున్న పెద్దలు పరత్యానికి వాటికి నూత్రము లిచ్చారు. రాజ్యాధిపతి వ్యవసాయం చూడే చోరుడని, కడబుగ్గులు లగ్నంలో ఉంటే చోరుడని వ్రాశారు. ఈ గొడవలూ పడేసాళ్లు తిక్కన. జననకాలపుకుడియలు ముక్కనుంచుకునేవారు కొలిదిమంట. ఇంతకు ముందుగా నష్టజాతకం గుణించుకొని చేసేదిలేదు. లోకం అంతా నేరస్థులతోనే నిండిపోలేదు; సుచరిత్రులతోనే నిండిపోలేదు. నేరం చేసేవాడికి మాత్రం ముందుగా నేరంచేయబోతామని తెలుస్తుందా? ఆలోచనే లేకుండా పాతాళుగా జరిగేసేరాలు ఎన్నోవున్నాయి గొప్ప నేరాలకు కారణ మేమిటో! ఉదేక మందుమా? అనూయఅనూనా? మత్తిధ మేమో? విరక్తికూ? వంశబాధకూ? పిచ్చితనకూ? త్రాగుబోతుతనకూ? వదలిబోతుతనకూ? కృణ్ణిచారగుణకూ? లేతప్రాయాన్ని విచ్చలవిడిగా తిరుగుతామా? మతవివాదలా? దుర్వంశోద్భవకూ? నాడుకెంపకకూ? కలిమియూ? లేమియూ? దేశపు కీతోన్మత్తికూ? మహా సంగ్రామములూ? ఘోరయుద్ధములూ? గుర్రపువందెయ్యాలూ? ఆర్థి దుస్థితికూ? నిరుద్యోగసమస్య? చెడు సంప్రదాయములూ? ఆజ్ఞానాంధకారకూ? విద్యాధికితకూ? జాదగొండెతనకూ? అనుకరణ? త్యాగకూ? చునిత్తనకూ? ఇట్టివి అన్నీ కారణములే. తలచినకొలది కారణములుంటాయి. కష్టంగా కాన, క్రోధ, లోభ, మోహ, మద, మాత్సర్యములే నేరాలకు ముఖ్యకారణం అందాం ప్రాచీనభగవద్గీత అన్నిటికంటే గొప్పకారణం. దీనిని బట్టి పూర్వులు ప్రాయశ్చిత్తాలు చెప్పారు. గ్రహకాంతులు చెప్పారు. హోమాలనీ, జపాలనీ దేవులదారు. ఈ యుగంలో నేరాలు నేరాలే. పాపాలు పాపాలే.

గ్రహాలగతి గ్రహాలది. నరులగతి నరులది. ఎన్ని చెప్పినా, ఎంతచేసినా నేరాలులేని యుగంలేదు.

* శిక్ష తన్నివిధాలు?

తలచినన్ని విధాలున్నాయి. 'రాజుతలచిన చెబ్బలకు కొడువా' అనికదా సామెత. ఎవరికి తోచిన శిక్షలు వారు లోకంలో వేస్తూవచ్చారు. చరిత్రాత్మకంగా చూస్తే రకరకాల శిక్షలున్నాయి మరణంకాన మొదటిది. ఉరితీయడం, శుపాకితో కాల్రడం. ప్రాణం తీయడం. నడినెత్తిన మోడడం. గండ్రగొడ్డలితో తలతెగయ్యడం. వెన్నెముకను చెదరగొట్టడం. విశ్వచ్ఛక్తితో ఖార్చున్న పాటున కుర్చీలోమాడ్చడం. మానుకు నిలవేసి మేకులు దిగగొట్టడం ముసిసి నిలవునాచీల్చడం. చర్మం ఒలిచేయడం వేదనాయంత్రం వాడడం. రంకాలతో కొయ్యడం. నీటిలో బుడుగున ముంచడం. ముక్కలు ముక్కలుగా కొసిపారవేయడం. అగ్నిలో పడవేయడం. ముసిసిని వుక్కిరిబిక్కిరిచేయడం. వికలాంగులను చేయడం. తనవాసానికి పంపడం అజ్ఞాతవాసానికి పాపూనడం. కావలకు గ్రద్దలకు ఎగరవేయడం. లక్కయింట్లోవుంచి నిస్సంటించడం. అడవిమృగాలతో పోరాడించడం. నేరగానిని వివసర్పములను సంచలలోకట్టి నట్టేట్లో పారవేయడం. శివంతో భూమిలో పాలిపెట్టడం. కొరతవెయ్యడం. ఉప్పుపాతరవెయ్యడం. ఎద్దులచేత కొమ్ములతో పొడిపించడం. పట్టువూడగొట్టడం. గుడ్డునీకవేయడం. నిదురపోనీయక బాధించడం. వాతలుపెట్టడం. సలసలకాచిననూనెలో వేయించడం. వేటుకుక్కలను వుసికొల్పి చీల్చించడం. మెడకు పెద్దబండ కట్టడం. నేలమీద బరబరయ్యాడ్పించడం. చిచ్చులుపెట్టడం. ముసిసిని కొయ్యకు నేలాడగట్టి కాళ్లకు బరువులుకట్టడం. కీళ్లు పడుసుతప్పించడం. బహిరంగంగా బోసులోవుంచి అరమానించడం. నాలుక తెగయ్యడం. కర్ణచ్ఛేదంగావించడం. ముక్కుకొయడం. మొగతినంపొగొట్టడం. మీసాలతీయించడం. బుర్రనున్నగాగొరిగించడం. కులంలోంచిలివియ్యడం. సహసంక్షిప్తి కూళ్ళనీకపోవడం. గాడిదనెక్కించి వూరేగించడం. తలొకడ రాయి నెత్తిన వేయడం. కల్లా పూర్వ

కాలంలో అన్నిదేశాలలోను గట్టిగా రోగంవదిలేట్టు ప్రాయశ్చిత్తం శేరాలకు చేసేవారు. రోమకరాజ్యంలో యిట్టి వోకవంతకాదు. మనుస్మృతిమాచినా యిదేలేదు. సంభావనగట్టిగా ముట్టితేగాని శేరగాడు బాగుపడడని వారిభావం. సంభావన ఎటున్నా బ్రాహ్మణుడికి మరణ దండన యిప్పటికి తిరువాన్కూరులో విధించరు. పూర్వకాలంలో ఇంగ్లండులోను, యూరపుదేశము లోను యిట్టి శిక్షలుండెడివి. 'ప్రాప్తకాలంతు తే దండం ధారయేయు స్ఫులేవ్యసి' అని పూర్వులు వచించారు. ఇది దండనీతి. క్రోధం, కిషక పూర్వుల శిక్షణవిధానపు నూత్రం. భక్తుడను ప్రహ్లాదునికి తండ్రి శిక్షలెన్నో చేశాడు. ఆ శిక్షలతీరు కొంచెం పరీక్షిద్దాం. ఆప్పుడెట్టి శిక్షలు వాడుకలోనుండేవో మనకు తెలియగలదు. రోమక రాజ్యమున పురాతనకాలమున పుణ్యప్రాణములు కూడ తీయు హక్కు 1300 డిసంబెరినటు అది జ్ఞప్తిరాగలదు. ఈ క్రిందిపద్యములు చదవండి

సీ. ఒకమాటు దిక్కుభియాగంబు దప్పించి
కెరలి దింధకుని ద్రోకింపబంపు
నొకమాటు వివర్ధకగోరగ శ్రేణుల
గడువడి నర్భకు గణవబంపు
నొకమాటు హేతిసంఘోగానలములోన
విసరి కుమారుని చేయ బంపు
నొకమాటు మాంకహోల్లాలజుధిలో
మొత్తించి కాబకు ముంపబంపు
విమమబెట్టబంపు వివళింపగాబంపు
దొడ్డకొండెడలుల ద్రోయబంపు
బట్టి కట్ట బంపు బాధింపగాబంపు
బాలుఁ గినిసి దనుజపాలు డధిప.

సీ. ఒకవేళ నభిచారహోమంబు నేయించు
నొకవేళ నెండల నుండబంచు
నొకవేళ వానల నుపహరినొందించు
నొకవేళ రంగ్రంబు లుక్కుబట్టు
నొకవేళ దనమాయ నొదవించెగడించు
నొకవేళ మంచున నొంటి నిలుపు

1. Patria Potestas.

నొకవేళ బెనుగాలి కుమ్మలు గావించు
నొకవేళ బాతించు నుర్వియంచు
నీరు నన్నంబు నిడనీక నిగ్రహించు
గళల నడిపించు టువ్వించు గండెళిల
గడల వ్రేయించు నేయించు ఘనశరముల
గొడుగు నొకవేళ నమకారి క్రోధియగుచు.

పూర్వుల దండనీతి యీతీరున నుండెడిది. ఇట్టి శిక్షలు నానారాజ్యములలోను వాడబడెడివి. ఈ వూహను బట్టే చారవాది నరకాలు మనకండ్లకు కనబడతాయి. ఇట్టిశిక్షలు పూర్వం వుండబట్టే యిప్పటికి నాడుక భావలో తిట్లుకొన్న మిగిలాయి. కొన్నిరూపాలు అట్టేవున్నాయి. కోపంచచ్చినపుడు నీ ముఖంబుండ, నీ కళ్లారిపోను, నీదీవంపడ, నీతలపగల, నిన్నుతగలెయ్యి, నిన్నుకొల్పెయ్యి, నిన్నుపాతెయ్యి లాంటిపదాలు తమ గులు వాడుతారు. ఇప్పటికి అనాగరిమః మాటలకు ముందువచ్చే పదములు యివే.

వి రాజ్యంలోను కలకుమించిన ఆజ్ఞ ఎప్పుడు లేదు. ఇప్పుడు మరణదండన మొదలు మందలింపుదాకా దండన లమిరాయి. దేశాంతరములకు పంపుటకలను. ద్వీపాంతరవాసశిక్ష కలదు. రాజ్యంబుండి బెడలగొట్టడం వుంది. రాజకార్యములనుండి తొలగించడంమామూలు. పారుడు శేరంచేస్తే తనహక్కులను గోల్పోతాడు. న్యాయస్థానములలో సాక్షిగా రానీయకండడం. భార్యాభర్తలహక్కుల రద్దుకావడం. విదేశములకు పోవుటకు నెలపు లేక పోవడం. చచ్చాక సవ్యం గా కర్మ జరుగనీయకపోవడం. శేరగాని వారసులకు ఆస్తిచెంగనీయకపోవడం. ఉన్న వృద్ధ్యంగం వూడడం. ఖైదీగా ఉంచడం. ఏకాంతవాసశిక్షకు లోనవడం. కొరడాదెబ్బలు కొట్టడం. ఆస్తిని లాక్కొండం. జాల్మీ నా విధించడం. గట్టిగా చీవాట్లు పెట్టి కరారునేయడం. పోలీసుపహారాలో నుంచడం. బోధనశాలలలో బుద్ధి చెప్పడం. పిచ్చివారిని చికిత్సకు పంపడం. ఇంట్లోనే కట్టుబాటులో నుంచడం. దురలవాట్లు పోగొట్టడం. సన్మార్గానుసరిగానుండుటకు ఒప్పుండపడమనడం. విల్లు

వ్రాయుటకు ఆటంకం కలగడం. తల్లిగారి, తండ్రీగారి నేరంచేస్తే వారికి పిల్లలమీద నుండే హక్కులు తొలగించడం. భర్త నేరాలు చేస్తే యింటియిల్లాలుమీద చెలాయించే హక్కులు పోవడం. పత్రికలలో నేరగాడు మన్ననకోరుకున్న విషయం ప్రకటించడం. ఓటింగు హక్కు లాకోగడం. విశ్వవిద్యాలయాల్లో సంపాదించిన డిగ్రీలు పోవడం. ఉపకార వేతనాలు నిలిపివేయడం ఇవి క్రొత్త పద్ధతులు. నూతన శిక్షావిధానంతో రిడి.

* ఉరి శిక్ష

నేరం చేశాక శిక్షించాలి. కాని మరణదండన ఏ ఏ నేరములకు వాడవలెను? అసలు వాడవలయునా? అనేది ప్రశ్నలు రెండు చిక్కప్రశ్నలు. మరణ దండన శిక్షలన్నిటిలోకి క్రూరమైనది. దానికి తిరుగులేదు. ప్రాణం తీశాక ప్రాణం పోయడం కష్టం. ఈ శిక్ష విధిస్తే నేరగాని ఆలుబిడ్డలకు తీరని నష్టం. రెక్కలాడవు. జీవనం గడువదు. వారికి నష్టపరిహారం ఏమియుండదు. ప్రాణంతోయడం పాపం అన్నారు కొందరు పండితులు. ఈ శిక్షతో కక్షతీరుతుందని కొందరు ఆభిప్రాయపడ్డారు. ఈ దండన పూర్వంనుంచి వస్తోంది ఎందుకు తీసివేయడం అని ఒకరు, పూర్వాచారాలన్నీ యీ కాలంలో ఎగరగొట్టడం లేదా, ఆచారం కాలంతో బాటు మారాలని ఒకరు వివాద పడుతున్నారు. ఇంతకు ఏ ఆచారం ఎటున్నా ప్రాణం అంటే మానవుడికి రుచి కదా? మరణదండన విధించేవాడికి కష్టం, దగ్గరవుంకి ప్రాణం తీసేవాడికి కష్టం. కర్మం చాలక మాచేవాడికి మరి కష్టం. వేరు శిక్షలు బాగావిధిస్తే చాలు న్యాయ పరిపాలన కని బ్రిటిష్ న్యాయాధిపతులన్నార. లార్డుబక్ మాస్టరు² అను న్యాయమూర్తి యీ ఆభిప్రాయము తెలిపారు. ఈ దండన మాచేయించుకు ఉరి స్తంభం చుట్టు ప్రజలు గుమికూడడం ఘోరమని ఒక పక్షం, కాదు తప్పచేస్తే జరిగే తుంతు తెలియజేసేటందుకు యిది మంచి పద్ధతని ఒకపక్షం వాదించుచున్నారు. ఫ్రాన్సులోను, స్పెయిన్ లోను యీ దండన విధించినా గొప్పనేరాలు ఆగడం లేదని తీర్మానించారు. ఇంగ్లండులో ఎనిమిదో

హెన్రీరాజుకాలంలో వేనకువేల-సుమారు 2,00,000 మంది-మరణదండనకు పాత్రులైనారు. కాని ఘోర నేరము లడుగంటినవా? లేదు. వృద్ధియైనవట. మనుష్యత్వతని మన పూర్వులు విరివిగా వాడలేదా? అందుతో హత్యయను పదిం మాయమైపోయిందా? లేదు. కాని రాజద్రోహుల యెడ యీ శిక్షను జర్మనీలోను, జపానులోను, ఇటలీ లోను, రష్యాలోను వాడుచున్నారు. నాగరికతనుబట్టి, సంఘపోషణనుబట్టి ప్రజాభిప్రాయమునుబట్టి, అవసర మునుబట్టి యీ శిక్ష వాడబడుతోంది. టోకంట్లో అన్ని తావుల నేరము లాకతీరుగ నుండవు. నేగాధిశ్యమును బట్టి మరణదండన విధిస్తున్నారు. చంపులే మనిషి బాగు పడతాడా? బాగుపడినా యీ లోకాని కేం మెరుగు? చచ్చాక యిక బాగేమిటి? ఒకటేబాగు. ఆస్తియాలో యీ మరణదండనలేదు. బెర్లియంట్లో లేదు. డెన్మార్కు యీ శిక్ష మానివేసింది. హాలండు నీసివేసింది. పోర్చు గల్ యీ శిక్ష వద్దంది. యునైటెడ్ స్టేట్సులో కొన్ని రాష్ట్రాలలో లేదు. మరణదండనతో మనిషి పైపలవు తాడు. దానివలన సంఘానికి వుపయోగమేమిటి? జ్వరం పోవడానికి రోగిని చంపుతాడా నైదుగుడు? ఏనేరా నికి మరణదండన కూడదని ఇంగ్లండులో గొప్ప మత గురువులన్నారు ఆర్చిబిష్ ఓఫ్ యార్కు పోయిన యేడాది యిదే సెలవిచ్చారు.³ జీవితంలో శేనునేరాలు చేయడానికే పుట్టాననిపించేవారిని వురిస్తంభంమీదకి ఎక్కించడంలో తప్పు లేదన్నారు కొందరు న్యాయ మూర్తులు. రాజవంచకులకు మరణదండన మందని యిప్పు టి జర్మనీలోను, ఇటలీలోను దృఢాభిప్రాయం కలదు; రాజునకు మొదటి హక్కు ఆత్మరక్షణ అని వారి వాదం. రష్యాలోను రాజవంచకులకు మరణదండన రూఢి. మరణదండన వుండాల, ఎద్దా అంటే దేశకాల పరిస్థితులను చూచి కనుక్కోవాలి. ప్రజాభిప్రాయాన్ని బట్టి కూడా తీర్మానించాలి.

* హింస - చిత్రపథ⁴

ఒకరు మరొకరి మనశ్శరీరములకు బాధకలిగించడం హింస; హింసలేని శిక్షావిధానం లేదు. చచ్చేవావు

కాకుండా, బ్రతికే బ్రతుకు కాకుండా అమానుషంగా బాధించడం చిత్రహింస. నేరశిక్షణకే గాక నేరాంగీకారమునకు కూడ నేరగాడు హింసింపబడడం కొన్ని దేశాల్లో కలదు. యూరపీయను రాజ్యములలో చిత్రహింస నేరాంగీకారమునకు వాడుదురు. మనశ్శరీరములకు బాధ కలిగించడానికి విభాలెస్నో⁵లవు. 'అశ్వత్థామా హతః' అనడం ఒక దారి; చేయి జేనుకోవడం మరొకదారి. యుద్ధాలు జరిగేటప్పుడు అహింస మాట ఎవరు తలపరు. అప్పుడు శిక్షలు కఠినముగా వుంటాయి. చిత్రహింసకు కారణము లేమి? ప్రూరస్వభావం; కసి; నిర్దయ; వెర్రిఆనందం; ప్రాణికోటులయెడ నిరసన; మాధవిశ్వాసములు; తామసగుణం - ఇవి. మహమ్మదీయ రాజ్య పాలనలో నుండేడిదట చిత్రహింస; యిప్పటికీ జర్మనీ బోలు యూరపీయను రాజ్యములలో కలదు. లోకమునకు హింస యన్న వెరవు. హింసించునపుడు ఒకవిధమైన మైవరువు. అహింస యన్న తియ్యని తలపు. గ్రీకుచేళములోను, రోమకరాజ్యములోను, పురాతన కాలపు ఇంగ్లండులోను చిత్రహింసకు గాను సామగ్రి యుండేడిది. ఒక కాలమున రోకరాజ్యములో క్రమముని తలపబడినది నేరొక కాలమున నేరొక రాజ్యమున అక్రమముగ తోచును. ఈతత్వాబ్దమున చిత్రహింసకు బ్రిటిష్ రాజ్యాంగంలో నేర పరిశోధనలో గాని, న్యాయపరిపాలనలోనుగాని తావులేదు; యాళతాబ్దంలోనే మిగతా యూరపీయను రాజ్యములలో చిత్రహింస సాధనాలు చేతులార వాడుచున్నారు.

* శిక్షలెందుకు?

'లోకాస్సమస్తాస్సుఖినో భవంతు' అనడానికి, పాపము శమించడానికి శిక్షలు. నేరములను నివారించుటకు, నేరగానిపై కసితిర్చుకొనుటకు, దుష్ప్రవర్తనకు నేరగానికి తగిన శాస్తీచేయుటకుగాను శిక్షలు. నేరాలు చేస్తే యీలాంటి శిక్ష మనకు పడుతుందనే భావం ప్రజలకు కలుగజేయడానికి. కాసన తిరస్కారముగా విందినందుకు రాజ్యాగ్రహము తీరుటకుగాను శిక్షలు. నేర

గాడు నోప్పించినవారికి నష్టపరిహారం యివ్వడానికి, ముఖ్యంగా పౌరులను రక్షించడానికి శిక్ష లేర్పడినవి. శిక్షలనేవి లేకుండావుంటే ఏరాజ్యంలోను బ్రతుకడం కష్టం. న్యాయపరిపాలనకు, సామాజ్యవిభవమునకు శిక్షలు. ప్రజాశాంతి నెలకొల్పుటకు శిక్షలు. నేరగాడు పశ్చాత్తాపంలో మునగడానికి దండనలు. నేరం చేయకుండా ప్రజలకు జంకుకలిగించడానికి శిక్షలు. శిక్షించడం పాలకుని విధి. శిక్ష జనకునికి జన్మహమ్మ. శిక్ష తల్లిచేతితంత్రము. గురునిచేతి గారిడివిద్య. సంఘ రక్షణకుగానే శిక్ష. ఎందుకేమస్తాపురా పిల్లవాడాడంటే పిల్లండి మావాళ్లు కొట్టుతారన్నాడట. ఇది శిక్షమహా. దుష్కర్మములనుంచి దృష్టిమల్గించడానికి, సత్కర్మములయందు ఆసక్తికలిగించడానికి శిక్ష. శిక్ష నేరప్రతిబంధకమార్గము. అయితే తీవ్రాలోచనచేసి నేరంచేసే దుండగీడు శిక్షపడకుండా తప్పించుకోవడానికి జాగ్రత్త పడడా, పడలేదా? నేరగాడు ఏ శిక్షవున్నా భద్రపడతాడు. వాడిని కనుకొని మంచిదారిని పెట్టడం సంఘధర్మం. సంఘానికి కష్టనష్టాలు కలుగజేసేది నేరగాడు. నేరగాడు సాంఘికధర్మవిముఖుడుకదా! నేరంవున్నాక శిక్షలుండాలి. శిక్షతో రాజభక్తి పెంపొందుతుంది. ఎన్నిచెప్పినా పశ్చాత్తాపం వుట్టించని ప్రాయశ్చిత్తం నిరుపయోగం. హేత్యభాసవాదులు⁵ నేరగానిని బాగుచేయడానికి, నేరాలు లేకుండా పోవడానికి శిక్షించాలన్నారు. సోక్రేటిజ్⁶ మహాశయుడు కట్టకడకు సన్మార్గానువర్తులు నీతిమంతులు కడలేరుటకే లోకంలో శిక్షలన్నాడు. ప్లేటో⁷ శిక్ష దైవికాత్మకమన్నాడు. అరిస్టాటిల్⁸ శిక్షలు రెండువిధాల మంచి వన్నాడు. నేరగానికి రోగచికిత్స జరపడానికి, నష్టపడినవారికి పరిహారం, సంతృప్తి కలిగించడానికి అన్నాడు. గుఖిదుఖి సమభావులు⁹ అంతా లోకంలో జరగవలసి జరగుతోంది అన్నారు. శిక్షలనేవి అప్రధానవిషయములు, పనిలేకనన్నారు. ఉదరపరాయణులు¹⁰ శిక్షలు లోకంలో గొప్పదురదృష్టం అన్నారు. మార్కస్

5. Sophists, 6. Socrates, 7. Plato, 8. Aristotle, 9. Stoics, 10. Epicureans.

అనుయన్ 11 శిక్ష తప్పలను ఒప్పుటగా జేయుట కన్నాడు. శిక్ష అంటే దిద్దుబాటు అన్నాడు. హెయి రోక్లిన్ 12 న్యాయం అనేది నిలబడడానికే శిక్ష లన్నాడు. రెయిప్సెన్ 1 రాజాదంబరం కోసం శిక్ష లన్నాడు. గ్రోషియన్ 4 కసితో బయలుపడలింది కఠిన దండన అన్నాడు. హోబ్స్ 15 అనునాతిడు రాజుగారు కత్తెర్రకేయవం, బెదరించడం శిక్ష అన్నాడు. స్పినోజ 16 తెలిపించేమిటంటే దేశాన్ని కాయవం కష్టం, కాపుడలకేరశిక్షణయని. పుఫెన్డార్ఫ్ 17 నేరగానికి కాస్త జరుగుతుంటే అదే శిక్ష అన్నాడు. లాక్ 18 అన్న దేమిటంటే శిక్షలు రాజ్యపోషణకని. లెబ్నిజ్ 19 నేర గానిని బాగుచేయుటకు, యితరులు నేరం చేయకుండు టకు శిక్షలన్నాడు. కోకుజి 20 దేవుడు లోకంలో పాపులను దండించడంలేదా, అలానే రాజ్యంలో రాజుదం డిస్తాడు నేరక్షులన్నాడు. చెడ్డతనాన్ని తొలగించడా నికే శిక్ష లన్నాడు ఓల్ఫ్. 21 రూసో 22 చెప్పించేమి టంటే నేరగానిసమృత్తియదే శిక్ష వాడికి విధింపబడు తోంది, అతగాడు రాజ్యంలో వుండడానికి ఒప్పుకున్నాక శిక్షణరక్షణలకు కట్టుబడ్డట్టే అన్నాడు. బెకెరియా 23 చెప్పడంశిక్షలు పోషణకని. రాజ్యమున ఆధికసంఖ్యాకుల తేమను కన్నాడు. ఫిలాంగిరి 24 శిక్షలు నేరనిర్యా లన కన్నాడు. సెర్ వెయి 25 ఆత్మరక్షణకే శిక్షలన్నాడు. వీలాండ్ 26 దుష్కృత మెప్పుడగా ఖండనార్థ మన్నాడు. కాంట్ 27 ఏమన్నాడంటే నేరముచేస్తే పాలకపాలకుల కుండే కరారుకే భంగం, అందుచేత శిక్షింది నేరాలని రూపుమాపాలి అని. గ్రోల్ మన్ 28 రాజునకు స్వయంగా ఖండించే హక్కుందన్నాడు. ఫూర్ బాక్ 29 తెలిపిందేమిటంటే నేరము చేయకుండా

నిర్బంధన రాజు చేయవలెనని. మరతుల నేర్పరచునది పాదుషా అన్నాడు. బెంథం 30 శిక్షలు దేశ తేమనునకు, ప్రజాకాంతికి అవసర మన్నాడు. రోమగ్నోజి 31 శిక్షలు లేకుంటే బ్రతుకలేమన్నాడు. నేరగానిని మందలించడానికే శిక్షలన్నాడు బోర్ 32, నేర గాని ప్రవర్తన సరిజేయుటకు శిక్షలని గ్రాన్ 33 చెప్పాడు. క్రాజ్ 34 జ్ఞానోదయకారణం శిక్షలన్నాడు. ఓ దోషకృత్యం ఓ మూలచేస్తే పరిస్థితులు మారుతాయి; ఆ మారిన పరిస్థితులను చక్కజేయడానికి శిక్షలుండాలి. రోడెర్స్ 35 శిక్షలెందుకన్నాడంటే కొందరు ప్రజల కుండే దురుద్దేశములు తొలగించడానికని. రోజి 36 న్యాయ పరిపాలన కాలంటే శిక్షించాలి అన్నాడు. శిక్షిస్తే నేరాలు రూపుమాస్తాయి. నేరగానికి మచ్చుమాస్తుంది ముందు అన్నాడు. హెగెల్ 37 నేరమంటే మరేమీ లేదు. సన్యాస్ తిరస్కారం; సంఘభర్తానిరసన. ఈ తిరస్కార నిరసనలకు దివ్యోపగం దండన అన్నాడు. డాబ్ 38 శిక్ష అనేది దియాస్వరూపం, లోకంలో చాలా లాభకారి అన్నాడు. హైన్ 39 శిక్ష నేరగానిని రాజును ముందు నేరుపరచి వెనుక వారిని కలిపివేసి ఐక మత్యమును కలిగించునన్నాడు. వాన్ కెర్పిమన్ 40 శిక్ష నీతిదాయకమన్నాడు. బైండింగ్ 41 కాసనాతి క్రమణకు విరుగుడు శిక్ష అన్నాడు. గెరోఫాలా 42 రాజపోషణకన్నాడు శిక్ష. ఇటుల ఎందరో పండితులు శిక్షనుగూర్చి అభిప్రాయము లిచ్చినారు.

లోకం శిక్షణక్రమాన్ని పూర్వం మార్చింది. అప్పు డప్పుడు మార్పుతోంది. ఇక ముందు మార్పుగలదు. మన శిక్షణక్రమంలో భావి ప్రపంచపరిణామమును మదిలించి ఏమి శ్రోతమార్పులు రానున్నవో చెప్పగలమా?

11. Marcus Aurelius. 12. Heirocles. 13. Laistener. 14. Hugo Grotius. 15. Hobbes. 16. Spinoza. 17. Pufendorf. 18. Locke. 19. Leibnitz. 20. Cocueji. 21. Wolff. 22. Rousseau. 23. Beccaria. 24. Filangieri. 25. Servii. 26. Weiland. 27. Kant, Fichte అనునాతిని యభిప్రాయమిచ్చే. 28. Grolmann. 29. Feurbach. Schopenhaur అనునాతిని అభిప్రాయ మిచ్చే. 30. Bentham. 31. Romagnesi. 32. Bauer. 33. Gross. 34. Krause. 35. Roders. 36. Rossi. 37. Hegel. 38. Daub. 39. Heinze. 40. Von kerchmann. 41. Binding. 42. Garofalo.

పెండ్లి ముచ్చట

‘కరుణకుమార’

౧

“ఏమండీ ! నీత పెళ్ళినంగతి ఏమనుకొన్నా రండీ ? ఎన్ని సార్లు చెప్పినా నామాటలు చెవిని పెట్టనేపెట్టరుకదా” అని ఒకరోజు సాయంత్రం నాలుగుగంటలప్పుడు రంగమ్మ కూతురు నీతమ్మకు జడవేసి ముఖాన్నచుక్క బొట్టుపెట్టుతూ, వీధివసారాలో దస్త్రం ముం దు పెట్టుకొని కరిణీకంఠెళ్ళులు వ్రాసుకొం టూవున్న భర్త సీనయ్యతో అన్నది.

కళ్ళకు అద్దాలు తగిలించుకొని డస్కు బల్లమీద అడంగల్లో సాగుబడి చెల్లువేసు కొంటూవున్న సీనయ్య భార్యమాటలు చెవిని పడంగనే ముఖం అటుతిప్పి, తల కొం చెం ముందుకు వంచి కంటి అద్దాలమీదుగా చూపు నిగిడ్చి భార్య రంగమ్మవైపు, కూతురు నీతమ్మవైపు చూచి చిరనవ్వు నవ్వి “ఏమనుకోవడ మేమిటి ? ఈయేడు మా చిట్టితల్లికి తప్పకుండా పెళ్ళిచేసితీరాలె” అంటూ “నీ కెట్లాంటిమొగుడు కావాలనే నీతా !” అని ముద్దుకూతుర్ని ప్రశ్నించాడు. “ఊ” అని సాగదీసుకొంటూ సిగ్గుతో తల వంచి తల్లిచేతుల్లోనుండి విడిపించుకొని పంజ రంలోనుండి బయటపడ్డ చిలకలాగ తుర్రన పారిపోయింది నీత.

“పిల్లకు పడకొండోయేడు వచ్చిందండీ! ఇక ఇట్లాఉంచడానికి వీలేదండీ!” అని భార్య మల్లా ఆ ప్రస్తావనే చేసింది.

“అవును. ఏదో సంబంధం చూచి ముడి పెట్టితేనేకాని వీలేదు” అంటూ సీనయ్య తనపనిధోరణిలో పడ్డాడు.

సీనయ్య నియోగ్యుల్లో పుట్టవలసిన వాడుకాదు. పేరుకు కరిణీకం చేస్తున్నాడన్న మాటకాని ఆ చేయడంలో అందమూలేదు, చందమూలేదు, మనిషి భయస్థుడు. అధికా ర్లంటే హడలిపోతూవుంటాడు; కాని అభి మానధనుడు. నిదానం తక్కువ; ఖంగా రెక్కువ. అయినా యితవరకూ ఎవ్వరి చేతనూ రవ్వంతమాటయినా పడలేదు; ఆయన వయస్సు అరవై సంవత్సరాలు.

సీనయ్యకు ఒకకొడుకూ, ఇద్దరుకూతు ల్లును. కొడుకు మూడోఫారం ఫేలయి సోదాభాయీలతోచేరి చదువుకోక ఇంటి దగ్గరనే ఉంటున్నాడు. ఎప్పుడయినా బుద్ధి తిరిగినపుడుమాత్రం తండ్రి కింత కరిణీకం లెళ్ళులు వ్రాసిపెట్టుతూ ఉంటాడు.

సీనయ్యపంతులు పెద్దకూతుర్ని మేన రిక మిచ్చి వివాహంచేసి ఆపిల్లను ఈమధ్యనే సంసారానికి పంపివేశాడు. ఇక రెండోపిల్ల

సీతపెళ్లి ఒకటి, కొడుకుపెళ్లి ఒకటి తర
వాయిగా ఉన్నవి. కొడుకు ఇరవై
యేళ్లు ఉన్నా మొగవాడికి తొందరలేదులే
అనుకొని, ముందు పెళ్లికొడుకు వచ్చిన సీత
పెళ్లి చేయాలని నిశ్చయపరుచుకొన్నాడు.

అమర్చిపెట్టినట్లు పెద్దకూతురికి మేరి
కం సిద్ధంగా ఉండినందున సంబంధాలకోసరం
వెతుక్కోవలసిన అవసరంగాని, ఆ వెతు
క్కోవడంలో గల కష్టంగాని అతనికి తెలి
యకుండాపోయింది.

పెళ్లిమాటలు తలపెట్టంగనే ఆయనకూ
తురుపెళ్లి ఆ సంవత్సరంమూఢమిపెళ్లినతరు
వాత మాఘమాసంలో చేద్దామనుకొన్నాడు
కాని తీరావివాహప్రయత్నంచేయబోగాఅత
నికి దారితెన్నూ గోచరించలేదు. వరుణ్ని నిశ్చ
యపర్చుకోవడంలో అతనిమనస్సుకి తెగింపు
కలగలేదు. బాగా చదువుకొన్నవాణ్ణి,
వెనక ఇంత ఆస్తిపాస్తులుగలవాణ్ణి తీసుకు
రావాలని భార్య రంగమ్మ కోరిక. కాని
చదువూ ఆస్తికూడా వుంటే లంచాలుపోయా
లన్న భయంచేత అంతపెద్దచదువూ, పెద్ద
ఆస్తి లేకపోయినా ఒకమాస్తరుగా ఏదో ధర్మ
ఫారం అయినా ప్యాసయి, సాలుకు రెండు
పుట్లు ధాన్యంవచ్చే భూజీవనంగలిగి, ఏషాహు
కారు గుమాస్తాగానో నెలకు పైబుర్చుకు
పదిరూపాయలు తెచ్చుకోగల పిల్లవాడు దొర
కితే, కాళ్లు కడిగి కన్యాదానం చేసుకొండా
మని కొద్దిలో మట్టగించుకొని ఉన్నాడు
సీతయ్య.

కాని ఎంతదేశం తిరిగినా అట్లాంటిపిల్ల
వాడుకూడా అతగాడికి దొరకలేదు. తిరిగాడు
తిరిగాడు అరికాళ్ల అరిగిపోయ్యేటట్టు తిరిగిన
పల్లె తిరగకుండా తిరిగాడు. అక్కడక్కడ
ఒకటి రెండు సంబంధాలు మంచివే తప్పవడి
నవి కాని చదువుంటే ఆస్తి, ఆస్తి వుంటే
సంపాదనా, సంపాదనవుంటే చదువూ- ఇట్లా
ఏదో ఒకటి కొరవపడి అతనిమనస్సుకు
నచ్చకుండావచ్చినవి.

రోజులు గడచినకొద్దీ అతనికి పెళ్లిబెంగ
చేత వత్తిసిరం చెడుతూవచ్చింది. ఎన్నాళ్లు
తిరిగినా, ఏసంబంధాన్నీ నిశ్చయపరుచుకోలేక
పోయాడు. ఇక రెండునెలల్లో పెళ్లిచేయక
పోతే పెద్దమనిషయేటట్టుగా వుండి పిల్ల పోనీ
అందుకయినా సిద్ధమవుదా మనుకొంటే
ఇక మన్నాటినుండీ ఈ పల్లెకొంపల్లో
తద్దినాలకు బ్రాహ్మణులు రారేమో అని
అతనికి భయం ఒంటరిగాడు. గ్రామంలో
అతనికి రెండో సహాయం లేదు. ఏమీ
పాలుపోకుండా వుం దతనికి. విస్తరిముందు
కూర్చుంటే నోటికి అన్నమూ, నీళ్లూ పోవడం
లేదు. రాత్రిళ్లు కంటికి నిద్రపట్టడంలేదు.
మనిషికి రాను రాను పిచ్చిధోరణి, పిచ్చివాల
కమూ పడుతున్నది.

భర్తవైఖరి చూస్తే రంగమ్మకు కూడా
దిగులు ఆరంభించింది.

౨

ఒకరోజు సాయంత్రం సీతయ్యఇంటికి
వాళ్లఫిర్కా రెవిన్యూ ఇన్స్పెక్టరు. ముసాఫరు

వచ్చాడు. ఆయనకూడా ఆర్వేలవాడే. పని పాటలన్నీ భయభక్తులతో చేసుకుపోయ్యే నీనయ్యను చూస్తే ఆ ఇన్స్పెక్టరుకు అభిమానం. అదిగాక తనకంటే వయస్సులోనూ, అనుభవంలోనూ పెద్దవాడయినందున నీనయ్యంటే ఆయన కొకవిధమైన గౌరవం కూడాను.

రాత్రి భోజనాలకు కూర్చున్న సమయంలో తన కష్టసుఖాలన్నీ ఇన్స్పెక్టరు పంతులుతో మొరపెట్టుకొంటూ నీతపెళ్లి విషయమై తాను పడుతూవున్న అవస్థంతా ఆయనవద్ద వెళ్లబోసుకొన్నాడు.

“నాభార్యకు పినతండ్రికొడు కొకడున్నాడు. వాడికి మీలమ్మాయి నిస్తారా?” అని భోజనం అవుతూండగానే ఇన్స్పెక్టరు పంతులు నీనయ్య నడిగాడు.

ఇన్స్పెక్టరుగారు యోగ్యులనీ, సాటి నియోగులనీ, వారిది మంచిసంప్రదాయమనీ నీనయ్యకుకూడా ఆయనంటే ఎంతో గౌరవమూ, భయమూ, భక్తిని. తన కథి కారిగా వచ్చిన ఇన్స్పెక్టరుగారితో సంబంధం చేయడమంటే నీనయ్యకు బ్రహ్మానందమయిపోయింది.

వీధి అరుగు మీద మంచం మీద కూర్చుని తాంబూలం వేసుకొంటూ వున్న ఇన్స్పెక్టరువద్దకు పోయి “అయ్యా! ఈపిల్ల మీపిల్లకాని మాపిల్లకాదు. తమ యిష్ట ప్రకారం ఖాయపర్చండి; తమచేతుల్లో ఉంచు

తున్నాను మాసీతమ్మను. ఏంచేసినా తమదే భారం” అని నీనయ్య ఆయనగారి రెండు చేతులూ పట్టుకొని “ఇవి చేతులు కావు కాళ్లనుకోండి” అని బారుమని కన్నీళ్లు నింపాడు.

ఇన్స్పెక్టరుకు జాలివేసింది.

“పెళ్లికొడుకుది అంతగొప్పస్థితి కాదు. హైయరుక్రేడు ట్రెయినింగు అయి స్వగ్రామంలోనే గ్రాంటుస్కూలు పెట్టుకొని బడి చెప్పకొంటున్నాడు. సాలుకు నూటపభయి రూపాయలు గ్రాంటు వస్తుంది. మూడేకరాల మాగాణి ఉన్నది. ముప్పందంగింజలు మత్తా వస్తుంది. ఇల్లు ఉన్నది: తల్లి ఉన్నది గాని తండ్రిలేడు. అన్న ఒక్కడున్నాడుకాని అతగాడు వేరొడి ప్రత్యేకంగా సంసారంచేసుకొంటున్నాడు. పిల్లవాడిపేగు రామారావు. బుద్ధిమంతుడు. వయస్సు ఇరవైయేళ్లు. మీ కిష్టమేనా?” అని ఇన్స్పెక్టరు నీనయ్యను అడిగాడు.

కొంచెంసేపు నీనయ్య, రంగమ్మలోపలికిపోయి గునగుసలాడుకొని బయటికి వచ్చి “ఇంతకంటే మంచిసంబంధం తేగలమా యేమిటి మేము? అవశ్యం కానివ్వండి” అని నీనయ్య, రంగమ్మకూడా తథాస్తంటే తథాస్తన్నారు.

ఆ మర్నాడే ఇన్స్పెక్టరు, నీనయ్య కలిసి వరుని గ్రామానికి పోయి పిల్లవాణ్ణి చూచుకొన్నారు. రామారావు నీనయ్య

కంటికి నదరుగా అగుపడ్డాడు. సరేనంటే సరేననుకొని తాంబూలాలు తీసుకొన్నారు. వస్తువులకుగాను పెళ్లికూతురికి రు. ౪౦౦ లు పెళ్లికొడుకువారు ముట్టచెప్పేటట్టు నిర్ణయమయింది. ఇందుకు సీనయ్యకంటేనూ అతని భార్య అరిమితానందం పొందిపోయింది. ఫాల్గుణశుద్ధదశమి మంగళవారంఉదయం ఏడుగంటలకు కర్కటకలగ్నానికి ముహూర్త నిశ్చయం చేసుకొన్నారు.

3

ఇన్ స్పెక్టరుగారు తనమీద అనుగ్రహించి తీసుకువచ్చిన మనువయినందున సీనయ్య వివాహం కొంత గొప్పగా చేయాలనుకొన్నాడు. అదికాక, ఇక పెళ్లిచేయవలసిన ఆడపిల్లకాయలు లేనందున ఈ పెళ్లి కొంచెం దర్జాగా చేస్తేనేకాని వీలేదని రంగమ్మ ఒత్తిడిచేసింది. పెళ్లిరోజుకుముందు సోమవారంనాటి సాయంత్రం అయిదున్నరగంటలకు రెండు స్పెషల్ బస్సులు వేసుకొని మొగా, ఆడా కలిసి అంతా ఏభయి, అరవైమందినస్తారని పెళ్లివారు ముందుగా తెలియపరిచారు. పెళ్లికి కావలసిన సమస్తమైన వస్తువులూ తెచ్చి సిద్ధపరిచి అన్ని యేర్పాటులూ చేశాడు సీనయ్యపంతులు. సోమవారంనాడు సాయంత్రం ఆరున్నరగంటలకు ఎదుర్కొంటూ, వరలక్ష్మీపూజాను, పెళ్లివారికి ప్రత్యేకం విడిది యేర్పాటుచేసి, ఎదుర్కొంటూ జరపడానికి గ్రామచావడిదగ్గర చిమ్మించి శుభ్రపరిచి సర్వమూ సిద్ధంచేశారు.

ఆడపెళ్లివారి తరపున రావలసినబంధువులు నల్లబై, ఏభయిమంది వచ్చారు. మొగ పెళ్లివారి తరపున రెవెన్యూ ఇన్స్పెక్టరు, ఆయనభార్య, పిల్లవాడూ మాత్రమే వచ్చారు. అయితే వీరు వాటికీవీటికీకూడా సంబంధించినవారే. అందువల్ల ముందుగావచ్చి పెళ్లి సన్నాహంలో సీనయ్యగారికి సహాయపడుతూ వున్నారు. ఎదుర్కొంటూనాటిరాత్రి గ్రామంలోని బ్రాహ్మణ్యాన్నందరినీ - ఆడవాళ్లనూ, మొగవాళ్లనూ - భోజనాలకు పిలిచి, గ్రామస్థులకూ, పెళ్లివారికీ కలిపి అంతా రెండు మూడు వందలమందికి వంటప్రయత్నం చేశారు. సాయంత్రం అయిదుగంటలు కాగానే, పెళ్లివారు వచ్చేసమయమయిందని ఎదుర్కొనడానికి గ్రామచావడిదగ్గర చాపలు వేయించి సన్నాయిమేళంతోసహా సీనయ్య, రెవెన్యూ ఇన్స్పెక్టరుపంతులూ తయారుగా వున్నారు.

సాయంత్రం ఆరయింది. ఆరున్నర అయింది. ఏడయింది. ఏడున్నర అయింది. గ్యాచులైట్లు వెలిగించారు. పెళ్లివారు రాలేదు. అయిదుగంటలకే వస్తామని చెప్పి పంపిన పెళ్లివారు రాత్రి దీపాలుపెట్టినతరువాతకూడా రాకపోవడంచూచి సీనయ్యకు మనస్సులో కొంతభంగం వుట్టుకువచ్చింది. కాని ఇన్స్పెక్టరుపంతులంత పెద్దమనిషి స్వయంగా కుడిర్చిన సంబంధం కాబట్టి రాకుండా మోసంచేస్తారా అని మొదట మొదటలో తనలోతానే సరిపెట్టుకొంటూ

వచ్చాడు. కాని యెనిమిది, యెనిమిదిన్నర, తొమ్మిదిగంటలయ్యేవరకు నిట్టూర్పు లభిక మైనవి. అసలే ఖంగారుమనిషి. అందులో ఇంతప్రయత్నంచేసి బంధువులు యావన్మందీ వచ్చి, రెండు మూడు వందలమందికి వంటలు చేయించి — ఇంతవరకూ వచ్చినతరువాత కూడా పెళ్లివారు రాకుంటే ఆయన కెట్లా ఉంటుంది? పెళ్లివారు రాకపోవడానికి కారణ మేమిటో ఎవ్వరికీ అర్థంకావడంలేదు.

“ఏమండీ పంతులూ! మనవాళ్లు ఇంకా రాలేదే” అని సీనయ్య ఇన్స్పెక్టరును ఒకటి రెండుసార్లు ప్రశ్నించాడు. “వస్తారు లెండి. తప్పకవస్తారు. ఏదో అనివార్యం జరిగిఉంటుంది. అయినా తప్పకుండా వస్తారు” అని ఆయన చెప్పిన సమాధానం ఆరంభంలో కొంత తృప్తికరంగానే వుండినప్పటికీ రాత్రి తొమ్మిదిన్నర అయిన తరువాతకూడా పెళ్లివారు రాకపోయ్యేవరకు సీనయ్యకు గుండెల్లో రాయిపడింది.

“ఏమి పంతులూ! ఈ పెద్దమనుష్యులు మాగొంతుకు కోయరుకదా?” అని సీనయ్య ఇన్స్పెక్టరును మళ్లా తొందరచేశాడు. కాని యేమి చెప్పడానికి ఆయనకు తోచడంలేదు. ఆయనకుకూడా ఖంగారుపుట్టింది. ఏమి సమాధానం చెప్పగలడు? అట్టే చెప్పించాడు. “రాకపోవడానికి నాకేమీ కారణం కనబడదు. దారిలోమోటా లేదోచెడివుండాలి. ఏ కారణాన్నయినా వాళ్లు రాకపోవడమేతటసి

స్తే వాళ్లునాకయినావర్తమానంపంపేవుందురు: లేదా జాబునాసేవారు. ఈ పెండ్లి యిప్పుడే లేకపోవడమూ, పెండ్లికి రాకపోవడమూ కాదు. ఏదో అనివార్యం జరిగివుండాలే అని తోస్తుంది” అని సమాధానంచెప్పాడు.

చేసినవంటలన్నీ చేసినట్టే ఉన్నవి. యావత్తుపదార్థమూ చప్పిగా చల్లారి పోతోంది. రాత్రి 9 గంటలు దాటింది. ఎవ్వరికీ భోజనాలు లేవు. పెండ్లివారు రాలేదన్నదిగులుతో పసిపిల్లల తల్లులు విడ్డూలకు అన్నా లయినా పెట్టడం మరచి నిద్రపోయారు. రాత్రి భోజనానికి పిలిచిన బ్రాహ్మణ్యం ఇంకా రెండోతడవ పిలుపురాలేదేమో అని ఇంటి కాడ వంటలయినా చేసుకోని కారణంచేత తేపతేడకూ ఏధిలోకి వచ్చి పిలుపుకోసరం ఎదురుచూస్తూ ఉన్నారు. పెళ్లికూతురు ముఖమూ, రంగమ్ముముఖమూ, పెళ్లివారిముఖమూ దిగులుచేత కళావిహీనములైనవి. మొగిపెళ్లివారు రాలేదన్న కారణంచేత లైట్లు వెలిగించే సామెలు నిద్రపోయినాడు. అందువల్ల కాంతిత్రిగ్గిపోయే గ్యాసులైట్లు తిరిగి బాగుచేసే దిక్కులేక ఆడపెళ్లివారి ముఖాల లాగే వెలవెలబోతూ ఉన్నవి. ఎంగిలి విస్తరాకులకోసరం ఎదురుచూచిచూచి విసిగిన యానాదులు అంటిపెట్టుకుపోయిన కడుపులతో బయట గోడలకింద దుమ్ములోనే పండుకొని గాఢనిద్రలో పడ్డారు.

రాత్రి పడకొండయ్యేవరకు ఇక రెండో పిలుపుతో అవసరం లేకుండగనే మనకరణం

గారేకదా అని గ్రామస్థులు మడిపించెలూ, పట్టుబట్టలూ కట్టుకొని, చేతచెంబులు పట్టుకొని భోజనానికి తయారయారు. వచ్చినవారికి ఆహ్వానములు అందినంతలోనే భోజనాలుపెట్టి పంపి చేశారు.

రాత్రి పన్నెండుగంటలు దాటింది. మొగపెల్లివారు రాలేదు. సీనయ్య మనలోకంలో లేడు. మొగపెల్లివారు కావాలని మోసంచేశారని అతనికి గట్టిసమ్మకం తట్టింది. ఇందులో ఇక స్పెక్టరుపంతులుకూడా కొంత యేదో చేసేస్తుంటాడన్న అనుమానంకూడా కలిగింది. ఇంతప్రయత్నమూ జరిగి, ఇంత అప్రతిష్టా పాలయినతరువాత ఇక మళ్లా తనకూతురికి పెళ్లి అవుతుందా అని అతనికి పెద్దభయం వుట్టింది. అతడెప్పుడూ ఇట్లాంటి కార్యాలు స్వయంగా చేసినవాడు కాదు, చూచినప్పటికీని. ఈపిల్లపెళ్లి తలపెట్టింది లగాయతు అతనిమనస్సుకు అన్నీసంకటాలే ఏర్పడ్డవి. అసలు వరుణ్ణి నిశ్చయపరుచుకోవడానికే ఎదిసెలలు పట్టింది. చివరకు ఆపెళ్లివైభవం ఇట్లా తెల్లవాడింది. ఏంచేయగలడు? తానొక వందతిట్టా తిట్టుకొన్నాడు. భార్య నొక వంద తిట్టాడు. పెళ్లికూతురిని రెండువందలు తిట్టాడు. మోసం చేశారని పెళ్లివారిని ముందూ వెనకూ చూడకుండా నోటికి వచ్చినట్లు బూతులు తిట్టడం ఆరంభించాడు. అధికారి కాబట్టి రెపిన్యూ ఇన్స్పెక్టరును నేరుగా పేరుపెట్టి తిట్టలేక, అన్యాయదేశంగా పిల్లి

మీదా యెలుకమీదా పెట్టి ఆయనగారికి కూడా కొన్ని వడ్డించాడు.

“ఇంతపని జరుగుతుందని ఎరక్కపోతినే; ఎంతలో ఇంతమంది కలిసి నాగొంతుకు కోశారురా! ఇంక నాపిల్ల నెవరు చేసుకొంటారురా దేవుడా!” అని రెండుచేతులతోనూ నోరూ నెత్తి లబ్బున మొత్తుకోవడం మొదలుపెట్టాడు. అతన్ని చూచి రంగమ్మ కళ్లనీళ్లు పెట్టుకొంటోంది. తలిదండ్రుల నిద్దరినీ చూచి పెళ్లికూతురు పిల్లవలె ఒక గోడమూల నక్క కూనినీళ్లు ఆరంభించింది.

“ఇట్లాంటి పోకిరిజట్టుతో సంబంధం చెయ్యడం మనదే బుద్ధితక్కువ” అని సీనయ్య కొడుకు ఉద్రేకంతో గంతులువేస్తున్నాడు.

ఈ గందరగోళం అంతా చూచేవరకు ఇన్స్పెక్టరుపంతులుకూ, ఆయనభార్యకూ నలుగురిలోనూ తలకొట్టివేసిన ట్లయింది. కాని ఏంచేయగలరు? తమమాట దక్కించనందుకు వారికి మొగపెల్లివారిమీద ఆగ్రహం కలుగుతున్నది. ఇంట్లో పరవళ్ల తొక్కే సీనయ్యను చూస్తే సిగ్గువుతున్నది. ఆయన్ని ఓదార్చడానికయినా పంతులుకి ధైర్యం చాలలేదు. పెళ్లికివచ్చిన అమ్మలక్క లందరూ “సెబాస్! బాగా చేశారుకదూ!” అని అంకెల్లు నొక్కుకొంటున్నారు. అంతమంది ఆడంగులలోనూ ఇన్స్పెక్టరుగారి భార్య తేలుకుట్టిన దొంగలా పలక్కుండా ఊరుకోవలసివచ్చింది.

పెళ్లివానిక రారంటే రారనీ, చేసిన ప్రయత్నమంతా వృథా అయిందనీ, ఇంకా లోనూ నీనయ్య అప్రతిష్ఠ పాలుకావలసి వచ్చిందనీ నలుగురూ నానారకాలుగా మాటాడడం మొదలుపెట్టారు. అవన్నీ వింటూంటే నీనయ్యకు చెవిలో నీసంకాచి పోసిన ట్లయింది. ఇంత పరాభవం జరిగిన తరువాత తానిక బ్రతికి ప్రయోజనంలేదని అతనికి జీవితంమీద రోతకలిగింది. ఇక ఒక్క గడియకూడా జీవించి ఉండడం దుర్భరమని పించింది. ఆ వేడిమీద కూర్చున్న మనిషి గభాలునలేచి ఉత్తరపుదొడ్లోవున్న భూలో దూకి చచ్చిపోతానని అదరూ వినేటట్టు అరుస్తూ, ఒక్కగంతువేసి ఐ విదగ్గరకు పరుగుపెట్టాడు. చుట్టూప్రక్కల ఉన్నవాళ్లందరూ ఉలిక్కిపడి “అయ్యో! చస్తాడు కాబోలరా, పట్టుకోండరా” అని అతనివెంట పరుగెత్తి పదిమందీ అదిమిపట్టుకొని బలవంతాన్ని ఇంట్లోకి లాక్కువచ్చి, దక్షిణపు గదిలోకి తోసి తలుపు బయట బిగించారు.

ఇక తాను పలక్కుండా కూర్చోవడం బాగుండదని ఇక స్పెక్టరుపంతులు ఆ సమయంలో గదితలుపు తెరుచుకొని నీనయ్య దగ్గరకు పోయి “తొందరపడవద్దు నీనయ్యా! మనవాళ్లు కెల్లవారేలోపల తప్పక వస్తారు. కాస్త తమాయించండి. మీ అమ్మాయి పెళ్లి కేమీ భయంలేదు. ఇంకో కాస్సేపటి కయ్యూ రావాలి. ఖాటారేదో చెడిపోయి

వుంటుం దంటే. తొందరపడకు” అని చాలా దూరం మంచిమాటలు చెప్పి నీనయ్యను అనునయించాడు. కాని ప్రాణత్యాగం చేసుకోవడం తప్ప మరోగత్యంతరంలేదని స్థిరపరుచుకొన్న నీనయ్య కామాటలు చెవికెక్కలేదు సరికదా, వైగా ఒళ్లు చుర్రమని “చాలు చాల్లేవయ్యా! మహాపెద్దమనిషివి! చూస్తూచూస్తూ నీచేతిలో ఇగుక్కున్నాను. తెగీతెగనికత్తితో నాగొంతుకోశావు. వైగా నీతులు చెప్పడానికి వచ్చావు” అని తనకు అధికారి అన్న గౌరవమైనా లేకుండా తీసి పారవేసి విడిలించి జవాబిచ్చాడు. దానితో ఆయనముఖం చిన్నబుచ్చుకొని బయటికి చక్కావచ్చాడు.

౪

రాత్రి ఒంటిగంటన్నర అయింది. పెళ్లివారు రాలేదు. నీనయ్య చీకటిగదిలోనే ఉన్నాడు. గదితలుపు బయట బిగించివుంది. అతడు ఏవిధంచేతనయినా ప్రాణం పోగొట్టుకోవాలని పెద్దప్రయత్నంమీదనే ఉన్నాడు. “చేసినప్రయత్నం బూడిదపా లయిపోవడమే కాకుండా ఇంత అప్రతిష్ఠపా లయినతరువాత ఇంకా పిల్లనెవరైనా చేసుకొంటారా? పాముకు గడవవలసినట్లు నూరేళ్లు గడవవలెనే ఈ బిడ్డజీవనం! పెళ్లికాని పిల్లని ఎన్నాళ్లని ఎదురొమ్ముమీద కుంపటిలా భరించడం? దాని నిట్లా గొంతుకు కోసి ఇంకా బ్రతికివుండడం కంటెచావడంమేలు. ఈగుక్కెడుప్రాణంఎట్లా

పోతుందో పోతుంది. ఎప్పటికయినా పోవలసిన వాళ్ళమేకదా! ఛీ! ఈయమబాధ నేను పడలేను. ఇంతటితోనయినా సునాయాసంగా పోగలిగితే ధన్యుణ్ణి” అని అతడు ప్రాణత్యాగం ఎట్లాగయినా చేసుకోవాలని నిశ్చయపరుచుకొన్నాడు. గొంతుక్కు ఉరి పోసుకు చావాలని మెడకు గుడ్డ చుట్టి బిగించాలని చూశాడు. కాని ప్రాణంపోయేదాకా బిగించుకోగలనో లేనో అని అతనికి సందేహం కలిగింది. అదిగాక ఈసారిలో ప్రాణానికి చాలాబాధ కలుగుతుందని భయపేసింది. ఏదయినా విషవస్తువు మిగిలి సునాయాసంగా ప్రాణం పోగొట్టుకోవడం మేలనిపించింది. కాని యెట్లా? గదంతా చీకటిగా వుంది. కన్నూ కన్నూ కనిపించడం లేదు. అతనికి తన కోర్కే నెరవేర్చుకోవడ మెట్లాగో తెలియడం లేదు. గన్నేరుపప్పు తింటే చస్తారన్న సంగతి ఆకస్మికంగా తట్టింది. ఒక్కడ గన్నేరు తాయ లెన్వి? గన్నేరుచెట్లు దొడ్లో వున్నవి. బయటికిపోతే గన్నేరుకాయలు తెచ్చుకోవచ్చు. కాని బయట తలుపు బిగించివుంది. కూతురు సీతమ్మ తోడిపిల్లకాయలతో రోజూ ఆడుకొంటూవుండే గన్నేరుకాయలూ, చింతగింజలూ, గవ్వలూ వనైరాలు బుట్టలో వేసి ఆగదిలోనే గూటిలో దాచుకోవడం అతనికి తటాబున జ్ఞాపకం వచ్చింది. వెంటనే ఆగూటి కోసం వెదకులాడాడు. గూడూ, గూటిలో బుట్ట చేతికి తగిలినవి. సీనయ్య బుట్టలో చెయ్యిపెట్టాడు. బుట్టలో కాయలు చేతికి

నున్నగా తగిలినవి. గుండెలు దడదడ కొట్టు కొన్నవి. ఈరభసం, ఈరోష్టూ తానుచూడకుండా వెళ్లిపోతే తరువాత వాళ్ళతిప్పలువాళ్ళు పడతారని సమాధానం చెప్పకొన్నాడు. పిడికిలితో పిడికిలి కాయలు టీసుకొన్నాడు. ఎట్లా పగలగొట్టి పప్పు నోట్లో వేసుకొని మారమారా అంటూ కళ్ళమూసుకు నమిలి మింగేశాడు. వెంటనే మంచమెక్కి ముసుగు తన్ని భగవన్నామస్మరణ చేస్తూ ప్రాణాచారంపట్టి పండుకొన్నాడు.

సీనయ్య పప్పుతిని అరిగంటయింది. ఈ సంగతి బయట ఎవ్వరికీ తెలియదు. అదివరదాకా అరచి అరచి గాభరాచేస్తూవున్న సీనయ్య అర్ధగంటనుండి చడిచప్పుడూ లేకుండా నిశ్శబ్దంగా ఉండడం చూచి అరిసి నిద్రపోయాడు కాబోలునని బయటనున్న వాళ్ళనుకొన్నారు. పెల్లివారు రారని నిరాశ చేసుకొని విధి ఎట్లావుంటే అట్లాజరుగుతుందని జనం యావన్మందీ నిద్రపోయారు. “నాకు లేనిపోని తద్దినం వచ్చి పడిందేమిరా భగవంతుడా” అని ఇళ్ళపెట్టెరూపంతులు గ్రామచావడిలోనే ఒక్కపరుచుకొని నడుం వాలాడు. విషం ఎప్పటికీ పనిచేస్తుందో అని సీనయ్య నిమిషాలు లెక్కపెట్టుకొంటూ ఐహి కాన్ని మరచి, ఆముష్మికంమీద దృష్టి వుంచి భగవన్నామం జపిస్తున్నాడు.

ఇంతలో వీధిలో ‘బంయ్యి’, ‘బంయ్యి’ మని మోటారుహోరక చప్పుడయింది. ‘పెల్లి పందిట్లో పండుకొన్న యావన్మందీ ఉలిక్కి-

పడి లేచి బిలబిలలాడుతూ వీధిలోకి పేరెంటు శారు. రెండుమోటార్లు వచ్చి గ్రామచావడి దగ్గర నిలచినవి. ఇకస్పెక్టరుపంతులు పెల్లి పెల్లివారిని విచారించగా పెల్లికొడుకు అన్న గారు వచ్చి ఆయన్ని ఒక్కకు తీసుకువెళ్లి “ఏంచేయమంటావు బావా! ఇక్కడికి తెమిలి వచ్చేవరకు తలప్రాణం తోకకు వచ్చింది” అని పెల్లికూతురికి పెల్లిసమయంలో వస్తువులకుగాను ఇస్తామని ఒప్పుకొన్న రు.రంగంలు సమయానికి దొంకక నానాఅవస్థా పడినట్టూ, అదివరదాకా తప్పకుండా ఇస్తానని ఖరారు చేసిన ఒకపెద్దమగ్గి వాయిదాలు వేసి వేసి చివరకు తొంటచెయ్యిచూపి మోసంచేసి నట్టూ, అందువల్ల మరొకచోటా, మరొక చోటా తిరిగి అడబ్బు సంపాదించుకు రావడంలో అనివార్యంగా ఒక పూటకుపూట ఆలస్యమయినట్టూ కథంతా చెప్పాడుమెల్లిగా. అదిన్నీగాక, తమమేనమామ- పెద్దవాడు- బయలుదేరేవేళకు వస్తానని చెప్పికూడా సరిగా ఆ సమయానికి రాక ఆలస్యంచేయడంవల్ల ఆయనకోసం గంగారం మనిషినిపంపి పిలిపించడంలోకూడా కొంత ఆలస్యమయిందన్నాడు. “సరే, బాగానే వుంది కథ; కాని యీ సంగతు లెవరికీ తెలియనీయకండి ఇక్కడ. నేను చెపుతున్నాను మోటారు చెడిపోయివుంటుందని. మీరుకూడా గమ్మున పూకొని ఆలస్యమయిందని మాత్రమే చెప్పండి, ఎవరైనా అడిగితేనే అదయినా”

అని నలక చెప్పి ఇకస్పెక్టరుపంతులు పెల్లి వారు వచ్చారని సీనయ్యకు కబురుచేశాడు.

రంగమ్మ వచ్చి గదితలుపు తెరిచి “పెల్లి వారు వచ్చారటండీ!” అని చేత్తోతట్టి సీనయ్యను లేపింది. ఆమాటలు చెవినిపడేసరికి చేస్తూవున్న భగవన్నామస్మరణ మరచి “ఆ! వచ్చారూ!” అని లేచి కూర్చున్నాడు సీనయ్య. కాని మంచం దిగలేకపోయాడు. అప్పుడే నవనాల్లూ లాక్కుపోతూ వున్నట్టుగా వుండేదని. చావడమా బతకడమా అనే సందిగ్ధావస్థలో పడ్డాడు సీనయ్య. లగ్నానికి ముందుగానే అందుకొన్నారు పెల్లివారు — ఎంత ఆలస్యం చేసినాను. ఇక చావవలసిన అవసర మేమిటి?

“అయ్యో! దేవుడా! ఇదేందిరా బాబూ! ఏంఖర్చం వచ్చిందిరా ఇప్పుడు. ఎరక్క పోయి తిన్నాను పప్పు. విరుగు డుందో లేదో దీనికి. చాలానేపయింది తిని. అప్పుడే నవనాల్లూ లాక్కుపోతున్నవి. ఏంబుద్ధి?.....” అనుకొంటూ కళ్లవెంబడి నీరు కుక్కుకొంటూ వున్నా మంచమీదకూర్చున్నాడుసీనయ్య.

పెల్లివారు వచ్చారనేసరికి ఇంటికి మల్లా కళవచ్చింది. గ్యాసులైట్లు మెచ్చించారు. “అమ్మయ్య! నీతమ్మ అదృష్టవంతురాలైతే” అని ఒకరూ, “మోటారు దారిలో చెడిపోయిందట, లేకపోతే సాయంత్రానికి రావలసినవారటమ్మా” అని యింకొకరూ, “ఈసీనయ్యపంతులిది మొదటినుండి ఒకటేఖంకాదు;”

నిదానమా వల్లకాడా? ఎంత ఆఘాతమైనదో, “ఎంతటి వాళ్లకయినా ఇబ్బందులు రాకుండా ఉంటుంది, కాస్త ఓపిక పట్టాలి కాని” అని వేరొకరూ—ఇట్లా ఎవరికితోచినట్లు వారంటున్నారు. బయట బయలుదేరిన ఉత్సాహం చూచేవరకు సీనయ్యకు బతికి మళ్ళీ పెళ్లి కార్యం జరిపించాలని ఆశపట్టింది.

“పెళ్లివారు వచ్చి అరగంటనే పయనపట్టికీ బయటికి రాడే సీనయ్య? ఇంకా కోపమేనా యేమిటి? పోయి వియ్యాలవారిని పలకరించమని ఆయనతో చెప్పడమ్మా! బాగుండదు” అని కొంద రమ్మలక్కలారంభించారు. ఈమాటలన్నీ సీనయ్య చెవిలో పడుతున్నవి. ఇంతలో సీనయ్యకొడుకు వచ్చి “నాన్నా! పెళ్లివారు వచ్చారు. నిన్ను గ్రామ చావడిదగ్గరకు పిలుచుకురమ్మన్నాడు ఇంకా స్వేచ్ఛడవంతులు” అని తండ్రితో చెప్పాడు.

సీనయ్యకు దిక్కుతోచడంలేదు. తొందరగా పోయి వియ్యాలవారిని మర్యాద చేయాలని వుంది. కాని తిన్నవిషంమూలాన్ని అసలు అంతదూరం పోగలనో లేనో అని అతనిభయం. కాట్లా, చేతులూ లాగడం ఎక్కువయిపోతోంది. పోనీ, బయటికి ఉన్న సంగతి చెప్పివేసి ఏ విరుగుడయినా తిందామనకొంటే - పైకి చెప్పడానికీ సిగ్గు. ఎదురుగా నిలబడ్డకొడుక్కు ఏసమాధానమూ చెప్పకుండానే సీనయ్య గొంతులోకి లోతుగా రెండువేళ్ళూ పోనిచ్చి బలవంతంగా ఓక్కు,

ఓక్కుమని డోక్కోవడం ఆరంభించాడు కాని పైత్యపు నీరేకాని పైకి పప్పేమీ రాలేదు. క్రమంగా కడుపులో తిప్పతున్నట్టూ, తల తిరుగుతున్నట్టూ, విషం గుండె కేగ తన్నుతున్నట్టూ అయి అతని కావేదన జాస్తి అయింది. ఇక ఆలస్యం చేస్తే విష మిస్తుందని భయం. ఇప్పటికే వాళ్లు కంపరం పుట్టింది. బయటికి చెప్పక వినీలేక తెగించి సీనయ్య కొడుకును దగ్గరకుతీసి కాగలించుకొని “నన్ను బతికించరానాయనా! ఏవైద్యుణ్ణయినా తొందరగా పిలిపించరా! నాపాణం కాపాడరా బాబూ!” అని బారుమని ఒక్కయేడుపు ఏడ్చాడు. కొడుక్కి ఇదేమీ అర్థంకాలేదు.

“ఏం చే? ఈ యేడుపు నాన్నా! పెళ్లివారు వచ్చారే. ఇక భయంలేదు. ఉదయం ముహూర్తానికి పెళ్లిజరుగుతుందిలేవే— నాన్న ఇదేమిటిచే— అమ్మా! అమ్మా! ఇట్లారా! ఇట్లా అంటున్నాడు ఇదేం చే” అని అతడు తల్లిని పిలిచాడు. రంగమ్మ పరుగునవచ్చి ఏమిటేమిటి సంగతని అడిగింది.

“అయ్యో! ఇక నేను బతకనే— సాచాపు సమీపించింద్రో! చద్దామని గన్నేరు పప్పు తిన్నానద్రో! చాలానేపయింద్రో! పిల్లపెళ్లి చేసుకు మరీచస్తానద్రో! నన్ను బతికించంద్రో! బుద్ధితక్కువై తిన్నానద్రో!” అని సీనయ్య పెరికేకలుపెట్టి మంచంమీద పడి కాట్లాచేతులూ గిల గిల తన్నుకోవడ మారంభించాడు. విషయమంతాపెల్లడయింది.

ఈ సంగతి తెలిసి రంగమ్మ రెండుచేతులతో నూగుండలు బాదుకొని “గన్నేరుపప్పే—మింగడమే— అయ్యబాబో!— ఇంకేముందిరా నాయనా! కొంపమునిగిందిరాతండ్రీ! ఇదేం ఖర్మంరా దేవుడా!— ఆయన్ని ఒలికించే డపాయం చూడరా కొడకా!” అని గొల్లు మనింది. ఆ రొదతో బంధువులందరూ మూగారు. నిమిషంలో సంగతంతా గ్రామంలో పొక్కిపోయింది. “సీనయ్య విషం తిని చచ్చా”డని కొందఱూ, “చచ్చిపోతున్నా”డని కొందరూ, “ఇంకా చావలేదు. చస్తా”డని కొందరూ— ఇట్లా ఊరంతా గగ్గోలు పుట్టింది. “రామరామా” అనేవారూ, “శివశివా” అనేవారూను. ప్రతీవాళ్లూ చేలాంతరు తీసుకొని కడసారిచూపు చూచి పోదామని జనం వస్తున్నారు.

సీనయ్య రెండుచేతులతోనూ కడుపు పిసుక్కుంటున్నాడు; ఆయాసపడుతున్నాడు; డొక్క లెగలేస్తున్నాడు; మంచంమీద ఈపక్కకూ ఆ పక్కకూ దొర్లుతున్నాడు. కాళ్లూచేతులూ మంచాన్ని వేసి కొట్టకొంటున్నాడు. దాహం దాహం అంటూవుంటే మధ్యమధ్య సీనయ్యకు కాసినన్నిసీళ్లు పోసి నాలుకతడుపుతున్నారు. “నాగతి ఏంచేసి పోతున్నావయ్యా” అని రంగమ్మ భర్తమీద పడి మొత్తుకొంటోంది. ఇంటిల్లిపాదీ, పిన్న పెద్దా గోల ఆరంభించారు. సీనయ్య వంటి మీద చెయ్యివేసిచూడగా రంగమ్మచేతికి చల్లగా తగిలినట్లయింది. “ఇంకేముంది?

అయ్యబాబో, ముంచుకువచ్చింద్రో” అని వెరికేక పెట్టింది. జనంలో గండ్రగోళం ఎక్కువయింది.

ఈ సంగతంతా మొగపెల్లివారికి తెలిసింది. అప్పటికి తొలికోడికూసి రెండుగడియలయింది. గ్రామం అశేషజనానికి రాత్రితెల్లవాళ్లూ నిద్రలేడు. ఇక స్పెక్టరు పంతులూ, మగపెల్లివారిలో కొంతమంది సీనయ్యను చూడడానికి వచ్చారు. ఎటుపోయి ఎటు వస్తుందో అని పెల్లికొడుకును కూడా రావద్దన్నారు. ఇక స్పెక్టరుపంతులు వచ్చి సీనయ్యను చేత్తోతాకి పరీక్షించి “ఏమీ విషరీతమయిన గుణాలులేవే?” అన్నాడు. కాని ఆయన మాటల్లో ఎవ్వరికీ నమ్మకం లేకపోయింది. ఇంతలో నారాయణసింగుకు వర్తమానం వెల్లింది.

౫

నారాయణసింగు ఇదివరలో సర్కారులో కంపౌండరు నౌకరీచేసి రిటైరయి ఆ గ్రామంలో కాస్తాకూస్తాప్రైవేటుగావైద్యం చేస్తున్నాడు. చిరకాలాన్నుంచి గడించిన అనుభవంచేత అతనిమందులు కొందరికి పనిచేస్తున్నవి. కొందరికి పనిచేయటంలేదు. అయినా ఇంజక్షను వైద్యంలో గట్టివాడని ఆ చుట్టుపక్కల అతనికెట్లాగో పేరువచ్చింది. సీనయ్య కొడుకు పిలుపుమీద పైతాస్కాపు తీసుకొని నారాయణసింగు చక్కావచ్చాడు. విషయం అంతా విన్నాడు. గన్నేరుకాయలు పగులగొట్టి పప్పు తిన్నానని రోగి తానే

స్వయంగా ఒప్పుకొంటున్నాడు కాబట్టి కడు పులోకి విషం పోయిన సంగతి అనుమాన మేమీలేదని స్థిరపరచుకొన్నాడు నారాయణసింగు. గుండెలు పరీక్షించాడు. కళ్ళూ నాలుకా చూశాడు. తిన్న పప్పు జీర్ణమై ఈపాటికి విషం రక్తంలో కెక్కి వుంటుందనీ, ఇప్పుడిక విషం విరుగుడునిమిత్తం ఊకు మం దులిచ్చి ఉపయోగంలేదనీ, ఇంజక్షను ఒక్కటే ఇప్పుడు చేయవలసిన చికిత్స అనీ చెప్పాడు. ఇంజక్షనుకు పదిపానురూపాయి లవుతుందనీ, అప్పటికీ ఒకమంద అక్కడికి ఆరుమైళ్లదూరానవున్న పట్నం నుంచి తెప్పించవలసి ఉంటుందనీ సింగు ఖచ్చితంగా తెలిపాడు. ఇది అంతా వినేవరకు ఇంజక్షను ఇచ్చేవరకు చాలా ఆలస్యమయ్యేటట్టు ఉన్నదని తలచి “తెల్లవారిన తరువాత ఆలోచిస్తాం లెండి” అని చెప్పి ఆ నారాయణసింగును పంపివేశారు.

ఆ గ్రామంలో కంసాలి భద్రయ్య గొప్ప నాటువైద్యుడని పేరు. అతన్ని పిలిపిస్తే ప్రస్తుతం తాత్కాలికంగా ఏదో చిట్కా వైద్యం చేస్తాడని ఎవరో అన్నారు. వెంటనే అతనికోసం మనిషి పరుగెత్తాడు. భద్రయ్య తన మందులనంచి తీసుకొని వచ్చి సీనయ్య నాడి చూశాడు. కడుపు నొక్కాడు. కళ్ళు చూశాడు—పెదవి పరిచాడు. లాభం లేదన్నాడు. సూర్యోదయం అయి పైతృపు ఎండ ఎక్కిందంటే ఇక మనిషి మీకు దక్కడన్నాడు. సీనయ్యకు మూలు గెక్కువయింది.

దాహం అంతకన్న ఎక్కువయింది. తాపం హెచ్చిపోతోంది. ఒగర్లు అధికమయింది. సీనయ్యకు దొర్లాట హెచ్చింది. “ఈమనిషిని బ్రతికించడానికి నావల్ల కా” దంటూ కంసాలి భద్రయ్య తననంచి తీసుకొని వచ్చిన దారినే వెళ్లిపోయాడు. ఇంటిల్లి పాదీ గొల్లు మన్నారు.

తెల్లవారుతోంది. తూర్పురేఖలు కనబడుతున్నవి. ఉదయం అయిదున్నరదాటింది. సీనయ్య యింటిదగ్గర రోదనశబ్దం మిన్ను ముట్టింది. సూర్యోదయం అయిన తరువాత ఇక ఘటం నిలవదని భద్రయ్య చెప్పాడు. సూర్యోదయం ఎప్పుడవుతుందో, ప్రాణం ఎప్పుడు పోతుందో అని చూస్తున్నారు అంతాను. ఆగదిలోనే కింద గడ్డిపరిచి సీనయ్యను భూశయనం చేశారు. మా మా ఊం చెప్పామంటే మామా ఊం చెప్పావని సీనయ్య చుట్టూ మూగారు బంధువులు. సీనయ్య తెలివిగానే వున్నా డింకా! కాని వెడిచూపులు చూస్తున్నాడు. వొళ్లంతా తెగచెమటలు పోస్తున్నవి. ఆరాటం ఇంకా హెచ్చవుతోంది.

ఇక సైక్టరుపంతులూ, మొగపెల్లి వాచూ సంప్రతించుకొని ఇక ఈ పరిస్థితుల్లో పెల్లి సంగతి ప్రస్తావనచేయడం బాగుండదని, తరువాత సంగతి చూచుకోవచ్చునని అప్పటికి పెల్లివారందరూ ఎవ్వరినోనూ చెప్పకుండా న్వగ్రామానికి చక్కాపోయారు. “ఇంత వెర్రి పెంగళప్పు సీనయ్యకూతురిని తానిక పెల్లిచే

నుకో"నని పెళ్లికొడుకుమాత్రం ఏమేమో శాస్త్రీలుతీసి మరీ పెళ్లిపోయాడు. భార్యనూ, పిల్లవాణ్ణీ ఇంటికిపంపివేసి ఇంకొక్కరుపంతులు మాత్రం తాను సీనయ్యింటివద్దనే నిలిచి పోయాడు. 'శుభం తలిస్తే ఇట్లావచ్చిందేమిటిరా' అని విచారించాడు ఇంకొక్కరు పంతులు.

౬

అప్పుడే సూర్యోదయమయి బారెడు పొద్దెక్కింది. కాని సీనయ్యకింకా ప్రాణంపోలేదు. ఏమస్తున్నవారు కొందరూ, ఓడారుస్తున్నవారు కొందరూను

అంతకుముందు రెండురోజులక్రిందట ఆ ప్రక్కగ్రామానికి ఇద్దరు అత్తరుసాహేబులు వచ్చి అత్తర్లమ్మకొంటున్నారు. ఉదయాన్నే ఆగ్రామాన్నుండి బయలుదేరి కరణంగారింట పెళ్లి అని విని అత్తరేమైనా ఖర్చువుతుందేమో అని పందిరిని ఆసమాలు కట్టి కరణంగారిఇంటికి వచ్చారు. అక్కడ పెళ్లిలేదు. ఏమీలేదు. ఏడుపులూ పెడబాబ్బలూను. కరణంగారికుటుంబం అంతా మహాసమ్మదంతో మునిగివుంది. ఇక గంటకో అరగంటకో సీనయ్యప్రాణం పోతుందని నిరాశచేసుకొని డుఃఖసాగరంలో మునిగి వున్నారు అంతాను.

ఆ యిద్దరుసాహేబులలో ఒకనికి కొంచెం యూనానీవైద్యం తెలుసును. అతడు జబ్బేమిటి, విషయమేమిటని బయటపందిట్లో

వున్న ఒకమనిషి నడిగాడు. "గన్నేరుకాయ పప్పు తిన్నాడు కరణంగారు నిన్నరాత్రి. ప్రాణంమీదికివచ్చింది." అని జవాబిచ్చాడు ఆమనిషి. నన్ను చూడనివ్వం డన్నాడు సాహేబు. సీనయ్యనుమంచంమీదపరుండబెట్టించి యివతలికితీసుకువచ్చారు. సాహేబు ఆపాదమస్తకమూ పరీక్షచేశాడు. దుర్గుణాలు కనిపించకపోయినా ఉపేక్షచేయడానికి ఆ సాహేబుకు ధైర్యం చిక్కలేదు. అక్కడ వెంటనే మందు తయారుచేసి యిస్తాననీ, వేసిన అరగంటకల్లా మందు జవాబిస్తుందనీ నమ్మకం చెప్పతూ మందు తయారుచేయడానికి ఒక డేబులం బాదంకాయలూ, అయిదుపలాల పుట్టతేనె, అర్థశేరు ఆవుసాలూ వెంటనే తెప్పించమని సాహేబు ఉత్తరువుచేస్తూ "మీ అమ్మాయి ఆడుకొనే చింతగింజలూ, గన్నేరుకాయల బుట్టాకుడా తెప్పించండి. కావా" అన్నాడు. ఆవుసాలకోసరయ్యా, పుట్టతేనె కోసరయ్యా సీనయ్యకొడుకూ, ఇంకొక్కరు పంతులు జవానూ పరుగుపెట్టారు.

చింతగింజలూ, గన్నేరుకాయల బుట్ట కోసరం సీతమ్మ దక్షిణపుగదిలోకి పోయి మామూలుగా పెట్టే గూటిలో వెతికింది కాని ఆ బుట్ట కనబడలేదు. పెళ్లికిగాను తెచ్చిన బాదంకాయలబుట్ట ఆ గూటిలోనే వుంటే అది బయటికి తీసుకువస్తూ సీనయ్యప్రక్క కూర్చున్న తల్లి రంగమ్మతో "అన్నట్టు మరచిపోయినానే అమ్మా! ఆ బుట్టమల్లీ తీసుకు

రానేలేదు- నారంభోజల క్రిందట రెడ్డిగారి ఆబుట్టకేసి చూస్తూ “ఈ బుట్టలో
 చెల్లెక్క నా గన్నేరుకాయలబుట్ట తీసుకు కాయలేనా నేను పగలగొట్టితిన్నది” అంటూ
 పోయింది. ఆ గూట్లోవున్నదల్లా ఈ బాదం మంచంమీద పరున్న నీనయ్య లేచి ఒక్క
 కాయలబుట్టే” అని ఆబుట్ట అక్కడ పెట్టింది. గంతువేశాడు.

‘నేనూ పోటో తీస్తా’

—కాశం.

వెలిచెర్ల శాసనము-పాఠభేదము

వ. వెంకటరంగయ్య

గడచిన ఆగష్టుమాసపు భారతిమందు ఈ శాసనము ప్రకటింపబడియున్నది. ఈ శాసనము ౧౭ వ బంతిలో నుండు “చొకమండల” నిర్ణయముంగూర్చి గొప్ప పంశీతులు, విజ్ఞులు, శోధకులు, విమర్శకులు, మాన్యులు నగు బ్రహ్మశ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు “చొకమండల” స్థానే “చోళమండల”మని చదివిన శాసనపంక్తి నుగమముగ నుండునని తెలిపినారు. ఇందుకు వారికి ప్రతిబంధనముల నర్పించు చున్నాను. “పాంకనాడు” నెల్లూరగుండల “పాంకనాంశి చొకమండల” లేక ఉదాహృత పండితులు సవరించినటుల “పాంకనాంశి చొళమండల” నాయకత్వము సమన్వయముగుచున్నది.

అయితే “చొ” ప్రక్కననుండు యక్కరము “క్” యగునా లేక “ళ” యగునా యను విచారమున కవకాశము కలుగుచున్నది. ఈ శాసనమున “క్” కారములు పలుమారు తగులుచున్నవి. ప్రస్తుత “చొక్” శబ్దమునకు తుడిచిపెట్టినను, ఎవమనెత్తునను “క్” కారములున్నవి. వానికిని “చొక్” యని సందిగ్ధాక్షరమునకును విశేషభేద మగుపడదు. కిందిద్వేదము కలదనియునొప్పు కొనవలసియున్నది. కాని ఈ కొలదిపాటి భేదరూపము “ళ” కారమునకంటె “క్” కారమున యనుగమించుచున్నటుల తోచుచున్నది.

మరియు నీ శాసనమున నీ విమర్శగ్రస్తమయిన యక్షరముగాక నిస్సందేహములగు నాలుగు స్థలములందు “ళ” కారము తగులుచున్నది: (౧) శాసనపు నాల్గవ బంతియందు “క్రీడాకళేబరో” యను చోట నొకటి. (౨) ఆరవబంతియందు “కళానిధి” యను చోట నొకటి. (౩) ఇరువది యారవబంతియందు (పులు) “గుళ్ల నివాసి” యనుచోట నొకటి. (౪) ముప్పది మూడవబంతి “చెముళ్ల” యను చోట నొకటి. ఈ నాల్గింటిలో “కళానిధి” యను చోట నుండు “ళా” యాకారము “చొక్” యని వివాదాక్షరరూపమున కలిగియున్నది.

“చొళ”ను “చొక్” యనినటులు “కళానిధిని” “కళానిధి” యన్న నింతకంటె యాభాసమింకొకటి యుండవలదు. “చొక్” యనునది “చొక్క” శబ్దవికారమని సాధించిన సాధింపవచ్చునేమోగాని కళానిధిని కళానిధిని జేసి యే యర్థమును సాధింపవలవిగానటులున్నది. “చొక్కనాథు” “చొక్కతైవణ” “చొక్కలింగం” ఇత్యాది యరవవారి పేర్లున్నవి. ఏకాలమున ఏయరవ “చొక్కడు” పాంకనాండిలోని కొంతభాగ మాత్రమింది తన పేరు కాశ్వతము చేసెనో తెలియలేదు. పాంకనాండిలో చొక్కని ప్రవేశమే తేదనుండల “చొళమండల” పాఠము పరమాసమృతముగ గ్రహింపదగియున్నది.

మిగిలిన మూడుదాహరణములలోని “ళ” కారము వస్త్రముగ నిప్పుడు తెలుగున వ్రాయు “ళ” కారము వలెనే యున్నది. ఈ విషయమున సందియమేమియు లేదు. అధికసంఖ్యిక (Majority) సాక్ష్యముపై ఈ వ్యాజ్యమును పరిష్కరింపబూనినచో జయప్రథము “చొక్క”నిదిగాన యేర్పడవలసియుండును. శాసనపు వ్రాతలలో ద్విత్యములు దీర్ఘముల చిలుపు పొల్లులు తప్పిరావుచుండుట గలదు. అయినను ఏ విధముచేత నైనను చొక్కనికే పట్టాభిషేకము చేయ నుద్దేశము కాదు.

ఈశాసనశిల్పి “ళ” కారమును రెండువిధములుగ చెక్కచుండెనని సిద్ధాంతము చేయగలిగిన “చొకమండల”మనకు అదులు “చొళమండల”మున అదరింపవచ్చును.

ఈ శాసనపు పందొమ్మిదవ బంతియందుండు “ఉండ్యకొండ” హైదరాబాదు రాజ్యమున నున్నటుల తెలియుచున్నది. ఆ గ్రామనామ మింటిపేరుగ గల బ్రాహ్మణులు అచటనచట నున్నారు.

మలబారి

—వికటేశ్వర

కె.కె.ర.

తిల్లిక

(మహేంజోదారో కుండగుర్తులు)

కాశ్మీరీ సూర్యనారాయణ

తిల్లిక అనే తెనుగుమాటతో సంబంధం ఉన్న మరికొన్ని మాటలను ఉదహరించి వాటిని ఏయే అర్థాలలో ఉపయోగించారు ఉపయోగిస్తున్నారో తెలియజరచిన తరువాత వాటి వ్యుత్పత్తిని గురించి చర్చిస్తాను.

(౧) తిలకం - 'వాడు తిలకం దిద్దినాడు.'

(౨) టిల్లక్కం - 'వాడికి టిల్లక్కం పెట్టి పంపించినారు.'

(౩) టూల్లక్కం - 'వాడికి టూల్లక్కం చూపించినారు.'

(౪) టిల్ల - 'అబద్ధ టిల్ల (టిల్ల) టిల్ల అంటూ ఆడకుండా నిలిచిపోయినది; లేకుంటే, "టిల్ల పెట్టాను, అంటూ ఆడకుండా నిలిచిపోయినది"

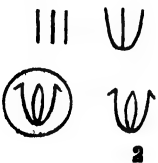
(౫) తిల్లిక - 'పిండితిల్లిక నిలిచిపోయినది; చెయ్యి వలెను.'

(౬) తిల, ఘల్లక (ఘల్లక), దీనికి సరిఅయిన అచ్చతెనుగుపదమున్నా కూడా 'తిల్లిక' అనేమాటతో సంబంధం గలదే. ఇవిగాక తల, తలకాయ, టెంకాయ అనేమాటలుకూడా ఈ జాతితోలే చేర్చడం అవశ్యం.

ఈ పదం తెనుగా, సంస్కృతమా, అన్యక్షక పదమా అన్న చర్చ ఇక్కడ చేయనక్కరలేదు. ఎవరికి ఏలాగున అనుకోవలెనని ఉంటే వారు ఆలాగున అనుకోవచ్చును. అందువల్ల ఏత్వానికి అంతగా విరుద్ధం ఉండదు. నన్ను అడిగితే మానవజాతివారు ఏర్పరచిన "మానవ భావ" లోని మాట అని చెప్పతాను.

చిత్రము ౧

8 4

చిత్రము ౨

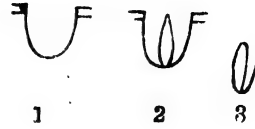
13.

11.

7

౩౬౫

చిత్రము ౩

చిత్రము ౪

చిత్రము ౫

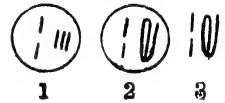
///

చిత్రము ౬

చిత్రము ౭

(౧) తిలకం: ఇది పూర్ణతిలకంగా ఉండేటప్పుడు దీని ఆకారము చిత్రము ౧-1 వలె ఉండవలెను.

రాసురాసు చుట్టూ ఉన్న నున్న జారిపోయినది. అందువల్ల మిగిలినదానికే తిలకం అని పేరువచ్చినది. (మా. చి. ౧-2.)

మరికొన్ని వస్తువులను మధ్యనున్న ఊర్ధ్వపుండ్రము మాత్రం నిలిచి మిగిలినది రాలిపోయినది. దీని ఆకారము నువ్వుగింజవలెగాని, విడుగకుండా ఉన్న బియ్యపు గింజవలెగాని ఉండును. సంపూర్ణతిలకము కొందిట ఎర్రని కుంకుమతో పెట్టకొందురు. వైష్ణవులు తిలకము నకు ఉండవలసిన రేక్కలను బడిచి, చెలుపలిభాగము నకు తెల్లని నామమును, మధ్యనున్న తిలకంబి నిడివి రేకు ఎర్రని తిరుమార్గమును ఉపయోగపరచుదురు.

ఉత్తరమును కలుపుకొని ఉపయోగించేవారు కుంకుమగాని, తిరుమూలముగాని వాడుతారు. కుంకుమతో పెట్టిన ఊర్వపుండ్రాన్ని గోవిందం అని అనడంకూడా కద్దు. “వాడు తిలకం దిద్దినాడు” అంటే ముఖాన్ని తన వర్ణమునకు నియమించియున్న బొట్టును పెట్టుకున్నాడని భావము. వర్ణము అనగా ఘట్ట ఎరుపా, లేక ఎరుపు తెలుపు కలిసినదా, లేక తెలుపు పసుపు మిశ్రమా, లేకుంటే పూర్ణంగా తెలుపేనా, లేక నలుపేనా అని మొదటి ఉద్దేశం. ఈ వాడు “విదిత వీరవర్ణం” అని ఒకరు మరి ఎవరినైనా అడిగితే “మేము బ్రాహ్మణులు”, లేక “శూద్రులం” అని చెప్పకొవడం వారివారి బొట్టుపెట్టుకొనే పూర్వపు ఆచారంనూచే.

(2) టిల్లక్కం : ఈ మాటకుకూడా తిలకం (అనగా బొట్టు) అనే అర్థం. ‘వాడికి టిల్లక్కం పెట్టి పంపించినారు’ అంటే, బొట్టు పెట్టుకొనిచ్చినారుగాని భోజనం పెట్టకుండా మాయచేసి పంపించినారు అని అర్థం. ‘దగా’ అన్న అర్థంలోకూడా వాడుతారేమో. “నామం పెట్టినారు.”

(3) “వాడికి టూల్లక్కం చూపించినాడు.” తెలుగువారందరికీ దీనిఅర్థం తెలిసే ఉంటుంది. “చూపరానిది చూపినాడని” భావం. దౌర్జన్యం వల్ల, తాను ఇతరులకు ఇవ్వవలసినదానిని ఇవ్వనని చెప్పటకు మరుగా, ఇట్టి నామధ్వాకనిని చేసినాడని భావం. ఈ అర్థంలో దీనితో చేరినమాటలు : త్తులక (ఘట్లక) అనేదీన్నీ, దీనికి సమానముగు అచ్చుతెనుగు మాటానూ.

(4) టిల్ల, టిల్ల : ఆటలో పిల్లలు వాడుకచేసే పదము ఇది. ఏకారణంచేతనైనా, అక్షరానికి ఆటలో నుంచి విడబడవలసిన అవసరం ఏ పిల్లకైనా కలిగితే, ఆపిల్ల తన చూపుడుతేలునీ మధ్యవేలునీ కొనలవద్ద ఒకటిగాచేర్చి వానిని వందినయెడల ఆ రెండింటికన్నీ నడుమభాగము తిలకాకారమును వహించును. తిలకమును వహించినవిడ్డ భగవంతునితో సమానం. కన్తూరి తిలకం అలంకారంగా గలవాడు విష్ణుమూర్తిగదా! అందు

చేత “టిల్లపెట్టుకొన్న విడ్డను” మిగిలినవారు ఆ రీతిని భావించి విడిచిపెట్టవలెనని అర్థం. (చూ. చి. 2.)

(5) తిల్లిక : పిండితిల్లిక. జ్యోతిఅంటే కాంతితో వెలిగేదీపము. అయితే వరి పిండితోగాని, గోధుమపిండితోగాని చేసినకుండలో ఆవునెయ్యిపోసి దీపంపెట్టడం తెలుగువారిలో ఆచారమై ఉన్నది. మొదట కుండతోమూసి దీపమునకు జ్యోతి అగిన్నీ, ఇటీవల పిండికుండకే జ్యోతిఅగిన్నీ అర్థములు ఏర్పడ్డవి. తల్లులచాలున ఉన్న విడ్డలకు “జ్యోతి” అంటే నీతితో ఉడికిన పిండికుండ అగిన్నీ, తనదానికి అపరిమితమైన రుచిగా ఉంటుందనిన్నీ వారికి అర్థం స్ఫురిస్తుంది. అలాగునే ‘పిండితిల్లిక’ అంటే ‘పిండికుండ’ అని ఇటీవలి అర్థం. ఇదే వాస్తవంఅయితే “తిల్లిక”కు దీపం అని అర్థంచెప్పువలెను.

(6) తిలకంలో ముఖ్యభాగమునకు ఎట్టి ఆకారము ఉండవలెనో ఇంతకుముందే చెప్పియున్నాను. దీనికి ఏ ఆకారమో అనే ఆకారముగల ఇతరవస్తువులకున్నూ ఈపేరు వచ్చినది. తిలకము, తిలగింజ, టిల్ల, వెలిగేదీపము మొదలైనవాటి ఆకారము ఇంచుమించుగా ఒకటే; విరుగని బియ్యపుగింజకుకూడాను. అందుచేతనే తలపైన గాని, ముఖమునగాని వాడుకొనుటకు తగిన అధికారము తిలకుగాని, అక్షతలకుగానివచ్చినది. త్తుల్లకమునకుకూడా ఇదే ఆకారము. ఈకడవరినిచెప్పినవస్తువునకుగౌరవము కలుగుటకు ఇంకొక కారణమున్నది. అది తరువాత వివరిస్తాను. భాషాజ్ఞానులు ఇదివరకు మనకు చెప్పినమాటే.

ఇంతవరకు తిలకం, టిల్లక్కం, టూల్లక్కం, టిల్ల (టిల్ల), తిల్లిక, తిల, ఘట్లక, చు -- య, అనే మాటలకుగల పరస్పరసంబంధం చూపించినాను. “తల” అనేపదమునకున్నూ “తిలక”మునకున్నూ గల సంబంధం చూపిస్తే ఈ మాటలన్నీ ఒకతోరణములోనివని తేలుతుంది.

అనాదినుండిన్నీ, మృగములలో మృగమువలె సంచరిస్తూ ఉండేరోజుల దగ్గరనుంచీకూడా మనుష్యుడు మూడింటిమీదు పరమభక్తిని కనపరచేవాడనుటకు తగిన

నిదర్శనములు అనేకము లున్నవి. అవి ఏవంటే, 'పుట్టుగ, జీవము, చావు. పుట్టుగను దేవునిగా భావించి బ్రహ్మరూపంగా పూజిస్తున్నాడు. జీవమును దేవునిగా భావించి విష్ణుమూర్తిగా పూజిస్తున్నాడు. చావును దేవునిగా భావించి ఈశ్వరునిగా పూజిస్తున్నాడు. ఈమూడే బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరులు. శివజననమే భగవంతుడు, బ్రహ్మ, పూజనీయుడు. అట్టిజననమునకు సహాయపడు మనుష్యులయవసానుగ్రహాదా పూజనీయుమే. కాబట్టి అట్టి అవయవములను గురుత్వముతో చూచేవాడుక. అందుచేతనే వాటిని పూజించుట, 'పుట్టుట' అనునది ఎంత వింతో జీవమున్ను అంతే వింత. కాబట్టి జీవమును విష్ణువు అనే భగవంతునిగా యోచించి ప్రజలు దానిని పూజిస్తున్నారు. జీవమునకు శరీరము ఆధారము. శరీర అవయవములన్నిటిలోనూ శిరస్సు ప్రధానముగా పూర్వీకులు యోచించినట్లుతోస్తుంది. "సర్వస్యగాత్రస్థ శిరః ప్రధానం". మనుష్యునకును, మృగమునకును వ్యత్యాసమును కల్పించి, వానికి ఉన్నతస్థలము నిచ్చినది వాని శిరస్సే. అందుకు జ్ఞానమంటూ మనుష్యునకు కలిగిన దగ్గరనుంచీ అతడు శిరస్సును పూజిస్తూ వస్తున్నాడనుటకు తగిన ఆధారములు చాలా ఉన్నవి. ఈ ఆచారాన్నిబట్టి తెలుగువారికి "తల" పూజనీయమైనది. శిరస్సు కుండ్రముగా ఉంటుందికాబట్టి తిలకంలో నెలు పలిసున్న. దానిలో ముఖాకారము ఈతిగా నుండును. (చూ. చి. 3-1) ఇందులో కండ్లు, ముక్కు, నోరు కనపర్చలేదు. చెవులుమాత్రము నూచించియున్నవి. ముఖగవ్యవహారము శబ్దము పలుకగలిగినది నాలుక. దాని ఆకారము చి. ౪-1, లో వలె ఉండును. ఈ రెండున్ను చేర్చితే చి. 3-2 ఆకారముగల గుర్తు ఏర్పడినది. దీని యందు ఈ యీ అవయవములు ఇమిడియున్నవి: నాదము కలగజేయునవి: నోరు, నాలుక; నాదమును వినగలిగినవి: చెవులు. దీనినే ఇంకొక జాతివారు మరి యొకరిగా వ్రాసి పూజిస్తున్నారు. (చూ. చి. ౪-2, 8.) నాడువంటిది శిరస్సు; దిగువగీత నాలుక; ప్రక్కనున్నవి చెవులు. మధ్యనున్నవి లలాటమందు వ్రాసిన మూడుగీతలును; అడ్డుగాఉంటే శివుడు; నిలు

వుగావుంటే విష్ణువు. శివేశ్వరులకు భేదములేదు. నిలువుగాఉన్న మూడుగీతలూ రానురాను తిలకముగా మారినవి. (చూ. చి. ౧-3, 4.) తిలకమునకున్నూ తలకున్నూగల సంబంధము ఇప్పుడు కనబరచినాను. ఈ శివ, విష్ణు ఆకారముగల పటములే ఇంకొక జాతి వారిలో చిదరముమాదిరి ఏర్పడినవి. (చూ. చి. ౫-1.)

మహేంజో దాలోపటములో కుండమార్కుల అర్థము ఇది. ఈ పటమునకు ప్రక్కనే తిలకము ఈతిని వ్రాసియున్నది: (చూ. చి. ౬-1, 2.) చూడు మహేంజోదాలో పటము కుండమార్కు.

ఇందులో ఇంకొకచిత్రము. దీనికి ఎడమప్రక్కను రెండు చుక్కలున్నవి. వాటితోసహితము ఈ కుండ మార్కు చి. ౬-3, వలె కనపడును.

మొదటి మూడుగీతలున్ను ఏమో నేనుచెప్పితే వారి పక్కనున్న రెండుగీతలకున్నా అర్థం సులభమవుతుంది. తిలకంలో ఎడమచేతివైపుగీత మీదపెదవి, కుడిచేతి వైపుది కిందిపెదవి. రెంటికీ నడుమగీత నాలుక. ఇతనే రుద్రుడు-ఎర్రగా ఉంటాడు. మూడుగీతలున్ను మాలను కలిగించగల నోరు, నాలుక అయితే ఎడమచేతివైపు ఉన్నచుక్కలు రెండున్ను రెండు కండ్లు. ఆపటమునే మరీయొకరిగా అర్థమయ్యేటట్లు వ్రాయవచ్చును. తలగాని, తోకగాని తెలియక ప్రక్కగా అచ్చపడినది అని చదువరులు తలంపరాదు. అదే సరియైనది. అసీతి! అర్థము ఉన్నది. (చూ. చి. ౭-1, 2, 8.)

చదరముగావ్రాయుట తమిళసంప్రదాయముగా ఉన్నట్లు కనిపిస్తుంది. కుండ్రముగా వ్రాయుట తెలుగు సంప్రదాయము. వాస్తవమునకు దగ్గరగానున్నది తెలుగు సంప్రదాయమే. చాలావరకు మార్పుచెందిన తరువాత నిలకడ అయినది తమిళ సంప్రదాయము. చదరపు బొమ్మలో మీదిగీత ఆర్చివలె ఉంటే నిజమునకు దగ్గర. (చూ. చి. ౫-2.) మహేంజోదాలో (మహానీయధర్మ) బొమ్మలో ప్రక్కనున్న మూడుగీతలన్న ఒక్కటిగా కనబడుతున్నది.

చావుదేవుడు ఈశ్వరుడు. ఈశ్వరారాధన అందరికిన్నీ తెలిసినవిషయమే. అతనికి తెలియచేసే బొమ్మయున్న ఇదేకాని, నడుటగీతల అడ్డుగాకుంటవి. నిలుపుగీతలకు అర్థం నాదసహితమైన ఊపిరి; అడ్డు వాటికి అర్థం నాదరహితమైన ఊపిరి; ఈ రెండున్నూ జీవవిన్నూలే. ఒకరు ఊపిరేమఖ్యం అంటే, నాదంతో కూడుకొంటేనేగాని ఊపిరివల్ల ఫలం ఏమిటి, మృగానికి లేదా అంటారు మరికొందరు.

టెంకాయ అనగా తలకాయ. తలకాయవలెనే దీనికిన్నీ జట్టు ఉన్నది. తలనుండి “ఉచ్ఛరమైన” శివుడివలెనే దీనికిన్నీ మాడుకంట్లు. అందుకే శివేశ్వరులకు దీనియందు ప్రీతి. దేవునికి కొబ్బరికాయకొట్టివారంటే మనిషి తలకుమారుగా తలవంటి కాయను వేట, లేక బలి వేస్తున్నారని భావము. మీదవివరించిన కారణముచేతనే వలసక్రీత్రతము చేస్తున్నప్పుడు లక్ష్మీ మఖముగా కనపడేట్టు టెంకాయకు ముక్కు, చెవులు, నోరు ఏర్పరచి కలక అనే గర్భంపై ఉంచి దానిని పూజించడం.

తిల్లికతో సంబంధించినమాటలు రెండురకములు:

(౧) ‘క’ తో అంతమయినవి; (౨) ‘క’ అంతమున లేనివి. ఈ మాటలన్నిటికీ ఒకటేభావం అయితే, స్వార్థముందు ‘క’ ప్రత్యయం వచ్చిందంటారుగాబోలు సంస్కృతవైయాకరణము. అలాగే కావచ్చును. నిజముకు ఈమాట తొల్ల అని ఉండవలెను. కడవరి : గ్రీకు ఒకరిగా, సంస్కృతంలో విసర్గ తెలుగులో : గా ఉండి ఉండును. ఆగోలలో అచ్చులులేవు. ఈ ‘ల’ కాగోచ్చారణ రెండురకములు : నాలుక వసుకభాగమువల్ల మార్పుచెందినది ఒకటి; నాలుక ముందుభాగమువల్ల మార్పుచెందినది రెండవది. ఒకప్పుడు మొదటిదిన్నీ, మరియొకప్పుడు రెండవదిన్నీ వాడినట్లు కనిపిస్తుంది. మొదటి ఉచ్చారణవల్ల అ, ఉ అచ్చులున్నూ, రెండవదావల్ల ఇ, ఎ అచ్చులున్నూగల రెండుతరగతుల కొత్తమాటలు రాను రాను ఏర్పడినవి. ప్రతి ఒకదానికిన్నీ అర్థం వేరు.

(౧) ముందుచెప్పిన ఉచ్చారణ ‘ల’ కారం : తిలకం, టిల్లక్కం, టిల్ల, టొల్లక్కం, తిల, తుల్లక, మ—య, తల, తలకాయ.

(౨) వెనకచెప్పిన ఉచ్చారణ ‘ల’ కారం:

‘తిల్లిక’, టొల్లెక్కం,

“టొల్లెక్కం”లో ‘ల’ మీద ఉన్న ఎత్వం ఇంటివలిమార్పు ఏవ్యర్థమున వాడినది.

ఈ తిల్లిక, లేక, తిలకంతో సంబంధించిన ఆచారాలు వాగ్దాంతిని వివరిస్తాను.

(౧) పిల్లవానికి పుట్టిన దినంచేసేటప్పుడుగాని, వానిని పెండ్లికొడుకును చేసేటప్పుడుగాని వానిని తూర్పు మఖంగా కూర్చోపెట్టి కుంకుమతో ముఖాన తిలకం పెట్టి, తలకు తైలము (తిలతో సంబంధించినది) రాసి హారతి (తిల్లిక) ఇస్తారు. తరువాత తలంటున్నానము చేస్తారు. ఇంగులో వాడించి : తల, తిలకం, తైలం (తిల), తిల్లిక. అన్నీ గౌరవసైవస్తువు. నవ్వులు మరియొకసమయమప్పుడు వాడుతారుగనుక ఇప్పుడు తైలం వాడుట ఆచారం.

(౨) కొన్నికొవెలలలో భగవంతునకు నిత్యతల గడుగు. అక్కడను ఇదే ఆచారము : తల, తిలకం, తైలం, హారతి.

(౩) రాజును మూర్ఖాభిషిక్తుని చేసేటప్పుడున్నూ చేసేపని ఇదే. సింహాసనం, తల, తిలకం, తైలం, హారతి : సింహాసనం ఎందుకువాడుతానో ఇప్పుడు చెప్పవలెదు.

(౪) దినాలాదీనినవాడు తన ఇంటిని శుద్ధి సూన్యంగా ఉండి, ఎవరునుండా ఉన్న గూటిలో దీపం పెట్టి దిగంబరిగా కాట్లంచుకుని ఇంటివోలులో నడుముకు మార్చుంటాడు. తనతల భగవంతుడు, తనపురుషావయవము భగవంతుడు, దీపం భగవంతుడు (ఆకారంకల్లనైతేనేమి, ఇతరకారణములకల్లనైతేనేమి). అప్పుఇచ్చిన వానికిన్నీ, పుచ్చుకున్న తనకన్నూ కూడా భగవంతుడే గతి. అప్పుతీర్చుటకు వేరుమార్గము లేదని భావము.

తిర్లి క

పం. వెంకటాచార్యులు

శ్రీయుత బి. జాషువ గారు 'తిర్లిక'ను గురించి (బ. శ్రీ. శ్రీపాద లక్ష్మీపతి శాస్త్రిగారి పూర్వవాదమును బరామర్శించుచు ౧౯౩౬ ఆగష్టునెల భారతిలో 'తిర్లిక' అరవభాషలోని 'తిర్వలిఘ' యొక్క యపభ్రంశ రూపమనుట యుచితము కాదనియు, సమీప సంబంధమున బట్టి విమర్శింపఁబూనినచో, బ్రతిమాటయు నన్యభాషాపదమై తేలిపోయి ఆంధ్రభాష ముక్కు మొగములేనిదై యెంగిలిభాష యైపోవుననియు "తిర్లిక" తెలుగుపలుకేకాని యన్యము కాదనియుఁ దమ యభిప్రాయమును దెల్పిరి.

వాస్తవమునకు "తిర్లిగళక్" అను నరవపదము యొక్క యపభ్రంశరూపమే 'తిర్లిక'. మొదట 'తిరువిళకు' 'తిర్విళ' కయి తిర్లికగా మారి 'తిర్లిక'యైనది. వికృతిపదములందు వర్ణలోప వర్ణాగమవర్ణవ్యత్యయములు విధిగాఁ గన్పడును. ప్రకృతి వికృతితత్వమును బరిశీలించు నపుడు సమీపసంబంధమే ముఖ్యముగఁ జేకొనఁదగినది. సాధ్యమునంతవఱకు సత్యమునే వెల్లడించు తలంపుగల విమర్శకులెవ్వరును దూరపుసంబంధమునుగొని తత్వనిర్ణయమానకుఁ బూనరు. అట్టియొక సుప్రసిద్ధుడు నరయవార్ధము గోచరింపకయుండు నీ 'తిర్లిక'వంటిమాటలు దేశము - అర్థము - అక్షరములు - వీనివలననేర్పడు సమీపసంబంధమును జూచికొని యన్యదేశ పదజన్యములనినచో నాంధ్రభాష యెంగిలిభాషయగునా? అట్లయిన నిరుగుపొరుగు నేలలవారి మాటలు ప్రతిదేశభాషయందును బ్రవేశింపక యుండవు. అట్లు ప్రవేశించిన మాటలు కాలాతిపాతముతో నన్ని విధములఁ దారుమారై యుండకపోవు. ఇట్టి భ్రష్టపదజాలము ప్రతిభాషయందును బ్రత్యక్షమగుచుండును. కనుక నీ యెంగిలి యొకయాంధ్రభాషకేకాక యన్ని భాషలకు సహజముగ నుండెడిదే. సహజగుణములెల్ల లక్షణములుగాఁ బరిగ

ణింపఁబడుట నీగుణము భాషకు న్యూనతనాపాదించు నది కాదు. ఇట్లుండ నరవవారి 'తిరువిళకు' తెలుగు నాట 'తిర్లిక' గా మారినదన 'దివ్య' 'దివ్యేము' మున్నగు దీపవాచకములు మఱియు నున్నందున నాంధ్ర భాషకువచ్చెడి పొచ్చెమేమి? తొల్లిటిరూపు నేర్పరుచు తీరులుతోఁచుచుండ 'తిర్లిక' వంటిమాటలు తెలుగు నాటి చొక్కపునుడులనుటకు తత్వోదాహరణ సమర్థతంపరు.

అరవములో 'విళక్' దీపసామాన్యవాచకము. (".....ఉదార్పణం శుడర్ విళక్కైత్తి") 'తిరు'పదము శ్రేష్ఠవాచకము. ఈ యుభయపదములను మేళవించి పూజాసమయములందు 'తిరువిళిక్కు' నుపయోగించుట శ్రీవైష్ణవ సంప్రదాయము. ఈ శ్రీవైష్ణవ సంప్రదాయమునుబట్టియే 'తిరువిళకు' 'తిర్విళకు' లాంధ్రదేశమునఁజొచ్చి జనసామాన్యముచేఱికి 'తిర్లిక' 'తిర్లిక' రూపములుదాల్చి దీపసామాన్యవాచకములై ప్రాచుఃణిక కవిగణనైహములేక నిజప్రభుఁ గోల్పోయి మిఱుకు మిఱుకు మనుచున్నవి. నేటికి నాంధ్రదేశస్థ శ్రీవైష్ణవ గృహములందు 'తిరువిళకు' 'తిర్విళకులు', దత్తమండల స్థాంధ్రగృహములందు 'తిర్లిక' 'తిర్లిక'లు వెలుగుచున్నవి. ఆంధ్రదేశస్థ కతిపయ శ్రీవైష్ణవగృహములందు నిజస్వరూపము తెలియక 'తిర్విళకు'ను 'తిర్వలిఘ' యని వాడుఁ యుఁ గలదు. "దివటీలుఁ దిర్వలికలుఁ బంజలో మహాత్యోకులు" అని హంసవింశతిలో "తిర్విళకు" "తిర్విళిక"గా నున్నది. ఇత్యుది మీఁదిపద్యములో యతిస్థానమునలేమి లేఖకప్రమాదమున స్వగత్యత్యయము నొందినదని చెప్పవచ్చు. మఱియు లక్ష్మీనారాయణీయమును శుద్ధాంధ్ర నిఘంటువునందు దీపపర్యాయములలో 'తిర్వలిక' చూపఁబడినది. ఎతన్నిఘంటు నిర్మాతలగు గృహవిహారమునకు కవికులకృష్ణవహరమునకు దూరమైనందున తారుమారైన యివ్వలుకు హంసవింశతిలోఁ జూచి

దాని నట్లే యెత్తి వ్రాసియుండును. ఇట్లునుటకు దేశము సోదరులు నాపై కినియకుండురుగాకయని వేడికోలు. శబ్దరత్నాకరకర్తలు శ్రీమంత్ బ. నీలారామాచార్యులు గారు తులుభాషాపదమైన 'పంజు'ను గొని, దివబీరుండ దీపమెందుకనికాఁబోలు 'ఇంక' 'తిల్లిక'లను మాతృక సమేతముగఁ దమతిరుహస్తములతో మురిపింపచిరి.

ఇంకొక విశేషము. ఈ 'తిరు' పదరహితమైన 'విశేష' కన్నడమున 'బెళకు' (= కాంతి)గా మారి తెలుఁగున 'బెళకు'రూపుతో వెలయుచున్నది. ఇంక ననేక

పదములు ద్రావిడసముముఖ, ద్రావిడభవములు నాంధ్ర భాషలోఁ గలవు. ఇవిగాక తత్సమతద్భవము లటుంచి సుదృఢేశ్వములు తెలుఁగుకన్నడములఁ దుల్యప్రచారము కలవి వందలాదిగలవు. ఒట్టిమాట లిప్పటికి నాచే సహ స్రాశికము నేకరింపఁబడినవి. ఇంకను కన్నడగ్రంథములు తఱచి చూచిన నెన్నిమాటలు వెలువడునో యిప్పటికిఁ జెప్పవలసికాదు. ఈ తెలుఁగు కన్నడభాషల, ముందు పాదుకల విచారము విష్ణుఁడగుచిది యీ స్రసంగమంతో నిలుపువాఁడ.

బ స వ పు రాణ ము వెల 2-8-1

గ్రంథకర్త:-పాల్కురికి సోమనాథకవి పరిష్కర్త:-కేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి గారు
పంజ్రెండవ శతాబ్దమున వెలసిన శైవమతప్రతిపాదకమున ద్విపదకావ్యము. ఇందు శైవ మతోద్ధారకు డగు బసవేశ్వరునియు, తత్పూర్వులు తత్సమకాలీనులు నగు శివభక్తులయు చరిత్ర ములను సరసముగను, పాశకులు మనసుకరగి తన్మయుఁగునట్లుగను, కవి వర్ణించినాడు. గ్రంథమున కృష్ణమధురములగు జానుదెనుగు పలుకుల జాలువార్చి రచనమున ముద్దులుగురిపించినాడు. గ్రంథము భిన్నభిన్న మండలములకు జెందిన పెక్కు తాళపత్ర మాతృకలతో సరిచూచి పరిష్కరింపబడినది. పాతాంతరములు నూచింపబడినవి. పరిష్కర్త రచించిన అపూర్వమున పీఠిక (129 పుటలు) ఇందు గలదు. ఆకాలపు టపూర్వసారస్వత చారిత్రక విశేషముల లెక్కకు మిక్కిలిగ నందు పరిష్కర్త యేర్పిహర్షివారు. ఆధునిక కవికుమారుల కిది యత్యంతోపకారకము.

మనోజరు, ఆంధ్రగ్రంథమాల, సం. 2, తంబుసెట్టివీధి, మదరాసు

ఆకాశపుష్పములు

డా. పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు

క్రినా డమావాస్య. రాత్రి సుమారు రెండు గంటలై యుండును. మిక్కిటమగుచరి. అంతయు నిశ్శబ్దము. అంతటను ఆవరించిన యంధకారము జనులనే గాక జంతుజాలములను గూడ సమ్మార్చి కులను జేసినట్లుండెను. ఒకచోట మాత్రము ఒక చిన్న ఇంటి యందు మినుకుమినుకు మని ఒకచిన్న దీపము వెలుగుచుండెను. దీపమునకు సమీపముననే యొక పురుషుడును, ఒక స్త్రీయును గూర్చుండి కడు జాగరూకులై ఒక విచిత్రయంత్రముతో ఆకాశమును పరీక్షించుచుండిరి. నిర్మల నీలాకాశమున మినుకుమినుకు మనుచు, ప్రకాంత తిటాకమునందలి తెల్ల కలువలవలె గాన్పించు నక్షత్రరాసులను ఆనిగ్మమన పరికించిపరికించి చూచు ఆ స్త్రీ పురుషులెవరు? వారి విచిత్రచర్య కేమికారణము?

కారణమేమో ఎవరు చెప్పగలరు? కాని వారిద్దరు మాత్రము నక్షత్రశాస్త్రమునకై తమ జీవితమును ధారపోసిన సోదరీసోదరులు. పేరు హర్షల్. నాటి నుండి నేటివరకున, అనగా సుమారు నూరు నూట ఏబది సంవత్సరములుగా ఎంతమంది నక్షత్రశాస్త్రజ్ఞులు నిద్రాచారములు మాని జ్ఞానాభివృద్ధికై పాటుపడుచున్నారో? కాని వీరందరిలో ముఖ్యుడగుచు, నక్షత్రశాస్త్ర పితామహుడనియు పేరుగన్న సర్ విలియమ్ హర్షల్ (Sir William Hershell) గౌరవేరైనను మనలో నెంతమందికి దెలియును? ఇక వారి ఉత్సాహసక్తులెట్టివో, వాని కెట్టి కారణము లుండెనో ఎవరు చెప్పగలరు? కాని శరద్రాత్రులందు నంద్రకాంతి ఇసుమంతయులేని చిమ్మ చీకటియందు ఆకాశమునకు దిగి ఒక్కమార్గమైన సాధనముగ వీక్షించినచో ఈశాస్త్రవేత్తలను నక్షత్రశాస్త్ర పరిశోధనా దీక్షాబద్ధులుగ చేసిన యాకర్షకశక్తి ఏదియో మన కొంత తోధపడును. అట్టి

సమయములందు ఏయేనక్షత్రము లెవ్వయో తెలియజెప్పట కొక మిశ్రుడుగాని, లేక నక్షత్రమంతల పటములుగాని మనవద్ద నుండినయెడల మనము సులభముగ ఆకాశమునందలి ముఖ్య నక్షత్రముల నన్నిటిని గుర్తించజేర్చి, అవి యాకాశమున నెప్పుడెప్పుడెచ్చట నుండునో, వాని కాంతియందును, రంగునందును ఎట్టి భేదములున్నవో పరిశీలించుచు అత్యంతప్రయోజనము నొందగలము.

ఆకాశమునందలి నక్షత్రములను శ్రద్ధతో పరీక్షించుటకు మానవు డెప్పుడారంభముచేసెనో తెలియరాదు. మానవ నాగరకతాచరిత్రమున ప్రథమాధ్యాయమునందే విజ్ఞానవిభాగములలో నొకటగు జ్యోతిర్విజ్ఞానమునూడ కొంత యభివృద్ధి గాంచియున్నట్లు తెలియుచున్నది. తమ తమ పురాతేతిహాసములందలి ప్రాచీన గాథలకును నక్షత్రములకును ఏకోసంబంధ ముండవలెనని తలచి ప్రాచీనవిద్వాంసులు-ప్రాచ్యులేమి, పాశ్చాత్యులేమి కొన్నికొన్ని నక్షత్రముల స్థానమునుబట్టి, వారికి తోచినట్లే, ఆనక్షత్రములకు, పురుష, స్త్రీజంతునామములును, పదార్థముల పేర్లను, నానా విధములుగ జెట్టిరి. ఉదాహరణముగ పెద్దఎలుగు (Great Bear) అను పాశ్చాత్యనామము గల నక్షత్రమండలమును గైకొందము. ఏయేనక్షత్రము లిందు గలవో, ఈ నక్షత్రసమూహపు ఆకారమునకును ఎలుగునకును ఏమిసామ్యము గలదో ఒకటవ చిత్రమును జూచినయెడల బోధపడును. ఎలుగుతోకయందును, వెనుకభాగమునందును ఉన్న నక్షత్రములనే మనము సప్తర్షులని యందుము. ఈ ఎలుగున కింతటి పాడుగాటి తోక ఏల యుండవలెనో యర్థముగాదు. ఈ సమూహమునందలి నక్షత్రములను జూచినంతనే ప్రాచీనులకు ఎలుగుఆకార మెట్లు స్ఫురించెనో! ఇట్లే వివిధ నక్షత్రమండలములను పరీక్షించి

చిత్రము ౧

ప్రాచ్యులుగాని, పాశ్చాత్యులుగాని, వీరి కెట్టిచేర్ల నొసంగిరో, ఈపే ర్లెంతమట్టుకు తగినవో పరీక్షింప వచ్చును.

ఆకాశమునందలి నక్షత్రములను పరిచయముజేసి కొనుట సాధ్యముగాని పని యచి ప్రారంభమున దోచ వచ్చును. ఆకాశమున రెక్కలేనన్ని నక్షత్రము లున్న ప్పడు వానినిగూర్చి పరిశోధించుట ఎవరికి తరము? అని మొదట అనిపించవచ్చును. కాని తలచినంత యధికముగ ఆకాశమున నక్షత్రములు గలవా? చూచుట కెన్నియో ఉన్నట్లు గానించుచున్నను సుమారు ౨౫౦౦ కంటె నెక్కువగ నక్షత్రము లొకటేసారి యాకాశమున మనకంటికి కనబడజాలవు. వీరిలో కొన్ని కొన్ని యొక్క ప్రత్యేకసమూహముగ నెంచి వానికి మన ప్రాచీనులు అగ్నివ్యాధి నామములను, ఇతర నామములను ఒసంగియున్నారు. మేషాదిరాశి నామములు గూడ ఈవిధముగ నేర్పడినవే. రాశినామములు మనకును పాశ్చాత్యులకును ఒకటేగాని, ఈచేర్ల నెవ్వరోపగిరో తెలిసికొనుటకు చాలమంది కృషిచేసియున్నారు. అట్టి వారిలో కొందరు ఈచేర్లు హిందూదేశమున ప్రారంభమయ్యెననియు, కొందరు ఈజిప్టుదేశమున ప్రారంభమయ్యెననియు, ఇంకనుకొందరు బాబిలోనియాలోనియాలో ప్రారంభమయ్యెననియు వక్కాణించుచున్నారు. ఇట్టి పేర్లొసగునపుడు ప్రాచీనులు తమకు పరిచయముగల జంతువుల చేర్లనుగాని, వస్తువుల చేర్లనుగాని ఉపయోగించియుందురు. హిందూదేశముననే ఈచేర్లు ప్రథమమున బతులుదేరియుండినయెడల హిందువుల కెక్కువ పరిచయముగ ముఖ్యజంతువులగు ఏనుగుపేరుగాని, పెద్ద పులిపేరుగాని ఒక నక్షత్రరాశికై నను లేకుండ నుండునా? అట్లుగాక ఈజిప్టులో ఈపేర్లు ద్లుష్ఠించి యుండినయెడల ఆదేశమున ముఖ్యములగు మొసలిపేరగాని, పిల్లిపేరగాని ఒకరాశికై నను పేరు వచ్చియుండదా? కాన ఈచేర్లు బహుశః బాబిలోనియాదేశమున మొదలు ప్రారంభమయ్యెనేమో యనుకొనుటకు కొంత యాధారము గలదు.

ఎవరోసగిన నేమి? ఇట్టిచేర్లవలన కొన్నికొన్ని నక్షత్రసమూహములను సులభముగ గుర్తించుటకు వీలుగలదు. కాని ఒకమండలముననున్న వివిధ నక్షత్రములను చేర్చినవలసిన యవసరము వచ్చినప్పుడు మాత్రము ఈపద్ధతి యంతగా ఆనుకూలపడజాలదు. “ఎలుగుతోకలోని రెండవనక్షత్రము,” అనిగాని, “వృషభము

౧. శ్రీ గొబ్బూరి నెంకటానంద రాఘవరావుగారు హైందవ పౌరాణిక గాథలలోని సందర్భములను వివిధ నక్షత్రమండలముల ఆకారములను పరీక్షించిసమన్వయించి ప్రతినెలయును భారతిలో వ్రాయుచున్నారు. ఈవిషయమున నెక్కువ శ్రద్ధగలవారు వారివ్యాసముల జూడనగును.

కంటివద్ది "కెడ్డ నక్షత్రము" అనిగాని, ఈవిధముగ ప్రస్తావనజేయుటకు శాస్త్రవర్ణనలందు వీలుపడదు. కాన క్రీ. వె. ౧౬౦౩ వ సంవత్సరమునందు బేయర్ (Bayer) అను పాశ్చాత్య నక్షత్రశాస్త్రజ్ఞుడు తాను ఉరనో మెట్రియా (Urano metria) అను నక్షత్ర పటముల సంపుటమును ప్రచురించునప్పుడు, ఒకొక మండలమునందలి నక్షత్రములను నిర్దేశించుటకు క్రమముగ ఆయానక్షత్రముల కాంతిప్రమాణములనుబట్టి గ్రీకు వర్ణములను వరుసగ నుపయోగించుననుచున్నాడు. ఉదాహరణముగ క్యాన్ మేజర్ (Canis Major=మృగ వ్యాగ్రుడు) అను నక్షత్రమండలమును గైకొందము. ఈ మండలమునందలి కాంతివత్తము నక్షత్రము సిరియస్ (Sirius = రుద్రుడు). బేయర్ (Bayer) పద్ధతిప్రకారము సిరియస్ (Sirius) నక్షత్రమును క్యాన్ మేజర్ నడలి ఆల్ఫా (Alpha Canis Majoris) యనవలసి వచ్చును. ఈ మండలమునందలి దీనితరువాతి నక్షత్రము లన్నిటికిని వరుసగ వాని కాంతిప్రకారము బీటా, గామా, డెల్టా మొదలగు గ్రీకువర్ణములనే బేయరుదొర కేర్లుగా నొసంగెను. ఇతర మండలములందలి నక్షత్రములకుగూడ ఈవిధముగనే కేర్లుసగబడెను. ఆల్ఫా ఓరియానిస్ (Alpha Orionis) అనినయెడల ఓరియన్ మండలమునందు అత్యుత్తమ కాంతిల నక్షత్రమని యర్థము. దీనినే బీటల్ గూస్ (Betelgeause = ఆద్రి) యనిగూడ అందురు.

ఈపద్ధతి వెనుకపద్ధతికన్న చాల అనుకూలముగ నుండెను కాని దూరదర్శినీయంత్రము సామర్థ్య మధికమై, క్రొత్తగ కనిపించిన నక్షత్రముల సంఖ్య యధికమైన కొలదిని ఈపద్ధతియందలి అసమగ్రత విశదమగుచువచ్చినది. కాన ఆంగ్ల జేశమున ఆస్ట్రనమికల్ శాస్త్రజ్ఞ పండితు బహించినవారిలో ప్రథము డెను ఫ్లామస్టీడ్ (Flamsteed) దొర పేర్లకు బదులుగ సంఖ్యలనే నక్షత్రములకు సంకీర్తములుగ నుపయోగింప జొచ్చెను. నేటికిని కొన్ని నక్షత్రముల నిపద్ధతినే పేర్కొనవలెను. ఉదాహరణము సిగ్ని (Cygni) ౬౧, ఆకా సిగ్ని (Cygni) మండలములో ౬౧ సంఖ్య గుర్తుగాగల

నక్షత్రము. ఇంకను కొన్ని నక్షత్రములు లలాండ్ (Lalande) అను శాస్త్రజ్ఞుడు తయారుచేసిన నక్షత్రముల ప్రథమపట్టికలో నొసగిన సంఖ్యలను బట్టియే నిర్దేశింపబడుచున్నవి. ఉదాహరణము లలాండ్ ౨౧౧౨౫.

నక్షత్రముల కాంతినిబట్టి వానిని వేర్వేరు రకములుగ వేర్వేరుచవచ్చునని పైన జూచితిమి. క్రీస్తుపూర్వము రెండవ శతాబ్దమునందుండిన హిప్పార్కుస్ (Hipparchus) అనుగ్రీకుజేశపుశాస్త్రజ్ఞుడు కాంతిప్రమాణమును బట్టి నక్షత్రములను ఆరుతిరగతులుగ ప్రథమమున విభజించెను. కాని ఇందు ఒకటవ రెండవతరగతి నక్షత్రముల కున్నంతభేదమే మూడవనల్లవ తరగతి నక్షత్రములకుగూడ నుండునని తలప సాధ్యముగాదు. ఈక్రింది పట్టికను జూచినచో వివిధ తరగతుల నక్షత్రములకు వాని కాంతియం దెట్టి తారతమ్యముగఁదో తెలియును. ఇందు మొదటి తరగతి నక్షత్రముల కాంతిప్రమాణమును ౧౦౦ గ గైకొని తదనుగుణముగ ఇతర తరగతి నక్షత్రముల కాంతి నిర్ధరింపబడినది.

తరగతి	౧	౨	౩	౪	౫	౬
కాంతిప్రమాణము	౧౦౦	౪౦	౧౬	౬.౩	౨.౫	౧

ఏతరగతి నక్షత్రపు కాంతియైనను దానిక్రింది తరగతి నక్షత్రము కాంతికన్న ౨.౫ రెట్లు అధికముగ నుండునని పై పట్టికనుండి విశదమగుచున్నది.

పైన జూపిన దానికన్నను తక్కువ ప్రమాణపు కాంతి గల నక్షత్రములను నైతము దూరదర్శినీ యంత్ర సహాయమున చూడవలెను. విల్సన్ దూరదర్శినీయంత్రాలయము (Wilson Observatory) నందలి యంత్ర సహాయముచే ౨౦, లేక ౨౧ వ తరగతి నక్షత్రములను గూడ శాస్త్రజ్ఞులు పరీక్షింపగలరు. మొదటి తరగతి నక్షత్రపుకాంతి ప్రమాణముగయని తలచినయెడల ఈతక్కువ తరగతి నక్షత్రముల కాంతిప్రమాణ మెంతయల్పముగ నుండునో, వీనిలో పొల్చిమాచినట్లైన నూర్వచంద్రుల కాంతిప్రమాణ మెంతయధికముగ నున్నదో ఈక్రింది పట్టికవలన విశదమగును.

నూతనము	౧౨	శేల కొట్టు	(౧౨,౦౦౦,౦౦,౦౦,౦౦౦)
చంద్రుడు	౨	లక్షలు	(౨,౭౫, ౦౦౦)
౧ వ తరగతి నక్షత్రము	౧		
౬ వ	,,	,, చూరుభాగములలో నొక భాగము	౦౧
౧౧ వ	,,	,, పదివేల	,, .౦౦౦౨౦
౧౬ వ	,,	,, పదిలక్షలు	,, .౦౦౦౦౦౧
౨౧ వ	,,	,, పదికొట్లు	,, .౦౦౦౦౦౦౦౧

రానురాను ఈకాంతి ఎంతతక్కువయ్యెనో చూచుతిరా. కాననే ఎన్నినక్షత్రము లున్నవో, చంద్రశక్తిల మిశ్రమంతయైనను లేకున్నచో జ్యోతిర్వికాసముండును. యెడనిదియనాడుగూడ చంద్రుని కాంతి అన్నినక్షత్రము లాసగు కాంతికన్న చాలశక్తికముగనే యుండును. పూర్వచంద్రునినుండి మనకు, అన్నినక్షత్రముల మొత్తముకాంతికన్నను ౨౦౦ రెట్లు ఆధికముగ కాంతి వచ్చుచున్నది.

ఇక ఏతరగతికన్నత్రము లధికసంఖ్యాకములూ ఈక్రిందిపట్టికవలన విశదమగును.

తరగతి	నక్షత్రముల సంఖ్య
చెండవతరగతి నక్షత్రములు	౪౧
మూడవ	౧౩౮
నాలుగవ	౫౩౦
ఐదవ	౧,౬౨౦
ఆరవ	౪,౮౫౦
ఏడవ	౩,౨౪,౦౦౦
పదునారవ	౭,౧౦,౦౦,౦౦౦
పదునెనిమిదవ	౨౯,౬౦,౦౦,౦౦౦
ఇరువదవ	౧౦౦,౦౦,౦౦,౦౦౦

తరగతి హెచ్చినకొలదిని, అనగా కాంతిప్రమాణము తగ్గినకొలదిని నక్షత్రముల సంఖ్యమాత్ర మధికమగుచునే యుండునని ఇందువలన స్పష్ట మగుచున్నది కాని అల్పకాంతి నొసగు ఇన్నికొట్లు నక్షత్రము లుండుటకన్న ౧౪వ మొదటితరగతి నక్షత్రము లున్నను జాలును; మన కిప్పటియంతకాంతియే యుండును.

ఇంతవరకును మనము భూమిపైను కాంతిప్రమాణమునే గమనించితిమిగాని ఈనక్షత్రముల సహజ లేజ మెంతెంత యుండునో యోచింపమైతిమి. నక్షత్రములన్నియు భూమినుండియు ఒకటే దూరమున నుండిన యెడల వాని కాంతియుండు మన కిచ్చుటినుండి కాన్పించు తారతమ్యములే వాని సహజకాంతిలందలి తారతమ్యములనుగూడ దెల్పుచున్నవనవచ్చును. కాని కొన్ని నక్షత్రములు కడుదూరముననూ, మరికొన్ని మిగతవాని సామ్యమున కడు దగ్గరను ఉన్నయెడల ఈపద్ధతిపైనే యాధారముచేసి వివిధ నక్షత్రముల సహజకాంతినిగూర్చి నిశ్చయముగ నేయు జెప్ప సాధ్యముగాదు. ఒక కొవ్వవత్తిదీపము నూరుగజముల దూరమునుండి ఎంత కాంతిమంకిముగా కాన్పించునో, వాలుగు కొవ్వవత్తిదీపములు ౨౦౦ గజముల దూరమునుండి అంత మాత్రమే కాంతిమంతముగ నున్నట్లు గన్పడును. ౩౦౦ గజముల దూరమునుండి అంతయే ప్రకాశముగావలెనన్నచో తొమ్మిది కొవ్వవత్తిదీపములు గావలెనవచ్చును. ఒక నక్షత్రము హఠాత్తుగా మనలను సమీపించి, ఇప్పుడున్న దూరమున పడవవంతు దూరమునకే వచ్చినయెడల ఆ నక్షత్రము ఇప్పటికన్న నూరురెట్లు ఆధికముగ ప్రకాశించుచున్నట్లు కనబడును; తొలుదొల్త ఆ నక్షత్రము ఆరవ తరగతి నక్షత్రముగ గన్పడినచో ఇప్పుడు ఒక ఓవ తరగతి నక్షత్రముగ నున్నట్లు తోచును. కాన ఒకొక నక్షత్ర మెంతదూరమున నున్నదో కనుగొనిన గాని మనకు వివిధనక్షత్రముల సహజకాంతిగాని, కొన్ని ఇతర విషయములుగాని బోధపడవు.

కాని అత్యధికదూరమున నున్న నక్షత్రముల దూరము నెట్లు కొలువనగును? కరణముల లెక్కలను గాని, సర్వే లెక్కలనుగాని ఎరిగియున్నవారి కెవరి కైనను ఈ విషయము తెలిసియే యుండును. ఒకకాలవ గాని, నదిగాని ఎంత వెడల్పుగలదో కనుగొనవలసిన యెడల ఒక గట్టనుండియే జాగ్రత్తగ పరిశీలించి దాని వెడల్పు ఇంత యని సర్వే గురస్తాగాని, కరణముగాని చెప్పగలడు. ప్రక్క పటమును చూడుడు.

పప, బధల ఒక కాలవ కిరువై పులనుండు గట్టు లనుకొందము. కాలవ వెడల్పు, అనగా ఈ రెండు గీట్ల కును మధ్య నున్న వెడల్పు కనుగొనవలెను. మనమున్న వైపు బధవైపు అనుకొందము. ఇందు పరస్పరము

ప.

—ఫ

బ.

క త ద

చిత్రము ౨

సుమారు ౨౦ గజముల దూరముననున్న క, చలను రెండ్రులముల నే, ౧౦ గజముల కొక యంగుళము చొప్పున మన పటమునందు రెండంగుళముల వెడల్పుగల కచగీతను వ్రాయునము. దీనిపై నాధారముచేసియే మనము కాలరవెడల్పును కనుగొనవలయునుగాన దీనిని ఆధారరేఖ (Base line) అని యందురు. ఇప్పుడు క వద్ద నుండియు చ వద్దనుండియు పరీక్షించి హంస పాదము వైచిన కోణములను రెంటిని (అనగా టకచ కోణమును, టచక కోణమును) కనుగొని మనపటము నందు వ్రాసినయెడల టకచ యను ముక్కోణ మేర్పడి నది. ఇప్పుడు ట వద్దనుండి తవరకు కొక చక్కని నీలుపు గీత వ్రాసి దానిని కొలచినచో కాలవవెడల్పు తెలియ గలదు.

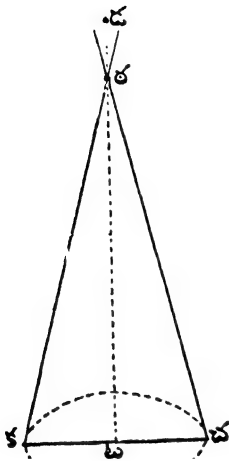
పై పటమునందలి యాధారరేఖ ౨౦ గజములు మాత్రమే. కొన్ని గజముల దూరమునుమాత్రమే కొలవ వలసి వచ్చినపుడు ౨౦ గజముల నిశీవిగల యాధారరేఖ చాలను. కాని ఇంకను ఆధికదూరముననున్న వస్తువుల నీధిగముగ పరీక్షించి, వానిదూరమును సరిగా గ్రహించి చెప్పటకు ఇంతటి చిన్నయాధారరేఖ చాలదు. ౨ గజముల యాధారరేఖ సహాయమున సుమారు ౨౦ మైళ్ల దూరముననున్న ఒక పర్వతశిఖరను పరీక్షించి కోణములను సరిగా గుర్తించి, దూరమును లెక్కపెట్టుటకు ఎట్టి నూత్న యంత్రములన్నను సాధ్యముగాదు. అట్టి సందర్భములందు పరీక్షాస్థలము లింకను దూరముననుండి, ఆధారరేఖ ఇంకను వెడల్పుగ నుండవలెను. కాన

చంద్రుడో, లేక కుజగ్రహమో ఎంతదూరముననున్నదో ఈపద్ధతిని గనిపెట్టవలెనన్న సామాన్యపుపడల్పు గల యాధారరేఖ చాలనా? అట్టి సందర్భములందు లండను నందలి దూరదర్శిని యంత్రాలను మొక పరీక్షాస్థలము గను, ఆఫ్రికా దక్షిణము చివరనున్న కేప్ ఆఫ్ గుడ్ హోప్ (Cape of Good Hope) దూరదర్శిని యంత్రాలయము రెండవ పరీక్షాస్థలముగను నిశ్చయించి, ఈ రెండు ప్రదేశములకును మధ్యనున్న దూరమును ఆధారరేఖగా గొందురు.

కాని నక్షత్రము లింకను ఎన్నియోరెట్లు ఆధిక మగు దూరమున నున్నందున వానిదూరమును కనిపెట్టుటకు ఎన్నియోవేలమైళ్ల విస్తీర్ణము గల ఈ ఆధారరేఖ గూడ చాలదు. ఆధారరేఖ కొన్నికొట్ల మైళ్ల విస్తీర్ణముండినయెడల బహుళః సాధ్యమగునేమో! భూమి వ్యాసమే కొన్నివూర్ల మైళ్లదూరమును మించనపుడు భూమిపైనున్న మనకు కొన్నికొట్ల మైళ్ల విస్తీర్ణముగల ఆధారరేఖ ఎట్లు లభించును?

భూమి నూర్మణికిమట్టును సుమారు ౯,౫౦,౦౦,౦౦౦ మైళ్లదూరమున ఇంచుమించుగా వలయాకారముగ నున్న పథమున తిరుగుచు, సరిగా సంతర్పరమున కొకమారు నూర్మణిచుట్టును ప్రదక్షిణము చేయుచుండునని మన కందరికిని తెలిసిన విషయమే. కాన ఇప్పు డొక నక్షత్రమును పరీక్షించి మరల సరిగా ఆరునెలలకు ఆ నక్షత్రమునే పరీక్షించినయెడల అప్పుడు భూమి తన పలనూకార మార్గమున సరిగా సగముదూరము ప్రయాణముచేసి యుండును. గాన నూర్మణి కవల ౯,౫౦,౦౦,౦౦౦ మైళ్లదూరమున, అనగా ఇప్పుడున్న స్థానమునకు సుమారు ౧౨,౬౦,౦౦,౦౦౦ మైళ్ల దూరముననుండును. గూర్తి కొట్లకు మించిన యాధారరేఖ సహాయమున అత్యంత నూత్నయంత్రములతో పరీక్షించిననుగూడ కడుసమీప మననన్న నక్షత్రములదూరమునైనను గణనచేసెప్పట కష్టసాధ్యము.

ఈపని నెరవేర్చుటకు వారుపయోగించు పద్ధతి ఈక్రిందిపటమును జూచిన బోధపడును.

చిత్రము 3

పై పటమునందు 'ట' సూర్యుడనియు, 'త' 'డ' లు రెండు నక్షత్రములనియు, ఇవి సరిగా సూర్యునికట్ట యొడుట ఒకదాని వెనుక నొకటి యున్నవనియు అనుకొందము. సూర్యునిచుట్టు నున్న వలయము భూమి మార్గము. ఈవలయపు వ్యాసము కచ యను రేఖ; కాన 'క' నుండి 'చ' వరకును ప్రయాణించుటకు భూమికి ఆరునెలలు పట్టును. 'క' వద్దనుండి 'త' యను నక్షత్రమును చూచినయెడల అది 'డ' నక్షత్రమునకు కొంత కుడివైపుననున్నట్లు కనబడును. దీనిపిమ్మట సరిగా ఆరు నెలలకు అనగా భూమి 'చ' వద్ద నున్నప్పుడు అదే నక్షత్రమును పరీక్షించినయెడల అది 'డ' నక్షత్రమునకు కొంచెము ఎడమవైపున నున్నట్లు గనపడును. అత్యంత సూక్ష్మయంత్రసహాయముచే ఇట్టి అత్యుత్తేజములను గూడ కడుబాగుత్తయో కనిపెట్టి, కొలతచేసి, శాస్త్రజ్ఞులు పై పద్ధతినే నక్షత్రముల దూరమును కనిపెట్టగలిగిరి. కాని ఇది ఎంత కష్ట సాధ్యమో పై యుదాహరణము నుండియే బోధపడును. ౪ మన కత్యంత సమీపమున నున్న నక్షత్ర మనుకొందము. ఇప్పుడు మన కొలతలను ఒక నిగ్గిత ప్రమాణపు కొలతననుసరించి వైపుటమునందు వలె వ్రాయ యత్నింతము. మన యాధారరేఖ యగు భూమార్గపు వ్యాసమును (అనగా ౧౨,౬౦,౦౦,౦౦౦ మైళ్ల దూరమును) నిర్దేశించుటకు మనపటమునందు రెండుగుళముల వెడల్పుగల గీతను వ్రాసితి మనుకొందము.

ఇక ఆధారరేఖ రెండు కొనలవద్దను మనము కనిపెట్టిన కొణములను నిర్ణయింతము. ఈకొణముల ఊర్ధ్వభుజములు కలియుస్థానకు 'త' నక్షత్రపు స్థానము. ఈకొణములు ౯౦ డిగ్రీలకన్న ఏమంత తక్కువలేనందున, వానిఊర్ధ్వ భుజములను చాల దూరము పొడిగించినగాని కలియవు. అట్లు పొడిగించి '౨' నక్షత్రపు స్థానమును గుర్తుచేయుటకు ఒక సామాన్యపు వెడల్పు గల కాగితము చాలదు; ఆకాగితము కనీసము ౪ మైళ్లపొడవైనను ఉండవలెను. ౨ అంగుళముల దూరము ౧౦౦ మైళ్లమైళ్లకు సమానము అను అంచనాపైన ఈ నక్షత్రము మన యాధారరేఖకు ౪౦ మైళ్ల దూరముననుండినయెడల అది ఎన్నికొట్ల మైళ్ల దూరమున నున్నదో మనమే యోచించుకొనవచ్చును.

నక్షత్రముల దూరమును మైళ్లలో లెక్కచేసి చెప్పినచో వాని దూరము మనకు గులభముగ బోధపడదు. పుట్టపర్తి గ్రామము మదరాసునుండి ౨ కొట్ల అంగుళముల దూరమున నున్నదనినయెడల దాని దూర మెంతమాత్రమును అవగాహన గాజాలదు. అట్లుగాక రమారమి ౩౦౦ మైళ్ల దూరమున నున్నదనిగాని, లేక ౩౦ అమడలదూరమున నున్నదనిగాని చెప్పిన గులభముగ బోధపడును. అట్లే మన కత్యంత సమీపముననున్న నక్షత్రము ౨౫ లక్షలకొట్ల (౨౫ మిలియన్ల మిలియన్లు) మైళ్లదూరమున నున్నదని చెప్పినయెడల అట్టి గణనాతీతమైన దూరము మనకు సరిగా అవగాహన గాజాలదు. అందువలననే నక్షత్ర శాస్త్రమునందుపయోగించు మాన ప్రమాణము మైలునకన్నను, అమడకన్నను ఎన్నియో గుట్టధికముగ నుండవలెను. ఒక సెకండు (Second) కాలములో వెల్తురుకిరణము రెంతదూరము ప్రయాణము చేయగలనో దానినే నక్షత్రశాస్త్రజ్ఞులు తమ మాన ప్రమాణముగ నిర్ణయించియున్నారు. వెల్తురుకిరణములు ఒక సెకండునకు ౧,౮౬,౦౦౦ మైళ్ల దూరము ప్రయాణము చేయగలవు. కాన చంద్రుడు భూమికి ౧౯ కాంతి సెకండుల దూరమున నున్నాడనినయెడల ౧౯ సెకండుల కాలములో కాంతికిరణము రెంతదూరము ప్రయాణించగలనో అంతదూరమున (అనగా సుమారు రెండులక్షల ముప్పైవేల మైళ్లదూరమున) నున్నాడని

యర్థము. ఈ పద్ధతిని జూచినచో నూర్యకు ౮ కాంతి నిమిషముల దూరమున నున్నాడు. నూర్యచంద్రులకును భూమికిని మధ్యనన్న దూరములో నెంత తారతమ్యమున్నదో చూచితిరా?

ఇతరగ్రహము లన్నిటికన్నను దూరముననున్న ప్లూటోగ్రహము (Pluto) ౫౮ కాంతిగంటల దూరమున నున్నది. ఆల్ఫా సెంటారి (Alpha centauri) అను అశ్వినీనక్షత్రములు మన కత్యంతసన్నిహితములగు నక్షత్రములైనను ౪౨ కాంతిసంవత్సరముల దూరమున నున్నవి. అనగా ఒక సెకండునకు ఒకలక్ష ఎనభై మారు వేల మైళ్లు ప్రయాణము చేయగల కాంతికిరణములు విశ్రాంతి ఎరుగక ౪౨ సంవత్సరములు ప్రయాణముచేసి నచో ఎంతదూరము పోగలవో, భూమినండి అంత దూరమున ఈ నక్షత్రము కలదని యర్థము. దగ్గరి నక్షత్రముల దూరమే ఇంత యధికమైనపుడు ఇక ఇతర నక్షత్రములనగూర్చి చెప్పనగునా? ఐనను ౫౦౦ కాంతి సంవత్సరముల దూరముననున్న నక్షత్రముల దూరమున గూడ శాస్త్రజ్ఞులు ఈ పద్ధతిపైనే పరీక్షచేసి కనుగొని యున్నారు. ఒక అడుగు వెడల్పుగల ఆధారరేఖ రెండు కొనలనుండి పరీక్షించి సుమారు ౩౦౦౦ మైళ్లదూరమున నన్న వస్తువు దూరమున సరిగా కనిపెట్టుట ఎంతకష్ట సాధ్యమైన కార్యమో, సుమారు ౫౦౦ కాంతి సంవత్సరముల దూరమున నున్న నక్షత్రముల దూరమున సరిగా కనిపెట్టుటగూడ అంత కష్టసాధ్యమైన కార్యమే.

ఒక నక్షత్ర మెంతదూరమున నున్నదో తెలిసిన వెంటనే దానికి నిజముగ నెంతకాంతి గలదో కనిపెట్టవచ్చునని ఇదివరకే చూచితిమి. కాని ఇంకొక విషయమునుగూడ కనిపెట్టవలెదల నక్షత్రపు పరిమాణమును గూడ కనిపెట్టవచ్చును. ఇది నక్షత్రపు ఉష్ణస్థితి, నక్షత్రముల యుపరితల మెంత యుష్ణముగ నున్నదో వారి రంగునుబట్టి కనిపెట్టవచ్చును. కొన్ని నక్షత్రములు తెలుపుగను, కొన్ని ఎరుపుగను, కొన్ని నారింజపండు వన్నెగను, కొన్ని పసుపుగను, ఇంకను కొన్ని నీలము గను ఉన్నవని మనకందరికిని తెలియును. ఇందుకు కారణము నక్షత్రముల యత్యధిశోష్ణస్థితియే. సామాన్య

ముగ నల్ల గగన్పడు ఇనుపముక్కను కార్చిననుగూడ ఉష్ణ మెక్కినకొడిని అది ఎరుపుగను, కడకు తెలుపు గను మారునని విదితమే. దీనినిబట్టి నక్షత్రముల రంగులు వాని యుష్ణస్థితిపైననే యాధారపడియున్నవని విశదమగుచున్నది.

నూర్యుని ఉష్ణము సుమారు ౬౦౦౦ సెంటిగ్రేడు డిగ్రీల (Sentrigrade degrees) ప్రమాణముండునని వెనుకటి వ్యాసమున చెప్పితిని. ఎరుపురంగు నక్షత్రములు ౩౦౦౦ సెంటిగ్రేడు డిగ్రీలకు మించిన యుష్ణస్థితియం దుండవలపు. కాన నూర్యునితో పోల్చినపుడు ఇది చల్లని వవవచ్చును. నీలిరంగుగల నక్షత్రముల యుష్ణము సుమారు ౧౫౦౦౦ సెంటిగ్రేడు డిగ్రీల నుండి సుమారు ౩౦,౦౦౦ సెంటిగ్రేడు డిగ్రీలవరకును ఉండును. కనుక నూత్నతయంత్రముల సహాయముతో ఏనక్షత్రమైనను సరే అది ఎరుపుగనున్నదో, తెలుపుగనున్నదో, వరి ఇంకేరంగుననున్నదో పరీక్షించి అనక్షత్రపు ఉష్ణస్థితిని కనుగొనవచ్చును. నక్షత్ర కాంతిని బట్టియు, ఉష్ణస్థితినిబట్టియు జ్యోతిః శాస్త్రజ్ఞులు నక్షత్రోపరితల వైశాల్యమును, నక్షత్రవ్యాసమును కనుగొని నిర్ధారించుచున్నారు.

ఈవిధముగ కొన్ని నక్షత్రములను పరీక్షించి, గుణించి సిద్ధాంతికంనిన కొన్ని యంశములను ఈక్రింది పట్టికయందు గాననగును. ఇందు మనకు ఉజ్జ్వలముగ గానవచ్చెడి ౧౨ నక్షత్రముల దూరమును, మొత్తము కాంతియు, అర్ధవ్యాసమును ఇవ్వబడినవి. ఈరెక్కల యందు నూర్యుని కాంతిని, అర్ధవ్యాసమును మాన ప్రమాణముగ గైకొని వానినే ఒకటిగ పరిగణించి యున్నాను.

పై పట్టికను జాగ్రత్తగ పరిశీలించినచో కొన్ని విచిత్రాంశములు బోధపడును. మనకు అతి ప్రకాశవంతములుగ గన్పడు ఈ ౧౨ నక్షత్రములలో కొన్ని మనకు చాల సమీపమున నున్నవి. కొన్ని చాల దూరమున నున్నవి. మన కత్యంత సమీపముననున్న ఆల్ఫా సెంటారి (Alpha centauri) ఈ పంక్తిలో నొక్కటి.

సంఖ్య	నక్షత్రము	దూరముకాంతి సంవత్సరములు	సహజకాంతి. సూర్యకాంతి ౧	అర్ధవ్యాసము. సూర్యుని అలవ్యాసము
౧	ఆల్ఫిని (Alpha Centauri)	౪	౧	౧
౨	మృగవ్యాధుడు (Sirius)	౯	౨౬	౨
౩	పూర్వక్యానము (Procyon)	౧౦	౫	౨
౪	శ్రవణము (Altair)	౧౬	౯	౧
౫	బ్రహ్మ (Vega)	౨౬	౫౦	౨
౬	స్వాతి (Arcturus)	౪౧	౧౦౦	౩౦
౭	బ్రహ్మహృదయము (Capella)	౪౭	౧౫౦	౧౨
౮	(Achernar)	౬౬	౨౦౦	౪
౯	ఆర్డ్ర (Betelgeause)	౧౯౦	౧,౨౦౦	౨౯౦
౧౦	అల్ఫిని (Beta Centauri)	౩౦౦	౩,౧౦౦	౧౧
౧౧	(Rigel)	౫౮౦	౧౫,౦౦౦	౩౫
౧౨	అగస్త్యుడు (Canopus)	౬౫౦	౪౦,౦౦౦	౧౮౦

నక్షత్రము లన్నిటిలో ఉజ్జ్వలముగ గన్పడు మృగ వ్యాధుడు (Sirius) ౯ కాంతి సంవత్సరముల దూరమున నున్నట్లు గలదు. ఇతర నక్షత్రములలో పోల్చి చూచినచో ఇది చాల సమాపమునియే చెప్పవలెను. కాని దీనికి తరువాతి దనదిగ అగస్త్యుడు (Canopus) చూచుటకు అన్నిటికన్నను ఒక్క మృగవ్యాధుడు తప్ప ఉజ్జ్వలముగ నున్నట్లు గాన్పించుచున్నను మనకు సుమారు ౬౫౦ కాంతి సంవత్సరముల దూరమున గలదు. అంత దూరమున నుండియు మన కంత ఉజ్జ్వలముగ గనపడవలెనన్నచో ఇతని సహజలేజ మెంతయుండవలెనో, మృగవ్యాధుని సహజలేజమునకన్న ఎన్ని రెట్లు అధికముగ నుండవలెనో ఊహింపవచ్చును.

నక్షత్రముల సహజకాంతియందు గూడ తారతమ్య మెక్కువగాగాన్పించుచున్నది. ఆల్ఫిని (Alpha Centauri) సహజకాంతి రమరమి సూర్యుని సహజకాంతి యంతయే ఉన్నది. కాని అగస్త్యునికి (Canopus) మాత్రము సూర్యునికన్న ౪౦,౦౦౦ రెట్లు అధికముగ కాంతి గలదు. ఈ నక్షత్రమును మొదటి నక్షత్రమున సమాపమునకు గైకొనితచ్చినయెడల మన కర్మంత కాంతిమంతముగా గన్పడి, మనకు పూర్ణచంద్రుని కాంతిలో సగముకాంతి నొసగును.

పరిమాణమునందు గూడ ఈ నక్షత్రములలో నెక్కువ తారతమ్యము గాన్పించుచున్నది. ఆల్ఫిని (Alpha Centauri) శ్రవణ (Altair) నక్షత్రములందు మించుగా సూర్యునియంతయే పరిమాణము గలవి. మృగ వ్యాధుడు (Sirius) పూర్వక్యానము (Procyon) అచెర్నెర్ (Achernar), నక్షత్రముల పరిమాణము గూడ సూర్యోపమానమున అంత యధికమని చెప్పలేము. కాని ఆర్డ్ర (Betelgeause), అగస్త్యుడు (Canopus) నక్షత్రములు సూర్యునిలో పోల్చిచూచినచో నిజముగ రాక్షసనక్షత్రము లనవచ్చును. రెండుకోట్ల నలుభై లక్షల సూర్యుల నొకముద్దచేసినచో బహుశః అది ఆర్డ్ర (Betelgeause) అంత పెద్దగోళ మగునేమో!

అట్లయినచో మన కొక సంశయము కలుగవచ్చును. ఇంత పెద్దనక్షత్రము లాకాశమున నుండిన యెడల అవి ఒకదాని నొకటి యొక్కరి యెడలను, లేక తమ చలనమున దు ఇంకొక నక్షత్రమునకు దగ్గరగవచ్చి సంఘటనము జెందియైనను, మరి ఇంకేవిధమగనైనను హాని యొందింపవా? ఈ సమస్యకు విడదీయుటకు ఏదైన నొక నక్షత్రమును గైకొని దాని మట్టుపట్లనెన్ని నక్షత్రములు గలనో, అవి ఎంతెంతదూరమున నున్ననో ఎట్టి పరిమాణకాంతులు గలనో పరీక్షింపవలెను. ఉదా

హరణమునకు మన నూర్పునే గైకొందము. ఈ క్రింది శంకర్షరముల దూరమునకు మించిని) ౧౦ నక్షత్రముల పట్టికయందు, నూర్పునికి సమాపమున (అనగా ౧౦ కాంతి పరిణామకాంతిలును, దూరమును తెలియగలవు.

సంఖ్య	నక్షత్రము-పాశ్చాత్యనామము	నూర్పుని నండి దూరము. కాంతి సంవత్సరములు	సహజ కాంతి. నూర్పుని సహజ కాంతి ౧	పరిమాణము నూర్పుని పరిమాణము
౧	ప్రోక్సిమా సెంటారి (Proxima Centauri)	౪.౨	౦ ౦౦౦౧	౦.౦౫
౨	ఆల్ఫా సెంటారి ఏ (Alpha Centauri A)	౪.౩	౧.౨	౧.౦
౩	,, బి (,, B)	౪.౩	౦.౩	౧.౨
౪	బర్నార్డ్స్ నక్షత్రము (Bernards Star)	౬.౦	౦.౦౦౦౪	౦.౧౨
౫	ఉల్ఫ్ ౩౫౯ (Wolf 359)	౮.౦	౦.౦౦౦౦౨	౦.౦౨౫
౬	లెలాండే ౨౧౧౮౫ (Lalande 21185)	౮.౩	౦ ౦౦౫	౦ ౩౮
౭	మ్యుగన్యానుడు ఏ (Sirius A)	౮.౬	౨౬.౦	౧ ౮
౮	ఇన్నెస్ నక్షత్రము (Innes Star)	౯.౬	౦.౦౦౦౧	౦ ౦౬
౯	ప్రొక్యన్ నక్షత్రము ఏ (Procyon A)	౧౦.౪	౫.౬	౧ ౯
౧౦	ప్రొక్యన్ నక్షత్రము బి (Procyon B)	౧౦.౪	౦.౦౦౦౦౬	౦.౦౦౪

వైజ్ఞానికలోని నక్షత్రము లూ. టూకటి సుమారు ఒకరబ్బరుబంతి పరిమాణముగల వనినయెడల, ౧౦ కాంతి సంవత్సరముల అర్ధవ్యాసముగల గోళము అదే అంచనాపైన సుమారు మనభూమియంత ఘనవైకా ల్యము గలిగియుండును. బోమిని బోలగజేసి అందు పది బంతులను దూరదూరముగ ప్రేరియన్నా మనకొం దము. గోళము బంతులచే క్రిక్కిరిసియున్నదని చెప్ప నగునా? ఎన్నియోవేలమైల్ల ఘనపరిమాణము గల వైకా ల్యమునగాని ఒక్కొక్క బంతి యుండును. అట్టిసంప ర్భమున ఒక బంతి ఇటునటు పొర్లి నను, కొంత యాక ర్షకశక్తిని బరపినను దానివలన తక్కినబంతుల కేమైన నప్తము కలుగగలదా? రెండుబంతులు ఒకదాని నొకటి సమీపించి సంఘటనము చెందుట కంతయవకాశ మున్నది? అట్లే చూచుటకు ఇన్ని నక్షత్రములు గాన్పించుచున్ననా, ఇవన్నియు పరస్పరము చాల దూరమున నున్నవిగాన ఆకాశము (Space) నిజముగ శూన్యప్రదేశమని చెప్పవచ్చునేనా. నక్షత్రములు చాల అరుదుగనండుట ఇందువలన విశేషమగుచున్నది. స్వేచ్ఛా విహారియైన నారదునివంటివా డెవడైన గమ్యమేమియు లేక విశ్వమునందు ప్రయాణముచేయవలది వాయునేగ మతోగాక కాంతివేగముతో ప్రయాణముచేయుచు

బోయినను, ఒకనక్షత్రమును దాటిపోయినపిమ్మట మరి యొక నక్షత్రమును సమీపించుటకు ఎన్నియో సంవ త్సరముల కాలము పట్టును.

నూర్పుకాంతితో పోల్చినపుడు చాల తక్కువ కాంతిగల నక్షత్రములు గూడ గలవనియు, కాంతి కనుగుణముగ వాని పరిమాణముగూడ చాల తక్కువయేయనియు వైజ్ఞానికవలననే తెలియుచున్నది. ప్రొక్యన్ నక్షత్రము బి (Procyon B) నక్షత్రము రహ రమి బుధ గ్రహమంతయే యుండును. బహుశః ప్రొక్యన్ నక్షత్రము బి (Procyon B) వంటి నక్షత్రములను ఒక కొటి ౫౦ లక్షలను జేర్చినచో నూర్పునియంత పరి మాణముగల గోళ మేర్పడునేనా! కాంతియందుగూడ అట్టి యధికభేదములు గానవచ్చుచున్నవి. కొన్ని నక్ష త్రముల కాంతియొక కొవ్వనల్లిదీపపుకాంతితో పోల్చిన యెడల కొన్ని నక్షత్రములు మిణుగురుపుకగులకునా, మరికొన్ని దీపగృహదీపములకును పోల్చవలసి వచ్చును.

ఇంకను ఒకవిషయమునుగూర్చి పరిశోధించిన గాని మనకు నక్షత్రములనుగూర్చి సరియైన యభి ప్రాయము లేరనదవు. ఈవిషయము నక్షత్రముల బరువు, బరువు పదార్థముయొక్క సాంద్రతనుబట్టియు,

పరిమాణమునుబట్టియు ఉండును. కాన రెండువస్తువులలో నొకటి యధిక పరిమాణముగలదైనను, సాంద్రత యందు రెండవదానికన్న తక్కువయైనపుడు అల్ప భారముగలదై యుండును. ఒక నేరు బియ్యమును, ఒక నేరు ఉలవలను సరిగా కొలిచి వానిని తూచినయెడల ఉలవల బియ్యమునకన్న నెక్కువభార ముండును: కారణము ఉలవల యధికసాంద్రతయే. ఒక గిన్నెడునీటిని పాదరసమును తూచినయెడల పాదరస మెక్కువబరువుగ నుండును. కడకు అందు సగముపాదరసమైనను రెండుగిన్నెలనీటికన్నను బకవుగ నుండును. కాన నక్షత్రముల సాంద్రత తెలియక కేవల మొక్కపరిమాణము మాత్రము తెలిసియుండినయెల్ల మనకు వాని భారముగాని, భారముపై సాధారణముగాని యాకర్షకశక్తిగాని ఎట్టివో బోధపడదు.

కాని నక్షత్రముల భారము నెట్లు తూచవలెను? మానవుని కసాధ్యములైన కార్యము లెన్నియో లేవు. నక్షత్రముల భారమును కనుగొనుట దుస్సాధ్యమే యైనను, శాస్త్రజ్ఞుల బుద్ధిబలముచే నదిగూడ సుసాధ్యమైనది.

మునుముందు 'భారము' అననేమో కొంత విశదీకరింతము. ఒకత్రాసులో నొక రేకుమీద కొంత చక్కెరను బోసి రెండవదానియందు ఒక నేరు రాతిని వేసి పైకెత్తిపట్టి రెండురేకులను ఒకటేమట్టము (Level) నం దుండినయెడల ఆచక్కెర యొక నేరు బరువున్నదని యందుము. చక్కెరకుబరులు అందు దూదియున్నను నొకటే. కాని రెండవపల్లెరమున నేరు రాతికిబరులు ఒకఅర్ధనేరు రాతిని ఉంచినచో, చక్కెర యొన్న పల్లెము క్రిందికి వ్రాలును. ఎందువలన? భూమి యాకర్షకశక్తివలననే. రెండవపల్లెములో నేరురాయి యుండినపుడు, ఆపల్లెముపై భూమి ప్రసరించిన యాకర్షకశక్తియును, చక్కెరగల పల్లెముపై ప్రసరించిన యాకర్షకశక్తియును సమానముగ నున్నందున, రెండు పల్లెములును ఒకటేమట్టమున నుండెను. కాని ఇప్పుడు అర్ధనేరురాతిపైన ప్రసరించిన యాకర్షకశక్తి తక్కువ;

గాన చక్కెరగలపల్లెయు నేలపై పునకు వ్రాలుచున్నది. కాన ఒకపదార్థమును తూచుటయనినయెడల ఆపదార్థముపై భూమి పరపు ఆకర్షకశక్తిని కొలువబడునియే యర్థము. కాననే కొన్నికొన్నిచోట్ల సాధారణత్రాసుగాక తీగత్రాసు (Spring balance) ఉండును. ఈ తీగకొనను మనము తూచునుదోచిన వస్తువును తగిలించినవంటనే భూమి యాకర్షణమువలన తీగ బారును. దీనినిబట్టి ఆవస్తు వింతబరువుగలదని కనుగొనవచ్చును. రైలువీధిమీద వద్ద మన సామాను తూచుయంత్రముగూడ ఇందుమించుగ నిలువంటిదే.

కాన ఒక నక్షత్ర మింకొక నక్షత్రముపై బలపు ఆకర్షకశక్తిని లెక్కచేసి కనుగొని ఆ రెండు నక్షత్రముల భారమునందలి తారతమ్యమును కనుగొనవచ్చును. కాని ఇందు ఒక చిక్కున్నది. ఒక నక్షత్రపు ఆకర్షకశక్తిని కనుగొనవలెననిన దానిసమీపముననే మరియొక నక్షత్ర ముండవలెను. దూరము హెచ్చిన కొలదిని ఆకర్షకశక్తి తగ్గును గాన కడుదూరమున ఒంటరిగనున్న నక్షత్రముల యాకర్షకశక్తిని లెక్కచేసి దాని భార వింతయని దృఢముగా జెప్పబడు వీలులేదు. కానిచాల నక్షత్రములు జరిలు జరిలుగా నున్నందున అవి పరస్పర మొకదానిపై నొకటి బలపు ఆకర్షకశక్తిని కులభముగా కనిపెట్టగలము. ఇది ఒకదానికొకటి సమీపమున నున్నందున సామాన్యముగా చూచుటకు ఒకటే నక్షత్రమువలె కనబడును. దూరదర్శినియంత్రముతో పరీక్షించినగాని ఇవి నిజముగా రెండు నక్షత్రములనియు, పరస్పరమొకదాని చుట్టు నొకటి తిరుగుచున్నవనియు తెలియదు. అట్లుతిరుగగలిగెడల, ఇది పరస్పరాకర్షణమున కధికముగ లోనై క్రమక్రమముగా నొండొంటిని సమీపించి కడకు ఒకదానితో నొకటి సంఘటనము చెంది రెండును నశించును. వీనినిగూర్చి ముందు చర్చింతము. ప్రకృతిము వీని పరస్పరాకర్షణ శక్తుల నెట్లు లెక్కపెట్టవలెనో కనుగొందము.

జత నక్షత్రములలో సాధారణముగా నొకటి పెద్దదిగను, ఒకటి చిన్నదిగను ఉండును. భారమునందు గూడ రెంటికిని కొంతభేద ముండును. కాని వీని పర

శివభక్తిమూర్తిమూర్తి కాల్కమును
శ్రీ కాల్కమూర్తిమూర్తి కాల్కమును

పురదూర మెప్పుడును మారదుగాన వీని పరస్పరాకర్షక శక్తులు సమానముగనుండి తీరును. అనగా ఈరెండు నక్షత్రములలో నొకదాని కున్నంత సమాజాకర్షకశక్తియే రెండవదాని కున్నదని యర్థముగాదు. ఒక చిన్నయుదాహరణమున ఈ యంశము సులభముగ నర్థమగును.

పైపటమున 'క' 'ఛ' అనునవి రెండునూదంటు రాళ్లనియు చ అనునది ఒక ఇనుపముక్క యనియు అనుకొందము. కయను నూదంటురాయికన్న 'ఛ'యను దానికి రెండింత లాకర్షకశక్తి కలదు. కాన 'క' నుండి చిన్న నూదంటురాయి తన యాకర్షకశక్తిని ఇనుపముక్కపై ప్రసరించుచున్నను. ఇనుపముక్క ఛ వైపునకు ఆకర్షింపబడును. కాని ఛ వద్దనున్న పెద్ద నూదంటురాయిని రెండింతలు దూరమునకు అనగా 'గ' వద్దకు తీసికొనిపోయినచో దాని యాకర్షకశక్తి ఎప్పటివలెనే ఉన్నను ఇప్పుడది రెండింతల దూరమున నున్నందున ఇనుపముక్కమీది యాకర్షణము తగ్గును. ఈ విధముగ రెండు నూదంటురాళ్లుండు దూరమునందు మాత్రముచేసి, ఇనుపముక్కకు వానినుండి కలుగుఆకర్షణము నిరసమానముగ నుండునట్లు చేయవచ్చును. ఒక వేళ మన కీరెండు నూదంటురాళ్ల ఆకర్షకశక్తుల ప్రమాణమును తెలియక పోయినను ఇనుపముక్కపైన వీని యాకర్షణము నిరసమానముగా నుండవలెనన్న ఒకటొకటి ఎంతదూరమున నుండవలెనో కనుగొని వీని పరస్పరాకర్షకశక్తి ఇంతయని నిర్ధారణచేయవచ్చును. సమాజాకర్షణము కలుగుటకు పెద్ద నూదంటురాయి చిన్న దానికన్న రెండింతలు దూరమునం దున్నయెడల దానికి రెండింత లభికముగ ఆకర్షణశక్తి కలదనియు, మూడింతల దూరమునం దున్న మూడు రెట్లభికముగ శక్తి కలదనియు నిర్ధారణ చేయవచ్చును.

ఈ నూత్రముపైననే ఆధారపడి కాస్త్రజ్ఞులు వీని పరస్పరాకర్షకశక్తిని కనిపెట్టగలిగిరి. ఈయంశము పైనను, వీని ఆయతవృత్త మార్గమునకును (elliptic path) ప్రక్షిణ కాలమునకును గల సంబంధముపైనను, ఒకటిరెండు ఇతరవిషయములపైనను ఆధారపడి కాస్త్రజ్ఞులు ఈనక్షత్రముల భారమును సరిగా కనుగొనగలరు. దుర్గావ్యాధుగు నీయంశము నింకను అధికముగ నిట జర్పింపబడినది.

కాని ఈవిధముగ పరీక్షించి కనిపెట్టిన ఫలితముల పారాంశ మేమో కొంత గమనింతుము.

ఇదివరకెన్నియో నక్షత్రముల భారమును కనిపెట్టియున్నాడు. కాని విచిత్రమేమన నక్షత్రము లన్నియు ఇందుమించుగా మన సూర్యుని యంతభారమునే కలిగియున్నవి. ఇత నక్షత్రములలోనూడ వాని పరస్పర పరిమాణమునం దెంతయో భేదము గాన్పించుచున్నను, వాని భారమునందు మాత్ర మట్టిభేదము గాన్పించదు. భేదమే లేదని చెప్ప వీలులేదు. కొన్నిటికి సూర్యుని భారములో పాతికవంతుమాత్రమే యుండవచ్చును. మరి కొన్ని సూర్యునికన్న పదింత రెట్కునబరువుగ నుండవచ్చును. కాని ఇట్టి యల్పభేదములకును కాంతి యందుగాని, పరిమాణమునందుగాని కావనగు అత్యధిక భేదములకును సంబంధమే లేదు.

ఒకటి రెండు ఉదాహరణములు ఈ విషయము నింకను స్పష్టము చేయును. మృగవ్యాధుడు (Sirius) అను నక్షత్ర యుగళములోని రెండు నక్షత్రములను పోల్చిచూతము. పరిమాణమున రెండవది (అనగా సిరియస్ బి. (Sirius B) మొదటిదానిలోనుమాదు రెండు లక్షలపాళ్లలో (నిజముగ ౧,౫౦,౦౦౦) నొకపాలంత యుండును. సమాజకాంతియందు మొదటిదాని కున్న దానిలో పదికలింట్ల నొకపా లుండునేమో. కాని

* ౧. సూర్యునికన్న అధికభారము గల నక్షత్రములను కొన్నిటిని కాస్త్రజ్ఞులు కనిపెట్టియున్నారు. వీనిలో ప్లాస్కెట్ నక్షత్రము (Plaskett's Star) అనునది ముఖ్యము. ఇందు నిజముగ రెండునక్షత్రములున్నవి. కాని రెండిని గలిపినచో సూర్యునికన్న ౧౬౦ రెట్లు భారముధికముగ నుండును.

భారమునందుమాత్రము మొదటిది రెండవదానికన్న
అతి రెట్లుమాత్రమే యధికము. ఇంతచిన్న నక్షత్రము
ఇంతభారము కలిగియుండుట యొకచిత్రమే. ఇందు
కు కారణము దాని యధికసాంద్రతయే. నీటి సాంద్రత
కన్న నూర్మణి సాంద్రత ౮౦ రెట్లుధికము, గాని పైని
పేర్కొనిన సిరియస్ బి (Sirius B) నక్షత్రపు
సాంద్రత నీటిసాంద్రతకన్న ౫౦,౦౦౦ రెట్లుధికముగ
నుండును. ఈనక్షత్రమున నున్న పదార్థముతో నొక
చిన్న యగ్నిపెట్టెను నింపినయెడల అది రెండునూర్ల
వణువుల కధికముగ నుండును. పూర్వశ్వానమువద్దనున్న
నక్షత్ర మింకను అధిక సాంద్రతగలది. అందున్న పదార్థముతో
నొక యగ్నిపెట్టెను నింపినచో నది ఒకచుక్క
౪౦,౦౦౦ వణువుల భార ముండునేమో!

కాని యత్యల్పసాంద్రత గల నక్షత్రములుగూడ
లేకపోలేదు. ఉదాహరణముగ శ్యేషా (Antares) నక్షత్రమును
గ్రహించుము. దీని వ్యాసము నూర్మణి వ్యాస
మునకన్న ౮౬౦ రెట్లుధికము. దీనినిబట్టి దీని పరిమాణ

మొత్తయధికముగ నుండ నో యూహించుకొనవచ్చును.
దీని భారము మనకు సరిగా తెలియకపోయినను, సాధారణముగ
ఇతరనక్షత్రములయంతి ఉండవలయును. ఒక
వేళ ఇది ఇంకను బరువుగ నున్నదని దీని భారము
నూర్మణి భారమునకన్న ౨౦ రెట్లుధికమనియున్నను
దీని సాంద్రత యత్యల్పముగ నుండును యంత్రసహాయముతో
ఇంచుమించుగ పూర్తిగ వాయురహితముగ జేసిన
గాజుగొట్టపు అంతర్భాగమున సాంద్రత ఎంతయుండినో,
దానికన్నను దీని సాంద్రత తక్కువగ నుండును.
ఇంతటి పదార్థముతో నొక గూడనపెట్టెను నింపినను
అది రెండుమాడు తులములకన్న నెక్కువగ నుండజాలదు.

విశ్వవిచిత్రములు వర్ణనాతీతములు. నలభైవేల
వణువుల భారముగల పదార్థమును ఒక చిన్న యగ్ని
పెట్టెనిండు కుదించి చేర్చి పెట్టగలిగినయెడల అనంత
కోటి బ్రహ్మాండములనుగూడ కుక్షిలోనికిజొప్పించి
పరుండ సాధ్యముగునేమో విశ్వలీలాకారునికి.

[ఇంతవరకును నక్షత్రముల సరిమాణము, భారము, కాంతి మొదలగు విషయములను మాత్రమే చర్చించితిని; కాని నక్షత్రము లెట్టిపదార్థములతో చేయబడియున్నవో, ఎన్నిరకముల నక్షత్రములు గలవో అవి ఒకదానిపై నొకటికంటే నాశనముగాకుండ ఎట్లుండగలవో మొదలగు సంగతులను చర్చించవలెతిని. వాని నన్నిటినిగూర్చి రాబోవుసంఘటికయందు దెల్పెదను].

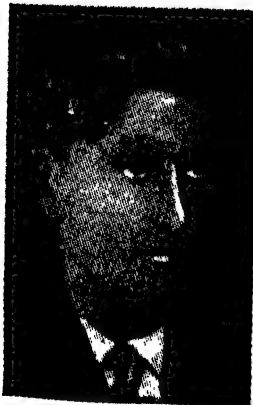
మెండలీయము - రక్తస్పర్శ

యన్. యం. వేణు.

రమారమి ఆరేండ్లక్రిందలు చిత్తూరుజిల్లా పుట్టారు తాలూకాకు చేరిన ఉప్పుపల్లె గ్రామమునందు జడలు గాఢము ఇర్లవాడు ఉన్నటులుండి స్త్రీగా మార్పుకెందె నను విషయము వార్తాపత్రికలయందు పాఠకులు గమనించియేయుందురు. వీడిప్పటికిని సజీవుడుగ నేయున్నాడు. వైద్యులు, ప్రభుత్వోద్యోగులు, ప్రజలు చాలమంది యీ విచిత్రమును జూచి ఆశ్చర్యపడుచున్నారైరి.

ఇరువదియొక్క సంవత్సరముల వయస్సుగల 'కెండాకాబ్ కోవా' యను జనోస్థావకియా నివాసిని నిపుణులగు వైద్యులచే జేయబడిన శస్త్రచికిత్స ఫలితముగ పురుషుడుగ మార్పుకెందినది. 'మిస్ కాబ్ కోవా' అని పిలువబడుచుండిన స్త్రీ యిప్పుడు 'మిస్టర్ కాబెక్' అని వ్యవహరింపబడుచున్నది. ఈ మార్పునుగురించిన వార్తలు గడచిన ఫిబ్రవరిమాసమున పత్రికలమూలమున పాఠకలోకము గుర్తించియేయుండును. ఈవిడ లింగభేదమునందకముందు చిత్రము, తరువాతి చిత్రమును ఇటు గలవు.

హాలండుదేశ ప్రాంతము లెక్కించినచో నూటికి తొమ్మిది ఆడుకప్పులుగా నుండు లందు కప్పులు పుట్టినప్పుడే

కాబెక్

ను. అవి పెద్దవైనతర్వాత గమనించినచో నూటికి ఏబది మగవి, లెక్కినవి యాడువిగను ఉండును. నడిమి వయస్సుగల ఆడుకప్పులను గొన్నిటిని కడుపుచీల్చి పరీక్షింపగా నందుండవలసిన యండకోశములయందు నశించి పోయి, దానిస్థానమున మగకప్పులనులె విత్తనము లంకురించుటను విట్స్ చె (Witschi) గారు కనిపెట్టిరి. చాలయేండ్లుగా స్రుద్దుపెట్టుచుండిన ఒకానొక కోడిపెట్టుముసలితనమునపుంజుగా మారుటనుగూర్చి క్రూ (Crew) గారు వ్రాయున్నారు. ఈకోడి, పుంజువలె జట్టును, ఈకలును పొందుటయేగాక, పుంజువలె తూయుటయు కోడిపెట్టులపై నెక్కుటయుగూడ జేయుచుండెడిది.

ఇది చనిపోయిన తర్వాత లోపలి అవయవములను బరి కాబెక్-అడుది, మగవాడు

క్షింపగా అం దండాశయముగాక సూక్ష్మరీజదములగు విత్తు లుండినవి. కొన్ని గొట్టెమందలలో నొకటి రెండు జంతువులు ఆతుదియు గాక మగదియు గాక యుండునట్టివి గాననగును. దీనిని గొల్లవాండు "ఆల్లిపాట్టే" లందురు. మందలో

౨౯-౨-౩౬ లేదినాడు సాయంత్రము నేను మాయూరియందు (కార్యక్రమ నగరము) పికారు నెట్లను దారిలో పై జెప్పిన ఆల్లిపాట్టేలి వంటిదానిని, ఆవును గాక ఎద్దును గాక యుండు ఒక దూడను జూచితిని, దీనికి ఎద్దునువలె విత్తులు లేవు; ఆవుకువలె పొదుగుగాని, యెరిగానికన్నవలేదు. సాధారణముగా పశువులకువలె ఉండు తోకకు దిగుక జే నడుపాడునున మఱియొకతోక వంటి యాకారము మాత్రము గన్నడుచున్నది. ఇది వికృత రూపము దాల్చిన నిష్ప్రయోజనకారియగు విత్తులేయని నే నూహించెదను.

దీని యునికి యవ్వత్త నూచకముట. ఇది గొట్టెలు వలె పిల్లల నీనదు; పాలివ్వదు. పాట్టేలి

వలె గొట్టెలపై బొర్లింపుటకును పనికిరాదు. తెగతేరకు కనవుమేసి బలసియుండును. కనాయివానిచేతికి బోయి నప్పుడుదప్ప నితరవిధముగ నిది ఎందునను వినియోగ పడదు. ఇది కంచరగాడిదవలె రెండుభిన్నజాతులనుండి జనించినది గాదు. తక్కినవానివలె సహజముగా మంద లోని పొట్టేలిచే బొర్లింపబడిన గొట్టెకే పుట్టియుండును.

క్రిందటిసారిచెప్పినట్లు కలుగబోవుశువు స్త్రీ గానున్నదియు, పురుషుడు కానున్నదియు నూలనూత్తు లీజాళయనమృగనమప్పడే సిరడడిపావునో, పైజెప్పిన మార్పులు కలుగు కనకాళమెక్కడిది? ఈవిచిత్రము లను ప్రకృతికాస్త్రసహాయమున నెట్లు సమర్థింప నగును?

స్త్రీపురుషులద్వేకవిషయమును గూర్చి పలువురు కాస్త్రకేత్రులు పురుషుల వభిప్రాయపడిరి. వారెల్లరు జేసిన ప్రయోగములను వరుసగా నీక్రింద వివరించుచు వైకజ్యోక్తిని సృష్టిపరితమలకు గాగణముల నచ్చటచ్చట వివరింతును.

గర్భాంతర్యాగమున పిండోత్పత్తికి బూర్వమే జరుగు నూలనూత్తు లీజాళయనమృగనమప్పడే లింగము సిరమైపోవునా, లేక పిండోత్పత్తిఅనంతరమును, శిశు

A

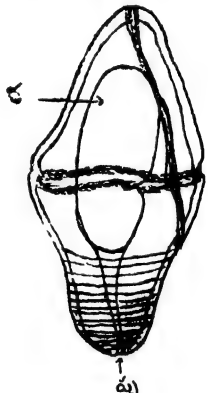
చిత్రము ౨౭

బోనెలియా. (Bonellia)

A. మగది

B. ఆడది

జననమైనతర్వాతను బాహ్యప్రేరణవలన లింగభేదము కలుగవీలనా? అనునది ప్రధమమును విచారణీయాం శము. బొనెలియా (Bonellia) యనునది సముద్రమున నివసించు ఒకపురుగు. దీనిస్వరూపము ౨౭. వ చిత్ర మున కాపినరీతిని కానవచ్చును. రెండుగా చీలియుండు కొన గలిగిన యొక తొండమువంటి యవయవము దీని నోటిమొం దుండును. ఇది యాడుది. దీని నంటుకొని యుండి దీనికంటె చాలరెట్లు తక్కువయూకృతిగల మఱి యొకక్రిమి (చూడుముచిత్రము ౨౮) ఈ జాతిపురుగు లలో మగది. శుకూతు పడునెరిమిది అంగుళముల పొడవుగల ఈయాడుదాని అండాగమనాళికయుండు (Genital duct) ఈయగది పరాన్నభుక్తు (Parasite) గా జీవించును. ఈక్రిములు జీవితారంభమున స్రుష్టమండి బయటికి వచ్చినచే ట్రోకోఫోర్ (Trochophore) అను 'లార్వా' (Larva) (చూడుము చిత్రము ౨౯.) యాకారము దాల్చియుండును. ఈయవస్థగను దుండు నపు డిజంతువులకు స్త్రీపురుష భేదములు లేనేలేవు. ఇది కొంతకాలము విచ్ఛులవికీగా సముద్రమునం దీరు

చిత్రము ౨౯

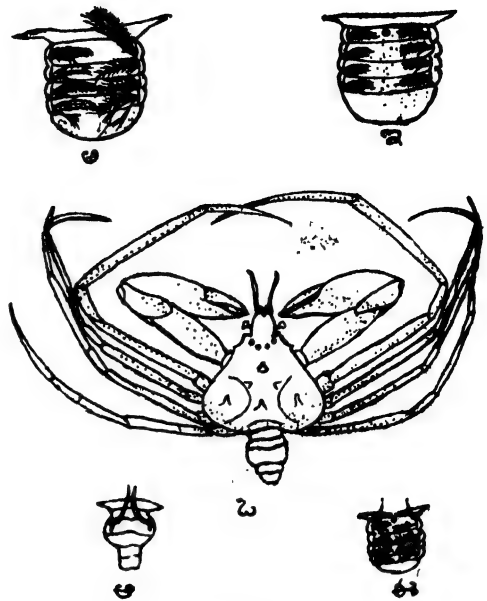
ట్రోకోఫోరు లార్వా

నో-నోయ, క-కనుపు, ట్రొ-కృష్ణము.

చుండి తరువాత సముద్రముక్రిందిభాగమున నానుకొని పురుగులుగా మార్పబెందును. ఇ ట్రోకోఫోరు అవస్థ యందుండునక్షేదనను ఆడుదియగు బోనెలియా తొండ ముపై నానుకొనినట్లయినా, యలార్వా మగబోనెలి

యాగా పరిణమించును. అట్లులేక ఆలార్యా సముద్రము క్రిందిభాగమున నేడేనిరాతికిగాని, మంటికిగాని ఆకుకొనెనా, అది యాడుదిగా పెరుగును. స్వేచ్ఛశీలిత స్థాపనకై నేలనంటికొనిపోయిన యాట్రోకోఫోరును కొన్ని నాళ్ల యనంతరము వెలుపలికి దీసి ఒక యాడుబోనల్లి యా తొంశముపై నిడుచో నది సంపూర్ణముగా మగదిగా పరిణమించక, కొన్ని నాళ్లు స్వేచ్ఛావృత్తిని మసలుటచే ఆకుదిగను, మఱికొన్ని నాళ్లు పరాన్నభుక్తుగా నుండుటచే మగదిగను పెరిగి దైవలింగయుతము (Hermaphrodite) గా పరిణమించును. ఈపురుగులలోని యీవిచిత్రప్రవర్తనను జిట్టి వానిలోని స్త్రీపురుషభేదము స్థూలనూత్ము బీజాశ్మపమ్యేళనముప్పుడుగాక వానిదీతయాత్ర ప్రారంభమైన తర్వాత వానిదీవిక విధానము ననుసరించి యుండునను సంగతి స్పష్టమగుచున్నది. ఒకేఒకట్రోకోఫోరు స్వేచ్ఛావృత్తిని జీవింప కలనుపడెనా స్త్రీగా నెరుగును, పరాన్నభుక్తయ్యెనా మగదిగా పెరుగును; ఇట్లు కొన్ని నాళ్లు, అట్లు కొన్ని నాళ్లు మనెనా దైవలింగయుతమగును.

‘ఇనాకస్ స్కార్పియో’ (Inachus scorpio) యనునది మధ్యధరాసముద్ర ప్రాంతముననుండు నొక విధమైన పీత. (చూడుము చిత్రము ౨౯) ‘సాకులై నా నెగ్లెక్టా’ (Sacculina neglecta) యనునది యీపీతలను పీడించుకొని జీవించునట్టి ఒకవిధమగు పరాన్నభుక్తు. సాకులై నా యనునది లార్యాయనస్థయం దున్నపుడు జలమందు విచ్ఛలవిడిగా నీగుచు, పొడవైన కింజల్కములును (Antennae), కండ్లును నీటిలో నీడుటకు దగిన కాళ్లును గలిగియుండును. ఈయనస్థయందున్నప్పుడిది ఇనాకస్ పీతలలో నేడేని ఒకదాని కడుపుక్రింద చేరుకొనినచో నది తన కింజల్కములను, కండ్లను, కాళ్లను గోల్పోయి తన సంతానవృద్ధికై వలెనగుడదచే నిండిన యొకత్తిగా నేర్పడిపోవును. తనకు కావలసిన యాహారమును పీతదేహములోనికీ నన్నని గొట్టములను దింపి వానిద్వారా పీతరక్తమునుండి గ్రహించును. సాకులై నాచే నాకహింపబడిన పీతలు జబ్బుపడినట్లుండి ముఖ్యముగా తమ విధ్యుక్తకర్మలగు సంతానవృద్ధి మొద

చిత్రము. ౨౯

౨ ఇనాకస్ పీత

అ. ఆకుపీత,	} కడుపులు—ఆరోగ్యస్థితియందు
ఆ. మగపీత	
ఇ. ఆకుది	} కడుపులు—సాకులై నా
ఈ. మగది	
- రాలిపోయినతర్వాత
(ఆకుదిగామారినది)

లగు చేష్టలకీ, ఆహారసంపాదనకు మాత్ర ముటునిటు నడయాడుచు కంతగతప్రాణులై పడియుండును. ఈవిధ మగు తనరెండేడ్ల జీవితకాలము నీసాకులై నాగిదిపి తరువాత నది పీతనుండి రాలిపోవును. ఇట్లు వితరపరాన్న భుక్తులగు పీతలు ఆపైన మఱికొన్ని నాళ్లు జీవిండును. ఇట్లు జీవించినవానిలో సాకులై నాచే నాక హింపబడిన పీత కర్మముచాలా మగదిగా నుండుచో, సాకులై నా రాలిపోయిన యనంతరము అది ఆకుదిగా మారును. దేహములో నుండిన మగచిత్తు మరుచిత్తులు నశించి యాస్థానమున గ్రుడ్లు కనబడును. గ్రుడ్లుండుటకు దగినట్లు పొట్ట పెద్దదగును. సాకులై నా రోహితపీత మగదిగాక ఆకుదిగానే యుండుచో ముఖ్య లింగభేదమేమియు జరుగదు. అది ముఖ్య నారోగ్యస్థితి

నంది స్వరూపమునందును, దేశ తర్వాగములందును ఏలూటిమార్పును జేయుదు. సామలైనా యునికిచేత సీతల యందు జరిగిన యీ విచిత్రపరిణామమునుగూర్చి జియోఫ్రీ స్మిత్ (Geoffrey Smith) గారిట్లు అభిప్రాయపడిరి. “ప్రతిమగసీతయు తనలో స్త్రీత్వమును కలుగజేయు కొన్నివస్తువిశేషములను రక్తమునందు కలిగి యుండును చూపరులకు ఆకారమునందును, అనయన సంప్రదాయములందును అది మగదిగాకనబడెను నిశ్చయముగా నది ద్వైలింగముగ నెన్నదగును. ఈసీతలలోనుండి పరాన్నభుక్తుగ సామలైనా పురుషత్వముచేకూర్చు వస్తువిశేషములను నిశ్చేషముగ సీల్చివేయును. ఇట్టిసీతలలో పురుషత్వము చేకూర్చువస్తువిశేషములు రక్తమునుండి సీల్చివేయబడుటచే నంతకుముందుగద్రోక్కులచేసి స్త్రీత్వము ప్రబలమై సామలైనా రాలిపోయినతర్వాత మగదిగానుండినసీత ఆమదిగా మారుచున్నది.” మీదఁ జేర్చొనిన జడలుగాడిలింగభేదమునకు సహితము వారి రక్తమునందు గలిగిన యిట్టిమార్పు కారణమని చెప్పవచ్చును జియోఫ్రీస్మిత్ గారి యూహలో కొంత యథార్థము లేకపోలేదు. కాని యిది ఎల్లెడలను అనువర్తించుటమాత్రము సంశయాస్పదము. ఏలననగా కొన్ని యెడల ఆమది మగదిగామారుటయు గలదు వ్రూగారు వ్రాసియున్న కొడిపెట్టవిషయమై యీవఱకు మనము చదివియున్నాము. జియోఫ్రీ స్మిత్ గారు మగసీతిలో స్త్రీత్వమును కలుగజేయు కొన్నివస్తువిశేషము లడగియుండునని తలచినట్లు, మన మిప్పట్లున స్త్రీలలో పురుషత్వమును కలుగజేయు కొన్నివస్తువిశేషము లడగియుండునని యూహింపవలసియుండును. లేకున్న వ్రూగారి కొడిపెట్ట పుంజుగామారినవిషయమును సమర్థింప వలసిపడదు. మానవులలోసహితము మగవారిలో కొన్ని ఆడుగుణములు, ఆడువారిలో కొన్ని మగగు ములున్నవనుట నిస్సందేహము. చాలమంది వయస్సుచుదిరినముసలమృతకు మీసములు, గడ్డములు కనబడుటను మనము చూచియుండుము. విడ్డలనుగను కాలము పూర్తిఅయినందుచేత వారిలో నంతకంటకు ప్రబలముగా నుండిన స్త్రీత్వము దుర్బలమైపోవుటచే అగద్రోక్కుబడియుండిన పురుషచిహ్నము లవ్వడు బజల్బుడజూచును.

మానవులలోనుండు స్త్రీపురుష మిశ్రమములు మనిషిమనిషికి భేదించుచుండును. కొండులు సంపూర్ణముగ మోటుతనముగల మగవారుగ నుండురు. ఇట్టివారిని అమెరికావారు ‘మగపురుషులు’ (Hemen) అని

పిలుతురు. మఱికొందరు సంపూర్ణముగ సరళముగలుగా నుండురు. ఇందును అందును చేరక మిశ్రమములగువారును ఉండురు. ఇట్టివా రుండబట్టియే గాబోలు మగది (మగవానివలె వర్తించు ఆమది) “ఆడవాడు, లేక ఆంగివాడు” (అడుదానిచేష్టలుగల మగవాడు) అనుపదములు వ్యవహారములోనికివచ్చినవి.

రిచర్డ్ గోల్డ్ స్మిత్ (Richard Goldschmidt) గారి పరిశోధనలు ప్రైసంగతులను రూఢిపఱచుచున్నవి. వారివిషయమై యిట్లు నుడువుచున్నారు “ప్రతివ్యక్తియు ప్రప్రథమమున ద్వైలింగయుతమగనే యుండును. అది పెరుగుకొని దానిరక్తమునుండి యుత్పన్నముగు లింగకారకవస్తువిశేషములు (Sexual harmones - ‘సెక్సుయల్ హార్మోన్స్’) అనబడువానిపై ఆశ్రితి స్త్రీకౌనున్నదియు, పురుషుడు కానున్నదియు ఆధారపడియుండును.

హెర్ట్వింగ్ (Hertwing) గారు కప్పలలో జేసిన పరిశోధనలు, రిచర్డ్ గోల్డ్ స్మిత్ (Richard Goldschmidt) గారి జహన్, ఉత్తర అమెరికా, ఐరోపా దేశములందుండు ఒక విధముగు శలభములోని ప్రయోగములును, మార్గ్ (Morgan) గారి ‘డ్రోసిఫెలా’ ఈగలలోనిపరిశీలనలును, మఱియుక విషయమును చాటుచున్నవి. స్థలనూత్న బీజాశయములు రెండింటిలోను స్త్రీపురుషభేదము లున్ననని వారి పరిశోధనలు తెలుపుచున్నవి. మఱికొండలు ప్రాణులలోని స్త్రీపురుషభేదములు మెండెలుగారి ప్రబలమైన గుణములవలె తరతరములకు మారుచుండు ననిరి. ఫూట్ (Miss Foote), స్ట్రోబెల్ (Miss. Strobell) కన్యల పరిశోధనలు కొంతవఱకు కీధోరణి ననుకరించుచున్నవి. కాని మెండెలునూత్రములు స్త్రీపురుష నిర్ణయములో ననువర్తించుననుట యసంభవము.

అల్లిటాప్టేలిపంటి దృష్టాంతములు మానవులలో నైతము గలవు. స్త్రీలలో గన్నడు మాచకమ్మలు, పురుషులలోని నపుంపకులు ఇట్టితెగకు చేరినవారే. వీరిలోని యపూర్వ పరిస్థితులకు ముఖ్యకారణములు పుట్టుటకు పూర్వమే లింగిగ్గుమున ఓండుమునకు కావలసిన రక్తప్రసారిముగనిలోటును, “సెక్సుయల్ హార్మోన్స్” (Sexual harmones) వలన లోపములేకాని వేరొందుగాదు. ఇట్టి వారియందు శస్త్రచికిత్సకాని, జైవధనవగాని ఏమాత్రము లాభించదు.

ఆంధ్ర భాషా సేవ *

సాంస్కృతికము చదువరుల కానందమనిచ్చుట కర్పణచేసింది. మనమెన్న భాషానభ్యసించినను, ఆభాషాకావ్యములలోగల రసము నాస్వాదించుకొనినను, స్వభాషలోని పద్యము చదివినప్పుడు కాని కీర్తన విని నప్పుడుకాని జరిగిన యానందముతో సరిపోవునది మఱియొకటిలేదు. మనముగ్గుపాలతోనే భాషను నేర్పి తిమో, పిన్న పాటనుండియు తిలిదండ్రులతోను, అక్క చెల్లెండ్రతోను, ఏమాటలలో కష్టముఖములను చెప్పికొను చుంటిమో, అది మనకు స్వాభావికమగు భాష. ఆకలి గానున్నవాడు కరణాంతరముచే భోజనము దొరకక యంగడిలోని ఫలాహారములను వేరేవరు దినుసులను దుచి చూడవచ్చును. కాని గుడి కిల్లుచేరి కొంచెముపెరుగుతో రెండు కబళములు మ్రొంగినపుడే యాతని యాకలి తీరి నట్లుండును. ఆరీతిగనే మన భాషలో పాటపాడినను ఇకెరులు పాడుచుండ వినినను గలుగు సుఖమున కదియే సాటి. హైదరాబాదు రాష్ట్రములో సగము ప్రజలు తెనుగు మాతృభాషగా గలవారగుటచే ఎవ్వరికీ క్షిణిల దిని వారు మనభాషను బోషించి యాంధ్రభాషాభ్యుదయమునకు దోడ్పడుట విద్యార్థుల ప్రథమకర్తవ్యమై యున్నది. వారితర భాషలను చదివిన చదవవచ్చును. చదువకలసినదే.

మాతృభాషను మాత్రము మఱువరాదు

ఆంధ్రభాషాసేవకులను మూడుతరగతులుగా విభజింపవచ్చును. పూర్వముమాట యటుండనిచ్చినవ్యాంధ్ర సాహిత్యసిద్ధిని పరిశీలించితిమా, అది యున్నతస్థానము నలంకరించి యున్నదని చెప్పుకొలము. ఆంగ్లము మొదలగు యూరపుఖండమందలి భాషలు రాజకీయాది

కారణములచే నేతదేశములయందు వ్యాప్తి జెంది యుండుటయే కాక సాహిత్యలోకమున దర్శిత కీర్తిని సంపాదించియున్నవి. భౌతికవిజ్ఞానమును బోధించు గ్రంథములేవి, పద్య, గద్య, కావ్యములేవి, నేననేలు కలవు. మనమున్ననో పాశ్చాత్యభాషలమీద నాధారపడి యున్నాము. ఈ కాస్త్రములన్నియు పాద్యమయినంత త్వరలో నాంధ్రీకరింపబడవలెను. ఆంగ్లము రానివారు మనదేశమందు పెక్కుమంది కలరు. ఆభాషవచ్చినను రాకున్నను స్త్రీ పురుషులు సులభముగా నాధునిక విజ్ఞానమును సంపాదించుటకుగాను గ్రంథములు రచియింపవలయును. ఒకానొకప్పుడు ఐరోపాఖండవాసు లందఱును సాహిత్యవిషయములలో గ్రీకు రోముల వాక్రయించి యుండిరి. క్రీస్తుశకము ౧౬ వ శతాబ్దమందు షేక్స్పియరు మొదలగు నాటకకర్తలు బహులుదేశులచే 'నేటికికదా మేము లేనిదే లోకము లేదని గర్వింపియున్న గ్రీకురోములకు మనము జోహారులొనర్పవలసిన బాధ్యత తగ్గిన'దని యొకయాంగ్లేయకవివరుడు తనసంతోషమును వెల్లెచ్చినాడు. అవిధముననే యెన్నటికయిన మనతెనుగు సర్వతోముఖముగ నభివృద్ధిజెంది, ఇంగ్లీషు, జర్మను, ఫ్రెంచి మొదలగు పశ్చిమభాషలతో నీవా నేనా యని పోరు సలుపగలుగునా యని నేడచుండుము. ఈ నంద ర్భువున కీ|| లక్ష్యగరాయని నిర్మాణము తెనుగుప్రజల దురదృష్టమేయని చెప్పవలెను. మఱియు, నితర భాషలలోని యుత్కృష్ట విషయములను మనమాండ్రముద్వారా గ్రహించినట్లుగా మనసారస్వతములోని చమత్కృతులను కొన్నింటిని ఆంగ్లాది యితర భాషలలోనికి మార్పుటయు నుపయోగకరమగు కార్యము. దీనినిగూర్చి శ్రద్ధ వహించుచున్న త్రివేణిపత్రికాధిపతులకృషి ప్రశంసా

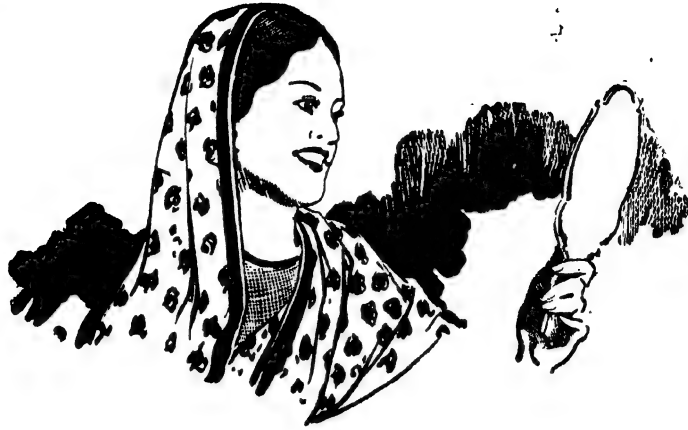
* ఇటీవల ఉస్మానియా యూనివర్సిటీ తెనుగుసంఘమువారి యెదుట నీయబడిన ఉపన్యాసములోని ముఖ్యంశములు : శ్రీ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారధ్యక్షత వహించి యుండిరి.

పాత్రము. కాని యెల్లరకును గ్రంథములు చదియింపగల
కత్తి సామర్థ్యము లుండవు. ఈరెండవతరగతివారు
మాతృభాష నభ్యసించి వానిలోని గ్రంథములను జదువు
చుండుటయే భాషాసేవచేయుట యనవచ్చును. ఈమా
త్రమను విలులేని నుఱిగొందఱుకలరు. ఉదాహరణమే
కష్టముగానున్న ఈ దినములలో జనబాహుళ్యమునకు
ప్రత్యేకముగా నాంధ్రభాషాకృషిచేయుటకు వ్యవధి
లేకపోవచ్చును. కాని స్వభాషయందభిమానమును వీడక
పండితులయందున, కవులయందును సాహభూతియు
నాదరమును జూపగలిగినచో వారును బూజ్యులే. ఒక
పర్యవసాయన తీర్థయాత్రకు పోయియుంటిమనుకొనుడు.
కొండలు దేవాలయములలోనికి పోయి యభిషేకాది
కార్యములను జక్కగా నిర్వహించెదరు. జనసమష్టముచే
నుఱిగొండలు బయటనే నిలదిపోయి 'దేవదేవా, నీ
సందర్శనముచేసి ధన్యతనొందవలయునని దూరమునండి
నచ్చితిమి. లభింపలేదు. అత్తలము. రక్షింపుము.' అని
ప్రార్థించినవారు ముక్తి పొందరా? కాకి
పోయినవారికి గొప్పపుణ్యము. పోవలేనను కుతూహలము
గలవారికిని పుణ్యమేయని లోకోక్తి కలదు. ఇట్టి యభి
ప్రాయమునే మిల్టనుకవి పూర్వముందు చక్కనిపద్య
ములోనిమిచ్చెను. "అక్కటా! సగముకాలము దాక
కుండే యండుండనయితిని. పరమేశ్వరునిచే బ్రసాదింప
బడిన స్వల్పజ్ఞానముతో నాతినిమీద కృతినిగూర్చి
తమ్ములమున తరింపఁజేసితిని. సమకూడినది కాదు. జన్మ
నిరర్థకమయ్యెనే!" ఇట్లు వగవి వగవి తుదకు ధైర్యము
తెచ్చికొనెనట. "కాదు కాదు. అసమర్థుడనగు నా
యొద్దండి పరిపాలకుడు పూర్తియగు కష్టమును వనూ
లుచేయునా? అతని నేనకులెండలు లేరు? 'శా' యని
నంత మాత్రమున కోటిమంది యాతని పాదములకడ
త్రాలగలరు. జగత్ప్రభునకు మనకానుకలతో బనియేమి?
తండ్రి నీదేభారముని నిజమైనభక్తిగలిగి దూరమున
నున్నను వారికి ముక్తినిచ్చును."

ఆంధ్రభాషనుగూర్చి ముచ్చటించునపుడు సం
స్కృతమునుగూర్చి యిండుక ప్రసంగింపక తప్పదు.
ఆంధ్రగీర్వాణములకు గలమైత్రి యెల్లరకును వికడమే.

ఆంధ్రముతో బాటు సంస్కృతమునుగూడ మనము మా
తృభాషతో సమానమైనదానినిగా పరిగణింపవలసినదే.
అది చక్కనిభాష. దేవభాషయనియు వైర్యాణి యని
యు చెప్పట యర్థరహితములగు మాటలు కావు.
'మృతినొందిన భాష' యనికొందఱు పృణీకరించుట
చూచియున్నాము. సంస్కృతములోని ముఖ్యకావ్య
ము లాంధ్రములోని కనువడింపబడినవికదా యిక సం
స్కృతమేలయని నుఱిగొందఱు నాదించుటయు విని
యున్నాము. మన కీమక్ష్మవాదములతో బులిేదు.
పర్యవరాజున నిమివంతుడును నదీరాణియగు గంగాన్ర
వంతియు నెంతకాలము సజీవులయియుండురో యంత
వఱకును సంస్కృతభాష నిలదియే యుండును.
ఆమి వ్యాసాదిమహర్షులను గాళిదాసాది సత్కవులను
జనించిన పవిత్రగర్భ. మనసాహిత్యమును, భాషను, రెం
డుభాగములుగా విభజించి సంస్కృత భాగమునకును
తెనుగుభాగమునకును వేర్వేరు వససులేర్పాటు చేయుట
పొరబాటు ఈ రెండుభాషలపైత్రయు క్షీర నీర
వ్యాధియగుచుండిది. వీనిని విడదీయుటకు రాజహంసలు
కావలెను. మనము మానససరోవరమునకు పోజాలము.
పోయినను బ్రయోజనముండదు. కాబట్టి యాంధ్రయువ
కులు వ్యవధికల్పించికొని కొంచెయినను సంస్కృత
జ్ఞానమును సంపాదింపవలెను. ఇంగ్లీషుభాష మనదేకపు
భాష కాకపోయినను దానిలో జక్కని వ్యాసములు
వ్రాసినవారికి బహుమతినిచ్చుచున్నాము. వక్తృత్వ పరీ
క్షలు నడిపించుచున్నాము. విద్యార్థులలో సంస్కృ
తాభిమానమును బురికొల్పుటకు విద్యాధికులు జాగ్రత్తగా
నాలోచించి తగినమార్గముల నేర్పాటు చేయవలెను. సం
స్కృతమును ద్రోసివేయరాదు.

దీనివలెనే 'ఆంధ్రులు వేరు తెలుగువారు వేరు'
నేను వాదము లేకపోలేదు. దానియందు పెద్దపెద్దలు
కొండ టుల్సాసామును జూజియున్నమాట నిజము.
ఈపదముల కాదిని పుష్పత్తు లేమయియుండినను ఇది
రెండును ప్రస్తుతమం దొకజాతినే నూదించును. పరి
కోధకులు తమ వినోదముకొఱకు పూర్వచరిత్రను. దాని
లోని గాధలను బరిక్షించి యేమిచెప్పినను తెప్పవచ్చును.

“అవును, ఇప్పుడు నేను యౌవనముగను

ఆరోగ్యముగను నున్నాను”

“ఇదివరకు నేను ఋతుసంబంధమైన నొప్పలతో బాధపడుచుండెడిదానను. నెత్తురు యావత్తు పోయెను. బలహీనత యేర్పడెను. నాకు యేమాత్రము సౌఖ్యములేకుండెను. అప్పుడు ఒక స్నేహితురాలు కల్జనా నేవీంపమని నాకు సలహా యొసంగెను. నా జబ్బు యావత్తు కల్జనాతో క్షీణముగా నిమగ్నమైనదియు, తిరిగి నాకు ఆరోగ్యము కఠిన దార్ధ్యత చేకూరునదియు ఆమె నాకు చెప్పెను.

కొద్దికాలము కల్జనా ఔల్లలను తీసికొన్నతరువాత, ఆమె నిజమే పలికినదని గ్రహించితిని. ఇదివరకు మాదిరి నొప్పలుగాని లేవు. బలహీనత యావత్తు మటుమాయమయ్యెను. కల్జనా తిరిగి నాకు ఆరోగ్యము బలము ప్రసాదించినది. నాపండ్లగూడ చాల గట్టిగానున్నవి.

నామాదిరిగానే యిటువంటి నొప్పలతో బాధపడుచున్న స్త్రీలు గూడవచ్చుంది కల్జనా ఔల్లలను తీసికొనవలెను. ప్రతిరోజు యీ ఔల్లలను తీసికొనుచు మరల సదారోగ్యము బలము పొందుట చాల సులభమైనపని.

చేతితో కాకబడి
యిండ్లలేదు.

Kalzana

ఆరోగ్యాభివృద్ధికి, ఖనిజసంబంధముగు ఆహారము
ప్రమేయము దుకాణములలోను బజారులోను దొరకును.

మ 1-12-0 లకు మూడు గడియారాలు వలరి 395 బహుమానాలు

కమ్యూనాసనలు చిమ్మ ఓటోరోజ్ సీసాలు 12 ఒకేసారి
 రు 1-12-0 లకు కొన్నవారు క్రిందిబహుమానాలు ఉచితంగా
 పొందగలరు. ఒక రైల్వే టైం డిమ్మి పాకెట్ వాచ్, ఒక
 గోల్డ్ గిల్డ్ డిమ్మి రిక్టర్ వాచ్ పట్టాలో సహా, ఒక గిల్డ్ లెట్
 సేప్ రేజర్, ఒక షేరింగ్ సాఫ్, ఒక షేరింగ్ బ్రష్, ఒక
 పాడర్ పాకెట్, ఒక అద్దం, ఒక దువ్వెన 14-వ కారట్
 గోల్డ్ గోల్డ్ పాకెట్ ఫౌంటెన్ పేనా ఒకరోజుగోల్డ్ వుంగ
 రం, 500 ఆడుగులమారం కన్వించే ఒక టార్నిమెట్, మంచి
 యంత్రాలతో చేయబడిన ఒక జర్నల్ "జి" టైంసీస్, (5
 ఏంట్ల గ్యారంటీతో). బహుమానములతో సహా కలిసి వెల
 రు. 1-12-0 మాత్రమే. పోస్టేబ్ల్యూకింగ్ రు 0-14-0 లు
 ప్రత్యేకం. The American Commercial Stores,
 Post Box. No. 12213, Calcutta. (V)

తోధ్ర

గ ర్భా శ య రో గ ని వా రి జీ

స్త్రీలకు గలుగు ఋతుహాల, అకాల బహిష్టి, బహిష్టి కాకుండుట,
 కుసుమ గోగము, సంతాన హీనత, రక్తహీనత, మలబద్ధము, నూరికావారము,
 క్షీణివాప్సలు, ఆరికార్లు అరినేతులు మంట, మొదలగు మర్మవ్యాధుల కుదుర్చును.

కే స రి కు టీ రం, ఎగ్మూరు, మదరాసు.

ఆంధ్రపత్రిక ఈశ్వర సంవత్సరాది సంచిక

ఎప్పటికీరున రాజోపు ఈశ్వర సంవత్సరమునకు సంవత్సరాది సంచికను ప్రకటించు
 బోవుచున్నాము. అందు సారస్వతి, సాంఘిక, ర జీయార్థికాదివిషయములకు సంబంధించిన
 వ్యాసములు ప్రకటించబడును. భాషాభివృద్ధి పూర్వమువలెనే దయయించి అమూల్యము
 లగు తమ వ్యాసములతో సంచిక నలంకరించి మా యుద్వ్యమమునకు దోడ్పడ బ్రార్థితులు.

సంచికయందు విషయవిభాగమును గావించి యేవిభాగమునకు సంబంధించిన వ్యాస
 ముల నావిభాగమునందే ముద్రించి సంచికను సంవత్సరాదినాటి కాంగ్రసుల కర్పింప దలచి
 నాము. వ్యాసములకు రాజోపు నవంబరు 15 వ తేదీనాటికి ముకందజేయ వేసికోలు. నియ
 మితకాలమునకు పూర్వమే వ్యాసములన్నియు మాకు జేరినగాని విషయవిభాగమును గావించ
 ననుకూలము కానేరదు. సంచిక ముద్రణ మారంభించిన పిదప బంపు వ్యాసములను సంచిక
 యందు జేర్చుటకు పిలుండదు.

కొబట్టి వ్యాసములను, వ్యాసముల చిత్రములను, ఇతర చిత్రములను సంపూర్ణ వివరణ
 ములతో నియమితకాలమునకు బూర్వమే మాకు పంప బ్రార్థన. కా. నాగేశ్వరరావు,

అధ్యక్షుర్రాధిపతి.

ప్రతివ్యాసమునను 'సంవత్సరాది సంచిక' అని వ్రాసియుండవలెను.

కాని యిష్టకమాత్రము 'ఆంధ్రమనగా తెనుగు ; తెనుగునగా ఆంధ్రము' ఒకపదార్థమునకే వాడుకలో రెండు నామము లుండుచున్నను, సరస్వతికి భారతి అను నామాంతరమున్నది. జానకియనీయు సీతయనీయు లోక మాత పిలువబడుచున్నది. కాబట్టి యంతకాలము గడిచినకర్తవ్యత తెలుగును ఆంధ్రమనగూడెనీయు, తెలుగువారాంధ్రులు గారనియు వాదించబూనుట వృథా యాశమును. దీనినిగ్రహించియే దొరతనమువారు సయితము తెనుగుజాతికిని, తెనుగుభాషకును పురోవృద్ధి కొఱు కుద్దేలింపబడిన విద్యాపంథును 'ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయ' మనిరి.

విద్యార్థులు వ్యాసమునిను వ్రాయనపుడు చక్కని శైలిలో వ్రాయుటకు యత్నింపవలెను. ఇట్టి కల సుమారు ౨౫ సం॥నుండి గ్రామ్యగ్రాంథికభావలకు జరుగుచున్న పొరాలము తెలిసియేయున్నది. దానినిగూర్చిన చిర్యలోనికి ౬౧ నుద్యమింపజూగని చిరకాలమునుండి బాధించుచున్న రెండవూప విషయమలను మనవి చేయుచును. 'వాడుక భాష'లోని కదములు గ్రంథములకు పనికిరావని చెప్పెను. మనము నిత్యమును మాటలాడు భాషకును పుస్తకములలో వాడవలసిన మాటలకును మధ్యను ఒడ్డుగా గోడకెట్టి వానికి పరస్పరసంబంధము లేకుండ చేయవలెననియు నాయభిప్రాయము కాదు. 'వ్యాకరణికభాష' యనగా ఒకాదులలోను కోర్టులలోను ఇతర వ్యాపారములందును మనమీ దినములలో వాడు 'మిశ్రమ' భాషయని యూహించినయెడల నట్టిది కాశ్యపముగా నిలువవలసిన గద్యపద్య కాశ్యపములకుచికివగునా? శైలి యననది భావమును సుసరించి యుండును. విషయమునజట్టి శైలి మారుచుండును. నేవకుతో మాట్లాడనవ్వడిను, పెద్దలచిన్నిధి నున్నపుడును, స్త్రీలతో ప్రసంగించునపుడును, ఆయా పరిస్థితులనుజట్టి యనుకూలములగు కదముల నుపయోగింతుము. ఎవ్వడూ మాట్లాడినను నందర్యమననుగరించి నియమములకు లోబడియుండును. నీకనలమని లేనిపోని గర్వమును చెచ్చికెట్టికొని వికారముగా వ్రాయుట భాషాభివృద్ధికి వోడ్పడదు. రాజ్య

ములే ప్రజల యిష్టానుసారము పరిపాలింపబడుచున్నవి కనుక, వాఙ్మయము ఒకానొకవాఙ్మయమున కొదిగియుండవలయునని కొండలు వదించుచున్నారు. స్వాతంత్ర్యము దేశములయొక్కయు, ప్రశ్నోకవ్యక్తులయొక్కయు, కరిమావధియొయున్న దినములలో కట్టుబాటు లేలయని మఱికొండలు ప్రశ్నించుచున్నారు. మహాకవులమాట వేరు. వారు నిబంధనలను లక్ష్యకెట్టక పోవచ్చును. వ్యాకరణము వారికే లొంగియుండును. పదప్రయోగముల విషయమున వారు శృష్టికర్తలనవచ్చును. కవులెవ్వరికిని నిరంకుశులు. వారిభాషలో లోపములే యున్నయెడల 'ప్రమదోద్గమతమపి, యను నాశ్లోక్తిని మఱువదగదు. మరియొక విషయము. తెనుగుభాష చాలదేశము వ్యాపించి యున్నది. ఒక జిల్లాలోని వ్యాకరణికభాషను దేశమంతయును అంగీకరించుటయొక కష్టకష్టజిల్లావారు వారు తమతమ యప్తప్రకారము వ్రాయుటయొ యని విశిష్టించవలెను. మనము రచించుచుగ్రంథ ముండ్రభారతిధరించెడి కుసుమాలలో నొక పువ్వుము కావలెనని తలచితిమా చక్కని శైలి యుండవలెను. అది యభిలాంధ్రదేశముయొక్క యంగీకారమును బడయవలెను. చెన్నపురి రాజధానిలోని ౧౨ మండలములు, నిజామరాజ్యములోని ౨ జిల్లాలు, వైమూడిలోని కొలారు మధ్యరాష్ట్రములోని చాందాలోని ప్రజలకే కాక ద్రవిడదేశములోను ఇతర భాగములలోను నివసించుచు తెనుగునేయాశ్రయించియున్న యాంధ్రుల కండలుకును రుచికరముగా నుండవలెను. ఆయాప్రాంతములవారు తమతమ సీమలయందు ప్రశ్నోకముగా వాడబడుపదముల నక్కడ వాడిన వాడవచ్చును ఒంటిపెట్టలోని పాతనయు, వెల్లూరి వాస్తవ్యుడగు తిక్కనయు, రాజమండ్రిమనండిలి నన్నయయు, తంజావూరి త్యాగయ్యయు నాంధ్రులెందఱి మన్ననలకు బాత్రులయిరి. ఆధునికమందును, గోదావరీ తీరస్థులగు కందుకూరి చిలకమర్త్యులును, బల్లారి పురవాసియగు కృష్ణమాచార్యుడును, తనతమ గ్రంథములచే పూర్ణాంధ్రదేశములో తమకీర్తినివ్యాపింప చేయలేదా? ౨౬-౧౨ ౧౯౩౫ లేదని బొంబాయిలో జరిగిన 'కర్నాటక

సాహిత్యసభలో అధ్యక్షభీతము నలంకరించిన ఎన్. ఎస్. సుబ్బారావు గారు కన్నడమునుగూర్చి యీ యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. సుబ్బారావుగారు మైసూరులో విద్యాభ్యాసమును, విద్యాంశులు. నవీన సాహిత్యమందు మిక్కిలమును సభిమానము కలవారు.

“కర్నాటకములో వేర్వేరు సీమలయందు వసించు కన్నడవలకందలుగును గాఢమైత్రిని పెంపొందింపవలెనన్నచో, మనభావయును, వాద్యయును, వీరధతుల ననుసరింప వలసియుండునని యొకచన చేయవలెను. మన మభివృద్ధిజెందవలెనని కోరవలెను. హిందూదేశములోనన్న రాష్ట్రేంద్రులతో వైరమెంత మాత్రమును కూడదు. మనతో కలసి మెలసి నివసించుచున్న యల్పసంఖ్యాకులగు అన్యభాషలవారి యాశయములకు భంగములేకుండ, కన్నడము మాతృభాషయగు వారందఱియందును వికమత్తియును గలిగించుటెట్లు? శబ్దజాలము, ఉచ్చారణము, వ్యాకరణము, భాషాప్రయోగము, ఇత్యాది విషయములలో నియమమును భాషను క్రమముగా నిర్మాణముచేయుట మంచిది. టంకసాలలో ముద్రితమును నాణెములు దేశమంతటను వర్తకమందు ‘చలామణి’ అయినట్లు, ‘గ్రాంథిక వ్యాపారమునందు’ అందఱిచేతను అన్నిభాషములందును అంగీకరింపబడిన శబ్దములను వాడెనయెడల నది యుపయోగకరముగా నుండగలదు. మనకు సాధ్యమయినచో, మైసూరు, భార్య, ఉత్తర దక్షిణ కన్నడములు, ఈ నూడింటికిని భాషావిషయమును సేకత్యమును సంపాదించుటకు యత్నింపవలెను. కర్నాటకములోనివి పెద్దఖండములగుచే నీనినిమాత్రమే నూచించితిని. దీనికి సాధనమెద్ది? ఎంతపండితుడయినను ఒక ‘నియంతి’ వలన లాభములేదు. నలుగురితో కూడిన పరిషత్తు నేర్పాటు చేయుట శ్రేయస్కరము. పరిషత్తునగా తిరుగలిగివంటిది. పని నెమ్మదిగా నడచును. పూర్తియైన తర్వాత పిండి మేత్తగానుండును. ఈ విద్యత్సంఘమును అన్ని భాషావారును నియమింపబడవలెను. ఈ కథలు పట్టుదల లనుబడి ‘వారికింద నీరికాదు’ అనినట్లుగా పరస్పర స్నేహభావముతో సంఘరింపవలెను. కాని యంత

మాత్రముతో జాలదు. ఎంతచెప్పినను ఈపద్ధతి యంత స్వాభావికమయినదని చెప్పజాలము. మనము ప్రత్యేకముగా కల్పించినదే యగును. కర్నాటకముందలి వివిధ ప్రాంతములవారు తమమతముగా నేరమును కనకాశములు సమమార్పుట యంతకంటె నెక్కువ యుపయుక్తమని తోచుచున్నది. ఒకసీమవారి యుపన్యాసములను మఱియొక సీమవారు వినుట, ఒకరి గ్రంథములను మరొకరు చదువుట, వాటకము నీనీమా లేదెయ్యో, ద్వారా మనము కృషి చేసినచో క్రమముగా నన్ని సీమలవారికిని అర్థమును గ్రాంథికభాష నిర్మాణము కాగలదు. మధ్యమధ్యను, ఒక్కొక్క మండలములో ప్రత్యేకముగా వాడబడు ప్రయోగములను గ్రంథకారులు వేసినను వేయవచ్చును. వానిని వారు పూర్తిగా వదలలేరు. ఈపరిస్థితి భాష యంశే కాదు. అన్నిటియందును గలదు. ప్రత్యేకతను దృఢింపవలసిన యవసరములేదు.”

కొబట్టి యెక్కువరిన్ని (?) వారు తమయిచ్చవచ్చి నట్లు ప్రాసినచో భాషకు గౌరవములేదు. భాషా సంప్రదాయమునుబట్టి వ్యాకరణమేర్పడును. దానిని కొంతవఱకు అకయిన మనము మన్నింపవలెను. ఇంగ్లీషువారి యుచ్చారణమున వదలుట కర్తవ్యమునకును సంబంధములేదు. అయినను దానినెదుర్కొనజాలము. చిన్న తరగతులందు సహితము వ్యాకరణము ముల్లంఘింపరాదు. మన దృఢావకదాయని యలుగుడనము చూపుట వ్యాధ్యముకాదు. పడములు గులభములైనను కైలి యందు వింకముండవచ్చును. వాక్యములు సమాస భూయిష్టములు కాకపోయినను కైలియందు గాంభీర్యముండవచ్చును. భాషము మనకున కింపుగాను బడములు చెవికింపుగాను ఉన్నప్పుడే తత్వ ముంచివన దిగును. సారస్వతము పవిత్రమైనది. భాషా దేశత వారాధించునప్పుడు కొంచెము నియమముగా నుండవలెనని నాప్రార్థన.

మఱియొక విషయము. ఇటీవలను కొన్ని కొన్ని పత్రికలు బ్రదుంచుచున్న కథలలో హేయములు, దుర్మితితోధకములునగు విషయములు కాన్పించుచున్నవి

అట్టి 'చైత్రచంద్రము' వలననే గ్రంథకర్తకును ప్రచురించినవానికిని డబ్బుసంపాదన కవకాళ మున్నట్లు తోచుచున్నది. ఈ 'అల్లర చిల్లర' వ్రాతలు భావకాన్నత్యమును జేహర్వలేవు. సాధ్యమయినంతవఱకు నశీలములు వివర్ణింపవలెను. ఉత్కృష్టభావములతో గూడినదియే సరి అగు వాఙ్మయము. కష్టములు వివరింపబడినపుడు మనసునకు జాలిగలిగినను నిర్విణ్ణులము కామాడదు. కవి విచారమును వర్ణించినను తన కవిత్యక్తిచే నింపుగా జేయగలడు. శృంగారమును వర్ణించుట యనగా నీతిబాహ్యములగు బోధనలు చేయుటకాదు. స్త్రీ పురుషుల సుససల్లాపములు బొత్తిగా పచ్చిగానుండుట సమంజసముకాదు. 'గూఢశియ్య బాటురకంబును' అని కవినూదించినట్లు వ్యంగ్యముగానుండుటయే సార్వస్యము. శృంగారగ్రంథము చదివిన యవకుని మలస్సు వికలమాయెనా యదియైత్రమ గ్రంథముగా బరిగణింప కూడదు. ఈ యుదాహరణమును దిలకింపుడు: ప్రియురాలికి తనమీద కోపము జనించుటచే తన్ను వీడిపోయినదనియు, తాను మదనాగ్నిని భరింపలేకున్నాననియు, తనవిచారమును నూచించుచు ఆమెను తనయందకు రప్పించుటకయి ఎన్నియో మాయోపాయములను కథానాయకుడగు కృష్ణుడు పన్నుచున్నాడు:—

“సత్యమేవాసి యది గుడలి! మయి కోపిసి దేహి
ఖరనఖర శరభూతం

ఘటయ భుజబంధనం జనయ రదఖండనం
యేనవాభవతి గుఱజాతమ్.

ఇది ధ్వనితోగూడిన గున్నితముగు వర్ణన ము చెప్పనవచ్చును.

'ఉన్నదియున్నట్లు చెప్పబడదుమీరినది'యను శీర్షిక క్రిందబ్రతివేణిపత్రికాసంపాదకులు నవీనాంధ్రసాహిత్యమునుగూర్చి కొన్ని విషయములను ౧౯౩౬ సం॥ జూలయి పత్రికలో బ్రచురించియున్నారు. శ్రీయుత రామకోటి శ్వరరావుగారు దేశభక్తులు, భాషాభిమానులు. కళాపాసకులు. రసజ్ఞులు. అదికాక వాగు సదా నవీనగ్రంథకర్తలయెడ నుత్సాహమును సానుభూతియును జూపియుండు

టచే వారివాక్యములు మాఖ్యముగా వివరింపబడినవి. “సారస్వతములో నూతనపద్ధతులను గురించి చెప్పవలసివచ్చినపుడు మాకది విచారమును గల్గించినను, నేటికాలపు గ్రంథకర్తల కొక ముఖ్యవిషయము నూచించుట మావిధి యయి యున్నది. 'ఉన్నదియున్నట్లు' చెప్పవలెనను విషయమీద బట్టబడుటగా వర్ణించుట రసమని తానె పోకుడు. అది మురికిగుంటలోనున్న కుక్కతో బోల్పదగినది. నేను ప్రచారములోనున్న పత్రికలను కొన్నింటిని చూడఁడు. వాని సంఖ్యకు లెక్కలేదు. నీతివిరూధములగు కథలును వాసికనుగుణముగా బొమ్మలును. ఇశ్వరీవియే స్వర్గము. ఇదియే మోక్షము. మొహనా, లారెస్సు మొదలగు పాశ్చాత్యగ్రంథకర్తల ననుసరింపవలెనను తలంపుతో వారిపాటవము లేకపోయినను దుర్గుణముల ననుకరించుట; కినిమాలలో బ్రదర్శింపబడిన రీతిని సతీపతుల కుతూహలరహస్యములను విరించుట; పురాణములలోని నాయక నాయకులనుగురించి యపుచ్చపుపలుకులు పలుకుట— సాహిత్యపీఠి యిట్టిగుమ్మరుమారముతో నిండి యున్నది. వీనిలో రెండు నవ్వములు. నీతికి వ్యతిరేకముగా నుండుట యొకటి. రసాభాసము రెండు. ఆంధ్రదేశమందీ పరిస్థితులను ప్రత్యక్షముగా జూచుచుంటిమి. కాని యితరరాష్ట్రములందును నిట్టి పద్ధతులే ప్రచారములో నున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఈ పుస్తకములు దొరతనపువారిచే నేరఘటకొఱకు నిర్ణయింపబడిన చట్టములకు దొరకవు. అయితే యీ చట్టముల కతీతమగు 'రసము'ను చట్టములేదా? ఆ చట్టమనగా పండితుల యొక్కయు రసికులయొక్కయు నామోదమును బడయుటయే; సాహిత్యమందు శ్రోతదారులు త్రొక్కుట యనగా చెత్ర వ్రాయుట కాదు. విద్వాంసులని కీర్తి సంపాదించినవారు కూడ పామరరంజకములని యిటువంటి కుచ్చపు వ్రాతల వ్రాయటానుట కోచినియము. ఇదియే బట్ట విప్పినట్లు చెప్పట యనబడును. రాజకీయమందు ప్రజల యనుమతినిబట్టి రాజ్యాంగవిధానమెట్లు నడచినను, సాహిత్య సామ్రాజ్యమందు నీ విధముగా ప్రజలదే పరిపాలనమంటిరా యది దుర్భరము. ఇప్పటి కయినను మనము మేల్కొని సాహిత్య ప్రపంచి

సాహిత్యసభలో అధ్యక్షభీతము నలంకరించిన ఎన్. ఎస్. సుబ్బారావు గారు కన్నడమునుగూర్చి యీ యభిప్రాయమును వెల్లడించిరి. సుబ్బారావుగారు మైసూరులో విద్యాభ్యాసకారులు, విద్యాంశులు. నవీన సాహిత్యమందు వికృతమును నభిమానము కలవారు.

“కర్నాటకములో వేర్వేరు సీమలయందు వసించు కన్నడులకందఱును గాఢమైత్రిని పెంపొందింపవలెనన్నచో, మనభావయును, వాఙ్మయమును, వీపధతుల ననుసరింప వలసియుండునని యొకచన చేయవలెను. మన మభివృద్ధిజెందవలెనని కోరవలెను, హిందూదేశములోనన్న రాష్ట్రేంద్రులతో వైరమెంత మాత్రమును నూడదు. మనతో కలసి మెలసి నివసించుచున్న యల్పసంఖ్యాకులను అన్యభావలవారి యాశయములకు భంగములేకుండ, కన్నడము మాతృభాషయును వారందఱియందును వికమత్తియును గలిగించుటెట్లు? శబ్దజాలము, ఉచ్చారణము, వ్యాకరణము, భాషాప్రయోగము, ఇత్యాది విషయములలో నియమమును భావముక్రమముగా నిర్మాణముచేయుట మంచిది. టంకసాలలో ముద్రితమును నాణెములు దేశమంతటను వర్తకమందు ‘చలామణి’ అయినట్లు, ‘గ్రాంథిక వ్యాపారమునందు’ అందఱిచేతను అన్నిభాగములందును అంగీకరింపబడిన శబ్దములను వాడినయెడల నది యుపయోగకరముగా నుండగలదు. మనకు సాధ్యమయినచో, మైసూరు, భార్యాన, ఉత్తర దక్షిణ కన్నడములు, ఈ నూడింటికిని భాషావిషయమును నేకత్వియును సంపాదించుటకు యత్నింపవలెను. కర్నాటకములోనివి పెద్దఖండములగుటచే వీనినిమాత్రమే నూచించిరి. దీనికి సాధనమెద్ది? ఎంతింపందీరుడయినను ఒక ‘నియంత’ వలన లాభములేదు. నలుగురితో కూడిన పరిషత్తు నేర్పాటు చేయుట శ్రేయస్కరము. పరిషత్తనగా తిరుగలిగివంటిది. పది నెమ్మదిగా నడచును. పూర్తియైన తర్వాత కిండి మేత్తగానుండును. ఈ విద్యత్సంఘమందు అన్ని భాగములవారును నియమింపబడవలెను. ఈ కథ్యులు పట్టుదులను విడిచి ‘వారికివీరు వీరికివారు’ అనినట్లుగా పరస్పర స్నేహభావముతో సంఘరింపవలెను. కాని యంత

మాత్రముతో బాలదు. ఎంతచెప్పినను ఈ పద్ధతి యంత స్వాభావికమయినదని చెప్పబాలము. మనము ప్రత్యేకముగా కల్పించినదే యగును. కర్నాటకముందలి వివిధ ప్రాంతములవారు తఱచుగా సమావేశమగుట కవకాశములు సమమార్పుట యంతకంటె నెక్కువ యుపయుక్తమని తోచుచున్నది. ఒకసీమవారి యుపన్యాసములను మఱియొక సీమవారు వినుట, ఒకరి గ్రంథములను మరియొకరు చదువుట, నాటకము కిసీమా లేదీయో, ద్వారా మనము కృషి చేసినచో క్రమముగా నన్ని సీమలవారికిని అర్థమును గ్రాంథికభాష నిర్మాణము కాగలదు. మధ్యమధ్యను, ఒక్కొక్క మండలములో ప్రత్యేకముగా వాడబడు ప్రయోగములను గ్రంథకారులు వేసినను వేయవచ్చును. వానిని వారు పూర్తిగా వదలలేదు. ఈపరిస్థితి భాష యంతే కాదు. అన్నిటియందును గలదు. ప్రత్యేకతను దృఢింపవలసిన యవసరములేదు.”

కాబట్టి యెవ్వరినినీ (?) వారు తమయిచ్చవచ్చి నట్లువ్రాసినచో భాషకుగౌరవముతగ్గును. భాషా సంప్రదాయమునుబట్టి వ్యాకరణమేర్పడును. దానిని కొంతవఱకుయిన మనము మన్నింపవలెను. ఇంగ్లీషువారి యుచ్చారణకును పదముల కర్తృక్రమమునకును సంబంధములేదు. అయినను దానినెదుర్కొనబాలము. చిన్న తరగతులందు సహితము వ్యాకరణము ముల్లంఘింపరాదు. మన స్వభాషకదాయని యలుసుడనము చూపుట వ్యాయముకాదు. పదములు ములభములైనను కైలి యందు వింకముండవచ్చును. వాక్యములు సమాస భూయిష్టములు కాకపోయినను కైలియందు గాంముండవచ్చును. భాషము మనకున కింపుగాను పదములు చెవికింపుగాను. ఈన్నప్పడే కత్య మంచిదన దిగును. సారస్వతము పవిత్రమైనది. భాషా దేశత నారాధించునప్పుడు కొంచెము నియమముగా నుండవలెనని నాప్రార్థన.

మఱియొక విషయము. ఇటీవలను కొన్ని కొన్ని పత్రికలు బ్రాహ్మంచుడున్న కథలలో ‘హేయములు, దుర్మీతిబోధకములునను విషయములు కాన్పించుచున్నవి

అట్టి 'చైత్రచంద్రము' వలననే గ్రంథకర్తకును ప్రచురించినవానికిని డబ్బుసంపాదన కవకాళ మున్నట్లు లోచించుచున్నది. ఈ 'అల్లర చిల్లర' వ్రాతలు భాషాన్నత్యయము జేహర్వలేవు. సాధ్యమయినంతవఱకు నశీలములు విపర్ణింపవలెను. ఉత్కృష్టభావములతో గూడునదియే సరి అగు వాగ్మయము. కష్టములు వివరింపబడినపుడు మనమునకు జాలిగలిగినను నిర్విజృంభము కామాడదు. కవి విచారమును వర్ణించినను తన కవిత్యక్తిచే నింపుగా జేయగలడు. శృంగారమును వర్ణించుట యనగా నీతిబాహ్యములగు బోధనలు చేయుటకాదు. స్త్రీ పురుషుల సుససల్లాపములు బొత్తిగా పచ్చిగానుండుట సమంజసముకాదు. 'గూఢకీర్తయ జాటుతరంబును' అని కవినూచించినట్లు వ్యంగ్యముగానుండుటయే స్వార్థస్యము. శృంగారగ్రంథము చదివిన యవకని మలస్సు వికలమాయెనా యదియైత్రమ గ్రంథముగా బరిగణింప కూడదు. ఈ యదాహరణమును దిలకింపుడు: ప్రియురాలికి తనమీద కోపము జనించుటచే తన్ను వీడిపోయినదనియు, తాను మదనాగ్నిని భరింపలేకున్నాననియు, తనవిచారమును నూచించుచు ఆమెను తనయందకు రప్పించుటకయి ఎన్నియో మాయోపాయములను కథానాయకుడగు కృష్ణుడు పన్నుచున్నాడు:—

"సత్యమేవాసి యది గుడతి! మయి కోపిసి దేహి
ఖరనఖర శరభూతం

ఘటయ భుజబంధనం జనయ రదఖండనం
యేనవాభవతి గుఖజాతమ్.

ఇది ధ్వనితోగూడిన గున్నితముగు వర్ణన ము చెప్పనవచ్చును.

'ఉన్నదియున్నట్లు చెప్పవలెదగుమీరినది'యను శీర్షిక క్రిందబ్రతివేణిపత్రికాసంపాదకులు నవీనాంధ్రసాహిత్యమునుగూర్చి కొన్ని విషయములను ౧౯౩౬ సం॥ జూలయి పత్రికలో బ్రచురించియున్నారు. శ్రీయుత రామకోటి శ్వరరావుగారు దేశభక్తులు, భాషాభిమానులు. కళాపాపకులు, రసజ్ఞులు. అదికాక వాగు సదా నవీనగ్రంథకర్తలయెడ నుత్సాహమును సానుభూతియును జూపియుండు

టచే వారివాక్యములు ముఖ్యముగా వివరింపబడినవి. "పాఠస్వతములో నూతనపద్ధతులను గురించి చెప్పవలసివచ్చినపుడు మాకది విచారమును గల్గించినను, నేటికాలపు" గ్రంథకర్తల కొక ముఖ్యవిషయము నూచించుట మావిధి యయి యున్నది. 'ఉన్నదియున్నట్లు' చెప్పవలెనను విషయమీద బట్టబయలుగా వర్ణించుట రసమని తెలిసపోకుదు. అది మురికిగుంటలోనున్న కుక్కతో బోల్పదగినది. నేను ప్రచారములోనున్న పత్రికలను కొన్నింటిని చూచాడు. వాని సంఖ్యకు లెక్కలేదు. నీతివిరూధములగు కథలును వాసికనుగుణముగా బోమ్యలును. ఇశ్వరీవియే స్వర్గము. ఇవియే మోక్షము. మొహనా, లారెస్సు మొదలగు పాశ్చాత్యగ్రంథకర్తల ననుసరింపవలెనను తలంపుతో వారిపాటవము లేకపోయినను దుర్గుణముల ననుకరించుట; కీనీమాలలో బ్రదిక్కింపబడిన రీతిని సతీపతుల కుతూహలరహస్యములను వివరించుట; పురాణములలోని నాయకా నాయకులనుగురించి యపుచ్చపురుషులకులు పలుకుట— సాహిత్యవీధి యిట్టిగుమ్మరుమారముతో నిండియున్నది. వీనిలో రెండు నవ్వములు. నీతికి వ్యతిరేకముగా నుండుట యొకటి. రసాభాసము రెండు. ఆంధ్రదేశమందీ పరిస్థితులను ప్రత్యక్షముగా జూచుచుంటిమి. కాని యితరరాష్ట్రములందును నిట్టి పద్ధతులే ప్రచారములో నున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఈ పుస్తకములు దొరతనపువారిచే నేరకులకొఱకు నిర్ణయింపబడిన చట్టములకు దొరకవు. అయితే యీ చట్టముల కతీతమగు 'రసము'ను చట్టములేదా? ఆ చట్టమనగా పండితుల యొక్కయు రసికులయొక్కయు నామోదమును బడయుటయే; సాహిత్యమందు శ్రోతదారులు త్రొక్కుట యనగా చైత్ర వ్రాయుట కాదు. విద్వాంసులని కీర్తి సంపాదించినవారు కూడ పామరరంజకములని యిటువంటి కుచ్చపు వ్రాతల వ్రాయటానుట కోచనీయము. ఇదియే బట్ట విప్పినట్లు చెప్పట యనబడును. రాజకీయమందు ప్రజల యనుమతినిబట్టి రాజ్యాంగవిధానమెట్లు నడచినను, సాహిత్య సామ్రాజ్యమందు నీ విధముగా ప్రజలచే పరిపాలనమంటిరా యది దుర్భరము. ఇప్పటి కయినను మనము మేల్కొని సాహిత్య ప్రపంచి

సరియైన త్రోవలో బ్రవహించునట్లు చేయక తప్పదు. మనభావల దుస్థితిని జూచి వగచువారును బ్రజలలో బలుకుబడి కలిగి ప్రజాభిప్రాయమును దమ వంకకు ద్విప్పగల సమర్థులును లేచి నిఁజవబడి ధైర్యముగా దమపండితమును బోధింపవలసిన సమయము వచ్చినది. శ్రోత్రియు లనియును, బుద్ధిజ్ఞాన్యులనితో న్నాడు లోయును హేళనలకు వారు గుఱియైన యగుదురుగాక. భయపడవలదు.

భావానేకముల మని పట్కిర్తి నకేఁపించువారు ఉత్కృష్టమగు భావములను ఉచితముగ పదజాలమును గలిగియుండవలెను. సాహిత్యగ్రామము నాల్గింపవలెను.

దానికి గ్రంథపరిచయమును లోకానుభవమును ఆవశ్యకములయి యున్నవి. ఆంధ్రమండలియు, నితరభాషల యందలియు గ్రంథములను జదివి యనేకస్థలములను జూచి యనేకులతో మెలగి లోకతత్త్వమును గ్రహించి యా జ్ఞానమునకును గురువులు పఠింపించిన పుస్తక సమదాయమునకును సమ్మేళనము జేయుటయే యథార్థమగు సాహిత్యము. కవులకును పండితులకును ప్రత్యేకవ్యక్తిత్వముండవలెను. స్వతంత్రుల ముని ని యమములను బూర్తిగా విడనాడి లాభములేదు. శ్రోతలొకడల మన దినది నాభివృద్ధిని నూచించినను, భాషగాని, సంఘముగాని బూర్తిగా కట్టుద ప్పినా యది యొన్నటికిని మందునకు రాజాలదని యూహించవలెను.

ఆంధ్రవాఙ్మయ సూచిక

(ముద్రితముద్రితగ్రంథముల పట్టికలు)

ఈ పుస్తకమున ౧౯౨౭-వ సంవత్సరము చివరవరకు అచ్చయిన తెలుగుపుస్తకముల పట్టిక ఒకటి, ఆ పుస్తకములను వ్రాసినవారి పట్టిక ఒకటి, విషయమునుబట్టి విభాగించి ఆయా విభాగములక్రింద వచ్చిన పుస్తకముల పట్టికలు, ఇంకా కాకినాడ ఆంధ్ర సాహిత్య పరిషత్తు లైబ్రరీలోను, తంజావూరు సరస్వతీ లైబ్రరీలోను, చెన్నపురమున ఓరియంటల్ లైబ్రరీలోను ఉండే వ్రాతపుస్తకములలో ఇప్పటికి అమ్ముకాకుండ ఉన్న తెలుగుపుస్తకముల పట్టికలును, ప్రత్యేకము ఆకాంక్షగా ఉన్నవి. ఆంధ్రవాఙ్మయవిమర్శసహాపముయిన ప్రకాశకులపేరిక ౧౦౮ పుటల పరిమితి గలది యీపుస్తకమున ఉన్నది.

తెలుగుభాషలో పుట్టిన పుస్తకములను, వానిలో, ఈపుస్తకము ముగియునప్పటికి అచ్చయినవానిని, కానివానిని తెలిపికొనుటకు ఈ సూచిక చాల ఉపయోగకరము.

భారతీనైక పుస్తకము, పుటలు ౬౨౦, మంచికాగితములు. వెల రు. ౧-౭-౦ మాత్రమే.

మీనేజరు, ఆంధ్ర గ్రంథమాల, నెం. 7, తంజు సెట్టివీధి, మద్రాసు

భారతదేశ బంధువు డాక్టరు జే. టి. సందర్లెండు

పుట్టనర్తి టి. రామాచార్యులు

సందర్లెండుగారు ఇటీవలనే గలించినారు. వీరి పేరునుగూడ వినినవారు మనలో నెందరో గలరు. ఆమెరికాదేశీయులైనవారు, తమ జీవిత స్వస్థమును భారతదేశవీధులకు భారతదేశమునకు ఆమెరికాదేశము నాటిల్లిన దని చెప్పకయ్యను. ఈ మహనీయుడు చేసిన హిందూ దేశసేవనుగూర్చి భారతీయులలో చాలమందికి బాగుగ తెలియకపోయియున్నది. కాని స్వాతంత్ర్య సమరమున భారతదేశమునకు వీరి రొనర్చిన మహోపకారమును, ప్రపంచశాంతిస్థాపనకై వీరు చేసిన ప్రయత్నములను భారతదేశ చరిత్రముననే కాక, ప్రపంచ చరిత్రమునను గూడ స్పష్టాత్మకములతో లిఖింపవలసిన వనియే చెప్పవలయును.

వారన్ హేస్టింగ్సు గవర్నరు జనరలుగా నుండినకాలమున మనదేశమునం దొనర్చిన యక్రమములను గూర్చి ఆంగ్లేయులు జరుక్కుమున్నవారు హిందూ దేశముతరపున పోరాడుట గొప్పవిషయమని చాలమంది కొనిగూడదు. అట్టివో మనదేశమున కెట్టివింబంధమును లేని ఆమెరికా దేశమును సందర్శించునగా, భారతీయస్వాతంత్ర్యమునకై తన జీవిత మంతయు ధాపోసి పోరాడినప్పుడు వారిని ఎంతగా కొనియాడవలయునో?

సందర్లెండుగారు గౌరవతన సంతకర్తమున ఇంగ్లాండుదేశమునందు జన్మించిరి. వీరి రాజకీయనయ చాలకాల ముండలేదు. రెండుసంవత్సరములు కాకమునుపే వీరి తల్లిదండ్రులు ఆమెరికాదేశమునకు వదిలిపోయినందున వీరివిద్యాభ్యాస మంతయు న్యేచ్ఛాస్వాతంత్ర్య భావపూరితమైన ఆమెరికాదేశమునందే జరిగెను. చికాగో విశ్వవిద్యాలయమునందు ౧౮౬౭ వ సంవత్సరమున బి. ఏ. డిగ్రీని తరువాత రెండుసంవత్సరములకు యం. ఏ. డిగ్రీని, పొంది పట్టభద్రులైరి. అటుపిదప చికాగోనగరమునందలి బాప్టిస్టుయూనియను నెమి

నరీలో తమమతమును గూర్చి చదివి బి. డి. డిగ్రీని పొందిరి. టఫ్టస్ విశ్వవిద్యాలయమువారు వీరికి డి. డి. డిగ్రీనియునుగూడ నిచ్చిరి.

వీరు విద్యార్థిగ నుండినపుడే యొక మహోపకారకార్యము నొనర్చిరి. ధనవంతులయిన యూరోపియనులు క్రిగోలను బానిసలుగా కొనుమండిరి. ఈనీచ వృత్తిని మాన్పుటకు కొందరు ప్రయత్నించగా, తమ పరిశ్రమలయందు ఆధికలాభము పొందుటకు వీలుపడజేమా అని బ్రిటిష్ పారిశ్రామికులు ఆప్రయత్నములకడ్డుపడిరి. ఇట్టిసీచకృత్తిని నిర్మూలించుటకై జరిగిన యుద్ధమున సందర్లెండుగారు పాఠాడిరి. అప్పటినుండియు, స్వాతంత్ర్యమునువది తమకేగాక స్వజనులకును ఉండవలసినదని నిశ్చయించి, ప్రపంచమునందు న్యేచ్ఛాస్వాతంత్ర్య స్థాపనకై తమజీవిత స్వస్థమును ధాపోయి వలయునని కంకణము కట్టుకొనిరి.

వీరిచదు వయనతోడనే బాప్టిస్టుమతమునకి క్రైస్తవమత ప్రచారకులుగా వీరు ఆమెరికా ఇంగ్లాండు దేశములలో చాలకాలము పనిచేసిరి. ఇప్పటికిని ఆమెరికాదేశపు గొప్ప మత ప్రచారకులలో వీరి నొక్కరినిగ నెంచుచున్నారు. మతవిషయములందు వీరు కడు ఉదారస్వభావులు. వీరికి ఏమతమందును పక్షపాతములేదు. ప్రతిమతమునందును ఉండు సత్యమును, నుండిన మాత్రమే గ్రహించవలెనని వీరి యభిమతము.

భారతీయుల మత, సాంఘిక, విద్యాపద్ధతులను, పరిస్థితులను పరిశోధించుటకై ౧౮౯౫ వ సంవత్సరములో, బ్రిటిష్ అండుఫారిన్ యూనివేర్సిటీయన్ సంఘము తరపున వీరు మొదటిపర్యాయము హిందూదేశమునకు వచ్చిరి. అప్పుడు మనదేశమునందున్న గొప్పగొప్ప సాంఘిక రాజకీయ సంస్కర్తలను కలిపికొనిరి. గాంధీ, బాగురు, లాలబజపతిరాయ మున్నగు ప్రముఖులు వీరికి ముఖ్యమిత్రు లయిరి. అంతటితో భారత దేశవీధు

వీరికి బాగా బోధపడినది. భారతీయులు పశువును నది. ప్రపంచములో నున్న 3౫ కోట్లజనుల స్వాతంత్ర్యములను చూచి వారు సహించలేకపోయిరి. స్వేచ్ఛా త్రయమును అడ్డుపెట్టిన ఇక ప్రపంచకాంతి ఎక్కడిది? స్వాతంత్ర్యములు గొల్పోయి ప్రభుత్వమువారికి ఇందు ఇట్టి పరిస్థితులే ఇంకను నున్నచో హిందూదేశమునం

డాక్టరు జి. టి. సందర్శించు

మించుగ కారినలవలె కత్తిరించుచున్న హిందూదేశి దేశ సొప్పనిస్థితియు కంభవించిపో? ప్రపంచకాంతి యుల అభివృద్ధికి పోరాడవలెనని వారికి బాగుగ తట్టి భంగకరములగు ఇట్టివిస్తవతలు ముక్కుమింటిమోగునట్లు

తేముల ప్రభుత్వమువారి ధర్మము కాదా? ప్రపంచ
కాంతి సెలకొల్పుట ఆవశ్యకము" అని చెప్పి రాజకీయ
తత్వలక్షణాలు బాగుచేయుట గానా? లేనిచో స్వాతంత్ర్య
ప్రభుత్వమునకు, వ్యక్తిత్వ వికాసమునకును హాని
కల్పించి, హిందూదేశమును తమ స్వంత ఆస్తిగా
(Private property) గొనుకొనుటకుండు అర్థమేమి?
ఇంకను ఇటువంటి యోచన లెన్నియో వారిమనస్సు
నకు తట్టినది కాని చేయగలిగినది ఒక్కటే—నడుము
కట్టి, తమకేవలస్వరస్వమును భారపోసి, హిందూదేశ
స్వాతంత్ర్యమునకై పోరాడుట.

గూర్చి వ సంవత్సరమున వీరు ఓల్లెంగు ఉప
వ్యాసములుగా మరల మన హిందూదేశమునకు వచ్చి,
ఆనందస్థమున వీరు చైనా, జపాను, ఫిలిప్పైన్,
సింహళ దేశములకు గూడ పోయిరి. వీరు హిందూదేశ
మునం దున్నపుడు అఖిలభారత తత్వజ్ఞున సభాసమా
వేశమునకు అధ్యక్షులుగా ఉండిరి. అఖిలభారత జాతీయ
సాంఘిక సమావేశమునందును, దేశీయ మహాసభా సమా
వేశమునందును వీ రెక్కువగా పాల్గొనిరి.

అటువలెన వీరు త్వరలోనే ఆమెరికాకు వెడలి
పోతుంటే వచ్చినను భారతీయులపై న ప్రేమయు శ్రద్ధయు
దినదినమునకు కృద్ధితుగుతుచున్నాను. హిందూదేశము
యొక్క చరిత్ర, వాఙ్మయము, కళ, వేదాంతము,
కులము, నాగరికత, సాంఘిక రాజకీయ ఆర్థికపరిస్థితులు
మొదలగు ఎన్నియో విషయములనుగూర్చి వీరు శ్రద్ధతో
శృంగీకరించి, తీరికతోనే గ్రహించుకొనను హిందూ
దేశమునుగూరించిన పుస్తకములే. ఆమెరికాలో ననేక
జట్టాములందు భారతీయులనుగూరించి ఉపకృతించిరి.
'భారతీయసంఘము' (హిందూదేశస్వాతంత్ర్య సం
ఘము) ఇండియా హోము రూలు లీగ్—ఇట్లు ఒక్క
సంఘమేమి, ఆమెరికాదేశమునందు భారతీయుల విష
యమై ఏర్పడిన ప్రతి సంఘమునందును, సంస్థయందును
కోర్కెలు కలిగించుకొని, దానికి అధ్యక్షులుగనో ఉపా
ధ్యక్షులుగనో ఉండి శ్రద్ధతోను, అభిమానముతోను
పనిచేయుచు వచ్చిరి. ఐరోపా మహాసంగ్రామ కాల

మున ఆమెరికాయందు హిందూదేశమునకు విరుద్ధముగ
పనిచేసిన ప్రతిసంఘమును ప్రతిఘటించి, పోల్లూరి,
కడకు వాటిని రద్దుచేయించిరి.—ఇటు ఆశ్చర్యకరము
దైనను భారతీయుల స్వాతంత్ర్యముకొరకు ద్రివిక్
వారిలో పోరాడుచుండు, ఇక ఏదో ఉద్యోగాభి
లాషతోనో మరి ఇతరస్వలాభాపేక్షతోనో ప్రభు
త్వపువారి పక్షమునచేరి, పనిచేయుచున్న భారతీయు
ల నేమనవలెను? వారు భారతదేశమునందు పుట్టియు
న్నార కాని, భారతీయులకన్న వారి నాశనులలో
ప్రవహించుచున్నదా అను సందేహము తప్పకకలగ
గలను. ఇట్టిమహాపురుషునిచరిత్రము సందర్భమున వీర
లను స్మరించుటగూడ నింకొక మే.

ఆమెరికాకు వెళ్లిన భారతీయులకు వీరుచేసిన
సహాయము ఇంతంతయుని చెప్పనలవిగాదు. భారతీయ
విద్యార్థులకు విద్యార్థివేతనములు ఇప్పించి ద్రవ్యసహాయ
మునుగూడ చేయించిరి. ఆమెరికాదేశమునుండి మనదేశ
మునకు మరలివచ్చు ప్రతిభారతీయుడును స్వాతంత్ర్య
భటుడుగా రావలయునని వారి కోరిక. భారతీయు
లందరును ఆబ్రాహంలింకన్ ను అనుసరించవలయునని
వీరి యభిప్రాయము. ఇట్టి వీరికోరికలను భారతీయవిద్యార్థులు
తీర్చులరా?

ఆమెరికాలో ప్రారంభించిన 'యంగ్ ఇండి
యా' కు వీరు సంపాదకులుగనుండి, దానిని చాలాకా
లము జయప్రదముగ నడవీరి. హిందూదేశములోని
ముఖ్యపత్రికలన్నిటికిని వీరు వ్యాసములు వ్రాయువారు.
మాడరన్ రివ్యూకు చదువువారందరును వీరికన్నటికిని
మరువరు. పరాధీనులై భారతీయులనుభవించుచున్న
కన్నకష్టములను ప్రస్ఫుటముగ వివరించు 'కృంఖలబద్ధ
మైన హిందూదేశము' (India in Bondage) అను
పుస్తకము వీరు వ్రాసి; దే; ఈయమూల్యమైన పుస్తక
మును ప్రభుత్వమువారు నిషేధించినందున, దీనిని మన
దేశమునకు కొనితెచ్చు భాగ్య మెవ్వరికినిలేదు. ఇది
ఎంతయు శోచనీయము. ఈపుస్తకము భారతీయ
స్వాతంత్ర్యమునకు ప్రతిఘాతురుగనున్న వారి మనస్సు
లను గూడ గరగించి, వారి ధురభిప్రాయములను మార్చి

యున్నది. రవీంద్రనాథటాగూరు గారు ఈపుస్తకమును గురించి ఈవిధముగ వ్రాసియున్నారు. I regard this book as among the best informed, most just and most trustworthy, that has come from any pen" మనదేశీయులేకాక, అన్యదేశీయులకూడ ఎందరో దీని వెక్కువగా కొనిచూచియున్నారు. 'The trutha bout India', 'England's Debt to India' and 'World Brotherhood' మున్నగు వీరువ్రాసిన పుస్తకములను అనేక భాషలలోనికి తర్జుమా చేసియున్నారు.

వీరు భారతీయులకేగాక ఇంకను ఇతరదేశస్థులనుగూడ చాలాసహాయము చేసినారు. రష్యాదేశపు నిరంకుశాధికారమున కక్షయలను పడుచున్న యూరేయుల పక్షమున చాలపట్టాడి వారికి పాలప్రయును దేశమున వసతిసేర్పరచవలెనని చాలా శ్రమపడినారు. ఈజిప్టు, అరేబియా మున్నగు దేశముల స్వాతంత్ర్యము కొనరము చాల సహాయంచేసినారు.

సంపర్కరెండుగారు ఆజానుబాహులు. వారిని చిత్రమునందు జూచినను మనకు ఏవోఒక విధముగ ఉద్వేజము కలుగకమానదు. విశాలమైన ఘాలము, రజతచ్ఛాయననుకొంది మిసమిసలాడెడి వీరి శిరోజములు, ఏదియోయొక గొప్ప యాలోచన గూచించు వీరికండ్లు, లేజోమయముయిన వీరిముఖము, పాదములవరకు వ్రేలాడెడి నల్లనికొలు—ఇవన్నియు కలసి ఏదోక గొప్ప మహర్షి యనుభావమును కలిగింపకమానవు. వీరు నిజముగ మహాత్ములే. వీరికాంతమును స్వభావమాధుర్యమును ఎల్లరను ఆకర్షించుచుండెను. వీరు జ్ఞానానుభవములందు ఆరితేరినవారు. సంతత ధర్మభోగకులు, స్వేచ్ఛాస్వాతంత్ర్యనిరతులు, కాంతిప్రచారకులు కూడాను. వీరి ఉచారాశయ అభిలాషలకు తోడు ధైర్యముకూడ కుదిరినందువలన, చెప్పదలచిన దంతయును వీరు నిర్భయముగ జెప్పచుండిరి. జీవితమునందలి కష్టానుభవముల కరకుదనమును తగ్గించి మార్గముగ జేయు వీరిహాస్యరసము అద్వితీయము. ఏవిషయమునైనను పురోభివృద్ధికి ముఖ్యధోజనేయుట వీరికి సహజము.

దీర్ఘాయుష్ముంతుకుగ నుండు పెట్టరి ఎవరో వీరి నొకమారు ప్రశ్నింప వీరి రీక్రిందిజవాబును జెప్పిరట. "నీ ఆశోగ్యమును గురించి పరామర్శిత్వీకొమ్ము. జీవిత ధర్మములను తెలిసికొని, వాటిని అనుసరించుము. ఎల్లప్పుడును సంతోషముతోను ఉత్సాహముతోను ఉండుము. సోమరిగనుండక సతతము ఏదైన పనిజేయుచుండుము. ఏదైన నొకదానిలో శ్రద్ధగైకొని దానివెప్పుడును విడనాడకుము" ఈపై జెప్పినవాక్యములు ఎల్లరకును ఒక గొప్ప నీతిపాఠము. వీరు ఈపద్ధతిసమర్పించియే చాలకాలము జీవితమునుగడపిరి. ముసలివారైననుగూడ దినమునకు ఆరు, లేక ఏడుగంటలకాలము వ్రాయుచుండువారు. అప్పటికిని వయస్సుగో ముసలివారైనను ఉత్సాహమునందుమాత్రము యువకులనుగూడ మించుచుండిరి.

ఇంచుమించుగ రెండునెలలక్రిందట వీరు తమ ఇంటియందున్న మెట్టునుండి దిగుచు తటాలన క్రింద బడిరి. ఇంగువలన ఆరుప్రక్కలముకలు దిరిగిపోయెను. తీవ్రమైన నొప్పికి తాళలేక చాలబ హీనత జెందిరి. వీరి స్వాదయును చాలగుర్బలముగ నున్నందున వీరిదేహపాలు త్వము క్రమక్రమముగా తగ్గి, ౧౯౩౩ వ సంవత్సరము ఆగష్టునెల పదుమూడవతారీఖునాటి మధ్యాహ్నమున తమపుత్రుడగు ప్రఫెసర్ సంపర్కరెండుగారి గృహమునందు వీరు చనిపోయిరి. మరణకాలమునాటికి వీరి ౯౪ ఏండ్లు.

వీరు చనిపోవుటకుముందు ఈక్రింది ఘటలను నుడిదిరి.

'As my last message to India I send my love'

'I die in the beautiful Unitarian faith. The universal brotherhood of man is the highest religion of the world and will be for ever'.

భారతీయ స్వాతంత్ర్యమునకై నిర్భయముగ పోరాడిన ఈమహనీయుని మరణమునకు భారతీయులందరను విలపించుదురు. వీరి ఆత్మకు దేవుడు కాంతి యొసంగుగాక!

ప్రాచీనాంధ్ర కవులు - తాళ్ల పాకవారు

నిడుదవోలు వేంకటరావు

తాళ్ల పాకవారు సందవరీకులు, ఋగ్వేదులు, ఆశ్వలాయన సూత్రులు, భారద్వాజ సగోత్రులు. శ్రీ తిరుపతి క్షేత్రమున సంకీర్తనాచార్యులై, పదకవితా ప్రవీణులై, భక్తాగ్రేసరులై జాతీయవాఙ్మయమును బోషించినవారు. పాల్కురికి సోమనాథునికిఁ దరువాత ద్విపదకవిత నుద్ధరించినవారు. ఆ సంఖ్యాకములగు సంకీర్తనలు రచియించి గేయకవితను సుప్రతిష్ఠితముఁ గావించినవారు. వీరి గ్రంథములు రాగి రేకులపై వ్రాయఁబడి శ్రీ తిరుపతి క్షేత్రమున భద్రపరువఁబడియున్నవి. ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్తువా రందుండి కొన్నివ్రాయించి ముద్రించియున్నారు. శ్రీశీరికాపురాధీశ్వరులు వీరిలోఁజిన్నశ్శతమగు పరమయోగివిలాస మను ద్విపదకావ్యమును ముద్రించి ప్రకటించియున్నారు.

శతకకవుల చరిత్రమున వీరిఁగూర్చి కొంత గలదు. అయినను తెలిసినదానికన్న తెలియఁదగినది వీరిఁగూర్చి వామ్మఁగాఁగలదు. వీరిగ్రంథములన్నియు ముద్రింపఁబడక పోయినను వాని వివరణము లున్నచో నవి పరిశోధకులు, వాఙ్మయచరిత్రకారులు నుపయోగించి కృతార్థతఁ జెందఁగలరు. శ్రీతిరుమల వేంకటేశ్వర పత్రికయందు పరిశోధక శిఖామణి శ్రీరామ కృష్ణకవిగారు తాళ్ల పాకవారిఁగూర్చి వ్రాసెద మని ప్రకటించిరి. కాని యాంధ్రుల దురదృష్టమున నాపత్రిక యాఁగి పోవుటచేఁ గవిగారి వ్యాసము వెలువడలేదు. నేఁడు శ్రీతిరుపతి దేవస్థానమువారు తాళ్ల పాకవారి కృతు లెక్కడ నున్నవియు సంగ్రహించి

సంపూర్ణ చరిత్రమునుఁ బ్రకటించురని వినుట తోడనే నా పొందిన యానంద మింతగాదు. ఆంధ్రుల భాగ్యవశమున నది వెలువడుననియే నాయాశయము. ఈ వంశమునందలి కవులలో నొక్కొక్కరిఁ గూర్చి యింఁచుక నివేదించెదను.

అన్నమాచార్యుఁడు

ఈ వంశమునకు మూలపురుషుఁ డన్నమాచార్యుఁడు (అన్నయాచార్యుఁ డనికూడ కొన్నిచోటులఁగలదు.) ఈతఁడు పాంచరాత్రాగమ సార్వభౌముఁడు, శ్రీనాథుని సమకాలికుఁడు. ఈతఁడు (1) తిరుపతి వేంకటేశ్వర శతకమును చంపకోత్వల మాలికలతో రచియించినాఁడు. ఇందుండి

“ అరిగలు నూనెబూరెలును

నాఁగులుఁ జక్కర మండెగల్ వడల్

బురుడలు వాలమండెగల

పూవము లయ్యలమేలుమంగ నీ

కరుదుగ విందుఁబెట్టె పర

మాన్మశతంబుల సూపకోట్లతో

నిరతవినిర్మలాన్నముల

నేతుల సోనల వేంకటేశ్వరా!”

అనుపద్యమును జగ్గన ప్రబంధరత్నాకరమున నుదాహరించియున్నాఁడు. ఇందు ౧౦౫ పద్యములు గలవు. శతకము శృంగారమయము.

ఆది.

“శ్రీసతి నీల జాంబవతి

శ్రీయమునాసతి సత్యభామ ధా

1 వాసమున నాయాచోట్ల వీనివివరముఁగాన నగును.

త్రీసతి రుక్మిణీరమణీ
దేవి యిలాసతి వీర లందఱు
జేసిన నేవఁ జేసెదను
చేకొను శ్రీయలమేలుమంగ నీ
మూసినముత్యమై యురము
ముంగట చెంగట వేంకటేశ్వరా!"

చివర.
“అమ్మకుఁ దాళ్లపాక ఘనుఁ
దన్నఁడు పద్యశతంబుఁ జెప్పెఁ గో
కొమ్మని వాక్రస్థానములఁ
గూరిమితో నలమేలుమంగకుఁ
నెమ్మది సీవు చేకొని య
నేకయుగంబులు బ్రహ్మకల్పముల
సమ్మదమంది వర్ధిలను
జవ్వనలీలల వేంకటేశ్వరా!

౨. శృంగారమంజరి ఇయ్యది ౨౬౦ ద్విప
దలు గల చిన్ని కబ్బము. ఇతివృత్తము శృంగార
మని నామమే తెలుపుచున్నది. తొలి.

శ్రీకామినీవక్షు జిత హరణాక్షు
భువనపావనదక్షుఁ బుండరీకాక్షు
వివిధగీర్వాణాద్యు వేదాంతవేద్యు
పరమతత్త్వాపాద్యు భవరోగ వైద్యు

* * * *

“కొలఁకులఁ గెలకులఁ గురివెందపొదల
భామలో రతిరాజు వసిమిసామ్రాజ్య
సీమలో, రసికుల చిత్తంబులోని
ప్రేమలో, యనఁగ గంభీరంబు మెఱసి
కళుకులోఁ జిగురాకు కరవాలుఁగొనల
తళుకులో, విటుల దెందముల తాపాడు
ములుకులో యనఁగ నిమ్మల యుల్లసిల్లి
బాలలో, పుష్పాస్త్ర బంగారు నాట్య
శాలలో, పూవింటి జడిగొన్న యంప
కోలలో, తలఁపులో గుదిఁగొన్న శాల్మీ
చీలలో యనఁగ నెచ్చెలు లెల్ల గూడి.”

గద్య- భూరికాస్తుభరత్ భూషణువేర
గురుభరద్వాజైక గోత్రపావనుఁడు
నందవరపురవంశ నాయకోత్తముఁడు
ననఘండు తాళ్లపాకాన్నయార్కుండు
మధురంపు శృంగార మంజరిఁ జెప్పె
ధరమిఁద నావంద్రతారకంబగుచు
గరిమఁ బెంపొందు మంగళమహాశ్రీలు.

సంకీర్తన లక్షణము

దీనిని నన్నయార్యుఁడు వాక్యరూపమున
రచియింప నీతని మనుమఁడు చిన్నన్న దీనిని
పద్యముగ రచియించియున్నాఁడు.

ఇందు ద్విపదలు, చౌపదలు, రగదలు,
ఏలపాటలు, కీర్తనలు మొదలగువాని లక్షణ
ములు గలవు. చిన్నన్న యన్నయార్యుని వద
కవిశామార్గ సార్వభౌముఁడని యాతని వదకవ
నము నిట్లు ప్రస్తుతించినాఁడు.

“శ్రుతులై శాస్త్రములై పురాణకథలై,
సుజ్ఞాన సారంబులై
యతిలోకాగమవీధులై వివిధమం
త్రార్థంబులై నీతులై
కృతులై వేంకట శైలవల్లభరతి
క్రీడా రహస్యంబులై
నుతులై తాళులపాకయన్నయవచో
నూత్నక్రియలో చెన్నగుఁ.”

వై గ్రంథములన్నియు నముద్రితములు.

వెద తిరుమలయ్య

అన్నమాచార్యుని తనయుఁడు వెద తిరు
మలయ్య. ఈతనికొడుకు తిరుమలయ్యయు నీ
కాలమున నుండుటచే నీతని వెద తిరుమలయ్య
యనియు, నీతని కొమరుని చిన్న తిరుమలయ్య
యనియు వాడుచుండిరి. ఈతని కృతులు
వెక్కులు.

౧. వేంకటేశ్వరవృత్త వద్యశతకము: దీనిని శృంగారవృత్తవద్యశతకమందురు. ఇందు 'వేంకటేశ్వరా' అను మకుటముతోఁ జంపకోత్పల మాలికలేకాక వేంకటాద్రిశ్వరా అను మకుటముతోఁ గొన్ని ముక్తేభశార్దూల వృత్తములును గలవు. నూటమూఁడువద్యములు గలవు.

“శ్రీరమణీమణి ప్రమద
జీవన జీవనవాస వాసవా
ధార విశేష శేషకుధ
రాధరనాధవిహారహార కే

యూరవిరాజి రాజిత ము
మౌనాన్యత దేవభ.జంగ జంగమ
స్తేరవికల్ప కల్పకమ!
మిమ్ము సుతించెద వేంకటేశ్వరా!

తలరా నా కిల రామలెవ్వరయినా
దా రీడుగా జోడుగా
గలరా నీవలరారఁ జూచుకొనుమిం
క న్నానవా కానవా
వలరా జవ్వల రాయిడింపగ నటల్
వడ్డిలరా! ఏలరా!

కాలరా కాఁకలరావుఁ జేసిననునీ
కు స్వేంకటాద్రిశ్వరా!”

౨. వేంకటేశ్వరోదాహరణము. ఇది పరిషత్తువారిచేతను, తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వర పత్రికయందునుఁ బ్రకటితము. త్రిపురాంతకోదాహరణమును వెన్నంటి వేంకటేశ్వరపరముగా రచించిన యుదాహరణము:

“శ్రీ కరుణాకరుండగుమ
జీవుల తీవులఁ బ్రోచి కామమృ
గైకొని లోకము ల్పనిపి
కర్తయు భర్తయునై మును ల్సారా
నీకము లోకముం బొగడ
నీరజజాతుని కాత్మయైన ను

శ్లోకుఁడు వేంకటేశ్వరుఁడు
జూడగ నొప్పెడు బ్రహ్మమంతకుఁ.
ఆరవికారకంబుగ ను
దాహరణంబు రచించె భక్తి వి
స్తారతఁ దాళ్లపాకపుర
శాసనుఁ డన్నయతిమ్మ నార్జుఁడిం
పారఁగఁ జక్రనందకగ
దాంబుజధారికి శ్రీ వధూమనో
హారికి వేంకటాచల వి
హారికి శౌరికి సంకీతంబుగఁ.”

౩. చక్రవాళమంజరి: మంజరియందలి తొలి పాదమునందలి చివర రెండక్కరములతో రెండవ పాదము మొదలిడిరచియుండుట చక్రవాళ మనఁబడును. వెదకిరుమలయ్యచక్రవాళమంజరినుండి మచ్చున కుదాహరించుచున్నాఁడను.

“శ్రీలలితాకారుఁ జిన్తయాకారు
కారుణ్యవర్తి వేంకటగిరిమూర్తి
మూర్తిత్రయశరీరు మునిజనోద్ధారు
ధారుణీసంగు సుత్తమ శోభితాంగు

* * * *

బేరగు జవరాలవెనిమిటివేరఁ
బేర గీర్తనకెక్కి బెరసినందవర
వరముఖ్యుడై భరద్వాజసంతాన
తానకండన నెన్నఁదగు తాళ్లపాక
పాకశాసనుఁడు వైభవముల నెనరు
నరులలోఁ బూజ్యుఁ డన్నయవర్యతనయ
నయశాలి తిమ్మయ్య నవచతురతల
తలఁచి మంజరిఁ జెప్పె తజ్జ్ఞ లింపార
నారవితారాబ్జమై యొప్పు జగతి

గతియైన విష్ణుమంగళ మహా శ్రీశ్రీ.”

ఇందుఁ గొంతభాగముమాత్రమే పరివృత్తిక తృతీయసంపుటమునఁ బ్రకటితము.

౪. సీతి సీసపద్యశతకము :

కవిత లక్ష్మీశ సర్వజగన్నివేశ !

విమలరవికోటిసంకాశ వేంకటేశ !

అను మకుటము గలిగినది. నూరుపద్యములు. ఈ శతకమునందలి 'తనవాసిదప్పిన తరుగువన్నె' మొదలగు పద్యపాదములు సామెతలై వాడుకలోనికి వచ్చినవి. ఉత్కృష్టమగు శతకము. శతకాంతమున

“శారివృషీకేశ నారాయణోపేంద్ర

కాలాంకముఖనామ తాళ్లపాక

యన్నయాచార్య సుత తిమ్మయామ్మయింద

బ్రణుతిఁజేసితి రహి గొమ్ము పద్యశతము

కలితలక్ష్మీశ ! సర్వజగన్నివేశ !

విమలరవికోటిసంకాశ ! వేంకటేశ !”

అనికలదు.

౫. మేలుకొలుపు ద్విపద :

“శ్రీగురుఁ డర్థితో శేషాద్రియందు

యోగనిద్రాకేళి నున్నయత్తరిని

వనజాసనాదిదేవత లేగుదెంచి

వినిపించి రపుడు నవ్విధ మెట్టిదనిన

శ్రీకర వేంకట క్షితిధరావాస !

నాకేశసుత రమానాథ ! మేల్కొనుము

వసుదేవ దేవకీవరగర్భజాత

కిసలయాధర రామకృష్ణ ! మేల్కొనుము

భోజకన్యాముఖాంభోజ ద్విరేఫ !

రాజీవనయనాభిరామ మేల్కొనుము

మంజుల సత్యభామా మనస్సంగ

రంజితగోత్రసంరంభ మేల్కొనుము

తారుణ్య మిత్రవిందాకుచమధ్య

హారసంయోగ విహార మేల్కొనుము

లలితకాళిందీ విలాసకల్లోల

కలితకేళిలోల ఘనఁడ మేల్కొనుము

లక్ష్మణావరిరంభ లక్ష్మితోదార

వక్షావిచాలకవాట మేల్కొనుము

వరరూపవతి జాంబవతి తోడిరతుల

నిరతిమై నోలాడు నిపుణ మేల్కొనుము

కలిత నక్రగ్రాహగంభీరజలధి

వలయితద్వారకావాస మేల్కొనుము

జలద సీలశ్యామ ! జగదభిరామ !

వెలయ మేల్కొనుమని విన్నవించుటయు

అని చెప్పె తాళ్లపాకాన్నయాచార్య

తనయతిమ్మయ్యఁడు తగ విన్నవించు

ఏచి యీకృతి ధరణీశ్వరుసభల

నాచంద్రతారార్కమై వెల్లుగత !

ఉచై యుద్భృతాశములచే గ్రంథవిషయ మెఱుక వడుచున్నది. ఇయ్యదియు ముద్రితము.

౬. శృంగార దండకము :

శ్రీ వేంకటాద్వైతధోత్తుంగ శృంగగ్రనిత్య
స్థిరాగారు, గారుత్తతోదీర్ఘ సావర్ణభూషావిశేషో
జ్వలాలాకారుఁ గారుణ్య తారుణ్య లావణ్య సార
ప్రభాసద్వ వద్వాధరాధీర లీలాకరోదార సంసారు
.....యిందిరా మందిరం బైన యాత్మీయ
గేహంబునందుం బ్రవేశించి యుండిం దగఁ.

సన్నుతిఁ దాళ్లపాకపుర

శాసనుఁ డన్నయ తిమ్మనార్యుఁడ

తృన్మతిఁ జెప్పె దండకము

దుగ్ధవయోనిధి కన్యకారతి

స్వీన్నమృగీమదాంకునకు

వేంకటభర్తకు నిత్యభోగసం

వన్నన కారవీంద్ర కుల

వర్వతతారకమై చెలంగగఁ.

౭. రేఫణికార నిర్ణయము :

పద్యరూప లక్షణగ్రంథము

మొదలు:

శ్రీ వేంకటేశ నీకుం

గావించెద సంకీర్తంబుగా కారేఫల్

వావిరి నేర్పరిచినకృతి
శ్రీవనితానాథ రామ జేకొను కృష్ణా !
క్షీరసీరవిభేదంబుఁ జేసినట్లు
ధరణి రేఖఱకారముల్ తాళ్లపాక
తిరుమలార్చ్యుఁడు వేర్వేఱఁ దేటపరచె
నుచిత మిదిగాదెవరమహంసోత్తమునకు

ఇయ్యది యష్టకవికాలమునకే ప్రసిద్ధమై
న లక్షణగ్రంథము. ఆష్టకవీయమున ద్వితీయా
శ్వాసమున రేఖఱకారనిర్ణయసీసమాలికయందు
'తాళ్లపాకాన్యయోదధిపూర్ణధవళ
దీధితి వెదతిరుమల దేశికుండు'

అని యీతనిఁ బొగడియున్నాఁడు. ఇది
ముద్రితము.

౮. సుదర్శనరగడ :

ఓంకారాక్షరయుక్తము చక్రము
సాంకమధ్యవలయాంతరచక్రము
సర్వవలప్రదసహజము చక్రము
పూర్వకోణసంపూర్ణము చక్రము

మంక్రాధిరాజమానిత చక్రము
యంత్రపీఠమధ్యాస్థిత చక్రము
వేయి విధంబుల వెలసిన చక్రము
వేయంచులు గల విశ్వపుఁ జక్రము

బాలించు సుజనపాలన చక్రము
శ్రీ వేంకటపతి జేతిది చక్రము''

ఇం దేఁబడినాలుగు రగడ చరణములు
గలవు. అముద్రితము.

వెద తిరుమలయ్య వ్రాసిన హరివంశము
లభ్యము గాలేదు.

F. భగవద్గీత టీక :

దీని నాంధ్రవేదాంతమని వాడుదురు.
తేటతెలుఁగున భగవద్గీతకు వచనరూపమున
వ్రాయఁబడినది. అముద్రితమే.

ఈతనిఁగూర్చి చిన్నన్న వ్రాసిన యీక్రింది
పంక్తుల నుదాహరించి ముగింతును.

తిరుమలార్యవర్యుఁడు

వేదాంతవిద్యాప్రవీణుఁడై యాంధ్ర
వేదాంత మొనరించె ద్విపదరూపమున
హరివంశకావ్య మాయతరసస్ఫూర్తి
హరివంశ మిగురొత్త ననుబొందఁ జేసి
చక్రవాళములోన సరితేరనంగఁ
జక్రవాళముగ మంజరిని రచించి
శ్రుతులు చిక్కులు దీర్చు శుకకాతవోలె
సతతరేఖఱకారసరణు లేర్పరిచి
సంగీతసాహిత్య సార్వజ్ఞికత్వ
మంగళసామ్రాజ్యమహితుఁడైయుండె.''

— సరమయోగి విలాసావతారిక

బీ చ్చ గాఁ డు

సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రి

పడవడ వడఁకుచుఁ జలికి - దడియుచు వానలకు, సన్నిధారలు వర్షిం
చెడి యెండ కెంచుచును నో - క్కండు వృక్షమునీడ బితుగాఁడు వసించుక.

కన్నులు గానరావు సోగా; వినిపించువు లెన్న వీనులుక;
దిన్నగ నేల కూడుకొని నిల్వఁగఁజాలవు కాళ్లు; బిట్టు వం
గెన్నడు; మెల్లరాల్పడ నోగి; దడఁబాటుగ మాటలాడు నా
పన్నుఁ డతండు; లేడు భగవంతుఁడుఁ దక్కఁ బరాయిచుట్టముల్.

చివికిచివికి చినిగి చెడుగొలుగొట్టడి - గుడ్డపాత; యొక్క కుండబొచ్చె;
పుచ్చియున్న వెదురుబొంగు చేకట్టయు - సతనియొద్దనున్నయావదాస్తి.

పెనముతెఱంగునక బుడమివేడికిఁ గ్రాఁగఁగ, మంగఁబునక
జెనఁగులవోలె జంతువులు చేప్పడ, నిష్ఠుఁ గ్రుమ్మఱిచురీ
తిని వడగాడ్చు వీవఁ, దినఁ దిండియుఁ ద్రావఁగ నీళ్లు లేక పె
ల్చిన వడదాకి సొమ్మపిల సంజయ తేర్చును వానివేనఁగి.

నింగికిఁ జిల్లివడ్డకరణిం దుదిగాననివానఁ గ్రుమ్మరిం
పంగ మొగిల్లగిం, దడియ వానిధరించిన చింకిపాఁశయుక
బొంగుచుఁ బ్రక్క కాల్యతరుమూలకుటీరము ముంప నాతఁ డా
ర్చి గొనుచుండఁగాఁ దొలకరిక శిలలుం గరఁగుక గనుఁగొనక.

ఇలవణఁకించు చీదర మహీధరముల్ కదలంగ నూచుచుక
బలువడి వీవఁగా, ముసురుబట్టినయట్టులు మూడమంచు ని
చ్చలుఁ గురియంగఁ గప్పకొని చాలియుఁజాలని గోనెచింపి బి
ట్టలజడిఁ బొందుచుక ముడిచి యంగము లాతఁడు పండు నీతునక.

పొట్టక, నోటిని, నెత్తి బాదుకొని చాఁపుక జేయి; వాకట్టు లే
నట్టుల్ వాగుచునుండు రేబవలు దీనాలాపముల్ మర్మముల్
ముట్టం జాలినయట్టిరీతిగ! సలాముల్ నేయు; దండంబులక
బెట్టుక జాలినఁ గొల్పు బిక్కమొగముక వేయుక దెనల్ కాంచుచుక.

కనరితిట్టుచేని విసరంగ గవ్వయు - నేదయార్ద్రాదిత్రుఁడేని నాతఁ
డేనుఁగక్కినట్టు లెద నుబ్బి దీవనల్ - పెద్దతడవు గురియు వేనవేలు.

రాఁడా? దారినిఁదప్పియే నొకఁడు నాప్రాంతంబు, నాదైవ్యముగ
జూడండా? పొరపాటుచేసయినఁ గానుఁ ధర్మముం జేయఁడా?
ఈఁడా యాజఠరాన్ని చల్లఁబడఁగా నేపండ్ నా? కంచు న
వ్వఁ డాసానల దోయిలించుక కరద్వంద్వంబుఁ గూర్చుండెడిక.

సింగారించి యమూల్యవస్త్రవితతిం జెల్వారునెమ్మేనులఁ
బంగారుందొడుగుల్ ధరించి చను తీవంబోండ్ల మేల్గుస్త్రులఁ
రంగారంగను దాల్చి వచ్చుదొరలఁ దర్కించి వాఁ డాత్మ ను
ప్పొంగుఁ ముందుగ గంపెడానఁ దుదికూర్పుల్ పుచ్చు మీఁ జూచుచుక.

కనఁగలుగు గ్రుడ్డివారలు - కనఁగలిగిన చెడితివారు వేవేలుగ నా
తనికడనుండియె యరుగుదు - రనుక్షణము రాయివంటి యాత్మలతోడక.

ప్రవహించుచుండఁగ జన - ప్రవాహములు వెల్లివిరిసి పనివడి రేయుం
బవలును వారి గణింపఁగ - భువి బ్రహ్మనియుక్తుచంపమున నతఁడుండుక.

కాభులు దొట్టుపాటుపడఁగాఁ దలయూఁగ నొడల్ వడఁకఁగఁ
దూలుచు సోలుచుం బడమి ధూళినిఁ దోఁగుచుఁ దట్టుకొంచుఁ జే
కోలను నేలఁ, జిప్పఁగొని కొండొక వేళల బిచ్చమెత్తఁగా
జాలినిఁ గొల్పుచుక వెడలసాగు నతండు బజారువెంబడిక.

చరచరపోవు నొండు చెయిసాచి యతం డడుగంగలేదు చి
ల్లర తనయొద్ద నంచు నపలాపము నేయుచు, నెంతమంది కి
క్కరణి నొసంగనేర్తుమను గవ్వయు నెవ్వరికీయకున్న నొ
క్కరువుఁడు మొన్న యిచ్చితినిఁగాదె యనుక మరొకండు కన్నునక.

చిట్టుబుట్టు లాడి చీకొట్టుదురు వాని - దేబిరించుచున్నదీనముగను
లడుగకున్న నొసంగ రడిగిన నొసంగరు - పెక్కుమంది పెద్దపెద్దప్రభులు.

“వేళగానివేళ బిచ్చ మేరుటి పొమ్ము” - “రమ్ము! భానువానరమ్మనాడు”
“జేయి తీటకుండె బోయిరా” యనుచుండ్రు-జనులు వాఁడు బికిరమునకు రాఁగ

తిరిపముఁ జెట్టఁగఁ తిథివా - సరనక్షత్రములు లెన్న సరిపడవలెనే?
సరిపడకుండిన దాతకు - దురితము ప్రాప్తించునే? యధోగతియగునే?
కలవాఁడు లేనివాఁడును - గలవానికె యిత్తు కట్న కాన్కలు విందుల్
దులుపంభోవరు వా రెం - గిలిచేయియు శోచ్యులగు నకించనతతికి,

ఒకటిరెండుపైన లుండునో? ఉండదో? - అనుదినంబు వాని యార్జనంబు
పొట్టకేమితినునో? బట్టేమికట్టునో? - బ్రహ్మదేవుఁ డెఱుంగు వానిబ్రదుకు.

అవిరత మేకాదశియే; - శివరాత్రియె దినదినంబు; శ్రీహరిహరులే
ల? వరంబులీయరో? ని - క్కువముగ వ్రతములకు ఫలముఁ గూర్తురయేనిక.

“నానవోసినవాఁ డేల నీరువోయ? - డేల పెట్టెండు బువ్వఁ బుట్టించువాఁడు?”
అప్రదువెద్దలు; కాని యాయబ్బయోని-ముఁడిమి మదిదప్పి మఱియఁగాఁజోలుఁగొన్ని.

పులుసో? చారో? నంజుఁడు - గలనాలుకత్తుఁడు ఘల్లఁగా డెందమునక
నులివెచ్చపైన గండె - బలి కువ్వెట్లుఁజూచుఁడు వాఁ డొక్కతఁక.

రెన్నెల్లకొ? మూన్నెల్లకొ? - అన్నప్రాశనము నెయ్యనశ; డది సామా
న్యన్నప్రాశముగా దమ్మ - తాన్నప్రాశంబ నిశ్చయముగఁ దలఁక.

తిందురో? పస్త్రపరుండరో? - ఎండలు భూమండలమున కిట్టిదరిద్రుల
నాదుగుచుండరో? యెఱుఁగరు-కొందలు ప్రభువు లింకఁ దెలిసికొనరు తెలిసినక.

తలఁ దాఁచుకొనఁగ నియ్యలఁ బూరిగుడిసెయుఁ గనక కొందఱు గడగండ్లఁ గుడువఁ
గడుపుఁజి చ్చార్పఁ గ్రుక్కెఁడుగంజనీళ్లును దొరకక పెక్కఁడు దురపిలంగఁ
గట్టుసాతకుమాలు చుట్టి మేనికిఁ జాప మానరక్షణముఁ జెన్నంది నేయ
బలపాలుగట్టఁ గాభలు డాసి యిల్లిల్లు బలుపురు బికిరంబుఁ దయకేడ్వఁ
బసిఁడిమిదైలు గట్టుచుఁ, బంచపక్ష-ముల మెఱ-గుచుఁ, గ్రొంబట్టుఁబుట్టములను
దాల్చుచు, వ్యయించుచును వినోదములకొఱకు - బ్రదుకు నా రెంతటిపరార్థ
[వరులు దలఁప?

తనవిషయభోగములకుం - దనదుదురభ్యాసములకుఁ దనవేషార్థం
బును గడియించును మనుజుఁడు - ధనంబు; మరిగాదు దానధర్మింబులకు.

సరజన్మంబు వహించినాడనని యానందంబునక వీఁగుచుక
బురుషుం డక్కట! ఉత్తరోత్తరశుభంబుల పొందు నాలోచనం
బు రహించేజీవక లబ్ధమైనస్వధనంబుక గ్రుడ్డివాటంపుదూ
బరఁ గావించి యథోగతుండగు నవిద్యాంసుం డగుంజో! తుదిక.

జనులకు లభింపఁ బుణ్యా-ర్జనావకాశంబు పద్మజాతుఁడు లోకం
బున వికలాంగుల సృష్టి-చెనో? యది కాకున్న సరిగ సృజియింపండే?

మేరీక్యూరీసతీమణి

శ్రీమతి క్రమధాటి బానకిగిరి

నానాటికిని విజృంభించి విస్తరిల్లుచున్న నాగర
కతా ప్రపంచమున విజ్ఞానవైదగ్యము ప్రప్రగమ
స్థానము నాక్రమించినది వైజ్ఞానికుల విమాత్సరపరిశో
ధనా వైదిత్ర్యములు బ్రహ్మసృష్టిని మార్కొనుచున్నవి!
విజ్ఞానపరిశోధకుల పోటాపోటి అశ్వమణులలో ఈశ్వర

సృష్టియందరి అద్భుతకక్తనిర్మలములైన నిగూఢవస్తువు
లన్నియో ప్రకాశితములగుచున్నవి! వైజ్ఞానికాగ్రణియైన
క్యూరీసతి ఈఅజ్ఞాతవస్తువులలో నొకదానిని కనుగొని
అఖండకీర్తిసంపన్నురాలయ్యెను. కప్టరిమృతముల కొర్పి,
గొప్పకార్యమొకటి సాధించిన ఈమెకీవితచిత్ర మవశ్య
పరమార్హము. స్త్రీబృందమున కీమెచర్య లాదర్శప్రాయ
ములు,

మేరీక్యూరీ సహనశీల; మేధావిని. ఆమె ఏకాగ్ర
చిత్తయై, తజేకదీక్షతో కార్యము సాధించి, విమాత్స
ధాతు వొకదానిని కనిపెట్టి కీర్తిముఖము ధరించినది!
స్త్రీలోకమునకు విలక్షణకళ నొనగూర్చినది! స్త్రీ ధూ
మణమైనసహనమునకు గాత్యతకీర్తిగడించిపెట్టినది! స్త్రీలు
గృహాంగణముననేగాక బాహ్యప్రపంచమునగూడ స్వీయ
క్షుణ్ణతోనే కార్యము సాధించగలరని నిదర్శించినది. ఏక
కాలమునందే ఇటు లన సహజధర్మమైన 'గృహిణీపదము'
ను నిర్వర్తించియు, అటు విజ్ఞానపరిశోధనలందు భర్తకు
సకలవిధముల సాయమొనర్చియు 'అర్థాంగి' నాను
మును సార్థకపరచిన ధీమతి ఆమె!

మేరీకీర్తి దళదళలు వ్యాపింపజేసినది 'రేషియం'
అనేది అపూర్వమైన అల్పమాత్రపదార్థ మొకటి.
మేరీమోరిమియే దీని పుట్టుకకు మూలకందమా.
సంవత్సరములకొద్ది పాటుపడి, ముచ్చెమటజుగార్చి,
దీప్తిమత్ ధాతువుల (Radio active bodies)
నుండి, ఈపదార్థమును విడదీసి, 'రేషియం' అని నామ
కరణమొనర్చినది. అనల్పమైన శ్రమచే వెలువడినది
గనుక ఇది అతిమిలుకకలిగిన దివ్యపదార్థము! ముకుక
లోహము (Ore) లో సమ్మిశ్రమైన యొక కొండను
'చింతామణి'వంటి జీవమణిగా మార్చినది! ఈమె శ్రమ
అద్వితీయము. ఈమెపని అనినాశి.

మేరీ క్రీ.శ. ౧౮౬౭-వ సంవత్సరమున 'వార్సా'
(Warsaw) అనుస్థలమున జన్మించెను. వివాహమునకు
పూర్వము ఈమె మేరీ స్లావోస్కా (Marie
sklodowska). ఈమెతండ్రి స్లావోస్కా ఫ్రాన్సు
(France) నగరమందలి యొకానొక విశ్వవిద్యాలయ
మునందు భౌతిక, గణితకాస్త్రములను శీర్షడి ఉపాధ్యాయుడుగ నుండెను.

పరిశనములోనే మేరి విజ్ఞానవిద్యల శేర్వ అమితమైన అభిలాష. అది జన్మసిద్ధమైన వరప్రసాదమే! ఆమెకంటే, ఉప్పొంగి పొరలుచున్న ఆమెవిజ్ఞాన విచక్షణావూహలము నెఱిగి, ఆవిద్యయందు ఆమె పాండిత్యగరిమ సంపాదించవలెననెడి యున్నతాళయముతోనే, ఆమె కన్నీవిధముల అనుకూలములకు కలుగజేసెను. మేరివిజ్ఞానభీషము సవైభవముగా నాలుబడి మొలకెత్తెను! నానాటికిని విజ్ఞానముపై ఆమెప్రేమ గాఢముగుండెను. ౨౪ సంవత్సరముల ప్రాయము వచ్చునకి మేరి విజ్ఞానవృక్షము వేర్లుకన్నీ విస్తరిల్లెను! విజ్ఞానపరిశోధనలు (Scientific Researches) విస్తారముగ చేయవలెననెడి యాశతో మేరి ౧౮౯౧-వ సంవత్సరమున 'పారిసు' (Paris) నగరము ప్రవేశించెను. అప్పటికి సరిగా తలచుకొనెను, ఆమెకంటే చివంగునడవందుల్ల మేరిసిద్ధిగనుల చాల కఠినతరములయ్యెను. కష్టములనడియే ఆమెకు తొలియనుభవము. అంత పెద్దపట్టుగనున ఆమెనుగువారు లేకపోయిరి. ఇంటి వద్దను ఆత్మబంధువులవద్దను లేకపోయిరి! ఈస్థిలోనూడ మేరికివిద్యమానుకొనుటకునున్నుపోలేదు. ఎన్ని కష్టములైననుఓర్చి, విజ్ఞానవిద్యనభివృద్ధిచేసికొనవలెననెడి పట్టుదలతో, పారిసుపట్టణమున బీదసాదలు నివసించెడి సత్రమువంటి ఒకయింటియందు, విద్యచైన ఒకగది ఆదేవులవచ్చుకొనెను. ఎన్నియోతూర్లు ఆమెకు కేవలము రొట్టెముక్కకంటె ఎక్కువ అవారము తినడానికి డబ్బులేకుండెడిది! కొమరియయ్య, అబలయయ్య, ఈ యువతీమణి భీకరమైన ఈ యార్థికాభావమునకు అణు మాత్రమైనను జంకలేదు; తన జీవిత ముఖ్యోద్దేశ్యమును జంకి జాతివిడువలేదు! ఆకాలమున స్త్రీలు విజ్ఞానవిద్యల నభ్యసించి పరిశోధనలుజేయుట అంతగా పద్ధతిలో నుండనప్పటికిని, మేరికి మాత్రము తాను వైజ్ఞానికురాలు కావలెననెడి యున్నతోద్దేశ్యము నానాటికి ప్రబలమండెను. కష్టము లెక్కువైనకొద్ది ఆనా, ఉత్సాహములు ఆధికములగుచుండెను. జాగ్రదవస్థలోనరిగదా నిద్రా వస్థలోను ఆమె కిదియే కలవరము, ఇదియే యుద్యోగము! 'పారిసు'నందు జీవనము జరుపుట చాలకష్టము

కాగా, మేరి అచ్చటినుండి 'సార్బన్' (Sorbon) అను స్థలమునకేగి అచ్చటనొకపరిశోధనాగార(Laboratory) మందు పరికరముల శుద్ధపరచు నుద్యోగము సంపాదించుకొని, ఆవచ్చిన కూలితో జీవనము కడపసాగెను. ఓరిమ కునికిపట్టెన ఈమె తా పట్టిన పట్టు బీడలేను; పనిలేని ప్రాద్దులో కృధాకాలయాపనము చేయక, కేవలము తనంత తానేవిద్యగడించి, ప్రథమపరీక్ష (Matriculation) యందు తీర్థురాలయ్యెను! వృద్ధసంకల్పులకు కానిపని యేది! తదవంతరము మేరి భౌతిక, రాసాయనిక పాఠశాలయందలి పరిశోధనాగారమున విజ్ఞానపరిశోధనలు జరుప అనుమతినడసెను. విజ్ఞానసౌధము నాలోహింప ప్రథమ సోపానము దొరికెను! అదే ప్రయోగశాలయందే పియరీ క్యూరీ (Pierre Curie) అనునొక యువ పంశి కుడు విద్యాధులకు పాఠముల జెప్పచు, పరిశోధన కార్యములను చేయుచుండెను. మేరి వచ్చినదినములలో పియరీక్యూరీ విన్యతస్పందనమైన పరిశోధనలను, లోహము మొక్క అయస్కాంతీయగుణముల (Magnetic properties of iron) పై పరిశోధనలను చేయుచుండెను. అత నప్పటికే స్ఫటిక భౌతికశాస్త్రము (Physics of Crystals) నందును, అయస్కాంతము (Magnetism) పైనను ఎన్నియో యుత్తమపరిశోధనలను చేసియుండెను. మేరి క్యూరీకి శిష్యురాలయ్యెను. అతని పరిశోధనలకు సకలవిధముల సాయమొనర్చుచు, ఆమె అతని మెప్పులకు పాత్రురాలయ్యెను. 'ఆవహి'యిన తీర్థ మెదురాయె' నన్నట్లు మేరికి క్యూరీ సత్సంగత్యము దొరికెను! దినదినమునకు వారిమైత్రి ఆధికమై, ఉపాధ్యాయుడు క్రియుడుగా, శిష్యురాలు ప్రేయసిగా, ప్రయోగశాల ప్రణయశాలగా మార్పు జెండెను! గురుశిష్యు లొక శుద్ధమహూర్తమున పవిత్ర వివాహసంబంధముతో బదులెరి. మేరిరొట్టె నేతిలో బడెను!

ఇతిపరు లిద్దరును చేదోడువాదోడుగా పరిశోధనలుచేయ ప్రారంభించిరి. 'పియరీ' స్ఫటికనిర్మాణ క్రమముపైనను, మేరి లోహముల అయస్కాంతగుణములపైనను పరిశోధనలుచేయ మొదలిడిరి. అదేదిన

ములలో శే. బాక్వెరెల్ (Henry Bacquerel) అను వైజ్ఞానికుడు ముతుకలోహములందలి 'యురేనియం' (Uranium) అను ధాతువుపై పరిశోధనలు నడపుచుండెను. ఆ పరిశోధనల ఫలితముగ ఈ 'యురేనియం' ధాతువునకు ప్రసరింపజేసేడి వికిరణ (Radiation) శక్తియున్నదనియు, ఆ విచిత్రగుణమువల్ల ఈ ధాతువు ఛాయాచిత్ర గ్రహణ పటమును (Photographic Plate) నల్ల ఒరచుటయేగాక, విద్యుచ్ఛక్తివిస్తమైన పదార్థములను విడర్జించుననియు, కనుగొనెను. ఇదిగాక ఇతడు, 'యురేనియం' నో సమ్మిశ్రమైన శిలాపదార్థము (Uranium Pitchblend) నందిరి ముతుకలోహమును ప్రశ్నేకించి పరీక్షించుచుండగా అత్యల్పశక్తికరమైన పదార్థము మరొకటి వెలువడెను. ఈ ధాతువు ఛాయాచిత్రగ్రహణపు పటములపై 'యురేనియం' కంటెను ఎన్నియోరె లైకుక్రమవార్పు కలుగజేయగల శక్తితో గూడియుండెను! మేధావియైన 'బాక్వెరెల్' కాస్త్రువేత్త విజ్ఞానపరిశోధనాగారము (Laboratory) న మేరీ సరియొక్క అనన్యశ్రద్ధానీతమైన కార్యదీక్షాపరత్వమును ఏమిటక ప్రతిదినము కనుగొనుచుండెను. ప్రయోగశాలయందు ఆమెనిదానము, ఓరిమి, హస్తలాఘవ చాతుర్యము కనుగొనినకొద్ది ఆమె ఉత్తమాత్మను పరిశోధకాగ్రణి కాగలదని ఆకాస్త్రుజ్ఞాని మనస్సుకు రట్టెను. ఆలసించక వెనువంటనే తాను కనుగొన్న నూత్న ధాతువులను రెంటిని విడదీసి ప్రచురపరచు సమస్య నామె కొప్పజెప్పెను. మేరీ, పియరీ లిద్దరును తామెనర్చుచుండిన పనులనన్నిటిని త్రోసిపెట్టి, శిలాసంయుక్తపదార్థము (pitchblend) నుండి ఈ వినూత్న అజ్ఞాతధాతువుల (unknown elements) ను కనుగొన పరిశోధనలు ప్రారంభించిరి.

కార్యము సాగించుటకు వారికి తగినంత డబ్బులేకపోయెను. ఎవరివద్దనో బదులు పుచ్చుకొని ఏకాగ్రచిత్తులై పనిని ప్రారంభించిరి. శిలాసంయుక్తపదార్థము 'ఆస్ట్రీయా' గనులయందు దమితముగ నుండి నందువల్ల అచ్చటి ప్రభుత్వమువారు ఈయిరువురు పరిశోధకులకును కావలసినంత పదార్థమును షరఫరా

చేయుటకు సాయమొనర్పిరి. ఇంతపదార్థమును దానుటకు ప్రయోగశాలయందు తావులేమిచే తమ యింటనే గదులలోను, దొడ్డిలోను, భారీగానున్న స్థలములందెల్ల అడేఅదిగా రాశిపాసికొనిరి. గృహకుభ్రతకే సదా గాసిపడుచున్న గృహిణి నే డిల్లింపాదిగా నిండిన రాలరాశిని రత్నాలరాశిగా భావించెను! ఆమె తన భావితీవితాన్నత్యమును దానిగుండా చూచెనేమో! ఇల్లంతయు మట్టి, దుక్కులన్నియు మట్టి, పరికరములు ధూళిధూసరితములు. కార్యాతురులైన క్యూరీదంపతుల కంటికిది అనుపదనేలేదు! భార్యాభర్త లొకరొక రొకొకమూల కూర్చుండి, త్రిణమైనను వ్యర్థపుచ్చుక తడే కధ్యానముతో పనిచేయసాగిరి. మేరీకి అడ్డంకు లమితములు; కారీరకముగా—స్త్రీసహజమైన కోమలకాయము ఎక్కువ కష్టపడనివ్యధు; సాంసారికముగా—బిడ్డపాల పోరు, వంటవారుల అవసరము; సాంఘికముగా—స్త్రీ యింతటిపనికి పూనుకొన్నదన్న జనుల గుసగుసలు, ఓర్వలేదు! కాని ధీరస్వాంతయైన మేరీ వీనినన్నిటిని నిగ్రహించి కార్యసాఫల్య మొందినది. ఇదియే ఈమహిళామణి జీవిత చరిత్రలోని అతిశయము! ఈదినములలో ఈమెకూతుండ్రు 'ఐరిన్' (Irene), 'ఈవ్' (Eve) ఇద్దరును పసిపాపలు.

మేరీ ఆశయమునకు ఆమెపియభర్త ఎంతయు తోడ్పడి, ప్రోత్సాహ పరచుచుండెను. ఉడుకునోరు తనపు వురవడికి తాళలేక, జనులు మేరీపేరు పైకి రారాదని ఎన్నియో ఆటంకములను కలుగజేసిరి; ఆమె పరిశోధనలకు విఘ్నముచేయజూచిరి. కాని ఆమె భర్త యొక్క రత్నకళవచ మామె కేతొందరను రానియ్యకుండెను! తుదకు మేరీఆశయము నెగ్గెను. సంకల్పసిద్ధి రాలయ్యెను! బాల్యముననే నాటబడిన విజ్ఞానబీజము వృక్షమై శేటికి ఫలమొసంగి ఆమెను ధన్యగా జేసెను! వినూత్నధాతువును భర్తకంటె ముందుగా ఆమెయే కనుగొనెను! అప్రకప్తములుపడి నైదీదీసిన అపదార్థమునకు తన జన్మస్థానమైన 'పొలాండ్' నందలి 'పొలానియం' (Polonium) అనుగ్రామముపే రిడెను. మేరీ నూత్నధాతు వొకదానిని కనిపెట్టినదని తెలియ

గనే, జనులు చాల మాత్సర్యపడిరి! కేవలము స్త్రీమాత్రము గనుక తన పరిశోధనఫలితముల కీర్తి భర్త కొనగి, తాను వెనుక నిలిచి సంతసింపుట లెస్సయినది పియరీక్యూరీ మేరీక్వెమసు తనపేర ప్రచురించుట కే మాత్రము నియ్యకొనలేదు తన ప్రేమనిధానము స్వతంత్రవిఖ్యాత గావలెనని ఆత డుదారహృదయముతో నొప్పకొనెను! ౧౯౦౩-వ సంవత్సరమున లండనునందలి 'రాయల్ ఇన్స్టిట్యూషన్' వారు క్యూరీగారిని వారి మాతృ పరిశోధనలపై ఉపన్యాసమిమ్మని ఆహ్వానించగా నితడు ప్రియపత్నీసమేతుడై వెళ్లెను. తన సతియొక్క అద్వితీయవ్యక్తిత్వమును ప్రపంచమున కెరకపరచవలెననెడి ఆశయు మతని కమితముగ నుండెను గనుకనే ఉపన్యాసాంతమున మేరీయొక్క కార్యసాహసము నగ్గడించెను; ఆమెపీరిమిని నుతించెను. ఆనూయాధీనముగాని ఈతని ప్రేమ అదర్శప్రాయము! అదేసంవత్సరమున 'రాయల్ సొసైటీ' వారు 'డేవీ'గారి బహుమాన పతకము (Davy Medal) ను క్యూరీదంపతు లిరువురికిని చేర్చియొసగిరి. ౧౯౦౪-వ సంవత్సరపు 'నోబెల్' బహుమతి మేరీక్యూరీకును, హెన్రీబాక్వెరెల్ గారికిని భాగింపబడెను. తరువాత మేరీ మరొకత్రొత్త భాతువును కనుగొనెను. ఇదియే జగద్విఖ్యాతమైన 'రేడియం'!!

రేడియమును ప్రశ్లేశించుటకొకటై ఆప్తయైన ప్రభుత్వమువారు క్యూరీసతికిరేడియోధీప్తిమత్పదార్థమును విస్తారముగ నొసగిరి. త్రొత్తభాతువుయొక్క భౌతిక, రాసాయనికగుణములను కనుగొనుటకు కావలసినంత పదార్థమునుసమకూర్చిరి. క్యూరీపరిశోధనలు నిరంకుశముగ నడువనాగెను. అప్పటి కీమెకుమార్తె లిరువురును కాస్త ఔద్దవా రైరి. పరిశోధనలు చేయుచునే మేరీ కూతుండ్రకు విద్యయు గరపుచుండెను; భర్తకు పరిచర్యలును చేయుచుండెను. కాల మేకరీతిగ కడవజాలదుకదా! మేరీశుభమయజీవనమున కకస్మాత్తుగా పిడుగుపడెను. ౧౯౦౬ లో పియరీక్యూరీ ఆకస్మికవిపత్తుకల్గి కీర్తిశేషుడయ్యెను! మేరీహృదయాకాశమున కార్యేభుములు క్రమ్మకొనెను. బ్రయపతిమరణమువల్ల మేరీకి ప్రపంచ

ము నిరాశాజనక మయ్యెను. ఆనాడు కలిగిన మార్పు ఆమెజీవితాంతములోపుగ కొల్పినలేక పోయెను. ఐకప్పటికిని కాస్త్రీయపరిశోధనలన్న అన్నసానాదులను మానుకొని పనిచేయుచుండిన తన ప్రభువు ఆత్మకాంతి కొఱకును, అతని ఆరాధనముకొఱకును మేరీ పరిశోధన కార్యములు మానుకొనలేదు; రెట్టింపు భక్తిశ్రద్ధలతో కార్యము సాగించుచుండెను. ౧౯౧౧ లో క్యూరీసహధర్మిణికి 'రేడియం' యొక్క ఆవిష్కరణ, పృథక్కరణములకొకటై రసవాదశాస్త్రపు 'నోబెల్' బహుమతి యొసగబడెను! విజ్ఞానశాస్త్రమున 'నోబెల్' బహుమతి వడయుట కీమెయే మొట్టమొదటి స్త్రీ! పియరీక్యూరీ గలించిన సంవత్సరములో 'సార్బన్' (Sorbion) లో ఆమెభర్త కొనగబడియుండిన ఉద్యోగమున ఆమె ప్రవేశించవలెనని ప్రార్థించిరి. ఈయొక ఫలముగాక మరెన్నియో విజ్ఞాన పాఠశాలలందున, ప్రయోగశాలలందును ఆమెను ముఖ్యురాలుగా నుండుట కాహ్వానించిరి. అసంఖ్యాకములైన మర్యాదలనుజేసిరి; గౌరవవిగుడములను వర్ణించిరి! సకలశాస్త్రపాఠశాలలందును ఈమెపేరు మాటుమోగెను! మేరీకి అడంబర మసహ్యము. కాని, ఆమెపరిశోధనఫలితమైన పదార్థము ఆమెకీర్తి కస్తూరివలె నలదిక్కుల వ్యాపింపజేసినది. పియరీక్యూరీగారి మరణానంతరము ప్యారిసువిశ్వవిద్యాలయమువారు రేడియంకొఱకు పియరీక్యూరీగారి పేరుతో ప్రశ్లేశ పరిశ్రమలను మొకటి ఏర్పరచిరి. ఇచ్చట ముఖ్యముగ దీప్తిమత్ భాతువులయందు పరిశోధనలు జరుపున స్థేర్పాటాయెను. ఈపరిశోధనాగారమునకు మొట్టమొదటి అగ్యభూరాలు క్యూరీ సతియే! స్థాపింపబడిన ౨౦ సంవత్సరముల లోపుగా 'క్యూరీ పరిశ్రమాలయము' (Curie Institute) గొప్ప పరిశోధనలకల్గి మూలస్థాన మయ్యెను. నానాదేశముల విద్యార్థు లనేకులు మేరీసతియొక్క పరికిలనక్రింద అనేక పరిశోధనలు చేయసాగిరి. మేరీ అంతిమదినముల వరకు ఇచ్చటనే అగ్యభూరాలుగ నిలిచి, స్వంతముగ నెన్నియో పరిశోధనలు చేయుచుండెను. ౬౦ సంవత్సరములైన పిమ్మటను మేరీ పరిశోధనలుచేయుట మాను

కొనలేదు 30 సంవత్సరములనుండి దీప్తిమద్ధాకుపు లతో ఎడతెరిపిలేకుండ పరిశోధనలు చేయుచుండినందు వల్ల సదానాని వికరణ ప్రసరణచే శరీరము బలహీనమై, మేరీ రోగశయ్యపట్టెను. వైద్యులు అచ్చటికి సహిష ముననున్న కొండపైని ఆరోగ్యస్థానము (Sanatorium) న నుండమరి సలహానిచ్చిరి. మాకుండ్రు, అల్లండ్రతో గూడి మేరీ అచ్చటికి పట్టెను. అచ్చటికి నల్లినప్పటికిని ఆమె ఎక్కువకాలము బ్రతుకలేదు. 1933వ సంవత్స రము జూలై 20 కవ వేదిన మేరీకూర్చి భౌతికదేహము వదిలి భగవత్సన్నిధ్యము నందును, ప్రియపుత్రకులునూ, బంధుజనమునూ, యాదవ్యద్వార్థిబృందమునూ మేరీ యోగబాటు కపారగులు మండిరి. విజ్ఞాన పరిశోధనలకే జీవితమును ధారవోసిన ఆమెఆత్మకు స్వస్థానిక ప్రపంచ మెల్లను హృదయపూర్వకముగ కొంతరి గోచెను. ఆమె చివరిశారీర ప్రకారము “స్కీప్సు” (Sceaux) అను స్థలమున ఆమెధర్మభౌతికశరీరముప్రక్కనే ఆమెదేహ మును కూడ భూస్థాపితమొనర్చిరి.

మేరీకి కాస్త్రీయ విద్యయందు బాల్యముననే పుట్టిన ప్రేమ ఆమరణాంతము అనర్గళముగ నిలిచెను. సాలసారిక, శారీరకబాధల నొక్కటిని ఆమె సరకు చేయలేదు. కాస్త్రీయసభలేకాక ఇతరనానావిషయక సభలన్నిటికిని కూడ ఈమె తప్పక వెళ్లుచుండెను. కాస్త్రీయవిషయములందీమనాదనలు మిక్కిలి విలువ కలిగినవై, మిక్కిలి సారవంతములుగ నుండెడివి. ఆమె ధీమతి!

మేరీ పరిశోధనలు చాల కచ్చితమైనవి; బాగరూ కతానిదానములతో గూడినవి. కాస్త్రీయంశములను వ్యాఖ్యానించునపుడు ఈమె లవలేకములను సైతము విడుదల విమర్శించుచుట్టి దిగ్భ్రష్ట కలిగియుండెను. ఈమె భౌతికకాస్త్రమున ‘పండితపట్టు’ (Doctorate degree) పత్రయుటకొరకు పరిశ్రమలకు తానొనర్చిన కాస్త్రీయ పరిశోధనల కాస్త్రవాదనా పత్రముల (Thesis)కు పంపగా, అచ్చటి పరీక్షకసభ (Exami-ning committee) లోని విఖ్యాతకాస్త్రవేత్త లైదా గ్నరును విజ్ఞానచారిత్రమున ఇదివర కెన్న డిట్టియత్తమా

త్తమ పత్రములను చూచి, విని ఎఱుగమని ఏకీభావముగ సమ్మతించిరి. బాగరూకతా, నిదానములు మేరీకి పెట్టని సామ్యము.

మేరీకూర్చి సామ్యము, ఆమెగుణము సాకుమార్యము. ఆమెకు జ్ఞాభిమానములు మెండు. మొట్టమొదట ఈమె ప్యారిసునందలికాస్త్రీయవిద్వత్సభ (Academy of-sciences) యందు ఒక సభ్యురాలుగా నుండుటకు క్షోణ్కానగా ఆమహాసభయందు స్త్రీలను చేర్చికొనుట న్యాయవిరుద్ధమని చెప్పి అసమ్మతిచూపిరి. తరువాత క్షోణ్కానలకే నమలు తమ యభిప్రాయమును మార్చు కొని, ఆమెను సభ్యురాలుగా జేరమని యాహ్వానించగా, అభిమాన పూరితమైన మేరీ నిరాకరించెను! కాల క్రమేణ ఆసభయందు ఆమె అనగ్నముణి!

మేరీ ఆంగ్లేయ మహాసంగ్రామసందర్భమున ‘రెడ్ క్రాస్’ సంఘము (Red cross society) నందు చేరి తానే స్వతః రణాంగణమున నిలిచి, యద్ధమునకు కావలసిన ‘రేడియం’ మోటారుబండ్ల (Radium cars) ను చూచుకొనెను. ఆమె ధీరరమణి!

మేరీసతిపరిశోధనలు భౌతిక, రాసాయనిక కాస్త్రములందు విహుత్సవికాసముల కెన్నిటితో మూలాధారము లైనవి. ముఖ్యముగ ‘రేడియం’ ఉత్పత్తికి కారకురాలైన ఈమెను రోగార్తు లెందరో నులించక మానరు!

మేరీ తనజన్మధాత్రియైన పోలెండునకును, తన యభివృద్ధికి కారణమైన ఫ్రాన్సు నకును భక్తి పూర్వకముగ సహకారమొనర్చెను. ఆమె దేశభక్తురాలు!

సమాలోచనసభలందును, సాంఘికసభలందును తమ మనోధనములతో ననిచేసినది మేరీ. సంఘసేవ, ఆమె పవిత్రోద్దేశ్యము!

మానవసేవకునూ, సంఘాన్నతికిని, దేశాభ్యుదయ మునకునూ, అతిముఖ్యముగ కాస్త్రీయ విద్యాభివృద్ధికిని క్యూరీసతి చాల శ్రమచెందెను. ఫ్రాన్సు నందేగాక ఇతరనానాదేశములందును ‘రేడియం’ను వైద్యమునకుపయోగపరచవలెననెడి యాశ మేరీ కవితముగ నుండెను.

దీనిహీనజనసేవకై ఆతురపడిన ఆమె ఆశయము నెరవేరెను.

సకలప్రపంచము గౌరవింపఁగినట్టి అత్యుచ్చ పదవి నందినప్పటికిని మేరీ చిపలచిత్రగాక, ప్రయోగశాలయందు పరిశరములను శుద్ధపరచునాటి మేరీవలెనే ప్రశాంతముగ నుండెను. ఆమెనిర్దగ్ధము నిండుకడన నంటిది!

ఆమెను చూచినవారెల్ల, ఆమె అతిసరళ జీవితమును, అమితమైన కుశాగ్రబుద్ధిని పరిపూర్ణ నిష్ఠాపరిణామ! ఆమె నిరాశంబరమైన నిర్మలవృత్తము!

మేరీహృదయము దయాపూరితము. పిన్నపెద్దల, దీనసాధులు అనక ఆమె సకలరస ఏకరీతిగ ప్రేమించుచుండెను. ఆమెకు మిత్రబృంద మతివిస్తారము.

ఆమె స్నేహితులు!

హ్యూగీడంపతులు తామెనర్చిన అద్వితీయ పరిశోధనలతో శోట్లకొద్ది ద్రవ్యము ప్రోవుచేయగలిగియుండిరి. కాని నిష్కామకర్మతో కార్యమాచరించిన వీరి మనస్సును ద్రవ్య మాకర్షింపజాలకపోయెను! మానవ శోటికి ప్రయోజనపడుచున్న యంత్రముకార్య మొకటి సాధించవలెననెడి ఒక్కటే ఆశయములేపు సీరిసంపదల కాశించలేదని, వీరు లేడియంయొక్క 'నూత్నకల్పనాధికార పత్రము' (Patent) ను, దానివల్ల వచ్చే ధనరాశిని ధిక్కరించిరి; పర్యతమంత శిశుసంయుక్త పదార్థమునుండి అతిపక్ష్మతతో తీసిన ప్రతియొక్క 'లేడియం' అణువును వైద్యశాలకు బహుమతిగా నొసగివేసిరి! వీరి త్యాగ మద్వితీయము!!

మేరీసతి జీవిత చరిత్రవల్ల స్త్రీబృంద మంతటి యన్నతపదవి నందవచ్చునో తెలియుచున్నది అద్భుతసామర్థ్యములోపాటు సౌశీల్యమును కలిగిన ఈయన తీమణి చర్యలు భారతరమణి కాదరణీయములు; అనుసరణీయములు!!

ఇటీవల మేరీపుత్రి 'బిరీక్ జోలియటు హ్యూగీ' (Irene Joliot Curie) చే రచియింపబడిన హ్యూగీసతి

మణి జీవితచరిత్రమును 'కొలంబియా' చిత్రప్రదర్శకులు (Columbia pictures) నాక్బలన చిత్రరూపముగ ప్రదర్శింప ప్రయత్నముల జరుపుచుండుట ప్రశంసనీయము.

బీజ మొకటైనను వృక్ష మొకటికానేరదన్న లోకోక్తి హ్యూగీదంపతుల పుత్రివిషయమున అద్భుతముగనొప్పినది! వీరిజ్యేష్ఠపుత్రి 'బిరీక్ హ్యూగీ' విజ్ఞానవైద్యమున తల్లిని మించుచున్నది! ఈమె 'జోలియటు' (Joliot) గారి ధర్మపత్ని. ఇతడుకూడ వైజ్ఞానికాగ్రణియే! 'జోలియటు' దంపతులు హ్యూగీదంపతులవలెనే ఇరువురును కలిసి పశోధనలు చేయుచున్నారు వీరు నూత్నముగ తయారుజేసిన కృత్రిమ 'లేడియం' (Artificial Radium) కొరకు నిరుడు రసాయనశాస్త్రపు 'నోబెల్' బహుమతిని బడసి! హ్యూగీగారి యావత్కుటుంబము విజ్ఞానవేత్తలై బహుమతుల బడసినది వింతలలో వింత!

మేరీసతి అంతిమదినములలో 'ఆక్టినియం' (Actinium) అను పదార్థముయొక్క ఉత్పత్తిని ఎక్కువ బలవత్తరము చేయుటకై పరిశోధనలు సలుపుచుండెను. శత్యాగత కాగానే ఆకార్యమును సమర్థులైన తనకూతురు, అల్లుండ్రికు పూర్తిజేయ నొప్పించెను.

జోలియటుహ్యూగీసతి! అనేకగౌరవకార్యము లొప్పగింపబడెను. ప్రాన్సు ప్రభుత్వమండలి విజ్ఞాన పరిశోధనలకై ఈమె ముఖ్యకార్యదర్శిగా నియమింపబడెను. ప్రాన్సు రాజ్యాంగతరంగ సభ (French cabinet) లో ఈమె యొకమంత్రిగా నియమింపబడెను! రాజకీయములం దింతటి గొప్పపదవి! స్త్రీల సేర్పరచుట ఇదియే ప్రథమము! ఈమెజొన్నత్యము మాతాపితరుల కీర్తిమకుటమును మణిమయమొనర్చిన దన్న సతి కయోక్తి కానేరదు! ఇట్టి సుపుత్రిని కన్న మేరీహ్యూగీల ధన్యాత్ములు!

లేడియం (Radium)

శాస్త్రజ్ఞు లిదివరకు పరిశోధనలుచేసి కనుగొన్న వస్తువులలో లెల్ల 'లేడియం' ఉత్తమాత్మ మైనదని నిర్ణయించెను.

యింపబడినది. రజత, కువర్గాది లోహములకంటెను, నవరత్నాది మణులకంటెను ఇది నూరారుతుండు రెక్కవ విలువైనదన్న దీని మూల్యము సులభంగా హ్యము. ఈనూత్న ధాతువుయొక్క కణములు స్వయం ప్రకాశకములు. అంధకారమున నిది చిట్టి విమర్శదీపముల వలె వెలుగుచుండును. ఇది సదా నులివెచ్చునైన వేడి మిలి ప్రసరింపజేయుచుండును. “రేడియం” అతిగాఢమైన వివరపదార్థము. మారమున నుండినను దీని వివరము చెనుపుచేయునంతటి శక్తివంతమైనది. దీనిని చర్యమునకు దగ్గరగా నుంచుకొనిన తీవ్రమైన క్రణములు కలుగజేయును.

క్యూరీసతీసుజిబ్దిబల, కరీరబలములనువ్యయపరచి సంవత్సరములకొద్ది పాటుపడి ఒక వినుత్న ధాతువును కనుగొని, ప్రపంచము నచ్చెరువందజేసెను; కాని ఈ ధాతువుయొక్క గుణాతిశయములు, నానాకాస్త్రములందును దీని అసమానమైన యుపయోగము దీని యాధ్యురమునాటి విస్మయమును విస్మరిల్లజేయుచున్నది! ప్రపంచమంతటను కాస్త్రీయ పరిశోధనలకును, అనేకరోగాస్త్రుల ఔషధములకును, మరెన్నియో పనుల కిదివరకు ఉపయోగించి యుండెను రేడియంయొక్క ఒట్టు మొత్తము ౨౪౦ గ్రాములు, అథవా దాదాపు అరపాను. ఈపీడికను పదార్థమును ఉత్పత్తిచేయుటకు నూరారుమంది సంవత్సరములకొద్ది పాటుపడవలసివచ్చెను! ‘రేడియం’ ఉత్పత్తికి మూలస్థానములు విస్తారముగ నుండినప్పటికిని అమిత ప్రయాసము, అధిక ధనవ్యయము చేసి ప్రశ్యాకించినచో దొరకు మొత్తము అత్యల్పమే! ‘రేడియం’ మూలస్థానములైన శిలాసంయుక్త పదార్థము, ముకుళలోహము వీటిని శుద్ధిచేయుట కొంత ‘కొలరెడో’ (Colorado) దేశమునుండి కనడా, (Canada) దేశమునకు విమానములపై దెచ్చుచున్నారు! బహుమూల్య పదార్థమైన రేడియం ఈ విపరీతపు ఖర్చునెచ్చుములను సులభముగ చెల్లింపజేయుచున్నది.

‘రేడియం’ ఉపయోగములు

‘రేడియం’ను చికిత్సల కతిముఖ్యముగ వాడుచున్నారు. ‘రేడియం’కిరణములు ‘ఎక్స్’ కిరణము

(X - Rays) ల వలెనే మిక్కిలిచూటిగా చొరబడు స్వభావము కలవి. ఇవి శరీరమును జొచ్చినచో కొన్ని విధములైన తంతుకోశములు (Tissue cells) నాశమొందును. ఈ తంతువులం దుండు నూత్నకోశములలో నుత్పత్తియయ్యెడు కొలుకుపుండు, పులిసిరికాయలు, మొటిమలు, పుండ్లు మొదలగు చర్మవ్యాధులను ‘రేడియం’ కిరణములు నివారించును. ‘రేడియం’ యొక్క ‘గామా’ కిరణములు (Gamma rays) శరీరమున దుర్బాసము పెరుగకుండ నివారించును. ఇటీవల ‘రేడియం’ తో గొంతులోని గవదకాయ (Tonsils) లను నివారించ ప్రయత్నములు జేయుచున్నారు. ఇదిగాక ‘రేడియం’ నకు మూత్రికామ్ల (Uric acid) ప్రవహము ఎక్కువగ బయలుపడలజేయగల గుణము కలదు గనుక వాతరోగము (Gout), సంధివారము (Rheumatism), బహుమూత్రివ్యాధి మొదలైన రోగముల నివారించ ప్రయత్నములను చేయుచున్నారు. ‘రేడియం’ ను రోగి కొసగునప్పుడు కొన్ని రోగములకు పీల్చుకొననిచ్చెదరు; మరికొన్నింటికి ద్రవముగాజేసి త్రాగనిచ్చెదరు. చర్మవ్యాధుల కుపయోగించునపుడు ‘రేడియం’ ను లవణరూపమున ౨౫, ౫౦, అథవా ౧౦౦ మిలిగ్రాము (Milligrams) ల మొత్తిమువరకు చిన్నిగొట్టములందు వేసియుంచుదురు. పుండ్లు, గడ్డలు మొదలైన క్రణముల చికిత్సకు ‘రేడియం’ ను వాడిమొనగలిగిన బోలునూదులలోని కెక్కించుచుండుదురు. వీటికి ‘రేడియం’ నూదులని పేరు వీటిని పుండ్లలోనికి నూటిగా చొరనిచ్చి, ‘రేడియం’ను తగునంతప్రాద్దు ప్రసరింపజేసినతరువాత నూదిచివర నుండు బెజ్జములోనికి ఒక తింతినిగాని, దారమునుగాని జొనిపి, నూదిని బయటికి లాగివేయుదురు.

పరిశ్రమ (Industries) లందును ‘రేడియం’ యొక్క ఉపయోగము లవివరములైయున్నవి. కొన్ని వస్తువులకు పూసెడు రంగులు స్వయంప్రకాశములుగ నుండుటకొరకై ‘రేడియం’ నుపయోగించుచున్నారు. గడియారములకు, ఫొంటికాలములకు, విమానములకు, అంధకారములో కనబడుటకొరకై అతికించుచుండు

దేను స్వయంప్రకాశములైన కిరణములు, మరెన్నియో నస్తువులకు 'రేడియం' ను ముఖ్యముగ నుపయోగించుచున్నారు. ఇదిగాక ఇటీవల 'రేడియం' కిరణముల ప్రసరణతో నవరత్నముల కాంతిని ఇరుమడింపజేయ ప్రయత్నించుట పలువురుచున్నారు. రేడియంయొక్క 'గామా' కిరణములు ఛాయాచిత్రగ్రహణపు పటముల గుండా చొచ్చి, వాటియందు మాన్యు కలగజేసినట్లే ఇది ఉక్కు మొదలైన లోహములలోనికిని చొరబడి మార్పుకలుగజేయుగదరి కాస్త్రవేత్తలు నిరూపించిరి. ఈ నిరూపణ యంత్రకారుల (Engineers) కమితోపయోగకరము లయ్యెను. యంత్రకారుల సామగ్రిలూ, ఉక్కుస్తంభములు, చక్రములు మొదలైన అతివిలువ

కలిగిన భారీవస్తువులు లోన నీటవారిగాని, జీరకలిగి యుండుటగాని, లేక ఉత్తమ స్థితిలోనుండుటయు అను నీయంతములకు సులభముగ కనుగొనుట 'రేడియం' యొక్క 'గామా' కిరణములు అత్యంతోపయోగకరములై యున్నవి.

'రేడియం' విత్తనములకు స్పష్టిమిగా చేయుగలదు. మాక్యుక్టీవు (Bacteria) లను వినాశపరచగలదు. ఇంకను కాస్త్రజ్ఞుల పరిశోధనకల్ల దీని యుపయోగములు తండ్రిపతండుములుగ వెలువడునట్లు నూచనము కనబడుచున్నవి. ప్రపంచమంతయు అన్వేషింపకుమోహల పడుతుండునట్టి దివ్యపదార్థము శేవల మొక్కస్త్రీరల్ల కనుగొనబడుట అత్యున్నత విషయము!

ఆత్మకథ

(గాంధీమహాత్ముని స్వీయచరిత్రము)

శతావధాని,

వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు

తెనిగించినది

ప్రకాశకులు:

కాశీనాథుని నాగేశ్వర రావుగారు

కల మొదటిభాగము రు. ౦-౧-౦.

రెండవ భాగము రు. ౧-౦-౦.

తపాలఖర్చులు ప్రత్యేకము.

మేనేజరు:—ఆంధ్రగ్రంథమాల,

7, తంబుకెట్టివీధి, మదరాసు.

జీవన ప్రభాతము

అనువాదకులు: శ్రీ పొలవరపు రాజు బ్రహ్మముగారు, B.A., Murugan the Tiller (మొరగిక్కరి టిల్లరు) అను పేరున శ్రీ కే. యస్. వెంకటరమణిగారు అంగ్లభాషను రచించి నుప్రసిద్ధనవల కిది యనువాదము. ఇది రమణియ మయిన సాంఘిక నవల. సాంఘిక విద్యావిధానము, పాశ్చాత్య సంస్కారము, పాశ్చాత్యవిద్య ములు మొదలగువానివలన గలుగు మైములు ఇంతి చక్కగ వర్ణితములయినవి. ఆంధ్రవాద్యమును నిట్టి కథావిధానము గల యా నవల ప్రోత్సహి. ఆంధ్రులెల్లరు చదువవలసినది. ప్రాసు కకల పుటలు. కల రు. ౧-౦-౦ మాత్రము.

మేనేజరు, ఆంధ్రగ్రంథమాల,

నెం. 2, తంబుకెట్టివీధి, మదరాసు

ఎనిమిదవ ఎడ్వర్డు చక్రవర్తి

౧౮. గుట్టపు పందెములలో జాకీ
(కుడిపైపు చివర) సిడ్నీ
(ఆస్ట్రేలియా)లో

౧౯. శశుపాలనము
(కానడాలో)
(నడుమ)

౨౦. దాటులగుట్టపు పందెములో
(వేల్సనందు)

౧౩. తండ్రి కుమారులు

౧౪. సాధారణ రూపచిత్రము

౧౫. రాయల్ నావికదళాధిపతి

౧౬. సోల్జరు (కుడివైపు)

బొమ్మరిల్లు *

బుర్రా వెంకట సుబ్రహ్మణ్యం

రామదాసుగారు పీఠికలో చెప్పినట్లు ఆంధ్ర వాఙ్మయం అభివృద్ధిచెందడానికి స్వతంత్రరచనలేకాకుండా మిగిలిన భావలలోఉన్న ఉత్తమగ్రంథాలను ఆంధ్రీకరించడంపూడా అవశ్యకం. అంతేకాదు. మరొకమాటకూడా చెప్పాలి. నిజానికి మనభావలో కొన్నితాత్పరతలనుంచి అసలు చెప్పకొడిగిన స్వతంత్ర రచనలే అట్టేలేవు. వీటిలోనైనా గద్యంలో ఉన్నరచనలు చాలాతక్కువ. ఈగద్యరచనలలో మల్లీ నాటక గ్రంథాలు మరీఅరుదు. ఈమధ్యవెలువడుతున్న మన స్వతంత్ర నాటకరచనలనుండి ఆలోచిస్తే, పద్యాలలోనూ పాటలలోనూ మునిగిపోని నాటకాలూ, అర్థం లేకుండా అంకానికి అనేకరంగాలచొప్పున అధమం అయిపోతున్నారేనా లేని నాటకాలూ లేనేలేవు. అందు కల్ల ఈపద్యాలూ, ఈపాటలూ, ఈఅర్థంలేని రంగాలూ మామమని నవీనపద్ధతులప్రకారం స్వతంత్రంగా నాటకాలు రచించడానికి కూడా తెలుసుకొన్నట్లైతే ఈ నవీనపద్ధతులేమిటో తెలుసుకునేందుకుగాను మిగిలిన భావలలోఉన్న కొత్తకొత్త నాటకగ్రంథాలు అనేకంగా ఆంధ్రీకరింపబడాలి. నవీనపద్ధతులు మనస్వతంత్ర వాఙ్మయంలో బజలుదేరాలంటే ప్రస్తుతం ఇదేముఖ్య మార్గం కాబట్టి, దేశరాజ రామదాసుగారు ఇచ్చిన ప్రాసిన 'ఎ డాల్ఫ్ హౌస్'ను ఆంధ్రీకరించినందుకు ఆంధ్ర వాఙ్మయం అభివృద్ధిచెందాలనేవాళ్లందరూ ఆనందించాలి.

ఈ గ్రంథానికి అవతారిక వ్రాస్తూ గిడుగు వెంకట సీతాపతిగారు "కొన్నివిషయములలోమాత్రం స్వతంత్రంబి గ్రంథమురచించుటకంటే పరభావలోఉన్న గ్రంథము స్వభావలోనికి పరివర్తనముచేయుట ఎక్కువ

కష్టమైనపని" అన్నారు. ఈఅభిప్రాయం సమర్థించు కునేందుకు వారు నిరూపించిన కారణాలు ఎటువంటి వైనప్పటికీ వారి అభిప్రాయంతో అందరూ ఏకీభవిస్తారు. ఒకదేశపు భావలోఉన్న నాటకాన్ని మరొక దేశపు భావలోకి తీసుకరావాలంటే రెండుకారణాల వల్ల కష్టాలుంటాయి మొదటి కారణం, రెండుభావలకి వాటి వెంపుసాంపులలోనూ, వాటి శక్తిసామర్థ్యాలలోనూ ఉండే భేదం. గ్రంథకర్త రెండుభావలూ కూడా బాగా తెలియాలి. రెండుభావలూ బాగా తెలిసి నప్పటికీకూడా అప్పుడప్పుడు ప్రయోజనం లేదు. ఒక భావాన్ని మొదటిభావలో రెండుమాదుమాటలలో అందంగా మార్చడానికి వీలు దొచ్చుక; రెండవ భావలో ఎన్నిమాటలువాడినా ఆ అందం రాక పోవచ్చును. రెండవ కారణం, రెండుదేశాలకి సంఘపరిస్థితులలోనూ, ఆచారాలలోనూ ఉండే భేదం. గ్రంథకర్తకి పరదేశపు సంఘపరిస్థితులు బాగా తెలియాలి. లేకపోతే తెలుసుకో వునాదిలేని నాటకం తయారవుతుంది. అర్థంలేకుండా ఉంటుంది. ఈరెండు విషయాలలోనూ ఉదాహరణలు రామదాసుగారి 'బొమ్మరిల్లు' లోనే చూపించొచ్చును.

భాషాభేదం ముందు ఆలోచిద్దాం

ప్రథమాంకం చిగురున నోరా అఖి రెండువాక్యాలూ ఇవి: It is not true. It can never, never be true)వీటిని. రామదాసుగారు ౬౨వ పేజీలో ఈవిధంగా ఆంధ్రీకరించారు:"అదినిజంకాదు. అదినిజమయ్యుండదు" It can never be true అన్న వాక్యం ఆనందర్యంలో It is not true లన్న వాక్యంయొక్క భావాన్నే మరి ఖండితంగా చెప్తుంది. 'అదినిజమయ్యుండదు' అనడంలో

* (చాన్స్ ఇన్ లాంగ్వేజ్) గ్రంథకర్త : దేశరాజరామదాసు.

ఈఖండితంగా చెప్పడంపోయి 'అదనిజంకాదు' అన్న వాక్యంలో లేని సందేహగుణం ఈవాక్యంలోకి దూరింది. "అదనిజంకాదు. మామూటికీ నిజంకాదు" అని వ్రాసుంటే అర్థస్థావరం పోవడా ఉండును.

తృతీయాంకంలో ౧౫వ పేజీలో (౮వ పంక్తి నుండి) నోరా, తను టోర్వాల్డుయొక్క నిజస్వభావం అంతవరకూ కనిపెట్టలేదన్న విషయమై ఆలోచిస్తూ ఇలా అంటుంది: "టోర్వాల్డు! ఈయనిమిదిసంవత్సరాలై పరాయిమనిషితోనుండి అతనికి ముగ్గురు పిల్లలను కన్నానని ఇప్పుడు నాకు తెలిసింది" ఇంగ్లీషులో ఈవాక్యం ఇది: "Torwald, in that moment it burst upon me that I had been living here these eight years with a strange man and had borne him three children." ఇంగ్లీషు వాక్యంలో ఉన్న ఆకస్మికత్వం, ఆడుగు తెలుగువాక్యంలోకి రాలేదు. భావం ప్రధానంగా చూసుకోకుండా పదానికి పదం మాత్రం వేస్తూ Strange man అన్నపదానికి 'పరాయి మనిషి' అని నెయ్యిగానే భావమొన పూర్తి కాలేదు. "టోర్వాల్డు, ఎనిమిదేళ్లు నీతో కాపురం చేసేను కాని ఎనిమిదేళ్లూ నువ్వు నిజంగా ఎటువంటి వాడవో నాకు తెలియనే తెలియదు. ఎనిమిదేళ్లూ నువ్వు నాకొక పరాయిమనిషివంటివాడవే. నీకు ముగ్గురుపిల్లల్నికూడా కన్నాను!" అనికాని, మరొక విధంగాకాని విడమర్చి భావం తీసుకువచ్చేందుకు ప్రయత్నించేయవలసింది. ఇప్పుడు తెలుగులో ఉన్న వాక్యం ఉన్నట్టుగానే ఉండిపోతే నాలుకం అంతటికి ముఖ్యమైన మూడువారు నాకొకటాలో ఒకటైన ఈ వాక్యం నిద్రప్రయోజనం అయిపోతుంది.

౧౫వ పేజీలో ౮, ౯ వ పంక్తులు ఇవి:

"హెల్మర్—(ఇక్కడ నువ్వెప్పుడూ) సొఖ్యం గాలేతు?

నోరా:—లేను. ఆనందంగా మాత్రమే ఉండే హిమ్మి."

ఇంగ్లీషులో ఈ సంభాషణ ఇలాఉంది:

"Helmer:— Not - not happy?

Nora:—No, only merry."

'Happy' అన్న మాటకీ 'merry' అన్న మాటకీ ఉన్న భేదం తెలుగులో తేలుటలేదు.

౯వ పేజీలో వైన హెల్మర్లు "స్వీట్ టూత్ మిమ్మల్నిందర్నీ చెప్పేస్తున్నాది" అంటాడు. ఇంగ్లీషులో ౯ వాక్యం "Hasn't the little sweet-tooth been breaking the rules today?" గ్రంథకర్త ఇంగ్లీషువాక్యం బోధపరచుకోలేదు. తీపి పదార్థాలంటే నోరాకి చాలాఇష్ట కనుక 'Sweet-tooth' అన్నమాట నోరా కొక మద్దుకేరు. నోరా తీపి పదార్థాలు తినకూడదుకనుక హెల్మర్లు అనుమానంతో ఈ ప్రశ్న వేస్తాడు.

౧౦వ పేజీలో ౧౫వ పంక్తిలో "Call it (the letter) back" అన్నమాటలకి "దాన్ని పిలవండి" అని రామదాసుగారు తెలుగులో వ్రాసేరు. "ఆశ్చర్యరాన్ని మళ్ళీ తెప్పించేయండి (తెప్పించెయ్యి)" అని ఉండాలి.

భాషాభేదంవల్ల వచ్చేకష్టాలు దాటేందుకు మార్గం ఒకటే. భావం గ్రహించి ఆభావం తీయకుండా రావాలని ప్రయత్నించాలి కాని, వాక్యాలి! వాక్యమే ఉండాలనీ, పదానికి పదమే ఉండాలనీ తంటాలు పడకూడదు. అందులో ఇంగ్లీషునుంచి తెలుగులోకి భాషాంతరీకరణం చెయ్యాలన్నప్పుడు ఇంగ్లీషుకీ తెలుగుకీ పుట్టుపూర్వోత్తరాలలో ఏమాత్రం సంబంధంలేదు కనుక, భావమే ప్రధానంగా చూచుకోవాలి కాని వాక్యాలనుగించి, పదాలనుగించి కట్టుదిట్టాలు అసలే పెట్టుకోకూడదు. ఈ విషయంలో రామదాసుగారు కష్టపడి నాటకంయంతర్జులోనూ మొత్తంమీద భావం బాగా నిలబెట్టేరనే చెప్పాలి.

ఆలోచించవలసిన రెండవవిషయం సంభాషరి స్థితులలోనూ, ఆచారాలలోనూ రెండవదానికి ఉండే భేదం. పాశ్చాత్యనాటకాన్ని ఆంధ్రీకరించడంలో ఈ భేదంమూలాన్ని కలిగేకష్టం ఇదీ. మనంవ్రాసేది

తెలుగుభాషకనుక, అసలుకథ పాశ్చాత్యసంఘాన్ని గురించి అన్నమాట మరచిపోయి, మనసంఘపరిస్థితులకు మాత్రమే మోడేమాటలూ పదాలూ, వాడడం జరగొచ్చును.

౫వ పేజీలో ౧౪వ పంక్తిలో నోరాకి హెల్మర్డు ఇంటిభర్తకి సామీప్తిచ్చినప్పుడు, నోరా “నమస్కారము, నాథా” అంటుంది. ఇది “Oh thank you, thank you, Torwald” అన్న దానికి తెలుగు. ౧౨వ పేజీలో లిండీజీని (లిండెకా జీవి?) “అమ్మా, నమస్కారము” అంటుంది. ఇది ‘Good evening’ అన్న ముక్కకి తెలుగు. ‘Thank you’ అనడానికి కాని, ‘Good evening’ అనడానికి కాని ‘నమస్కారం’ అన్న పదం చాలానిరుద్ధంగా ఉంది. ఆ ఇంగ్లీషుపదాలకి సరియైన తెలుగుపదాలు లేవన్నమాట వాస్తవమే. కాని పాశ్చాత్యసంఘానికి పూర్తిగా అనుకూలంకాని పదాలు వాడకూడదు. ‘Thank you’ కి సరియైన తెలుగుముక్క లేనప్పుడు ‘Thank you’ అన్న పదాన్ని ఆంధ్రీకరించడం మానుకోవాలి. ఒకవేళ Thank you అనడంలో ఉన్న భావం నాలుకానికి అంతమరి ప్రధానమైతే ఆభావం మరొక అనుకూలమైనవిధాన్ని బహులుపరచడానికి ప్రయత్నించాలి.

నోరా “నమస్కారము, నాథా!” అనడంలో ‘నమస్కారము’ అన్నమాటకి మాత్రమే తప్పపట్టడం లేదు. “నాథా!” అని నోరా హెల్మర్డుని సంబోధించడంకూడా అసందర్భంగానే ఉంది. తెలుగుభాషలో ‘నాథా’ అని సంబోధిస్తే దేవుడి తర్వాత దేవుడంతటివాడిని సంబోధిస్తున్నట్టుంటుంది. ఇంగ్లీషు భాషలో ‘My husband’ అని కాని ‘My dear’ అని కాని సంబోధిస్తే భర్తగా ఉన్న ఒక మనుష్యుని త్రుడినే సంబోధించినట్టు. రామదాసుగారు ఈనాట కంటా అనేకచోట్ల ‘నాథా’, ‘ప్రియా’, ‘ప్రేమనీ’ మొదలైన సంబోధనలు విరివిగా ప్రయోగించారు. ‘నాథా’ ‘ప్రియా’ ‘ప్రేమనీ’ మొదలైన పదాలు చదువుకుంటే మనసంఘంయొక్క నిబంధనలకునే నిరూపించలేన

తెలివితక్కువ తెలుగునాటకాలూ, తెలుగుకథలూ జ్ఞాపకం వస్తాయికాని పాశ్చాత్యసంఘపరిస్థితులు అసలేటి నాకిరావు. Dear అని కాని ‘My dear’ అనికాని పాశ్చాత్యసంఘాలలో భార్యాభర్తలు ఒకరినొకరు సామాన్యంగా అన్ని సమయాలలోనూ పిలుచుకుంటారు. ఆముక్కల బదులు తెలుగులో ‘ప్రియా’ ‘ప్రేమనీ’ అన్నముక్కలు వెయ్యగానే రసాభాసం అవుతుంది. ‘ప్రియా’ ‘ప్రేమనీ’ అన్నమాటలు గాఢానురాగం చూపించే సమయానికి సరిపోతాయి కాని ప్రతిచిన్న సందర్భంలోనూ వాడితే సరిపోవు. ఇంగ్లీషులో భర్త భార్యతో “Potatoes are very costly in the market, dear” అంటే ఏమీ ఆక్షేపణలేదు. కాని అదే ఆంధ్రీకరిస్తూ, “బజారులో బంగాళాదుంపలు చాలాఖరీదుగా ఉన్నాయి, ప్రేమనీ” అంటే అతి ఘోరంగా ఉంటుంది. దీనికి కారణం పాశ్చాత్య సంఘాలలో భార్యాభర్తలు మనభాషలో చూపించడానికి పిలులేని విధంగా ఒకరినొకరు పిలుచుకోవడమే. ‘Dear’ అన్న సంబోధనకి అన్వయించేపదం మన భాషలో లేదు. ‘Dear’ ‘Darling’, ‘Sweet heart’ మొదలైన సంబోధనలలో పాశ్చాత్యులు చూపించే భావాలు మనం తెలుగుభాషలో చూపించలేము. ఆపదాలన్నిటికీ మనకి ‘ప్రియా’ ‘ప్రేమనీ’ తప్ప వేరుమాటలు లేవు. సామాన్యసమయాలలో పాశ్చాత్యులు ‘Dear’ అని సంబోధించినప్పుడున్న భావానికి, వాళ్లే గాఢానురాగంలో ‘Sweet heart’ అని సంబోధించినప్పుడున్న భావానికి మనం తెలుగులో భేదం చూపించలేము. కనుక అటువంటి పదాలు ఎటువంటి సమయంలోనైనా ఆంధ్రీకరించడం మానుకోకతప్పదు. అంతేకాని వాళ్ల సంఘపరిస్థితులకి సరిపడని తెలుగు పదాలువాడి పాశ్చాత్యనాటకాలలో ఉన్న పాశ్చాత్య సంఘనిరూపణకి విరుద్ధంగా చెల్లకూడదు. ‘ప్రియా’ ‘ప్రేమనీ’ అన్న సంబోధన లేకపోవడంవల్ల వాక్యం మరి మొండిగా తయారవుతుందనుకుంటే ఆపదాల బదులు పేర్లు పెట్టి సంబోధిస్తే అందంగా ఉండొచ్చును

పాశ్చాత్యసంఘంలో భార్య భర్తలు ఒకరి నోకరు పేర్లుపెట్టి పిలుచుకోవడం చాలాసామాన్యమైన విషయం.

ఈ సందర్భంలోనే రామదాసుగారిది మరొక పొరపాటుకూడా చూపించాలి. ౧౩ వ పేజీలో ఆఖరి పంక్తిలో నోరా లిండ్ (లిండెన్?) దేవిలో ఇలా అంటుంది : “నాప్రియారాలా! క్రిస్టెనీ! నన్ను తుమించు.” ౨౨ వ పేజీలో మొదటి పంక్తిలో లిండ్ దేవి నోరాని “ప్రియారాల” అని సంబోధిస్తుంది ౩౭ వ పేజీలో ౧౦ వ పంక్తిలో లిండ్ దేవి నోరాని “ప్రియా” అని పిలుస్తుంది. ఇంగ్లీషుభాషలో స్నేహితు రాళ్లు ఒకరినొకరు ‘My dear’ అనీ, ‘Dear’ అనీ పిలుచుకుంటారు. కాని ‘ప్రియారాల’ అన్నమాట, ‘ప్రియా’ అన్నమాటా సమంగా ఆ స్నేహితులను మాత్రమే నూచించలేవు. అందువల్ల ఈసందర్భంలో కూడా ఇంగ్లీషు పదాలని ఆంధ్రీకరించడానికి ప్రయత్నించిన లాభం లేదు.

రామదాసుగారి పొరపాట్లలో పీబున్నిటిని మించిన పొరపాటు నోరామెల్బూర్ని ‘మిరు’ అని సంబోధించడం. అది రమారమి నాటకం అంతలోనూ ఈ విధంగానే ఉంది. తృతీయాంకంలో రామరాసు నోరా ‘మిరు’ అనడం మాని అప్పుడప్పుడు ‘నువ్వు’ అంటుందికాని, నాటకం ఆఖరికి ఈమాటలు మరి కంగారుగా ఉన్నాయి. ౧౪౨ వ పేజీలో ఆఖరి పంక్తిలో నోరా “నోర్వాల్డు! ఇక్కడనున్నావు.” అంటుంది. ౧౪౩ వ పేజీలో ౧౪ వ పంక్తిలో మళ్లీ “నున్నావ్వి” అంటుంది. ఇటువంటి ప్రయోగాలలో అసలేల్లర్థంలేను. అదిటుండనిచ్చి మనం అలోచించవలసిన విషయం ఇదీ. పాశ్చాత్య సంఘాలలో భార్యభర్తలు ఒకరినొకరు “నువ్వు” అనే పిలుచుకుంటారు. అటువంటి ఆచారం ౨౦ వ శతాబ్దంలో కొత్తగా మొదలుపెట్టిన ఆచారం కాదు. అనేకశతాబ్దాల బట్టి ఉంది. రామదాసుగారు ఈవిషయం అలోచించుకోకుండా పాశ్చాత్య సంఘాన్ని చూపించే నాటకంలో మనసంఘాచారాలని మార్చడం గొప్పతప్పు.

౧౫ వ పేజీలో నోరా టోర్వాల్డు నురింది మిగిలినవాళ్లలో మాట్లాడుతూ “నాభర్తగారికి బాంకి మేనేజరు పన్నెంది” అని కాని, ౨౭ వ పేజీలో “నన్ను టోర్వాల్డుగా రెంథ గాథంగా ప్రేమిస్తున్నానో మీకే తెలుసును” అని కాని అనడం సమంగా లేదు. పాశ్చాత్య సంఘపరిస్థితులు ఉన్నవి ఉన్నట్టుగా చూపించడం ప్రధానమైతే “నాభర్తకి బాంకి మేనేజరు పన్నెంది” అనాలి, “నన్ను టోర్వాల్డు ఎంతగాథంగా ప్రేమిస్తున్నానో మీకే తెలుసును.” అనాలి.

౧౩ వ పేజీలో ఆఖరిపంక్తిలో “నాప్రియారాలా! క్రిస్టెనీ! నన్ను తుమించు” అన్ననోరా ౭౭ వ పేజీలో ౧౪ వ పంక్తిలో లిండ్ (లిండెన్?) దేవిలో “నువ్వంతమందిదానివే” అంటుంది. ౨౧ వ పేజీలో “నువ్వంత దయావలివే” అంటుంది. మళ్లీ ౧౨౦ వ పేజీలో మొదటి పంక్తిలో “అక్కూ, ననుస్కరము” అంటుంది. ఇదంతా చాలా కంగారుగానూ, ఆర్థం లేకుండానూ ఉంది. ఆంధ్రీకరిస్తున్నప్పుడు మనసంఘాచారాలు వీలైనంతవరకూ మరచిపోయి వాళ్ల సంఘాచారాలు ఎల్లప్పుడూ జ్ఞప్తిలో ఉంచుకోవాలి. లేకపోతే ఇటువంటి పొరపాట్లకి అవకాశం చాలాఉంది.

ఈ ఉదాహరణలన్నీ కాక వేరుగా చదివేందుకూ, వినేందుకూ సవ్యంగాలేని కొన్ని సమాసాలూ, పదాలూ రామదాసుగారి నాటకంలో ఉన్నాయి. అవి సవ్యంగా లేకపోవడానికి కారణం ఆయనకి ఇంగ్లీషుభాషకాని, తెలుగుభాషకాని సమంగా తెలియక పోవడమే అనేందుకు ఏమాత్రమూ నీలులేదు. ఆ కారణం ఆయన పాశ్చాత్య సంఘపరిస్థితులు సమంగా బోధపరచుకోక పోవడమే అనేందుకూ నీలులేదు. ఇంగ్లీషులో “Is it my lark twittering there?” అంటే తెలుగులో “ఆ కిలకిల్లాడుచున్నది నా భరతపక్షేనా?” అన్నారు. ఇంగ్లీషులో “When did the squirrel come home?” అంటే తెలుగులో “నాడిన్న ఉడిత ఎప్పుడు వచ్చింది?” అన్నారు. ఇంగ్లీషులో “Has my little spendthrift been making the honey”

fly again?" అంటే తెలుగులో "నామద్దుల ఖర్చు దారి తిరిగి సొమ్ము దండుగ పెడుతున్నాదా?" అన్నారు. ఇంగ్లీషులో "So my wilful little woman is at a loss and making signals of distress?" అంటే తెలుగులో "కడపట నాతిలతిక్క చిన్నది ఎరరి సహాయానికో ఎదురుమాడవలసి వచ్చింది" అన్నారు. ఇంగ్లీషులో "your little squirrel" అంటే తెలుగులో "మీ ముద్దుల ఉడత" అన్నారు. ఇంగ్లీషులో "There, Madam Obstinacy" అంటే తెలుగులో "నాచిన్నారి మొండి" అన్నారు. ఈ ఉదాహరణ లన్నిటిలోనూ రామదాసుగారు ఆడునవాడిన మాటలూ, పదాలూ మాని ఏమాటలూ, సదాలూ వాడాలో చెప్పడం కష్టం. కాని ఇంగ్లీషులో ఆ పదాలన్నీ సంభాషణకి సహజమైన పదాలైనప్పటికీ తెలుగులోకి తర్జుమాకాగానే అవి కొంచెం తంటాలుపడి తెచ్చిపెట్టుకున్న పదాలుగా కనిపిస్తున్నాయి. నవీన పాశ్చాత్యనాటకాల గొప్ప ముగ్ధం ఏమిటంటే సంభాషణ మొదటినుంచి చిగురు వరకూ అతిసహజంగా ఉండవలసి, ఆంధ్రీకరించేటప్పుడు మూలమైన నాటకంలో ఉన్న ఏగుణంపోయినా సంభాషణలో ఆసహజగుణం పోకూడదు. ఆంధ్రీకరించడంలో కొన్నినష్టాలు రాకతప్పదు. ఈనష్టం మట్టుకు రాకూడదు. ఇంగ్లీషులో My little spend-thrift! అంటే బాగానేఉంది. తెలుగులో "నామద్దుల ఖర్చుదారి" అంటే చాలా అసహజంగాఉంది. Lark అంటే భగవత్ కౌవచ్చును. కాని పాశ్చాత్యభర్త

భార్యని "my little lark" అని పిలిచినప్పుడు తెలుగులో "నాచిన్న భర్తపక్షి" అనే పిలవనక్కరలేదు. అలాపిలిస్తే తెలుగుభాషలో అందంగాకూడా ఉండదు. వీలైనంతవరకు ఇటువంటి పదాలు ఆంధ్రీకరించకుండా ఉండేందుకు ప్రయత్నించాలి, ఇచ్చెన్ నాటకం స్త్రీలు పురుషుల చేతులలో బొమ్మలు కారని చూపించడానికి వ్రాయబడిన నాటకంకనుక హెల్మరు నోరాని ఇటువంటి ముద్దుపేర్లు పెట్టి పిలవడం నాటకానికి ముఖ్యమైన విషయమే. భార్యని అతడు చంటి పిల్లని బుజ్జగించినట్లు బుజ్జగిస్తూ ఉండడం నాటకంలో చూపించాలి. కాని తెలుగుభాషలో సంభాషణకి సహజంగానూ, అందంగానూ ఉండే పదాలూ, వాక్యాలూ వాడి ఆవిషయం తెలిపరచాలి. అటువంటి పదాలూ, వాక్యాలూ ఏమిటో తెలుసుకోవడం చాలాకష్టం అన్న మాటనిజమే. కాని రామదాసుగారు వారి అనుభవజ్ఞానంతో ముందుముందు మిగిలిన మంచి పాశ్చాత్యనాటకాలు ఆంధ్రీకరిస్తూ ఈకష్టం తొలగించుకోగలరనే నమ్మకం. ఆతెప్పించుకునే మార్గాలు వారికేర్పాలి.

ఈనాటకం ఇంత విపులంగా విమర్శించడానికి కారణాలు రెండు. మొదటిది, నాటకాలలో ఇచ్చెన్ యొక్క ఈనాటకం చాలాముఖ్యమైనది కనుక. రెండవది, రామదాసుగారి తెలుగునాటకం కొన్ని చిన్న చిన్న మార్పులతో చాలా అందంగా ఉంటుంది కనుక. అందరూ కోరవలసినది వారు దీక్షగా అనేక పాశ్చాత్యనాటకాలు ఆంధ్రీకరించాలనే.

సూర్యునివె దండయాత్ర

చాలా కాలంనుంచీ మానవుడు మొక్కలను తన యిష్టం వచ్చినట్లు ఆశీర్వాదాలను తంటాలుపడుతున్నాడు. వృక్ష శాస్త్రజ్ఞులు కూడా కొందరు వీడికి తోడ్పడ్డారు. ఇద్దరూ కలిసేరంటే యిక చేయలేనిది యేమి? సామాన్యమైన మొక్కలలోనుంచి శ్రేష్టమయినవీ, విలసన అయినవీ మంచిబాతి మొక్కలు లేనదీయడానికి ప్రయత్నాలు చేసేరు. వాటిలోనుంచి అట్టే డబ్బుభిరువులవని పద్ధతులమీద కాలంగాని కాలంలో పువ్వులు పూసేలాగ చేయడానికి పరిశ్రమలు చేస్తున్నారు. ఈ ప్రయత్నాలన్నీ చెట్లను తొందరిపెట్టి దిబ్బిన పూసేలాగ చేసి ఆకాలంలో పువ్వులమ్మకొని లాభం సంపాదించామనే, ఆకాలంలో అమ్మకున్నారూ కాబట్టి ప్రతివాళ్లూ యెక్కువ డబ్బిచ్చి అయినా కొనడానికి సిద్ధపడతారు.

ఇందుకోసమని మొదటిరోజుల్లో యిల్లల్లోనే సూర్యుని వెలుతురు అవసరంలేకుండా విద్యుద్దీపాల సహాయాన్ని మొక్కలు మొలిపించడానికి ప్రయత్నాలు చేసేరు. ఈ పరిశ్రమలో వెలుతురుకోసం యింకోఅంత సూర్యున్నీ మళ్ళీ నిర్మాణం చేయవలసినదైంది. దీనివల్ల చాలా ఖర్చయిపోయింది. కాని క్రమంగా జరుగుతూ వచ్చిన పరిశ్రమలవలన మొక్కలను త్వరగా మొలిపించి పూసేలాగ చేయడానికి తీర్థమైన వెలుతురు అవసరం లేదనీ, రోజూ యెంతసేపు వెలుతురులో ఉంటేమో ఆకాలంమీదే యెడలడం ఆధారపడిఉంటుందనీ తెలిసింది.

కొన్ని మొక్కలు ఒకసారి పూసిన తరువాత మళ్ళీ అయిదారు నెలలదాకా పువ్వువు. మరికొన్ని

మొక్కలు యేడాదిలోపుగా పూయవు. మొక్కలన్నీ రోజూ దాదాపు ఎనిమిది ఘంటలకాలం వెలుతురు అనుభవిస్తాయి. ఆరునెలలలో పూసేవాటికన్న ౧౨ నెలలలో పూసే మొక్కలకు రెట్టింపు వెలుతురు కావలసి ఉంటుంది. ఒక మొక్క తన అనుభవించిన యెండపరిమాణాన్ని బట్టి పూతకు వస్తుంది. అందుకే యేడాదికిగాని పూయని మొక్కలను ఆరునెలలకే పూయించాలంటే ప్రతిదినమూ పగటిపూట అనుభవించే మర్యాదాధికారక, రాత్రిపూట కూడా మరో ఆరుఘంటల కాలం విద్యుద్దీపాల వెలుగులో ఉంచితే సాధ్యపడుతుంది. పగలంతా ఆరుఘంటల యెండలో ఉండి మొక్కలకు రాత్రి పూట చాలా తీర్థమైన వెలుతురు ఉపయోగించినాగ్గర లేదు. అట్టి మొక్కలకు ౧౦ ఫుట్ కాండీల్స్ వెలుతురు గల దీపములు వాడిన చాలును. యెప్పుడూ యిల్లల్లోనే ఉండి యెండమొహం యెక్కని కొన్ని మొక్కలకీ ౧౦౦ మొదలు ౨౦౦ ఫుట్ కాండీల్స్ కాంతిగల దీపములు వాడవలసి ఉంటుంది.

అన్ని మొక్కలూ ఒకే మోస్తరు వెలుతురునూ, తీర్థతనూ భరింపలేవు. కొన్ని మొక్కలకు వెలుతురు రెలాంటిదయినా రాత్రిపూట యెక్కువకాలం కావలసి ఉంటుంది. కొన్నిటికి యెక్కువ తీర్థత ఉండాలి.

ఒక తోటలో ౨౫ రకాల పువ్వులమొక్కల మీద రాత్రిపూట ౧౦కాండీల్ పసురు కాంతి గలదీపాలు ౫ ఘంటలకాలం ఉపయోగించడంవల్ల పూతకాలం కంటే నెలరోజులు ముందుగా పూసేయి. ఈ డబ్బు రాత్రివెలుతురులో ఉంచని మొక్కలకన్న బలంగా యెడిగాయి. పువ్వులు పెద్దవిగా తయారయాయి. మొత్తంమీద మామూలుడెట్లకన్న ప్రతిడెట్లు! ౧౨

పువ్వులు యొక్క పూసేయి. వీటికయిన దీపాలకుర్చు అకాలంలో పువ్వులమృగా వచ్చిన లాభంలో పదో వంశేనా ఉండదు. వీటికి ఉపయోగించినవి మామూలుగా ఆఫీసులలో వాడేలాంటి దీపాలే.

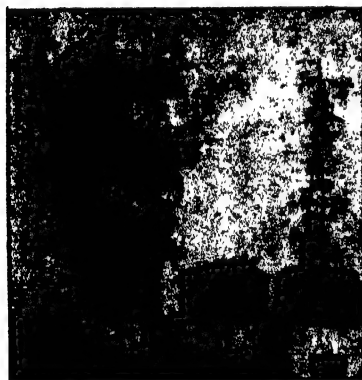
రంగువెలుతురు మొక్కల మీద ఉపయోగిస్తే యేమయినా లాభం ఉంటుందేమోనని కొన్ని ప్రయోగాలు చేసేరు. కేవలం యెర్రటి వెలుతురులో మొక్కలను మొలిపిస్తే కొమ్మలు పన్నగా తీగలాగ పాగి పెంపెనుకు పోతాయి. నీలం వెలుతురులో యెడగే మొక్కలు పొట్టిగాలావు పొటికొమ్మలు పలిగి ఉంటాయి మానవశరీరాని కొంతో ఆరోగ్య మైనదనుకన్న ఆక్ట్రా వైలెట్ కాంతిలో మొక్కలను యెదిగిస్తే ఈమట్టురంగు వెలుతురు

వెలుతురుపడేలాగ తాళ్ళకట్టి దీపాలు వేలాడవేసేరు. మొక్కలు యెదిగినకొద్దీ దీపాలను పైకి లాగుతూ వచ్చేరు. ప్రస్తుతం చాలావాళ్ళే శక్తిగలదీపాలను కదలకుండా చూరులలో ఉంచుతారు. వాళ్ళే యొక్క

[2. మొక్కలపై పగటి మార్గకాంతి గాక రాత్రిపూట వివిధ తీక్షణతగల దీపములకాంతిని ఉపయోగించుటవలన కలిగిన ఫలితములు. ఎడమవైపున కేవలమునూర్యకాంతిలోనే యెదిగిన మొక్కకలను.]

యకొద్దీ ఆ దీపములవలన కలిగే వెలుతురు మార్గకాంతిలో సమానంగా ఉంటుంది

[1. ఎంపలోనూ, ఆక్ట్రా వైలెట్ వెలుతురులోనూ, యెర్రటి వెలుతురులోనూ మొలిపించిన మూడు మొక్కలూ వరుసగా ఉన్నవి.]

మొక్కలను యెవగనివ్వకపోవడమే కాకండా అణిచేస్తుంది. నియోన్ లాంపులు, మెర్క్యూరీబూబులూ, సోడియంలాంపులూ మొదలైనవాటి వెలుతురుకల్ల మొక్కల కేమైన యొక్కరమేమి కలుగుతుందేమోనని పరీక్షలు చేస్తున్నారు.

పువ్వు మొక్కలు మొలిపించడానికి, గాలి వెలుతురు, చెమ్మ మొదలైనవాటికి ప్రత్యేక సదుపాయాలుండేలాగ నిర్మించే గాడ ఇట్లు (Green houses) ఉంటాయి. వాటిలో కొన్నింటిలో మొక్కలమీదికి

[3. మొక్కలు మొలిపించే గదులలో మారునకు కాళ్ళతముగా అమర్చబడిన తీక్షణమైనకాంతినిచ్చే దీపాలు.]

ఇలాగ దీపాలను రాత్రి కొన్నిఘంటల నేపు మొక్కలమీద వెలిగించేరు. వీటిలాగ యెప్పుడూ వెలిగే దీపాలకన్న మధ్యమధ్యన వెలుగుతూ ఆరిపోయే దీపాలవలన యొక్కర లాభం కనబడింది. ఈ దీపాలతో కొన్ని పరీక్షలు చేసేరు. నిమిషానికి పదిసార్లు వెలుగుతూ ఆరిపోయే దీపాలుమాడా ఎప్పుడూ వెలుగుతూండే దీపాలలాగే పనిచేయాయి. మధ్యమధ్య ఆరి

పోవడంవల్ల మొక్కలలో యేమీ లేదా కనిపించలేదు. కాని యిలాగ మధ్య మధ్య ఆరిపోవడంవల్ల సగం విద్యుచ్ఛక్తి కలిసివస్తుంది. దీనివల్ల సగం ఖర్చు కూడా తగ్గుతుందన్నమాటే. దీపములకాంతి యెట్టిదైనా వెలుతురుంతా మొక్కమీద పడేలాగ పరియైన రిఫ్లెక్టర్లు వాడాలి.

కాలిఫోర్నియాలో కొలవరు వృక్షశాస్త్రజ్ఞులు కొన్ని మంచిబాతిమొక్కలను లేవదీయాలని పరీక్షలు చేస్తున్నారు. వాళ్లకి గింజలలోనుండి మొక్కలు మొలిపించడం, ఆ మొక్కలలో అన్వేషణ సంబంధం గలిగించి కొత్తరకం మేల్పైన విత్తనాలు తయారు చేయడం, వాటిలోనుంచి మళ్లీ ఉత్తమమైన మొక్కలు లేవదీయడం- యిలాగ యెన్నో పర్యాయాలు చేస్తేనే గాని ఒక ఫలితం లేలేదికాదు. దీనికి ఆయిదుసంవత్సరాల కాలం పట్టేది. కాని యీదిప సహాయంవచ్చిన తరువాత భూమిలో లీగలు పాతి భూమిని వేడిచేయడంవల్ల, అయిదేళ్లలో జరగవలసిన తంతింతా సగంకాలాకేని జరిగిపోతూ వచ్చింది. దీనినిబట్టి రాత్రిపూట వెలుతురు ఉపయోగించడంవల్ల గలిగే సదుపాయం తెలుసుకోవచ్చు.

అయినా, సియోనగర్లా ౧౦౦ వాల్ల దీపములు ఉపయోగించగా జనవరినెల ౧౦ దో తారీఖునాడు వాటికి వరిచేయ మేనెల ఒకటో తారీఖుకు కోడికు వచ్చింది. కాలిఫోర్నియా విశ్వవిద్యాలయంలో భూమి, మట్టి అవసరంలేకుండా మొక్కలు మొలిపిస్తున్నారు. ఒక నీటికుండీకట్టి దానిలో రాసాయనికమైన ఆహారపదార్థాలు కరిగిఉన్న నీరు పోస్తారు. నీటికి తగిలేలాగ ఒక తీగలతో అల్లిన వల వేసి దానిమీద గడ్డి, రంపపుపొట్టు మొదలైనవి వేసి, వాటిలో దుంపలూ, మొక్కలూ ఉంచేరు. వేళ్లు గడ్డిలోనుంచి నీటిలోకి దిగి ఆహారపదార్థాలు తీసుకుంటాయి. బంగాళాదుంపల్ని యీ విధంగా చేయడంవల్ల బాగా పండించవచ్చుట. మరికొన్ని విశ్వవిద్యాలయములలోయింకా మొక్కలు వాటి ఆహారం ద్రవరూపంగా ఉపయోగించి మొలిపించుటకు ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు.

[ర. వేడిమిని ఆపుదలచేసే సామగ్రిలో నిర్మించబడిన కొత్తరకము మొక్కలను మొలిపించేగది.]

బాయ్స్ థామ్సన్ గారి పరిశోధనాలయంలో నిరుపచక్కిని మొక్కలు మొలిపించడానికి సదుపాయమైన ఒక యింటిని నిర్మించేరు. అగది నాలుగుగోడలూ, శీలా, సగము మారూ వేడిని పైకి పోకుండా ఉంచే పదార్థంతో తయారుచేయబడింది. దానిలో మొక్కలకు యెంత వెలుతురు బాగా తగలదానికి మిగిలిన సగం మారుకూ ఒక పెద్ద గాజుచట్రము అమర్చబడిఉంది. గోడలమీదపడే వెలుతురుకూడా మొక్కలమీదకు ప్రతిబింబించేలాగ గోడలకు తెల్లరంగు వేస్తారు. రాత్రి పూట వెలుగురుకోసం ఉంచిన ౫౦౦ వాల్ల దీపాలే అగదిని వేడిచేస్తాయి. పగటిపూట ఆ గాజుచట్రములోనుంచి వచ్చే మార్పరశ్మి గదిని వేడిగా ఉంచుతుంది. వెలుతురు చాలని మబ్బురోజులలో పగటిపూటకూడా అప్పుడప్పుడు దీపాలు వెలిగిస్తారు. ప్రతిరాత్రి వాదాపు ఆరుఘంటలకాలం మొక్కలకు వెలుతురు తగిలేలాగ దీపాలు వెలిగిస్తూ ఆర్పుతూ ఉంటారు. ఇట్టిగదివల్ల చాలా లాభాలుకనబడ్డాయి. అన్ని వేపులాగాజులన్న పాతరకం పువ్వుటిండలో మొలిపించిన మొక్కలన్న యీ ప్రత్యేకపు గదుల్లో మొలిపించిన మొక్కలు బాగా పెద్దవిగా యెదిగాయి వాటికన్న యెనిమిది వారాలు ముందుగా పూతకు వచ్చాయి. శీలఖరీ చెక్కుతగా ఉండేస్థలాల్లో యిలాంటి వేడిమి నిలిపే గదులు ఒక దానిమీద ఒకటి జతకట్టులాగా కూడా నిర్మింపవచ్చు.

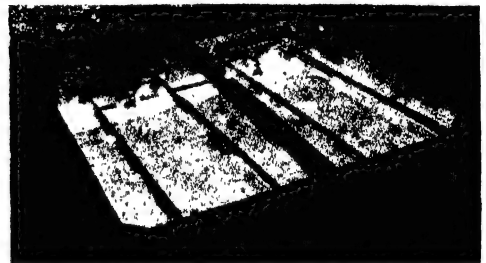
నట. ఇట్టియిట్లు చాలా స్వల్ప ఖరీదులో తయారుచేయవచ్చును. దానంతట అదే శీతోష్ణస్థితులను ఒక్క

గ్రా. 2. ఈ మూడుదిశ్రములలోను మూలలు పూవుచిండ్లలో మొలిచిన మొక్కలూ, ప్రత్యేకముగా నిర్మించిన వేడిని ఆపుచేసే గదులలో కేదము చాపనం కోసం పక్కపక్కనే పెట్టించి ఉన్నాయి. మోస్తరుగా ఉంచుతుంది. ఈ గదులలో మొక్కలకు మాటిమాటికి నీరుపోయ్య ఆవసరంలేకుండా గది యొప్పుడూ చెప్పుగా ఉంటుంది. మొక్కలకు కావల

సిన సదుపాయాలన్నీ దానిలోనే యిమిడి ఉండుటచేత ప్రత్యేకంగా మొక్కలని కనిపెట్టుకొని చూస్తూ ఉండవలసిన బాధ పోతుంది. అందుకోసమునే యిలాంటి గదులను నిర్మించడానికి కావలసిన సామానులమీర్చి రెండు కంపెనీలు అప్పుడే యేర్పడ్డాయి.

విత్తనాలను మొలిపించేటప్పుడు నేలను కొంచెము వేడిచేస్తే మొలకలు దబ్బున లేస్తాయి. అందుకోసమని భూమిలో విద్యుచ్ఛక్తి ప్రవహించే తీగలు కప్పించుతారు. ఆరుఅడుగుల చదరంగల తొట్టిలో యెరువువేసి విత్తనాలు నాలుతారు. తొట్టిని విద్యుత్సహాయమున వేడిచేస్తారు. మొలకలు బయలుదేరిన దగ్గరనుంచీ దీపాలనుపూడా రాత్రిపూట ఉపయోగిస్తారు. ఈదీపాలు కేవలం వెలుతురు కలిగించడమే కాకుండా నేలనుకూడా వేడిచేస్తుంది. మొక్కలు మొలవగానే దీపాలు పలిగించినట్లయితే వేళ్ళకి వెలుతురుకీ విరోధంగనక, వెలుతురు కనబడకుండా వేళ్లు పొదుగుగా యెదిగి మట్టిలోకి దిగుతాయి. దీనివలన బలమైన వేళ్లు యేర్పడతాయి.

గ్రా. దీపసహాయంచేత వెలుతురు, వేడిమి యిచ్చి, గింజలనుండి మొక్కలు మొలిపించుటకు ఉపయోగించు తొట్టి.

ఇటువంటి వేడిగాఉండే తొట్లలో వాడే దీపాలకు ఉన్న రిఫ్లెక్టర్లు బాణాదీవలె గుండ్రముగా ఉండక అబ్బామిశము లేకుండుకొలు అనేకములు దగ్గరదగ్గరగా మృగ యెడం ఉండేలాగ చేర్చడంకల్ల యేర్పడుతుంది. పగటిపూట దీపాలు ఉపయోగించవచ్చుడు ఈ అబ్బామిశము లేకులసందులలోనంచిపూడా నూర్చుని వెలుతురు మొక్కలమీద పడుతుంది. అంటే యిది రిఫ్లెక్టర్లకల్ల

మొక్కలకు నీడ తగలదన్నమాట. ఇట్లు వెలుతురు, వేడిమి సహాయాన్ని మొలిచే మొక్కలు మామూలుగా నేల మీద మొలిచే మొక్కలకన్న బలంగా ఉంటాయని యీ కిందిపటాన్ని బట్టి తెలుసుకోవచ్చు.

కొన్ని వేడిచేసే సదుపాయంలేని తొట్టలో గింజలు మొలిపించేటప్పుడు చలిరాత్రులలో నేల కేరకు పోయేటంత చల్లబడిపోతుంది. అలాంటి సమయాలలో 30 వాట్ల దీపాలు రెండు వాడినట్లయితే మొక్కలకు చలివలన ఏమీ ప్రమాదము కలుగదు.

ప్రతి యింట్లోనూ మొక్కలు ఉంటాయి గాని ఒక యింట్లోనూ వాటికి సరియైన వెలుతురుసదుపాయం ఉండదు. పూర్వపుగోసలలో యీ ఆవశ్యకత తెలుసుకొని మొక్కలకుండేలను కిటికీలలో ఉంచేవారు. ఇప్పటి గోసలలో కొన్ని లోపలగదులలో ఉన్న మొక్కలికి మామూలు వెలుతురేకాని సరియైన నూర్య రశ్మి తగలదు. అటువంటి మొక్కలకోసం యిప్పుడు కొన్ని కొత్తరకముల దీపపుస్తాండ్లు తయారవుతున్నాయి. ఒక స్తంభం చివర ఒక దీపం ఉంటుంది. ఆ స్తంభానికి మధ్యగా మూడు వాలుకు కుండీలు నిలబడానికి గుండ్రని యినపవలయాలుంటాయి. వాటిలో పువ్వుల కుండీలను అమర్చవచ్చును. దీపములో 100, 200 వాట్ల కాంతి యిచ్చే రెండు యేర్పాట్లు ఒక బల్బులోనే చేయబడిఉంటాయి. దీనివలన 100, 200, 300 కాండీలు పవరుకాంతిని ప్రత్యేకముగా గాని, రెండు యేర్పాట్లుకూడా కలిపిగాని కలిగించవచ్చును. ఇలాంటి దీపాలవల్ల గదిఅంతకూ ఒక్కమోస్తరయిన వెలుతురు తగులుతుంది. ఈ వెలుతురులో బాగా చదువుకోవచ్చు కూడాను. దీనివల్ల మొక్కలు కూడా బాగా యెదుగుతాయి. ఈ మొక్కలకు నూర్య స్పర్శ లేకపోయినా మామూలుగా సాయంకాలం మొదలు పడకనేరదాకా మనం వెలిగించిఉంచిన దీపపు వెలుగు సమృద్ధిగా సరిపోతుంది. దీపాలు, మొక్కల

కుండీలు కలిసిఉండేవి రెండు రకాలయినవి యీకింది పటాల్లో చూడొచ్చును.

[F. 100 దీపపు స్తంభములూ, మొక్కలకుండీలు కలిసిఉన్న రెండు విధములైన యేర్పాట్లు.

ఈ విధముగా ప్రత్యేకముగా పువ్వుల పరిశ్రమను ఆభివృద్ధిచేయడానికి వివిధదేశాల్లోవారు పాటుపడుతున్నారు. వీరి ప్రయత్నాలకన్నీ విద్యుచ్ఛక్తి చేసిన ఉపకారం యంతా అంతా అని చెప్పలేము.

[సెంటిఫీక్ ఆమెరిక]

ధర్మామీటరులను

మనమే తయారుచేసుకొనవచ్చును

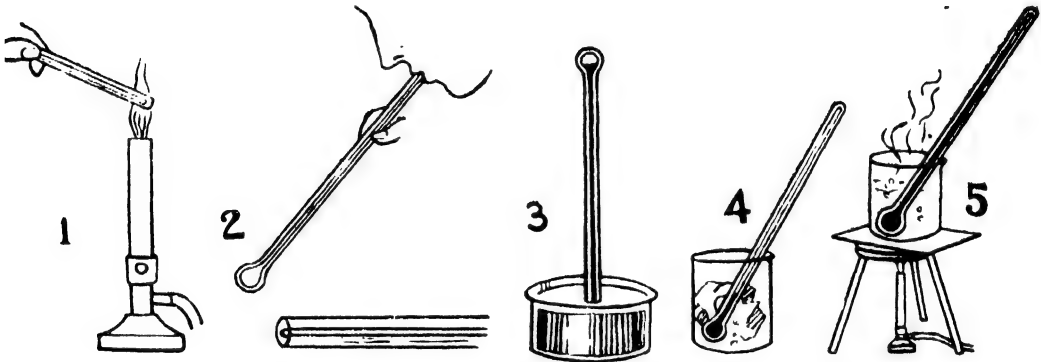
ఈ ప్రక్రియకు కావలసిన పరికరములు: పెండుక పాటి నడివిరంధ్రముగల యొక గాజుగొట్టము, ఒక బన్నెను బర్మరు. ఇంతే.

గాజుగొట్టముయొక్క యొక కొనను ఆబర్మరు మంటలో నెమ్మదిగా కాల్చవలయును. (చిత్రము ౧). కొంచెమునేపటి కాప్రాంతపు గాజుకరగి మద్దకట్టి ఆ వైపురంధ్రము మూసుకొనిపోవును. ఆ మద్దకట్టిన భాగమును పూర్వము వలెనే మరియొకమారు వేడిచేసి, గాజు కరగుస్థితి వచ్చినపుడు గొట్టముయొక్క రెండవ

త్రగ వెలుపలికి దీసి మరల నొకమారు వేడిచేసి తొల్లిటి క్రమముననే యా రెండవకొనను గూడ మూసివేయవలయును.

ఇప్పుడు పాదరసము నిండిన యాగొట్టమును మంచుగడ్డ, ఉప్పు కలిపిన యొక పాత్రలో కొన్నిగంట లాంచవలయును. (చిత్రము ౨). ఆచల్లదనమునకు పాదరసము కుందించుకొనిపోవును. అప్పటి ఆపాదరసపు తలము ఘనీభవనాంకమును. దానిని గొట్టముపై గుర్తించుకొనవలయును.

మరల నా గొట్టము నొక సల సల కాగు నీటి పాత్రలో నుంచునది. (చిత్రము ౩). పాదరసము ఆ వేడి

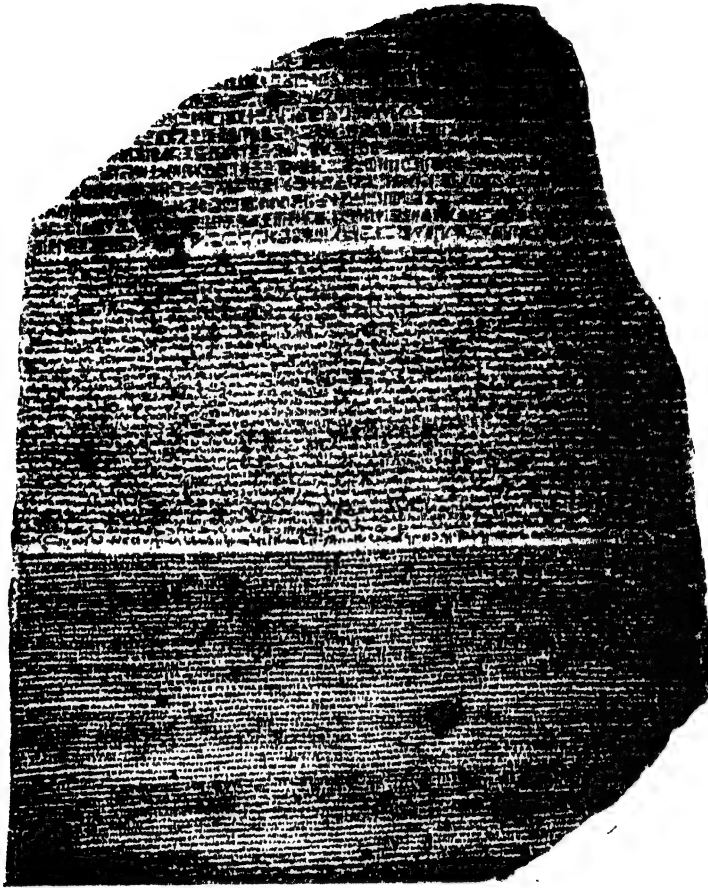
కొనను నోట బెట్టుకొని మెల్లగా లోనికి గాలి నూద వలయును. (చిత్రము ౨). అప్పుడు ద్రవప్రాయముగ మెత్తనైయుండు నా మొదటి కొన యుద్బియ్యక గోళముగ నేర్పడును. ఆనెమక గొట్టము చల్ల బడునంతదనుక నుండి, మరల దాని నొకమారు వేడిపరచి, వెంటనే మూత వడనికొనను ఒక పాదరసపు పాత్రలో ముంచవలయును. (చిత్రము ౩). గొట్టమును వేడిపరచినప్పుడు గొట్టము లోని గాలియంతయు నిష్క్రమించియుండును గనుక పాదరసము గొట్టములోని కెక్కి ఆ గాలిస్థానము నాక్రమించుకొనును. అంతట గొట్టమును పాత్రనుండి బాగ్

మికి విరివియైపోవును. అప్పటి దాని తలము క్వథనాంక మను తెలుపును. దానిని సైతమును గుర్తించుకొనవలయును.

ఆ రెండు అంకములకును నడుమనుండు భాగ మును అంకములుగా విభజించి అంకాలుచేసి యుంచవలయును.

ఇట్టి యీ యుష్ణమాపకములు మూడురకములుగా వాడుకలో నున్నవి. అనుదినోపయోగమున మనము చూచుచుండునది ఫారెన్ హీటు ఉష్ణమాపని యనబడును. దానిలో ఘనీభవనాంకము 32° గాను, క్వథనాంకము 212° గాను గుర్తింపబడియుండును.

ఈజిప్టువారి పుట్టు పూర్వోత్తరములు
బయటపడినవి

నెపోలియన్ బోనపార్టీ
ఈజిప్టులో నుండగా అతని
యుద్ధోగికోకనికి ౧౭౯౮ లో
నీరాతిపలక దొరికినదట. దీని
నిడివి నాలుగుఅడుగులు, వెడల్పు
౨ అడుగులు. దీని బహిష్కృ
తితో అర్ధశాస్త్రజ్ఞుల సమస్య
యొకటి పరిష్కృతి యయి
నదని విశదపడుచున్నది. ప్రా
చీనైగుప్తుల భాషతోపాటు
మరికొన్నియంశములు గూడ
తెల్పబంధమైనవి దీనితో కేలి
పోయినవి.

ఈ రాతిని, నీరిమిది
మూడురకముల వ్రాసెను పలు
పురు శాస్త్రజ్ఞులు పరిశీలించి
ఇందు కడపటి రచనాశ్రేణి
గ్రీకు అనియు, నడిమిది డెమో
టిక్ అనియు, తొలిది ఐగుప్తు
భాష యనియు నిర్ణయించిరి.
ఇందు చివరిరెంటిలోను ఒకటే
యంశ మిమిది యున్నందున
నాతొలిదానకూడ ననేయంశ
ముంపవలయు ననియు, ప్రా
చీనైగుప్తులు ఇట్టి చిత్రరూప
ములనే భాషగా ప్రచారమున
నుంచి యుంపవలయు ననియు
కూడ నిర్ణయించిరి. ఈ భాష
పరిచయము మూలమున చరిత్ర

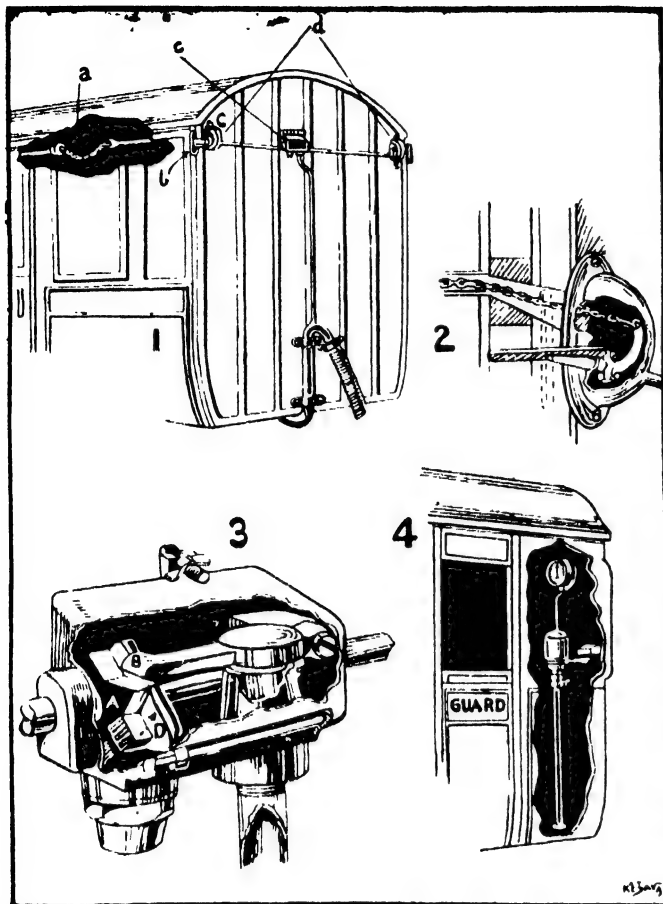
కారులకంతవరకు కొరకరాని కొయ్యలగవండిన యనేకాంశములు-ప్రాచీన ఈజిప్టునుగిరించి-బోధపడిపోయినవట.

ఈచారిత్రిక శిలాఫలకము లండనలోని బ్రిటిషుమ్యూజియమున పదిలపరుపబడియున్నది.

రైలుబండ్లలోని ఆపాయపుగొలుసు గాధ

ఆపాయపు గొలుసులు లాగినచో రైలుబండ్లు
ఆగిపోవునని మనకు తెలియును. కాని అది యెట్లో
మన కెవరికి నిదివరకు తెలియను. ఈ చిత్రమును
చూడుడు, గొలుసును లాగినంతనే ఒకానొక యంత్ర
ప్రక్రియ బండివేగమును తగ్గించును. అంతట ఇంజను

డ్రైవరు ఏదో ఆపాయము ప్రయాణికులకు గలిగినదని
గ్రహించును. బండివేగపు తగ్గుదలయేకాక అతని బండి
లోని యొక సాధనముకూడ నీసంగతి నాతని కెరుక
పరచును. ఇట్లే గార్డుకుకూడ నీసంగతి యెరుకకు
వచ్చును. ఈగొలుసులగుట, డ్రైవరు యాదృచ్ఛిక
ముగ ప్రేరేపకములు ఏకకాలముండే జరిగినచో నీగొ

తగిన నివారణయుండును. ఏ పెట్రోల్ గొలుసు లాగబడినదో హెచ్చరిక బెల్లం ముందు వెనుకలవలన వారు గుఱియగుతారు.

పాలయవయోగము పెరుగుచెప్పలు
మాత్రమే కావు!

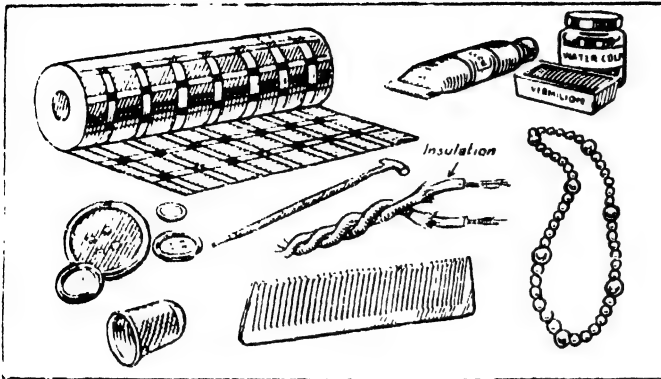
ఆహారపదార్థములు మాత్రమే కాక పారిశ్రామిక, వాణిజ్యపదార్థములకూడ పాలనుండి తయారగుచున్నవన్నచో నెవరైనా సుకువుగ నమ్మును. ఈ సృష్టియితీతరీ కాస్త్రప్రకాశనల ఫలితము.

పాలను ఆహారసంయోజనముచే విరిచి, ఆవిరిగన పాలను ఆరచెట్టి, పొడిచేసి యుంచుకొందురు. దీనిని మనము పాలవిదగుడుదార్ల మని యందము. ఆచూర్ణ

లుగులాగున నివృత్తియొజనముగను. ఆప్పుడు గొలుసుననిచేయజాలదు.

ఈగొలుసు ఒండి నెట్టు ఆవుచున్నచో చూడుదు. బండిచుక వైపున నెనునగ వా కొనను, ఈకొనను రెండుగుబ్బలవంటి పెట్టెలుండును. (C. C) వానిలో హెచ్చరిక బెల్లంండును. (b) ఈ రెంటికిని చేరికగ నొక కమ్మియుండును. ఆకమ్మికి నట్లు నడుము కవాటపేటిక (Valve Box) యొకటియుండును. (c) ఆ పేటికనుండి రైలుపెట్టె యడుగుతట్టుననుండు వాకువమ్ ప్రేకుగొట్టములోనికి చొరుచుకొని యొక గాలిగొట్ట ముండును. మనము గొలుసును లాగినంతనే (చిత్రము 2, పైజెప్పిన యినుప కమ్మియు, కవాటపేటికలోని A అను నడియు (చిత్రము 3) గల డిగ్రీలకు తిరుగును; D ఆనునది B అను మీను పైకి తన్నును. ఈప్రక్రియతోకవాటము తెరుచుకొని లోనికి గాలి ప్రవేశించుచుండును. అది గాలిగొట్టమునుండా ప్రేకుగొట్టములోనికి పోయి ప్రేకు కేగుచుండును తనంతన జరిగి పోయి ఒండివేగము ముందరిండును. ద్రోవగు కను, గార్డునుగూడ ఈవైనము వెంటనే తెలియదప్పును గనుక ఒండినాపి వచ్చి గొలుసును లాగినకారణమేమో విచారించి

మను ఒకానొక యారద్రావణమును కలిపి ఇంకనుకొన్ని సంభారములను చేర్చి బాగుగ పిండి మద్దచేయుదురు. ఈ పిండిమద్దతో నెవ్వియోరకములగు వస్తువులను మనము తయారుచేసుకొనవచ్చును. ఇవి మిక్కిలి గట్టిదనము గలిగియుండి, వందరూడునవిగ నుండును. ఇవి సులభముగ నిప్పంటుకొనవు. ఇవి మంచి విద్యుత్ బంధములుగ గూడ నుపయోగపడగలవు. అందువల్లనే యీపాలవిదగుడుమద్దతో విద్యుద్దీపాదుల స్వీచ్చిలు మొదలైనవి చేయబడుచున్నవి. గుండీలు, సిగరెట్టుపెట్టెలు, దువ్వె

సంయోజన మొక్కటే ప్రక్రియకాదు. ఆవుమాడల ఆహారములలోని యొకానొక పదార్థముకూడ ఆపనిని నెరవేర్చుచున్నది. ఇవి యేవియు లేకపోయినను కూడ పాలనకొంతకాల ముట్టి పెట్టియుండినను అవిపులిసిపోయి, విరిగిపోవుటయు నొకపక్షతిగ వాడుకయందున్నది.

మాసిపోయిన వ్రేలిమండ్రలను కనివెట్టు
సాధనము

ఇది యొక రసాయనశాస్త్రము. దీనిలోనుండి వెలు
వడు ఆయోడిన్ పాగ మాసిపోయిన వ్రేలిమండ్రలను బడు
లుపరచును. ఈ శాస్త్రములోనుండి గాఢగొట్టములలో

ఆయోడిన్ పలుకులు, కాల్షియముమిశ్రద్రవ్యము వేయ
బడియుండును. రబ్బరు గొట్టములోనుండి యూదబడు
గాలి యాపదార్థములమీదుగా పారిసంతనే అది యొక
బరుచైన ఆవిరిగా మారిపోవుచున్నది. ఆ మువిరి తెగిరిన
భాగములలో నిజముగ వ్రేలిమండ్రలుండునో వాని
కాయావిరి అకుమకొనిపోయి, అవి నల్లగ నిజస్వరూప

నలు, పూసలు, ఒక టేమిటి రకరకముల
వస్తువులు దీనితో చేయవచ్చును. రంగులు
మొదలైనవి చేయుటకుకూడ నిది యుప
యోగపడుచున్నది. కాల్షియో మొదలైన
గుడ్డల ముద్రణమునకును దీని యుపయోగ
మెక్కువగానున్నట్లు తెలియుచున్నది.

ఈ వస్తువుల నన్నిటిని తయారు
చేయుట కేటేట వేలకొలది పానుల పాల
విరుగుడు చూడము సిద్ధము చేయబడు
చున్నది. పాలు విరిగిపోవుటకు అట్లు

మును ప్రదర్శించును. అపరాధపరిశోధకులకు ఈసాధ
నము మిక్కిలి యుపయోగపడగలదు.

నాలుగంచుల క్షౌరపుట్టే డు

జేతములో శ్రావ్యపరిశోధకులు చాల వక్రించిపోయి
యొన్నవి. శుభ్రమును తగ్గించుకొను సుసాయముల అన్వే

షణ ఎక్కువయినది. ఈ యుదా
హరణమునుచూడుడు. ఇన్నాళ్లు
వ్రేలు రెండేమందులుగలిగి నా
నూన్యముగ రెండే త్వరములకు
పనికిరచ్చుచుండెడివి. ఈక్రొత్త
రకపువానితో మరిరెండు త్వర
ములకు అవకాశము కలిగిన

దన్నమాట. ఈ చాకముకూర్పుతో వ్రేళ్లగుర్చు సగము
తగ్గించుకొనవచ్చును. దీని నాలుగంచులను వాడిగలిగి
యుండును.

మోటారుకారులకు ఇక గాజులు, మేకులు
వలన భయములేదు

రోడ్లలో ప్రజలు అవివేకముగ పారవేయు గాజు
బుండ్లు, మేకులు ఇత్యాదులవలన మనుష్యులకే కాక
మోటారుబండ్లకును, తత్సజాతీయములైన యితరకీట
ములకును గూడ తరచుప్రమాదములు సంభవించుచుండును.
కీటచక్రముల రబ్బరు గొట్టములకవిగ్రుచ్చుకొని, రంధ్రము

లేర్పడి లోని గాలి బుఫ్ఫులవలన చూచుకొనును. అం
తట బండ్లు పైకి సాగినేరక, ఆరంభములకు అతుకులు
అరికించుకొని, మరల గాలి కొట్టి పై ప్రయాణమునకు
సన్నాహపరచుకొను కష్టము లనుభవకవేద్యములు.
వీరిని నివారించుకొనుటకు కారుల శివీకముగ రెండు చీపు
రుకట్టల నమర్చియుంచుకొన్నచో రహదారులలోని
మేకులు మొనలైనవాని నవి చిమ్మి పారవేయును, చక్ర
ముల రబ్బరు తొడుగుల కపాయము కలుగకుండు
కాపాడుచుండును. P. S.

చిన్న యంత్రములలోని భాగములకు నూనె
వేయుటకు క్రొత్తరకమైన తైలస్యందిని

తైల్రుక్షంత్రములు వగైరాలలోని మరలకును,
చక్రములకును అప్పుడప్పుడు నూనె వేయుచుండకపోయి
నచో నవి కులుపుగ ఆడవు. ఆ నూనెవేయుపని కిది
వరకు వాడుకలోనుండిన పరీకరములు (Oil cans)
క్షంత్రములలోని కొన్నికొన్ని లోప్రాంతపుభాగముల యాశ్రమ పట్టరచ్చునట. P. S.

సంగుకొనలేక ఇబ్బందిగ నుండెడిది. ఫౌంటెన్ కాలము
ఆకారముతో నీప్య డాపరికరములు తయారు చేయబడు

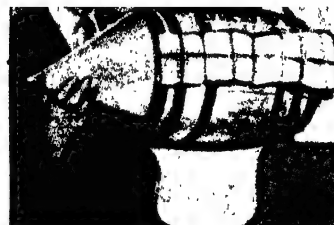
చున్నవి. ఈ తైలస్యందినలు యంత్రములలోని ప్రతియొక
మరకును అనాదృశముగ నూనెవేయుటకు అనువైనవిగ
నన్నవి. ఇవి పారదీప్యకముగ కూడ నుండి లోపల నింపి
యుండు నూనెగూడ మరకు కనబడుచుండును. వీనికి
స్టిప్సలను పిలిచుకొని జేబులలోకూడ తీసుకొని
పోవచ్చును. P. S.

టెడలలో మరియొక క్రొత్తరకము

సీపాయి ఆకారముతో నాకలు నిర్మింపబడు
చున్నవి. వానిలో నిది తొలిస్పష్టి. దీనిపాడవు అడు

గు. మారు
2 అడుగుల వ్యా
సము. దీని ముఖ
భాగము శంక్రా
కారమున నుండు
ను. అడుగు దూ
లము ౬౦౦ పౌ

నుల బరువుగలిగి
యుండును. ఈ
చిన్ననాకతో నీ
ప్రశ్ననున్నవ్యక్తి
అట్లాంటిక్ సము
ద్రమును దాట

శించియున్నాడు. దాదాపు ౪౦ రోజులు ఈ సాగర

'Heaven is full of the Gods'. Aristotle.

The Milky Way

పాలవెల్లి

“ఉర్ధ్వగాకము దేవతలతో నిండియున్నది.”
అరిస్టాటిల్ ఆచార్యుఁ.

ఉ. “భూసతికిం దివంబునకు

పొన్నెనగంగ కరత్నమాగమం

బాసకల ప్రమోదకరమై

విలసిల్లె మహర్షి మండలం

పాసిత రాజశంసగతి

భారీ ప్రసన్న సరస్వతీక మ

జ్ఞాసన సప్తశంబుగుచు (?)

నబ్బజాయనముతో సమానమై”

—నన్నయభట్టు.

“Ye Stars ! Which are the Poetry of
Heaven ! —Byron.

(ఓ నక్షత్రములారా ! స్వర్గలోకము యొక్క
ఉత్తమ కావ్యగీతములు మీరే నుమండీ ! - బైరన్ మహా
కవి.)

ఉ. శారదరాత్రి లుజ్జులల

సత్తర తారకహారపంక్తులున్

చాడతరంబులయ్యె విక

సన్నవక్తరవ గంధబంధులో

దారసమీర సౌరభము

దాల్చి సుధాంశువీర్యమాణ క

త్వారపరాగ పాండురుది

పూరము లంబరతోభితంబులై.”

—నన్నయభట్టు.

ఈ ధాతృనామ సంవత్సర ఆశ్వయుజ బహుళ
దశమి ౮-౧౧-౧౮౩౬ మొదలు కార్తీక బహుళ దశమి
౮-౧౨-౩౬ వర్యంతమును ఆస మాసములో రాత్రి
తొలిజామున గగనపీఠిని పొడచూపు గ్రహనక్షత్రాది
విశేషముల నారయదము.

ఈ మాసములో రాత్రి తొలిజామున పాలవెల్లి
తూర్పునుండి పడమటకు ధనురాకారముతో వ్యాపించి
యున్నది. ఆ విల్లుయొక్క మధ్యభాగము ధనుషీతి
సామీప్యమునకు వ్యాపించియున్నది. తూర్పు తీతిజ
మున నార్ద్ర మొదలు మైకెగయు నీ ధవళదృశ్యము
సారథిమండలముకడ సన్నులినను, గగనమధ్య రేఖా
ప్రాంతమున విరివించెడి, పడమటకు వ్రాలి శ్యామసీమ
లను గడిచిన పిమ్మట రెండుపాయలుగా చీలినది. పాయల
మధ్య ఛాయాపథము నల్లనల్లగ తోచుచున్నది.
ఈ వెల్లుర ఇప్పుడు గానవచ్చు గగనసీమను రెండుభాగ
ములుగా విభజించినట్లు స్ఫురింపగలదు. అందు ఉత్తర
భాగముకంటె దక్షిణముగానున్న భాగము రెండురెల్లు
పెద్దదై నట్లు తోచుచున్నది. ఈ ధవళదృశ్యమును ఆకాశ
గంగ యని భావించినపుడు పడమట అస్తమించిన విష్ణు
దేవుని పాదమునం దుద్భవించి తూర్పుగా వంకరలతో
ప్రవహించి రుద్రమూర్తియైన ఆర్ద్ర నక్షత్రముపై నెల
కొనినట్టిపుడు స్ఫురింపగలదు ! కనుకనే మనవారు
ఆకాశగంగను “సోగికంకణు తలపూలదండ” అని
వర్ణించుచుందురు.

ఈ సందర్భమున దివిజగంగాభవానినిగూర్చి
వెనుక అడిదము రామకవి చెప్పిన పద్యభాగములు
కొన్ని మనమున నిడికొని యీ తెల్లవెల్లువను గమనిం
చుట మిక్కిలి ప్రమోదకారియగునని యెంది ఇటు
వ్రాయుచున్నాను:-

సీ. బ్రహ్మాండభాండ సంపత్తి కుక్షినిగల్గు
పద్యనాథుని పదాబ్జమునబుట్టి
అభిలలోకాధ్యక్షుడైమించి విహరించు
శివు జటాజూటాగ్రసీమ నిలిది

* * * *

సీ. భావింప నిలువెల్ల భంగంబులేకొని
భంగముల్లాలగు పెప్పటికిలేదు

తిరుగుచో వంకరతిరుగు దిలియకాని
తిన్నగ దిరుగుట యెన్నఁడెఱుగ
పరులకర్మిగోసి పల్పనగుటెకాని
పలుచని గతిమాని మెలగుటెఱుగ
.....నిలువునీరైన నీవు.....

ఈ మిన్నేటిమధ్య ద్వీపములవలె- శ్యా1-శ్యా2-
ఆను గురుతులుగల శ్యామనీవలును, కెద్దిలంకవలె
ఛాయాపథమును కనబడుచున్నవి.

First Magnitude Stars

తేజోవిషయమున నగ్రగణ్యములైన
నక్షత్రములు

ఈ మాసములో రాత్రి తొలిజామున తేజోవిష-
యమున నగ్రగణ్యములైన నక్షత్రము లెనిమిది కనబడు-
చున్నవి.

౧. వీణామండలమున బ్రహ్మ (Vega in Lyra)

౨. గరుడమండలమున శ్రవణము. (Altair in
Aquila).

౩. ఇంద్రుడున్నడు. (Fomalhaut in Pis-
ces Australis.)

౪. శంతకుడు. (Achernus at the end of
Eridanus యమన

౫. రిగల్. (Rigel) } Both in Orion
౬. ఆర్ద్ర (Betelgeaux) }

౭. గోహిణి. (Aldebaran.)

౮. బ్రహ్మహృదయము. (Capella auriga)

ఈ యెనిమిది మేలి నక్షత్రకాంతులకు తోడు
గ్రహముల కాంతియు శరత్కాల ధావళ్యమును వృద్ధి
చేయుచున్నవి.

గ్రహములు

గ్రహములలో శుక్రడు ఈ మాసములో ధనూ
రాశిలో సంచరించుచున్నాడు. గురుడు కూడ ధనువు
రాశిలో ఉన్నాడు. నవంబరునెల ౧౩ వ తేదీన మూల

౨ వ పాదములో గురు శుక్రలు సమాగమము పొందు-
చున్నారు. అటుపైని శుక్రడు గురుని దాటిపోవును.
నవంబరుమాసాంతమున నగపడు శుక్రనిస్థానమే పట-
ములో చూపబడినది. పశ్చిమమున గురు శుక్రలకుతోడు
కుంభమున శనియు, తూర్పున ఆర్ధ్రాగోహిణి నక్షత్ర-
ములును, ఉత్తరాకాశమున బ్రహ్మ బ్రహ్మ హృదయ
నక్షత్రములును, దక్షిణమున ఇంద్రుడున్న శంతకులును,
నలుదెసలను నిలిగి, ఆకాశరంగమంతయును శోభావంత-
ముగ చేయుచుండుట గమనింపతగును. తూర్పున
బాగుగా నుదయమైన ఒరయకొయోధుని రూపమున
౮7లో చుక్కకు సరిగా. పశ్చిమమునకు వ్రాలి అస్తమింప
బోవుచు శ్రవణమున్నది.

ఉత్తరాకాశమున

గ్రహక్షితిలో చిన్న ఎలుగు వాయవ్యమునకు
వ్రాలియున్నది. ఋతుముగాగాక, వేదకాలములో
నీ చుక్కలగుంపు చిన్న శింశుమారముగా భావించబ-
డుచు పూజనొందుచున్నట్లు యజురారణ్యకములోని
గ్రహవోపస్థానమంత్రమువలన స్పష్టమగుచున్నది. చా-
కృష్ణయజురారణ్యకము: ద్వితీయ ప్రపాఠము, పందొ-
మ్మిదవ అనువాకము:-

“అగ్నిపుచ్చస్య రుద్రమం కాణ్డం తతఃస్త్రీ
స్త్రీః ప్రజాపతి రభయం చతుర్థగ్ం సవానీవ దివ్య
శ్యాక్వర శింశుమారస్తగ్ం.....”

ఈ చిన్న శింశుమారముయొక్క తోకలో మొద-
టిచుక్క అగ్ని, తరువాతచుక్క మహేంద్రుడు, ఆ
తిరువారిచుక్క కళ్యణప్రజాపతి- నాలుగవది చలనము
లేనట్లగపడు-అభయం- గ్రువనక్షత్రము. అగ్నికి పడ-
మటగా ధాతయు, మిత్రునకు పడమటగా విధాతయు
గ్రువరక్షులై (Guards of the pole) గ్రువుని
చుట్టు పరిగ్రహించుచున్నారు. ఈ చుక్కలతోపాడిన
గ్రువమండలమునకు పశ్చిమముగా, అనగా వాయవ్యాకా-
శమున నరకుడు-ధరానూనుడు త్వరలో నస్తమింపనై-
యున్నాడు. పూర్వము దీపావళి నాటికి నరకుడు పూర్తి-
గా అస్తమించి అదృశ్యుడగుచుండెడివాడు. కాని బహు

శతాబ్దములు గడచిపోవుటచేత ఇంకొకమానమునకుగాని నరకుడు సాయంకాల మస్తమింపడు.

పశ్చిమమున

శ్రీ మహావిష్ణువు అస్తమించినాడు. ఆతని నాభీ కమల సంహతుడైన బ్రహ్మయు, వాహనమైన గరుడు యును పశ్చిమమునకు చాల వ్రాలియున్నారు. త్వరలో వస్తమింపగలరు. ఇప్పుడు శరత్కాలము. భూమి ఆకాశమునకు శరత్సమాగమమయినది. అస్తమింపవై యున్న బ్రహ్మ, సరస్వతీ దంపతులకుతెల్లని రాజవాంస వాహనము. ద్యావాపృథివీదంపతులకు శరత్కాల శీలమైన ధవళ తేజము వాహనము. పశ్చిమాకాశమున నీ దంపతులకు ధవళవాహన సహితముగా నగు సమావేశము ఈబుతువుయొక్క విశిష్టతకు హేతువు. ఈ విశిష్టత కింకను విశిష్టత కల్పించుటకు అదిగుననే గురుకుప్ర సహితుడై ధన్విత అరుచున్నాడు. అందును నరంబరు ౧౬-౧౭ తేదీలను చంద్రుడుగూడ ఆ ప్రాంతమున మసలగలడు. అప్పుడు పశ్చిమాకాశదృశ్యము మిక్కిలి దర్శనీయమై యుండును.

దక్షిణమున

నాయు దైవత్యమైన స్వాతిమరుగుననడచుట చూచుకొని బకాసురుడు యమనాప్రదప్రాంతమున మిక్కిలి మిసిపడుచున్నాడు. తత్పూర్వయుగములలో సాధికజంఘు డనబరగిన ఆబకమే, ప్రాచారకర్ణఘాతము, యుగంధర కమఃమలతో కూడి, ఇంద్రగుమ్మని ప్రాచీనతను ఋజువుచేయుచుండుట గతనింపదగును. కమఃముప్రక్కనే క్షీణోదముయొక్క దక్షిణద్రువ మున్నది. ఇది నిజముగా తెల్లగా చుక్కవలె కనపడు నదికాదు. పాలసముద్రమునకు ఉత్తరద్రువము కన్యక డను, దక్షిణద్రువము కమఃమకడను కలవని భావించు కొనరెను. పాశ్చాత్యవిద్వాంసులు వీటిని North and South Galactic poles అందురు. మనపురాణములలో మందరము మునుగటండ అడుగున అవినది కూర్మము, అమృతము పందివెట్టినది (జగన్మోహిని) కన్య. ఆగ్నేయాకాశమున నిపుడు ముఖ్యముగా కానవచ్చునది

పామువలె మెలికలు తిరుగుచు నగపడు యమునానది. ఘోరముదిగువ నానదిచెంత శంతనుడు మెలియుచున్నాడు.

తూర్పున

"Orion, with his glittering belt and sword, Gilded since time has been : While time shall be. Thou splendid sculler, warrior what to thee, Marching along the bloodless fields are we ?

అని యొక కవయిత్రి వర్ణించియున్నది. వజ్ర కాంతులతో ప్రకాశించుచున్న పటకానండి బంగారు చాయతో గ్రాలుచు వ్రేలు ఖడ్గముతో బరయన్ యోధుడు అనాదినండి మన ఆకాశరంగమున మెలియుచున్నాడు; కాల మున్నంతకంటె మెలియుగలడు. కాశ్యపమూర్తివైన యో దివ్యయోధుడా! రక్తరుది విరసితమైన అంబరవీధిని చరించు నీకు మేము ఎంత అల్పబుగా తోచుచున్నాము! అని యిట్లు వర్ణింప బడిన దివ్య తేజోమూర్తి బరయన్ యోధుడు బాగుగా ఉదయించి మెలియుచున్నాడు. ఆ యోధుని యెగువను ఎద్దుకన్నవలె రోహిణి ఎట్టిగా మెలియుచున్నది. వాటి కెనువ సారథి మండలము బాగుగా ఉదయమైనది. అందు బ్రహ్మ హృదయము ఆదృశి ధవళ తేజముతో మెలియుచున్నది.

మధ్య ను

పాలవెల్లికిని గగనమధ్యరేఖకును నడుమ వగు దేవతాత్మకమైన ధనిష్ఠయును, ఆ దిగువ మకరభంధ రాసులునుగలవు. వాని కెగువ పేద్యపూర్వమున పూర్వా భాద్ర, ఉత్తరాభాద్ర నక్షత్రములును వానికి దిగువను ప్రక్కను రెండు చేపలతో కూడిన మినరాశియు కలవు. పాలవెల్లికిని, క్రాంతిరేఖకును మధ్యను వరుసగా తూర్పునకు ఆస్వినీ, భరణి, కృత్తికలున్నవి. కృత్తికలనుండి ఉత్తరమునకు భృగువరకు మండలమును, ఆ మండల మునకును పేద్యపూర్వమునకును మధ్య ఇంద్రమడయు గలవు. ఆమె గర్భయ్యతుడైన చక్రవనుడును, చక్రవనునితే

జచ్చిన పురామరక్కనుడును చక్కగా కానవచ్చుచున్నారు అశ్వినికి దిగువ క్రాంతిరేఖను, యమునకును మధ్య శింశుమరము (Cetus the Whale) ఉన్నది.

విశేష విషయములు

November Meteors

నవంబరు ౧౩ తేదీ మొదలు ౨-౩ రోజులవఱకును సింహరాశిలో మఱు నక్షత్రముపై పల్లకి బొంగునంటి వక్ర ప్రదేశ ప్రాంతములనుండి విశేషమైన ఉల్కాపాతము కనబడును. అందును ౧౫ వ తేదీని చాల ఎక్కువగా కనబడును. వేగము గల మెఱపులన్ని ఇవి మిక్కిలి వేగముగా జారిపడుచుండును. ఇది దేవతల బాణసంచా యనుకొని దీనికిని ప్రతిగా మనవారు దీపావళి బాణసంచాక్రమము స్ఫోర్టుచేసినారేమో అని తోచుచున్నది. As above so below; the drama of the earth runs parallel to the drama of the sky. మీద వెట్లో క్రిందనట్లే; ఆకాశ నాటకమును అనుసరించియే భూమిమీద నాటకము నడుచుచున్నదని పెద్దలు చెప్పుచున్నారు. మన పంచాంగకర్తలు దీపావళినాడు ఉల్కా భ్రమణముని వ్రాసినారు.

౧౮-౧౧-౩౬ నాగులచరిత్ర:—పశ్చిమమున వస్త్రమిందినవిష్ణువు తూర్పున నూర్యోదయాత్పూర్వముపాడచూపకమాండు, అతడు పరుండిన పాస్వ అయిన శేషుని శిరములు ముందు కనబడును. కావున ఆనాడు పాము

లను పూజించి పుట్టలో పాలుపోసి చలిమిడి, చిమ్మిరి వై వేడ్లము పెట్టుచున్నారు.

౨౪-౨౫ నవంబరు: శ్రీ విష్ణుమూర్తికిర మగ పడును. అతడు నిద్రలేచిన బోధన ఏకాదశి- ద్వాదశి రోజులు పుణ్యదివసములుగా పరిగణింపబడుచున్నవి.

౨౮-౧౧-౩౬ కౌర్మికపున్నమ. బ్యాటాతోరణము. ఆనాడు క్రాంతిరేఖపై వరుసగా లేజోవంతములైన నక్షత్రముల దివ్యదృశ్యము తోరణమువలె కనబడును. అందును ఈమాసమున మూడుగ్రహము లద్భుత లేజముతో ఈతోరణమున చేరి యగపడుచున్నవి.

యాదుడు:—(౧) సారణిలోని Beta taurus. బ్రీటా

పువధము అను అగ్ని నక్షత్రము.

(౨) రోహిణి.

(౩) కృత్తిక చుక్కలు. అగ్ని వైవర్త్యములు. ఈమాసమునకు కౌర్మికమని పేరు వచ్చుటకు కారణమైనవి.

(౪) శని.

(౫) శుక్రుడు.

(౬) గురుకు.

తూర్పున నార్ద్ర - ౨౭లో చుక్క రీ శోభిను హెచ్చించుచున్నవి. మూల, పూషా, ఉషానక్షత్రములు పడమట లేజరిల్లునవి యైనను గురు శుక్రుల లేజమునెదుట నివి గణనకురావు. ఈ దీపమాలికలు దివమున మెఱయుచుండ మనవారు కౌర్మికమన దీపములు వెలిగించి ముదమొందుచున్నారు.

నానాదేశ సందర్శనము

‘గ్రహ’ వీక్షణము

3. ఫ్రాన్సు :

ఫ్రాన్సు దేశస్థులు ఆకారమున పిన్నులు. వారి తలలు చిన్నవి. వారి కరీరములు చిన్నవి. వారి పాదములు చిన్నవి. కావుననే వారు యూరపుఖండపు జపానీయులుగా పేర్కొనబడుచున్నారు.

వారి పూర్వోత్తర పరిశీలనలో వైకాళ్యదృష్టి యనునది లేదు. భోజ్యమైనది వారిది పరిమితదృష్టి. సమరములలోని ప్రపంచ ఖేమి ప్రపంచముని వారు వెక్కిరింతురు; మానవ ప్రపంచమున నైక్యముననది యుండగలదాయని సంశయదృష్టులు సారింతురు.

ఇప్పుడులేని దొకప్పుడూడిపడునా యనియో వారి తలంపు. ఈ నిశ్చయ దార్ధ్యమున కూతగ వారి దేహములును దృఢములయినవి. కర్మ కజనసంఖ్య ఫ్రాన్సులో అధికము. ఆ సంఖ్యయే ఆదేశపు ధనధాన్య సంపదకు మూలకండుము. ఒకప్పుడు ఇంగ్లాండు స్కాట్లాండులు కూడ ఈ వ్యవసాయసంపద ననుభవించినవికాని నేడు యంత్రాలవసంపత్తి ఆ సంపత్తిని తుడిచివేసినది.

కాని ఫ్రెంచి వ్యవసాయదారులు ఆధునిక క్యర సాయదారులుకారు. వారివి ప్రాచీనపద్ధతులే కాని నవీన పద్ధతులుకావు. క్యరసాయమునకు ఆధునిక సరికరములను వారేనాడును తీవ్రయోగించురు దినమంతయు వారు పాటుపడుచునే యుందురు. వారికి అలసటయనునది ఎరుగరానిది.

విరామ క్షేత్రండు చూచి యానందించి వచ్చుటకు వారికి సినిమాలు లేనూలేవు. ఉన్నను వారు పోనూపోరు. వార్తాపత్రికలను వారు చదువరు. ఇతర దేశములందు జరుగుచుండు విశేషములకు వారు పీషలుగాని, మనములుగాని ఒగ్గురు. క్యరసాయమే వారి పరమార్థమనుటకన్న శీలయే వారి మతమనుట యొప్పినమాట.

కర్మ కజనమున సంతాన బాహుళ్య మొక విశేష ముగనుండ మధ్యశ్రీతిపరులు కేవల మొక్క కాన్పుతోనే తగియుట పరిపాటియైనది. జానపదుల యీ ధారాళమైన దృష్టియే కొరవైయుండుచో నాగరికుల ప్రాప్త దృష్టి కేనాడో దేశమున జనసంఖ్య విలోమగతి పట్టి యుండెడిది.

ఫ్రాన్సులో కార్మికులు, పారిశ్రామికులు, సామాన్య ప్రజయులూడ ఒడవు విరుచుకొని పనిపాటలు చేయుచుండురు. విరామమును వారెరుగరు. ధన వంతులయెడ వారు కరకుదృష్టులను బరపుచుండురు.

రాజకీయములందు వారికి పరమశ్రీతి. వారి భావములు విస్తరముచేస పరువులెత్తుచుండును.

నాయకులు చూపినమార్గమును వీరు అక్షరాలా అనుసరింతురు. ఏయద్యమునునక్షేపను, నాయకుని యానతో, తమిషనలను మానుకొని పరవళ్లుత్రొక్కుచు తియారగుదురు.

బ్రిటిష్ ప్రజలవలె ఫ్రెంచి ప్రజలు నోట్లనొక్క కొని, ప్రభుత్వము విధించు హెచ్చుపన్నులను చెల్లింపరు. ఆట్టి కథాము లులులలోనికి వచ్చినప్పుడు తగు గీతని వాని నెదిరించి తప్పించుకొందురు. ప్రభుత్వము నైతము గత్యంతరమకానక, మిన్నకును ఉండనేరక ఉపాయాంతరమున రాజ్యాదాయమును సరిపుచ్చ జూతురు. దిగువతి సుంకములను హెచ్చించుటతో దానిని భర్తీచేయజూచుచున్నారు కాని అది యేమూలకును చాలుటలేదు. ఆయవ్యయపట్టికలు క్రిందుమీదులు గనే యుండిపోవుచున్నవి.

నైతికముగ ఫ్రెంచివారు న్యాయపద్ధతియందున్నారు. అనివాహితలైన బాలికల విషయమున నెంతో జాగ్రత్త తీసుకొనబడుచున్నది. వారి సాంసారిక జీవనముకూడ మెప్పుడల కనుకూలముగ నుండును. కాని

ఒక విశేషము, అతిథి-అభ్యాగతులసమాదరణ వారిలో కొంచెము తక్కువగనుండును. ఏకోకాన్ని సందర్శముల లోతప్ప వారిలో మధుసానముకూడ తక్కువయే. విద్యను వారు అతిముఖ్యమైన విషయముగ భావింతురు. కాని ఆవిద్య ఆధునికవిద్యయు కాదు; సాంకేతిక విద్యయు కాదు. గావిద్య ఫ్రెంచిసారస్వతమును, ఫ్రెంచి సరిత్రను నిరూపించు జాతీయవిద్య.

ఫ్రెంచిస్త్రీలు అందముగను, పరిశుభ్రముగను ఉండురు. ఆకళయిండు వారు ఇంగ్లీషువారికన్నను, జర్మనులకన్నను రెండవ రెక్కవ చదువుకొన్నారు. అందము వారికి వరప్రసాదము. ప్రపంచమునకు అందపు తీరులను చూపుటలో వీరిచే వరవశే. చారీరకముగ ఇంగ్లీషుస్త్రీలును, అమెరికాస్త్రీలును వీరికన్న సౌందర్య వశులే కావచ్చును. కాని వారికి రూపురేఖను తీర్పు కొను వైనములకు ఇచ్చునది ఫ్రెంచిస్త్రీ. వేషమును కుడుగుగ, దర్శనీయముగ కల్పించుకొనుటలోను, పరిమళముల సలమకొనుటలోను ఫ్రెంచిస్త్రీలు చాకచక్యమును చూపుచుండురు. పరిమళములయేడ ఫ్రెంచి వారి కనలేని యభిమానము. మగవారుకూడ వేషాంకారములతో, పరిమళవాసనలతో నీటుకాండ్రుగ తయారగుచు ఆనందించుచుండురు. పరిపాటులుచేసి కాలము పుచ్చువారి కీవేషపు పిచ్చిలేదు. సామాన్యపురుషులే వారికి చాలును.

నాగరికత, సంస్కృతి ప్రాస్తు పరమోద్దేశ్యములు. లలితకళలకు ప్రాస్తు పట్టుకొమ్మ. చిత్రకారులు, శిల్పులు పలువురకు ప్రాస్తు అభిమానపాత్రమైయున్నది. ఫ్రెంచి భాషకూడ ఒక సంస్కృతిభాషగ పలువురచే నెంచబడుచున్నది.

ఫ్రెంచివారు ఇతరులవలె ప్రజలు చెప్పకొనరు. 'మా ప్రాస్తు ఇంతటిదంతటి'దని దానిని ప్రశంసించరు. ప్రకటనలు చేసుకొనుట వారి కిష్టములేదు. వారు చేసిన కార్యములే వాని స్వరూపమును ప్రకటించుకొనును.

ప్రాస్తులో స్వాతంత్ర్య మెక్కువ. ఎవ రెట్లు తిరిగినను ఇదియేమి యని యడుగువా డుండదు. స్త్రీ పురుషు లిరువురు వీధిలో నడచుచుండినచో నాస్త్రీ ఆతనిభార్యయేనా, కాదా యని పరిశీలనగ గనునించు

వారు నుండరు. ఎవరి రాజకీయాభిప్రాయములు వారివి. ఎవరు బహుపత్నికులైనను, ఎవరు విష్ణువకాకులైనను ప్రాస్తుకు ఆ ప్రసంగములతో జోక్యములేదు. పరదేశములవారు అక్కడికి వెళ్లినను అంతియే. వారియిష్టము వచ్చినట్లు వారు గుస్తులను ధరించవచ్చును. వీధులలో వారి నెవరును గేలించేయరు.

ప్రాస్తు అందముల బరిణ. విదేశీయుల యాకర్షణకు అది కేంద్రము.

4. ఇటలీ :

రోములలో ప్రముఖుడు ప్రపంచమునకెల్ల ప్రప్రథమ పత్రికారచయిత యగు జూలియస్ సీజర్. నేటి మేటిరోమన్ మన్సోనినీకూడ నొక పత్రికారచయితయే. మీదుమిక్కిలి యొక పితాగ్రణిమాడ. ఇటలీ వారు నేటికాలపు రోమునులు. రోమన్ సామ్రాజ్య మనకు ఇటలీ నిదర్శనము.

కాని ఇటాలియనులకును రోమునులకును ప్రదృశ్యములుకూడ పొడకట్టుచున్నవి. రోమునులు కదనకర్మలయందు క్రమశిక్షణ తెలిసినవారు. ఇటాలియనుల కట్టి క్రమశిక్షణ రాజకీయములలోను, సాంఘిక జీవితమునను, ఫాసిజం పద్ధతిలోనుమాత్రమే.

ఇటాలియనులు వైయక్తికముగ ధైర్యముగల వారే కావచ్చునుకాని సంఘములో, గుంపులో, కూటములో నాధైర్యము పన్నగిల్లి, దిగులు వారి నావహించుచుండును. నరముల బలహీనత ఇటాలియనుల కధికము. రోమును లీనరములేమో, ఈబలహీనతయేమో యెరుగరు. ఇటాలియనుల కిది బాగుగా తెలియును.

సావాసికులు, నిర్భీకులునైన మోటారుడ్రైవర్లు, వైచునికులు, నావికులు ఇటాలియనులలో నెందరో కలరు. వారి సాహసీకర్మ, ధైర్యము లిట్లు వైయక్తికముగానే పరిణమించిపోయినవి.

ఇటాలియనులు ధనార్జనచేయుదురు. రోములోను, యూరపులోని ఇతరనగరములలోను తమకై నామర్థ్యములను వినియోగించి ధనార్జనచేయు ఇటాలియనులు వందలాదిగ కలరు. కాని వారిలో భిక్షుకులు చాల తక్కువ. వారిలో దరిద్రులైనను ఏదోయొక పనిచేసి ప్రతిఫలముగ ద్రవ్యమును కొరుదులేకాని తేరకు కొరరు.

అట్లు సంపాదించిన ధనమును వారు వృథాశ్రమము చేయక పొదుపుగ వాడుకొందురు.

ఇటాలియనులు బంధుజనమునెడ ధారాళముగ నుండురు. వారు తమ కుటుంబములకు, తమ గ్రామములకు కట్టుబడి, యనుకూలముగ నుండురు. తమవారు, తమ గ్రామములు అని చెప్పకొనుటకు వారు మక్కువ పడుచుండురు. జన్మస్థానమును వీడి యేదూరదేశమున సంచరించుచున్నను సరే వారు తమదేశమును, తమవారిని సంస్మరించుచుండకమానరు. అట్టిది వారి ఆత్మభిమానము!!

ఇటలీవారికి వ్యక్తిగతముగ కోరికలు తక్కువ. ఉన్నదానితో తృప్తిపడెయుండుట వారి కభిమతి. ధనమును కూడ పెట్టుటయన్న ఇ. లీవారికి చాల ప్రేమ. ఖర్చుపెట్టుటయే వచ్చినచో వారు అతిథి సమాహరణలకును, వేషాలకారములకును, దానిని వెచ్చ పెట్టుదురు. తమజీయములైన గొప్పకారులైన కొనెదరు కాని తమ బాజర విద్యాభివృద్ధికై వారంకగా ఖర్చుచేయి నిచ్చుచుండురు.

పగతీర్చుకొనునావేగము ఇటలీవారిలో మెండు. అపకృతియొనర్చినవారు న్యాయశాస్త్రమునకు వెళుట లేదుగాని ప్రతిపకృతికి మాత్రము వెళుదురు. అపకృతి బొందినవారు పగతీర్చుకొననిది యూరకొనరు.

దౌర్జన్యపద్ధతులతోనైనను సరియే యిటలీవారు తమస్త్రీల గౌరవమర్పాదలను రక్షింపబూనుకొందురు. ఇటలీస్త్రీల కేవిధమైన గౌరవమర్పాదాలోపము కలిగినను ఆస్త్రియలంద్రులకుచేటుమూడినదన్నమాట. అన్నద మ్ములట్టి సితిరాకుండవలసిన ప్రయత్నములమీదనుండురు.

ఇటలీస్త్రీలకు ఫాసిజము మరియొక సంప్రదాయమును నేర్పినది. యూరోపియనులవలెకాక ఇటాలియనులుగానే యుండవలసినట్లు వారు హెచ్చరింపబడినారు. అధునాతనస్త్రీల పద్ధతులు వారవలంబించరాదు. కేశపాళములను వారు కురుచగ కత్తిరించుకొన గూడదు. కనుబొమలను విరళపరచుకొనరాదు. వారు రోమకగ్ధహిణులుగానే ప్రవర్తించవలయును. తాలికలు వివాహమునంతదాక కేశములను బిళ్లపపై వ్రేలాడ వేసుకొనుచుండవలయుననినా ముడిపగైరాటు తేనుకొనునలవాటు అక్కడలేదు.

ఇటలీస్త్రీలు తాము నల్లగా నున్నందుకు గర్వపడుచుందురేకాని లేనిపోని వేషములతో తెల్లగనున్నట్లు ప్రదర్శించుకొనుటకు వారు సమ్మతించరు. ప్రకృతి

కనుకూలముగ నడచుకొనుటయే ఫాసిజముపద్ధతిలో శోకముకాదుగ గణంపబడుచున్నది.

ఇటాలియనులు వీరరోమనుకాకలిక్కులు. ఫ్రెంచివారివలె నాస్తికత వారి నావహించుకొనరాదు. ఫ్రెంచివారు సంతానపరిమితిని గోరుదురు. అది రోమకాకాకలిక్కు మతమునకు విరుద్ధము గనుక నట్టి కృత్రిమ పరిమితులను ఇటాలియనులు సమ్మతించరు. సంతాననిగ్రహమును వారి మతమున్నది. ఇటాలియనుల కుటుంబములు పెద్దవి. సంతానబాహుళ్యమునకు మత మొప్పుదల చూపును; ప్రభుత్వ మాద్యాయము. శిశుజనమును వృద్ధి పరచుదు. ఇటలీకి జనముకావలయును అనియే మనోభావము. అందుకల్లనే ఇ. లీజనసంఖ్య పెరిగిపోవుచున్నది. కాని జీవనాధారములుమాత్రము చాల తక్కువ. ఫలితము వందలకొది ఇటాలియనుల వలస. ప్రపంచమందలి ప్రతియొక పెద్దపట్టణమును ఇటాలియనులు ప్రవేశించినారు. ఈజీవనాధార సంకోచమే వారి రాజ్య విస్తరణవాంఛకు మూలకారణము.

ఇటాలియనులు సంగీతప్రియులు. పలువురుగాయకులు జంత్రగాత్ర సంగీతములందు ప్రవీణులై యిటలీలో వెలయుచున్నారు. ప్రాచీన రోమనులనును వీరికిని ఇదియే వ్యత్యాసము. ప్రాచీనల కీసంగీతాభిమానము సర్వసూన్యము. ఇటాలియనులు పోపాటలుచేయునపుడును, ఆటలానుకొనునపుడును పాటలుపాడుకొనుచుండురు. ప్రపంచమంతట ఇటాలియనుల సంగీతమునకు గౌరవస్థాన మున్నది.

ఫ్రెంచివారివలె వీరు చతురస్క్రమి, హాస్యము కల వారు కారు; జగత్సానివారివలె చురుకుదనముకలవారుకారు. సామాన్యులగ వీరి చప్పుడు కడుపుబ్బ నవ్వయ్యరుగరు. గాంభీర్యము వారియొక చెప్పుమను తోటికిసలదుచుండును.

ఇటాలియనులు మంచి ప్రసంగభోగి కలవాడు. ప్రసంగమున కార. భించిరా ముంచువెనుకల యాలోచనగాని, ఏమిచెప్పవలయునో దానియోచనగాని వారి కుండవు. నిరాశూటముగ నాప్రసంగము యశేచ్ఛగ సాగిపోవలసినదే. చెప్పబూనుకొనినదాని యాలోచనయే వారి కనవసరము. చెప్పిముగిసినపిమ్మట తాము చెప్పినతానిని అక్షరాలా వారు విశ్వసించితిరుదురు.

ఇటాలియనులలో విశ్వవిఖ్యాతులైన సారస్వత రచయితలును, చిత్రకారులును, శిల్పమును పలువురు కలరు.

ర వ్య క థ లు

మ ం చు తు పా ను

శ్రీ శ్రీనివాస శిరోమణి

[ఇది అలెక్జాండర్ పోస్కిట్ అనే రష్యన్ కథకుడు వ్రాసింది.

పంథొమ్మిదో శతాబ్దమువరకున్నా రష్యన్ వారికి అంతగా చెప్పకోతగిన వాఙ్మయము ఏమీలేదు. ఏకాస్తో కూస్తోవున్నా అందులో రష్యన్ జాతీయత అనేది ఏమీలేదు. అనలు పంథొమ్మిదో శతాబ్దము వరకూ రష్యాదేశములో విద్యావంతులంతా ఫ్రెంచివాఙ్మయాన్నో, ఇంగ్లీషు వాఙ్మయాన్నో చదివి ఆనందిస్తూవుండేవాళ్లు. ఆ శతాబ్దారంభకాలములో అలెక్జాండర్ పోస్కిట్ అనేవాడు రష్యనుభాషలో కవిత్వము చెప్పడానికి, కథలు వ్రాయడానికి ఆరంభించినాడు.

పంథొమ్మిదో శతాబ్దము ఆరంభము అయ్యేసరికి ఫ్రెంచిభాషలోనూ, ఇంగ్లీషు భాషలోనూ పద్యరచనకన్నా వచనరచన వృద్ధికాసాగింది. నవలకూ (చిన్న) కథకూ ప్రాముఖ్యత ఏర్పడడము మొదలుపెట్టింది. కాలము గడిచినకొద్దీ నవలకంటే కథకే ప్రాముఖ్యతవచ్చింది.

ప్రపంచములో అన్ని వాఙ్మయాలలోనూ సాహితీ రీతులలో నాటకము అగ్రస్థానము వహించింది. అయితే పంథొమ్మిదో శతాబ్దా మధ్యకాలమునాటికి పాశ్చాత్య వాఙ్మయములో కథకు అగ్రస్థానము వస్తూవున్నట్టు సూచనలు కనబడుతవి. చివరకు ఇరవయ్యో శతాబ్దము ఆరంభమయ్యేసరికి వచన వాఙ్మయములో కథకు అగ్రస్థానము లభించింది. ఇందుకు కారకులు ఫ్రెంచి, రష్యన్ కథకులని చెప్పవచ్చును. ఇంగ్లీషు వాఙ్మయములో కూడా కథకు అటువంటిస్థానమే వచ్చిందని చెప్పడము అతిశయోక్తికాదు. అయితే యింగ్లీషు వాఙ్మయములో మొదటినుంచీ ఏవోరకమయిన పుటూనేవున్నవి. వచనవాఙ్మయములో వాటి కొకప్రత్యేకస్థానమున్నట్టు యింగ్లీషువారు యెన్నడో తెలుసుకొన్నారు. కానికిందటి శతాబ్దములో ఫ్రెంచి రష్యన్ కథావాఙ్మయము వృద్ధిఅయిపోయి అందరిద్దరికీ కథలవంకకు తిరిగేసరికి ఇంగ్లీషువాడుకూడా నూత్నపద్ధతితో కథారచన ప్రారంభించినారు. ఈ నూత్నపద్ధతిలో వ్రాసినకథకు “మార్పుపోరి” అనే పేరుపెట్టినారు.

“షార్టుస్టోరి” (చిన్నకథ) అని అంటే ఏ ఒకటి రెండు పేజీలలోనో పూర్తి అయి పోయేకథ అని వారి అభిప్రాయముకాదు. అట్లా ఎవరయినా అనుకొనేట్లయితే వారికి పాశ్చాత్యకథావాఙ్మయ వానన ఏమీ లేదని అనుకోవలసివస్తుంది. ఒకకథ ఎన్ని పేజీలయినా పట్టవచ్చును. కొంతమంది ప్రసిద్ధ కథకులకథలు క్రొత్త్ సయిజు (అంటే యీ భారతిలో సగమునయిజు)లో నూరు నూటయూధయి పేజీలుపట్టినవి. ఆ కథకులే ఒకప్పుడు ఒకటి రెండు పేజీలలో కథపూర్తిచేసేవేసారు. అప్పుడున్నూ దాన్ని షార్టుస్టోరీ అనే అన్నారు. ఫ్రెంచి భాషలో బెర్జాకు అనే ప్రసిద్ధకథకుడి ఉత్తమకథలేవీ అరవై డబ్బయి పేజీలకు తక్కువ లేవు. ఇంగ్లీషుభాషలో డి. హెచ్. లార్సెన్ అనే ప్రసిద్ధకథకుడు నూటయూభైతరు పేజీల కథలు వ్రాసినాడు. ఇక రష్యనులనంగితి చెప్పనవసరమేలేదు. షేక్స్పీర్ అనే ప్రపంచ విఖ్యాత రష్యకథకుడు నూటడైబైమైమిది పేజీలకథను వ్రాసినాడు. వీటినిన్నింటినీ విద్వాంసులు “షార్టుస్టోరి”లుగానే పరిగణించినారు.

ఒకానొక మానసికావస్థనో, ఒకానొక సంఘటననో ఒకానొక ముచ్చటనో వస్తువుగా తీసికొని అందుకు అవసరమయిన పూర్వావరసందర్భాలనే చెప్పి దాన్ని సర్వాంగీణ రసస్ఫూర్తి కలిగేట్టుగా చిత్రించడమే “షార్టుస్టోరి” అని వారి అభిప్రాయము.

ఈకథావాఙ్మయములో ఫ్రెంచివారిది అగ్రస్థానమని కొంతమందీ, రష్యకవారిది అగ్రస్థానమని కొంతమందీ పాశ్చాత్యులలోనే అభిప్రాయపడుతున్నారు. కథాశిల్పము (Technique) విషయములో ఇంగ్లీషుకథలను మించినవి లేవని చెప్పవచ్చును. వస్తుగౌరవ విషయములో రష్యకుకథలను మించినవి లేవని అనుకోవడము తప్పుకాదు.

దేశము సుభిక్షముగా వుండి కడుపులో చల్ల కదలకుండా వున్న సమయములో యింగ్లీషు కథావాఙ్మయము ఆరంభ మయింది. మహోత్సాహ విషయాలను ఉద్ఘాటించడానికి సంఘములోవున్న కశ్మలాన్ని కండ్లమెదట పొడగట్టెట్టు చిత్రించి సంఘాన్ని చక్కజేయడానికి ఫ్రెంచికథకులు ప్రారంభించినారు.

దేశములో జనులంతా అన్నాతుకులయిపోయి దుగ్భరదారిద్ర్యము అనుభవిస్తూ వుంటే ఏ కొద్దిమందో జమీదారులలాంటివాళ్లు సమస్త ప్రాపంచికసుఖాలూ అనుభవిస్తూ వుంటే అస లీమానవజన్మ సార్థకమా; నిరర్థకమా? అనే జిజ్ఞాస కలిగి బుద్ధిమంతులు కథారచనకు పూనుకొన్నారు.

ప్రపంచము పుట్టినది మొదలుకొని నేటివరకూ ఎవ రెవరినివిధాలా ఎన్నెన్ని శాస్త్రాలవల్ల ఈ మానవజన్మ సార్థకమేనని బోధించినా ప్రతివాడికీ సందేహము సందేహము

గానే వుంటూవుంది. కాని ఇదిమంది రష్యన్ కథకులు కథలు వ్రాసి జన్మసార్థకమేనని నిరూపించినారు. ఆవాఙ్మయము మూలకముగానే ఆదేశములో రాజకీయముగానూ, సాంఘికముగానూ యెన్నో మార్పులు వచ్చేట్లు చేయకలిగినారు. ఈనాటి సోవియట్ రష్యా కిందటి శతాబ్దపు రష్యన్ కథకుల మహాస్వప్నమని చెప్పవచ్చును.

ఆ దేశములో ప్రసిద్ధకథకులంతా తమరచనలకు మూలపురుషుడు నికొలాయ్ గొగోల్ అని చెప్పినారు. అయితే గొగోలుకు పూర్వమే అలెక్జాండర్ పోష్కిన్ కథలు వ్రాసినాడు. రష్యన్ కథకులలో పోష్కిన్ ప్రథముడు. ఆఖరువాడు యీమధ్యనే చనిపోయిన మార్క్సిమ్ గోర్కి. ఈ ఉభయులమధ్య ప్రపంచ ప్రఖ్యాతిపొందిన రష్యన్ కథకులు తోమ్మిదిమంది అని చెప్పవచ్చును.

పోష్కిన్ ౧౮౬౯ సంవత్సరములో జన్మించినాడు. ౧౮౮౭ వరకూ జీవించినాడు. ఈయన అప్పటికివచ్చిన యింగ్లీషు వాఙ్మయాన్ని కూలంకషముగా అభ్యసించి రష్యన్ భాషలో మొట్టమొదట కవిత్వము చెప్పడానికి ఆరంభించినాడు ఈయన కవిత్వములో ఔరెక్ - స్క్లెర్ మొదలయిన యింగ్లీషు రచయితల ఛాయలు కనబడతవి. ఆఖరురోజులలో కథలు వ్రాయడము మొదలుపెట్టినాడు. ఈయన కథలలోకూడా అప్పటికి యింగ్లీషులోవచ్చిన కథలలో ఛాయలు అక్కడక్కడ కనబడతవి. అయితే రష్యన్ జాతీయజీవనాన్ని మాత్రము చక్కగా ప్రతిబింబింపజేసినాడు. ఈయన కల్పనాశక్తి అమోఘము. ప్రతి రచనలోనూ కొంచెము శృంగారాన్ని రుచిచూపిస్తాడు. అద్భుతసంఘటనలను చిత్రించడమంటే యెంతో యిష్టము. ఈయనకున్నా యితరరష్యన్ కథకులకున్నా యెంతో న్యత్యాసమువుంది. మహోద్ధాతృ విషయాలను కాసీ, మహాగంభీర విషయాలను కాసీ యీయన కథలలో చెప్పకపోయినప్పటికిన్నీ యీయన కథలు మహాహరముగా మాత్రము వుంటవి.

ఈయన కథలలో Snow Storm (మంచుతుపాను) అనే కథను లోకము చాలా మెచ్చుకొన్నది. దీనిలోకూడా ఒక అద్భుతసంఘటనా, కొంచెము శృంగారమూ వుంది.]

౧౮౮౧ సంవత్సరం చివర కోజులు మరిచిపోవడానికి పీటలేరింది. ఆకోజులలో గాన్ద్రో అనేపరమయోగ్యుడు ధూమిపుత్రా చూసుకొంటూనేనక్కోవా గ్రామములో నివసిస్తూవున్నాడు. అతిథి సత్కారానికి దయాగ్నిహృదయానికి జిల్లాజిల్లా అంతటా అతడు పేరూ ప్రఖ్యాతి సంపాదించినాడు. ఆయన యింటికి చుట్టూ

క్కలవాళ్లంతా తరుచు వస్తూవుండేవాళ్లు. ఇంతరితడానికి తాగడానికి కొంతమంది, ఆయన పెల్లామూప్రాసాసీ విశూతో అదోకరకముయిన చీట్లపేక ఆడదానికి మరి కొంతమంది, తెల్లగా చువ్వలాగా పదిహేడేళ్ల వయస్సులో వున్న వాళ్ల అమ్మాయి పేరియాసు చూడడానికి యింకా కొంతమంది వస్తూవుండేవాళ్లు. బాగా

డబ్బున్న సంబంధము కాబట్టి తామే ఆమెను పెళ్లిచేసుకోవలెనని (విన్నవాట్లు), (పెద్దవాట్లు) తమ పిల్లవాడి కయినా ఆమెను చేసుకోవలెనని కాంక్షించేవారు.

మేరియా ఫ్రెంచివలలో నాయకలాగా పెరిగింది. అందువల్ల ఆమె ఒకరిని ప్రేమించింది. పటాలములో సబ్ రెజిస్ట్రేంటు వుద్యోగముచేస్తూ సెలవుమీద వచ్చి ఆ ప్రాంతములలో వుంటూవున్న ఆరిసాహస్య సిథిపరుడు వ్లాడిమిర్ మీద ఆమెనునన్ను లగ్నముయింది. ఆ యువకుడూ సరిసమానమయిన భావోద్రేకముతో ఆమెను ప్రేమించినాడు. అయితే వాళ్లుభయంగా కామోద్రేకముతో ఉన్నటువంటివల్ల ఆమె తిరిగిండులు తెలుసుకొన్నాడు. అతన్ని గురించి ఏమీతలపెట్టవద్దని వారు కూతురిని ముప్పించినారు. ఇక నాయువకుణ్ణి వారు ఉద్యోగము పొయినవాడికంటే నీచముగా చూడసాగినారు.

ఆ కాముకులు వుత్తరాలు వ్రాసుకొంటూనూ, ప్రతిరోజూ లోటలోనో చర్చిలోనో ఏకాంతముగా కలుసుకొంటూనూ తమ మనోగతప్రేమను పెళ్లబోసుకొనాగినారు. విధిచిందిస్తూ కర్తవ్యాన్ని ఆగవించిన సాగినారు. ఉత్తరప్రస్థుత్తరాలవల్లనూ, సంభాషణలవల్లనూ ఒకరినొకరు విడిచిపెట్టివుండలేని స్థితి వారికి వచ్చింది.

ఎంతోమూరముగా తమకు అంతరాయము కలిగిస్తూ తమసౌఖ్యానికి భంగకారములుగా వుంటూవున్న ఆమె తిరిగిండులను ప్రతిఘటింపవలెననుకొన్నాడు.

ఈ అభిప్రాయ మాయువకుడి బుర్రలో కలిగింది. అందుకా యువతి ఊహాప్రపంచములో ఉప్పొంగిపోయింది.

చరికాలము వచ్చింది. వాళ్లు ప్రతిరోజూ కలుసుకోడానికి ఓంటలేకుండా పోయింది. కాని వుత్తరాలు వ్రాసుకోవడము మాత్రము చాలా జోరయింది. వ్లాడిమిర్ ప్రతివుత్తరములోనూ ఆమెను లేచిరమ్మనీ, రహస్యముగా పెళ్లిచేసుకోమనీ వ్రాయసాగినాడు. కొంతకాల మయినతర్వాత తిరిగిండుల కార్లమీద

పడితే, ప్రేమనుంచి, అభయము తమ ధైర్యసాహసాల కయినా మెచ్చుకొని మున్నించి వాళ్ల రెక్కలకిందికి తీసుకొంటారని అతని నమ్మకము.

మేరియా చాలారోజులు యిండుకు నెనకకు తగ్గింది. లేచిపోవడానికి వేసినస్లాస్టు ఎన్నోసార్లు పాడు చేసింది. చిట్టదివరకు ఆమె అంగీకరించింది. లేచిపోయే రోజురాత్రి తలనొప్పివచ్చిందనే మిమతో అన్నమతివకుండా ఆమె ఒంటరిగా ఆమెగదిలో పడుకొనేట్టు యేర్పాటు. ఈ పక్షుగడలో ఆమె దానీదీమాదా వుంది. తరువాత వాల్లిద్దరూ నెనకవైపు మొగిచుకుంది కిందికిదిగి లోటలోకివచ్చేట్టు, లోట వనక హాజరుగా వుండే గుర్రపుబాపియెక్కి అక్కడికి అయిదుకోసుల దూరములోవున్న బాడ్రినో గ్రామపు చర్చికి సరాసరి వచ్చేట్టు, అక్కడ వ్లాడిమిర్ వాళ్లకోసము కనిపెట్టుకొని వుండేట్టు నిశ్చయించుకొన్నాడు.

ఈ నిశ్చయానికి వచ్చినరోజురాత్రి మేరియా నిద్రపోనేలేదు. ఆమె గుడ్డలూ గిడ్డలూ చొక్కాలూ గిక్కాలూ అన్నీ మూటకట్టుకొన్నది. ఆమె స్నేహితురాలు ఒకానొక యువతికి భావోన్మాదముతో పెద్ద పాడుగుపాటివుత్తరం వ్రాసింది. తిరిగిండులకు మరొకటి వ్రాసింది. ప్రేమవల్ల తనకుకలిగిన అనిర్యాచ్యులముతో తాను లేచిపోనున్నట్టు, తన్ను మున్నించి వారి పాదములమీద నాలడానికి వారనుజ్ఞయిచ్చే సమయమే తన శివితములో మహోత్సృష్ట సమయముగా యెంచుకొనేట్టు, అతికరుణంగా వాళ్లహృదయము కడిగి పోయేట్టుగా వ్రాసింది.

ఆరెండు వుత్తరాలమీదా సీళ్లువేసింది. అసీళ్లమీద రెండుహృదయబ్యాలులు చిత్రించింది. మంచముమీద వారింది. తెల్లవారుఝాము అవుతున్నది. కనకడము మొదలుపెట్టింది. నిద్ర తిన్నగాపట్టలేదు. మధ్యమధ్య భయంకరమయినకలలు వస్తూవున్నవి. పెళ్లిచేసుకోడానికి పోవోమా గుర్రపుబండి యెక్కినట్టు, ఆమె తండ్రివచ్చి బంపినిఅపి ఒక అగాధములోకి ఆమెను లోస్తున్నట్టు, అమె తల్లికిండులుగా పడిపోయి

హృదయమగిపోయినట్టా తోచింది. ఆప్పుడు అక్కడనే గిరికమిద వ్లాడిమిర్ నెత్తురుమరకలతో పడిపోయి ప్రాణాపశ్చయముగా వుండి ఆమెను పెళ్లి చేసుకోదానికి త్వరగారమ్మంటూ చెవులు చిల్లులుపడేట్టుగా అరుస్తూ కనిపించినాడు. ఒకటి తర్వాత యింకొకటి-చిత్తవచి త్రాలయిన దృశ్యాలు ఆమెకళ్లకు పొడగట్టసాగినవి. చివరకు నీరసముగా నిజంగా తలనొప్పితో ఆమె నిద్రలేచింది. తలిదండ్రు లామెస్థితిని గుర్తించినారు. ఎంతో ఆదరముగా పడేపడే “ఏమిటి మేరియా - జబ్బేమిటి మేరియా” అని ప్రశ్నిస్తూవుంటే ఆమెగుండెలు తరుగుకొనిపోయినవి. జబ్బేమీ లేనట్టూ, ఖులాసాగానే వున్నట్టూ నటించబోయింది. కాని లాభంలేక పోయింది.

సాయంకాల మయింది. ఆ కుటుంబముతోగడపదాని కడే ఆఖరగోజుని ఆమెతోచగానే ఆమెగుండె బరువేక్కింది. ఆమెకు మరణావస్థగా వుండి. ఆమెనాశ్రయించుకొనివున్న సమస్తవస్తువులూ సమస్తమయిన వారికిమనస్సులోనే పెలవు చెప్పివేసింది.

రాత్రి అన్నమడగ్గిర కూచుంది. ఆమెగుండెలు దడదడ కొట్టుకొన్నవి. గడ్డదస్వరముతో తనకు అన్నమక్కరలేనని తలిదండ్రులతో చెప్పిలేచింది. యథాప్రకారము వా ర్లామెను మద్దుపెట్టుకొన్నారు.

ఆమె దుఃఖము ఆపుకోలేక పోయింది.

గదిలోకి వల్లేవల్లే డముతోటే కుర్చీలోవారింది. కళ్ల వెంట నీళ్లుకారుతున్నవి. ఆమెను కాంతమవహించమనీ, ధైర్యము తెచ్చుకోమనీ దానీది హుహుచేసింది. అంతా సిద్ధమయిపోయింది. ఇంకాఅరగంటలో మేరియా తలిదండ్రులనూ, ఆయింటినీ, ఆగదినీ, తనబాలికా వస్థనూ త్యజిస్తుంది.

ఆవరణ అంతటా మంచు దట్టముగా పడుతూ వుండి. హోరున గాలివీస్తూంది. కిటికీల రజపులు టక టక కొట్టుకొంటూవున్నవి. ఆమెకు అంతా దుఃఖధూయిష్టముగా తోస్తూవుంది.

ఇల్లంతా నిశ్శబ్దముగా వుంది. అంతా గాఢనిద్రలో వున్నారు. మేరియా కాలవ కప్పకొంది. పయిన దట్టముగా వుండడానికి కొంటువేసుకొంది. ఆమె చిన్న పెట్టె చేసులో వుచ్చుకొని చెనకవైపు మెట్టుమీదినుంచి కిందికిదిగింది. ఆమెదానీది రెండుమూటలతో ఆమెను వెంబడించింది. తోటలోకి వచ్చినారు. మంచు దట్టముగా పడడము ఏమీ తగ్గలేదు. సాహసము చేస్తున్న ఆకురదాన్ని ఆపివేసేట్టుగా గాలివీస్తూవుంది. అతికష్టము మీద తోటచివరకు వచ్చినారు. ఆ మంచుకు గుట్టాలు సగము గడ్డకట్టుకొనిపోతూ నిశ్చలముగా నిలువలేకుండావున్నవి. అవి కడలకుండా మెడలకుండా వుండడానికి అదలిస్తూ వ్లాడిమిర్ పంపిన బండివాడు అటూ ఇటూ పచారుచేస్తూవున్నాడు. వాడు ఆయనతనీ, దానీదాన్నీ యెక్కించి మూటలూ పెట్టే బండిలో పడవేసి పగ్గాలు వదిలివాడు. గుట్టాలు రంయమని పరుగెత్త సాగినవి.

* * * * *

ఆరోజంతా స్వారీచేయడముతోనే వ్లాడిమిర్ కు సరిపోయింది. ఉదయము బాడినోగ్రామములో పురోహితుడి దర్శనముచేసి అతికష్టముమీద ఆయన్ను ఒప్పించి ఆ చుట్టుప్రక్కల భూస్వాములెవరయినా సాక్షి సంతకాలకు దొరుకుచారేమోనని బయలుదేరినాడు. డ్రావిడ్ అనే పెన్షన్ వుచ్చుకొన్న కలరైయేళ్ల సర్కారు ఉద్యోగిగట్టణి వ్లాడిమిర్ మొట్టమొదట పోయి క x సుకొన్నాడు. అందుకు అతివత్సంతసంతోషముతో అంగీకరించివాడు. తనచిన్ననాటి కాముక వ్యాపారాలన్నీ అతనికి స్ఫురణకువచ్చి ఎంతోఖులాసాతో వ్లాడిమిరును అక్కడనే ఆమధ్యాహ్నము విం దారగించమని బలవంతము చేసినాడు. మిగతా యిద్దరు సాక్షులను సంపాదించడము అట్టే కష్టమయిన పని కాదనిమాడా ధైర్యము చెప్పినాడు. భోజనముచేసి ఆయనతోబయలుదేరి ఒకసర్వేయరునూ, ఒకపోలీసు వుద్యోగిగట్టణి కుమారుణ్ణి వ్లాడిమిర్ సాక్షి సంతకాలు చేయడానికి కుదుర్చుకొన్నాడు. సాక్షులుగా వుండడమే కాకుండా వ్లాడిమిరుకు సాయపడడములో

ప్రాణాలు సయితము అర్పిస్తామని వాళ్లు వాగ్దానము చేసినారు. మహాదానందముతో వ్లాడిమిరు వాళ్లను కాగలింపుకొన్నాడు. ఇక సమస్తమూ సిద్ధము చేసుకొనడానికి అతను యింటికి బయలుదేరినాడు.

చీకటి పడింది. నమ్మకస్థుడయిన బండివాడితో అవసరమయిన కిషాయాలన్నీ వివరముగా చెప్పి నెనగో వాగ్రామము పంపించినాడు. ఒంటిగుర్రపుటంకితో బండివాడు లేకుండా వ్లాడిమిర్ ఒంటరిగా బయలుదేరినాడు. మేరియా బాడ్రినో చేరడానికి రెండుగంటల నేపు పడుతుంది. అతనికి ఆవారి బాగా తెలుసు. మనో అయితే మొత్తముమీద యిరవై నిమిషములలో అత నక్కడకు చేరవచ్చును.

వ్లాడిమిర్ బయలుదేరి బయటికి వచ్చినాడో లేదో గాలి జోరుగా రేగింది. మంచుతుపాను దట్టము పోయింది. ఏమీ కనిపించడము లేదు. ఒక్కనిమిషములో నోడ్డు కనబడకుండా పోయింది. భూమ్యాకాశాలకు భేదము తెలియకుండా అంతా గల్లంతు గావుంది. వ్లాడిమిర్ ఒకచేసికి అడ్డంపడ్డాడు. నోడ్డు ఎక్కడ వుందో తెలుసుకోడానికి నానాతిప్పలూ పడుతున్నాడు. గుర్రము దానిచిత్తము వచ్చినట్లు పోతూవుంది. మంచు వల్ల నేల యొక్కదోతెలియక ఒకప్పుడు కాళ్లు యెత్తుతూనూ, మరొకప్పుడు పూటేగుంటలలోకి దింపుతూనూ బండిని యెత్తెత్తి పడవేస్తూవుంది. దారితెలుసుకోడానికి వ్లాడిమిర్ విశ్వప్రయత్నము చేసినాడు. అప్పటికి బయలుదేరి ఒక అరగంట అయివుంటుం దనుకొన్నాడు. కాని బాడ్రినో గ్రామపు చెట్లూ చేమా కనిపించలేదు. ఇంకొక పదినిమిషాలు అయింది. ఏమీ కనబడడము లేదు. గుంటలూ గింటలూ బాగావున్న ఒకచేలోనుంచి బండి పోతూవుంది. మంచుకురవడము కాస్త అయినా తగ్గలేదు. ఆకాశము నిర్మలముగా లేదు. గుర్రము అరిసి పోయింది. దానిమీదనుంచి వర్షములాగా చెమటలు కారుతున్నవి. అతను మంచులో కూరుకుపోతున్నాడు.

తప్పదారినపడట్లు వ్లాడిమిర్ కు చివరకుతోచింది. ఆరిపోయినాడు. ఆలోచించడము మొదలుపెట్టినాడు. జ్ఞాపకములెచ్చుకోడానికి ప్రయత్నము చేసినాడు. కుడి

చేతివైపు వెల్లివుండవలసిందని తోచింది. వెంటనే కుడి వైపు మళ్లినాడు. గుడ్డుము, ఒక్క అడుగయినా నేయ లేకుండావుంది. అతను బయలుదేరి అప్పటికి గంట పయిదిల్కు అయివుంటుంది. బాడ్రినో యింకా యెంతో దూరాన వుండడానికి నీలులేదు. ఎంతదూరము పోయినా ఆవాలానికి అంతూ పంతూ లేకుండావుంది. మంచుకూ పూటేగుంటలకూ లోపమమాత్రము లేదు. సమయము మించిపోతూవుంది. వ్లాడిమిర్ కు వెర్రెత్తి పోతూవుంది.

చిట్టచివరకు దూరాన నల్లగా ఏదో కనిపించింది. వ్లాడిమిర్ ఆవైపుకు పోసాగినాడు. సమీపించేసరికి అదొక చిట్టడివి. “అమృత్యు అట్టే దూరములేను” అనుకొన్నాడు. బాడ్రినో ఒక చిట్టడివి పక్కనేవుంది. ఆ అడవిపక్కనుంచే బండిని వ్లాడిమిర్ పోనిచ్చినాడు. పక్కనే రహదారి వుంది. త్వరలోనే రస్తా కనిపించింది. గాలి కాస్త తగ్గింది. నోడ్డు నున్నగావుంది. గుర్రానికి జలము వచ్చింది. వ్లాడిమిర్ కు నమ్మకంకలిగింది.

ఎంతో దూరము పోయినాడు. కాని బాడ్రినో గ్రామము కనిపించలేదు. అడివి అంతులేకుండా వుంది. ఏదో ఎరగని అడివిలోవున్నట్లు వ్లాడిమిర్ కు తోచింది. అతనికి భయమువేసింది. నిరాశచెందినాడు. గుర్రాన్ని కొరడాతో చరిచినాడు. గత్యంతరములేక అది తరటుపోవడము మొదలుపెట్టింది. అయితే అది త్వరలోనే దానివేగముతగ్గింది ఒకపావుగంట అయ్యేసరికి కాలటేసి కాలుపెట్టే కత్తికూడా దానికి లేకుండా పోయింది. వ్లాడిమిర్ బాడినాడు. కాని ప్రయోజనము లేకపోయింది.

షెల్లిగా చెట్లన్నీ దాటినాడు. ఆ అడవిలో నుంచి బయటపడ్డాడు. కాని బాడ్రినో కనిచూపుమేరలో ఎక్కడా కనిపించలేదు. అప్పుడు ఆర్ధరాత్రయవుంటుం దనుకొన్నాడు. అతనికి శ్లెంబ నీళ్లు వుబుకుతున్నవి. మంచు కురవడము వెలిసింది. మబ్బులన్నీ విడిబడ్డవి. చదునుగా తివాచీ పరదినట్టుగా తెల్లటి మయిదానము అతనికి మొదట కనిపించింది. చీకటి కాస్త దివిచింది.

సమీపములోనే నాల్గయిదుకొంపలున్న కుగ్రామము కనిపిస్తావుంది. వ్లాడిమర్ అటువారి పట్టించినాడు. మొట్టమొదటి గుడిసెదగ్గరనే బండిమీదనుంచి దూకి అతను తలుపు దబదబ బాదినాడు. వెంటనే తలుపు తెరుచుకొని తెల్లటిగడ్డముతో ఒక ముసలివాడుబయటికివచ్చి

“ఏంకావలెను తమకు ?” అన్నాడు.

“జాడినో యిక్కడికి చాలాదూరమా?”

“అవునువును !”

“చాలాదూరమా?”

“మరీదూరంకాదు. పదికోసులుంటుంది.” ఈ జవాబుకు వ్లాడిమర్ తలగోకుకొన్నాడు. నిశ్చేష్టికుడయిపోయినాడు.

“ఎక్కడనుంచి వస్తున్నారు ?” అని ప్రశ్నించి నాడు ముసలివాడు.

జవాబుచెప్పడానికి వ్లాడిమర్ కు ధైర్యము చాలలేదు.

“ఇదుగో తా - తా ! జాడినో పోవడానికి గుగ్రాన్ని కుదిర్చిపెడతావా?” అన్నాడు.

“గుగ్రాలులాంటి జంతువులు మా కెక్కడున్నవి బాబూ” అన్నా డా ముసలివాడు.

“పోనీ దారిచూపించేటందుకు ఎవడయినా దొరుకుతాడా - ఎంతకాలనంటే అంతాయెస్తాను.

“ఉండండి. నా పిల్లవాణ్ణి పంపుతాను,” అంటూ ముసలివాడు లోపలికిపోయి తలుపు వేసుకొన్నాడు.

వ్లాడిమర్ అక్కడే నిలుచున్నాడు. ఒక నిమిషముయినా కాలేను - తలుపుకొట్టడము మొదలు పెట్టి నాడు. మళ్ళీ ముసలివాడు తలుపు తెరిచి “ఏమిటిస్వామీ” అన్నాడు.

“ఏదీ నీపిల్లవాడు ?”

“ఇప్పుడే వస్తాడు. కాలికి బోడు వేసుకొంటున్నాడు - చలి వస్తున్నదా ఏం? లోపలికి దయచేసి కొడుకోడి”.

“సంతోషించాను, నీ కుమారుణ్ణి తక్షణం పంపించు ”

తలుపు కిర్రుమన్నది. ఒక దుడ్డుకట్టతో కుర్రవాడు బయటికివచ్చి రస్తానుచూపిస్తూ మంచువల్ల రస్తాకనబడనిచోట వెతుకుతూ ముందు నడవసాగినాడు.

“ ఎంత పొద్దుపోయి వుంటుంది?” అని వ్లాడిమర్ వాణ్ణి ప్రశ్నించినాడు.

“కాస్తేపటిలో తెల్లవారుకుంది” అన్నా డా కుర్రవాడు. వ్లాడిమర్ యింకొక్కమాట మాట్లాడలేదు.

కోళ్లు కూస్తున్నవి. వాళ్లు జాడినో గ్రామము చేరేసరికే తెల్లవారిపోయింది. చిచ్చిరలుపులు నూసివేసి వున్నవి. కుర్రవాడికి వెంటనే వ్లాడిమర్ డబ్బులుయిచ్చి పంపించివేసి క్రోహితుడి ఆవరణలోకి పోయినాడు. అతను పంపించినబండి కనిపించలేదు. “ ఏమయివుంటుంది...”

* * * *

నెవ్వరోవారో.....

ఉదయమే ముసలివాల్లిద్దరూ నిద్రలేచినారు. కూతురు ఆ రాత్రి ఎట్లాగిడిపోవో కనుక్కొనిరమ్మని నౌఖరును మేడమీదికి పంపినారు. ఆ రాత్రి అంతా సరిగా నిద్రపట్టకట్టూ, అప్పుడే కొంచెము ఖులాసాగా వున్నట్టూ, కిందికిదిగి ఆమె వస్తూవున్నట్టూ నౌఖరువచ్చి చెప్పినాడు. ఇంతలో మేరియా అక్కడికివచ్చి తల్లి దండ్రులకు వందన మాచరించింది.

“తలనొప్పి యెట్లా వున్నది” అని గావ్రిల్ అడిగినాడు.

“కొంచెము నింపాడిగానే ఉంది” అన్నది మేరియా.

“నిన్న బహుశః బొద్దుపాగ వీల్చివుంటావు.” అన్నది ప్రాస్కోవియా.

“అంతే అయి వుండవలెను...అమ్మా!”

ఆరోజు పగలు హాయిగానే వెళ్లిపోయింది. అంతే ఆమెకు జబ్బు చేసింది. అక్కడికి దగ్గరపట్టణ ములోపున్న డాక్టరుకు కబురువెల్లింది. ఆయన ఆ సాయంత్రానికి వచ్చినాడు. అప్పటికే జ్వరము సంధించింది. కొండల పెట్టుగా జ్వరమువుంది. రెండువారాలు పాపము ఆమెకు వచ్చేప్రాణము పోయేప్రాణముగా వుంది.

ఆమె లేచిపోవడము యింట్లో యెవరికీ తెలియదు. ఆమె గ్రాసినవృత్తరాలు తగలబెట్టివేసింది. యజమానురాలి మీదిపున్న శ్రద్ధాభక్తులవల్ల దానిది ఎవరితోనూ ఆ సంగతి చెప్పలేదు. పురోహితుడు మొదల యినవారంతా యాక్రాయు క్షణానము కలవాళ్లు. అందువల్ల వాళ్లు అసందర్భముగా ప్రకరించలేదు. బండివాడు సయితము తాగివున్నప్పుడయినా యీసంగతి ఎక్కడా అనలేదు. ఇంతమంది దొంగలూ యీ రహస్యాన్ని బయటికి పోక్కకుండా కాపాడినారు.

అయితే సన్నిపాతములో మేరియాయే ఆ విషయాన్ని నాగిచేసింది. కాని ఆమాటలు ఒకదాని కొకటి సందర్భములేకుండా పోయినవి. ఆమెమంచాన్ని వదలకుండా తల్లి వుంటూవుంది. అందువల్ల మాత్రమే వ్లాడిమిర్ ను గాఢంగా ప్రేమించిందని మాత్రము ఆమాటలవల్ల అనుకొంది. అందునంచే యీజబ్బుకూడా చేసిందని ఆమె వూహించింది. ఈ విషయాన్ని గురించి పెనిమిటిని యిరుగు పొరుగువాళ్ల నూ ఆలోచించింది. ఫలానావాడు పెనిమిటి అని గ్రాసిపెట్టివుంటే తప్పదనీ, దార్శ్రియము ఒకపెద్దదోషముకాదనీ, ఎవరయినా మనిషిని పెల్లిచేసుకొంటారు కాని డబ్బును చేసుకొరనీ — యింకా యిట్లాంటి వృద్ధవాక్యాల్ని అందరికీ స్ఫురణకు వచ్చినవి. సామెతలూ వృద్ధవాక్యాలూ యిట్లాంటి సందర్భాలలో సరిపెట్టుకొడానికి మహా దుష్కర్తముగా వుపయోగపడతవి. చివరకు వ్లాడిమిర్ కు ఆమెను యివ్వడమే మంచిదని అంతా అభిప్రాయపడ్డారు.

ఇంతలో మేరియాకు కొంత స్వస్థత ఒక్కడము మొదలుపెట్టింది. వ్లాడిమిర్ గాబ్రిల్ యింట్లోకాలుపెట్టి

చాలాకాలమయింది. అక్కడకువెళితే పూర్వము మాదిరిగానే చూస్తారేమోనని అతనిభయము. మేరియా వ్లాడిమిర్ ను పెల్లిచేసుకొడానికి తలదండ్రు లంగీకరింది నట్టు భవత్తమానంవెల్లింది. అందుకు అతను పిచ్చపిచ్చగాజవాబువ్రాసినాడు. పయిగా వాళ్ల యింట్లోయెన్నటికీ కాలం అయినా పెట్టదలచుకొనట్టూ తనకు మరణమే లక్ష్యము అయినట్టూ తెలియజేసినాడు. ఆ జవాబుకు వాళ్లు నిర్బంధపోయినారు. కొద్దికాలానికి అతను పటాలములోచేరినట్టు మాడా వాళ్లు విన్నారు.

మేరియా ఆరోగ్యము కొలుకొంటూ వుంది. ఈ సంగతి ఆమెకు వారు చెప్పడానికి భయపడిపోయినారు. తర్వాత ఆమె వ్లాడిమిర్ చేరయినా తలచుకోలేదు. కొన్ని మాసాలయితర్వాత బోర్డిస్ యధములో అపాయకరమయిన దెబ్బలు తగిలినవారి పట్టిలో అతని చేరుకూడా కనిపించేసరికి మేరియా మార్పు పోయింది. మళ్లీ ఆమెకు సన్నిపాతజ్వరము వస్తుండేమానని వాళ్లు భయపడ్డారు. అయితే దైతవకాస్త ఏ యిబ్బంది రాలేదు.

ఇంకొక కష్టము మాత్రము ఆమెకు ప్రాప్తించింది. గాబ్రిల్ చనిపోయినాడు. అయితేఆయన యూరవానికి మేరియాను ఔరసురాలుగా చేసిపోయినాడు. ఆ సైకిచ్చిందన్నమాటే కాని ఆమె దుఃఖానికి మాత్రము మేరలేకుండాపోయింది. తల్లిని ఆమె వదలిపెట్టకుండా వుండలచుకొన్నది. అనేకదాని స్యారక మయిన నెనెగోవానుంచి వారుభయలూ లేచిపోయి మరొక చోట నివాసము యేర్పాటుచేసుకొన్నారు.

యూరతి - అందులో విశ్వగృహతి- ఆమెనుచేపట్టవలెననే వుద్దేశముతో అనేకమంది యువకు లామచుట్టూ మూగసాగినారు. అయితే ఆమె వాళ్ల నెవళ్ల నూ ఆకపెట్టలేదు. ఎవళ్లనయినా ఒకళ్లను యెప్పుకొనునీ తల్లి అప్పుడక్కడు చెపుతూవచ్చింది. ఆమె చెప్పినప్పుడల్లా కాదని తలఁచిప్పి ఏదో తీత్రమయిన ఆలోచన చేయసాగేది వ్లాడిమిర్ యుద్ధములో చనిపోయినాడు. అతిపవిత్రముగా అతన్ని ఆమె స్మరించసాగింది

ఆమె స్వస్థివధములోనుంచి అతను పోకుండా వుండ దానికోసము అతను చదివిన పుస్తకాలూ, అతని పటాలూ, ఆమెకోసము ఆశ్రమఅర్థాలలో వ్రాసిపెట్టిన పద్యాల పుస్తకాలూ - చివరకు దొరికిన చిల్లర మల్లర వస్తువులన్నీ సంపాదించి ఆవస్తువులన్నీంటినీ పెన్నిధి లాగా చూడడము మొదలు పెట్టింది. ఈవిషయమంతా మట్టుపక్కలవాళ్లు తెలుసుకొన్నారు. ఆమె ఆచంచల ప్రేమకు నాల్గంతా ఆశ్చర్యపోయినారు. అయితే చివరకు ఆ దుఃఖప్రారంభి పృథయాన్ని ఏయువకుడు సంతోషపెట్టగలడోనని అందరూ వ్యగ్రభావముతో కనిపెట్టసాగినారు.

ఇంతలో రవ్యములు యుద్ధములో జయించి నారు. దేశాంతరమునుంచి పంజాలములు వస్తూన్నవి. వారికి స్వాగతములు చెప్పడానికి జనులంతా బయలుదేరినారు. జయోత్సవలలో కాండువాయిద్యాలు దిక్కులు పిక్కుటిరిపోతూ వున్నవి. కుర్ర కుర్రవాళ్లుగా యుద్ధానికి పోయినాల్గంతా పెద్ద పెద్ద మోహగ్రాసరులయిపోయి వత్తులపలల జయవిఘ్నాలుగరించి పాటలు పాడుతూ మధ్యమధ్య ప్రెంచి-జర్మన్ భాషలు మాట్లాడుతూ వచ్చినారు. ఆరోజులు మరిచిపోవడానికి వీలులేనివి. దేశానికి వచ్చినజయమూ - ఉత్సాహమూ - యింతింత కాదు. “విక్రమము” అనేసరికి అందరికీ ఆనంద బాష్పములు రాలసాగినవి.

స్త్రీలు-రవ్యకా స్త్రీలు- నిరుపమానమయిన రాజభక్తితో దేశభక్తితో జయ సముచేసినారు.

-ఉంటూవున్న మేరియాకు ముఖ్యపట్టణాలలో యెంతవుత్సాహముతో యెంతసంతోషముతో ఆసమయములో పుత్సవములు జరుగుతున్నది తెలియదు. అయితే పల్లెలలోకూడా యెక్కువవుత్సాహముతో పుత్సవములుచేస్తున్నారు. ఆ సమయములో ఏయోధుడాప్రాంతాలలో కనిపించినా వాడికి జరిగేమర్యాద యింత అంత అని చెప్పనలవికాదు. ఎన్నో యెందుకు? అటువంటివాణ్ణి చూసి ప్రతికాముకుడూ తనకు ప్రతిస్పర్థి అనుకోసాగినాడు.

మేరియా యెంత వుదాసినముగావున్నా ఆమె చుట్టూ యిదివరకే కాముకులు తిరుగుతూవున్నారు. యుద్ధములో గాయపడివచ్చిన కలనర్ బోర్మికా అనే ఆయన ఆమెకోసము తయారయ్యేసరికి అందరూ వెనకకు తప్పుకోవలసివచ్చింది. అతనికి యిరవై ఆరుసంవత్సరాల వయస్సు వుంటుంది. కొలువులోనుంచి సెలవు తీసుకొని భూమి పుట్రా చూసుకోడానికి వచ్చినాడు. అతని యెట్టేటు మేరియాదానిపక్కనేవుంది. మేరియా అతన్ని ప్రణేయకాదరముతో చూడసాగింది. ఆమె కలవాటయిపోయిన పరధ్యాన మంతా అతనిసాన్నిధ్యములో పటాపంచలయిపోయేది. అయితే అతన్ని రంజు చేయడము మొదలుపెట్టిందని మాత్రము చెప్పడానికి వీలులేదు.

నిజంగా బోర్మికా చాలా అందమయినవాడు, స్త్రీలకు వ్యామోహపెట్టేటట్లుజాలన్నీ అతనికున్నవి. కోచాలు కోయకుండా ఎంతవరకు మాట్లాడవలెనో - ఎంతవరకు ఛలోక్తులు వేయవలెనో - ఏసమయములో ఎట్లాప్రవర్తించవలెనో అతనికి బాగాతెలుసును. అతను మేరియాతో అరిమామూలుగానూ, నిష్కర్షగానూ వుంటూవున్నాడు. కానిఆమె ఏమిచేస్తూవున్నా - ఏమి మాట్లాడుతూవున్నా అతనికండ్రన్నీ ఆమెవీదనేవుండేవి. వినయముతోనూ మంచిచిత్తస్థయిర్యముతోనూ ప్రవర్తించినాడు. ఒకప్పుడు అతితిరుగుబోతుఅనేకేరు అతను సంపాదించినాడని మేరియాకు తెలుసును. అయితే అందు కతనివీద ఆమెకు దురభిప్రాయము కలగలేదు. అంతరుయవతులలాగా ఆమె ఆదోషాన్ని మన్నించడమేకాకుండా అతని వుత్సాహసాహసాలకు మెచ్చుకొన్నది.

అయితే అన్నిటికన్నాముఖ్యముగా— అతని చక్కనిప్రవర్తనకన్నా అతను చేసేమనోహర సుభాషణకన్నా అతని గాంభీర్యముకన్నా అతని నిశ్చలత ఆమెభావప్రపంచములో కుతూహలాన్ని రేకెత్తించింది. అతడుతన్నురంజింపజేయగలిగినాడని ఆమె ఒప్పుకొనక తప్పనిసరిఅయింది. బహుశః అతనుకూడా ఆమెయితరులను భావించినట్లుగా తన్ను భావించడములేదని అప్పు

భవమువల్ల గమనించేవుంటాడు. అయితే అతి పెండు వల్ల ఆమెపాదములమీద వాలలేదు? ఎందువల్ల అతని కంఠ నిగ్రహముకలిగింది? అదంతా ప్రేమలక్షణమయిన భిషియేమా? - అనుభవజ్ఞుడయిన కామకుడు అవలంబించేయూక్తా? - అదంతా ఆమెకుతీరనిసమస్య అయింది. చాలాదూరము ఆమె ఆలోచించింది. దానికంతా కారణము భిషియమేనని నిశ్చయించింది. ఇంకా అతన్ని ఆదరించి ధైర్యము పురికొల్పడానికి ఆమె తీర్మానించుకొంది. అనుకూలపరిస్థితులు ఏర్పడితే ఆమె హృదయాన్ని అర్పింపదలచుకొంది. అనుకోకుండానే యీ అస్పృశభుటన కామె తయారయింది. వ్యగ్రభావముతో రసాతిరేకసమయాన్ని ఎదురుమాడసాగింది. ఎటువంటి రహస్యమయినాసరే హృదయము భరించలేదు. అది బయటపడితీరుతుంది. ఆమెయెత్తు పాలింది. చివరకు బోర్మిక్కు భావోద్వేగము కలిగింది. ఆమె దర్శనానికి అతనివల్లటికళ్లు దివ్యకాంతులను వెదజల్లు సాగినవి. ఇంక ఆపుభయాలకూ అతి శీఘ్రకాలములో నిశ్చయమయ్యెట్టుగాతోచింది. అదివరకే నిశ్చయమయిపోయినట్టుగా వారి వివాహాన్ని గురించి యిరుగుపొరుగువారంతా ముచ్చటించ సాగినారు. చిట్టచివరకు కూతురికి తగినవాడు నొరికినంగుకు ప్రాస్కరియా యెంతో సంతోషించింది.

ఒకనాడు చీట్లపేకతో ఆముసలిఆమె ఖులాసాగా కాలక్షేపముచేస్తూ తనగదిలో కూచునివుంది. బోర్మిక్ అక్కడకుదచ్చి 'మేరియాఅక్కడవున్నదని' ప్రశ్నించినాడు.

"అతోటలోవుంది." అంటూ ఆముసలామె "నీవు అక్కడికివెళ్లు బాబూ, ... నీవు మల్లీ వచ్చేదాకా నేను అక్కడనే కనిపెట్టుకొనివుంటాను" అన్నది.

బోర్మిక్ వెళ్లి నాడు. అది ఆమెకుభరూచకముగా యెంచుకొని "బహుశః యీ వ్యవహారం యీనాడు నిశ్చయమయిపోతుంది!" అని నిశ్చయించింది.

బోర్మిక్ మేరియాను కలుసుకొన్నాడు.

ఆమె అక్కడ కొలనుదగ్గర తురాయిచెట్టుకింద— శృంగారకావ్యము చేతులోపట్టుకొని భారతప్రముఖ

—అవతరించిన శృంగారరసమూర్తిలాగా తోచింది కుళల ప్రశ్నలయిపోయి ఒకటి రెండు మాటలు మాట్లాడిన తరువాత మేరియా కావలెననే సంభాషణ కట్టిపెట్టింది. అందుకు ఉభయులూ కొంచెమునివ్వజ్ఞులయినారు. బోర్మిక్ అస్థితి యమయాతన పడ్డాడు. ఖండితంగా తననిశ్చయాన్ని అతడు తెలుపదలచుకొన్నాడు. ఎంతోకాలంనుంచి తనమనోగతాన్ని వెలిబుచ్చడానికి అవకాశముచిక్కిలేదని — కాస్తచెవి యొగ్గమనీ ఆమెకు ప్రార్థించినాడు. మేరియా సరేనన్నట్టుగా పుస్తకాన్ని మూసివేసి 'శేలవంక చూడసాగింది.

"నేను నిన్ను ప్రేమించాను....." అన్నాడు బోర్మిక్.

మేరియా సిగ్గుపడింది. తల వంచుకొన్నది.

"ప్రతిరోజూ నీదర్శనముచేసే-నీమధురవాక్కులు వినీ అవ్యక్తానందాన్ని పొందుతూ వున్నాను.... ఇప్పుడిక నిగ్రహించలేకుండావున్నాను. నిరసమైన నీమధురమూర్తిని ఎంతసేపని ధ్యానిస్తూకూర్చునేడి? ఇకమంగు యీధ్యానము నా జీవితాన్ని వ్యధపెట్టకతప్పదు. కాని నావిధ్యక్తాన్ని నేనూ నిర్వహించక తప్పదుకదా... మన యిద్దరూ భరించ కళ్యయగాని భయంకర రహస్యము - మనయిద్దరి మగ్గవున్న అడ్డంకి-చెబుతాను"

"మనయిద్దరిమధ్యా యెప్పుడూ అడ్డంకి వుండనే వుంది," అని మేరియా మల్లీ "నేను మీ గృహిణిని కాజాలనేమా!" అన్నది.

"నాకుతెలుగును." అతిజాగ్రత్తతో, "ఒకప్పుడొకరిని ప్రేమించినావు. అయితే అతని వియోగదుఃఖము అనుభవించినావు..... ఓదయామయీ, మేరియా, నాదయకాంతిని భగ్నముచేయకు. నన్ను నీవు సుఖ పెడతావనే భావము....."

'వద్దు మాట్లాడకండి. మీపుణ్యమాయరి. నన్ను బాధపెట్టకండి'

'అవును నాకుతెలుగును...నీవే నాదానివయితే ఎంతబాగుంటుంది. ఈభూభాగములో నేను పరమదురదృష్టవంతుణ్ణి...నా కిదివరకే వివాహమయింది.'

మేరియా నిర్భాంతపోయింది. ఆతనివంక తడేక ముగా చూడ సాగింది.

‘నాల్గుసంవత్సరాల నాడు నాకు వినాహు ను యింది. అయితే ఆనాభార్యయెవరో—ఎక్కడవుందో నాకు తెలియదు. తిరిగి ఆమెను చూడగలవనే ఆకాంక్ష నాకు లేదు.’

‘ఏమిటి అంటున్నారు: ఎంత విపరీతము!... చెప్పండి... నేను ... తర్వాత చెబుతాను. మిగతావూ...’

‘ఆరోజులలో విల్లూ గ్రామములో మాపటాల మువారు మకామువేసినారు. నేను అక్కడికి బయలుదేరి వెళుతున్నాను. వెనక మకాముకు ఒక సాయంత్రము చాలాఆలస్యముగా చేరినాను. అందువల్ల త్వరగా వెళ్ల వలెనని గుర్రాలనుతెప్పించినాను. నేను బయలుదేరేసరికి మంచుకుపాను లంకించుకొంది. ఈపాను వెలసేవరకూ బయలుదేరవద్దని బండివాడూ యింకా యితరులూ సలహానిచ్చినారు. కాని నాకు మనసు స్థిమితముగాలేకుండా వుంది. ఏదో కత్తి నన్ను మంచుకు పొమ్మని తోస్తూ వున్నట్లుగావుంది. ఎంతసేపటికీ ఆమంచుకురవడము తగ్గలేదు. ఇకనక్కడ నేను ఒక్కక్షణము నిలవలేక పోయినాను. అమంచుకుపానులోనే గుర్రాలను కట్టించి బయలుదేరినాను. మూడుకోసులమారము కలసివస్తుందని ఏటిఅంచునే బండివాడు గుర్రాలను పోనిస్తున్నాడు. ముందునుంచి ఏటిగట్టు కనబడకుండావుంది. బండిని రోడ్డు పట్టించవలసిన చోటు దాటి పోయినాము. దారి దొంకా తెలియని చోటికి చేరినాము. మంచు యింకాతగ్గనేలేదు. దూరముగా ఒకదీపము కనబడుతూ వుంది. బండివాడితో ఆనైపుతోలమని చెప్పినాను. ఒక కుగ్రామముచేరినాము. అక్కడ చర్చిలో దీపము వెలుగుతూవుంది. చర్చిలోపులు తెరిచివున్నవి. బయట బండ్లు నిలిచివున్నవి, మత ఘోషలు అటూయిటూ తిరుగు తున్నార.

“ఈనైపు... ఈనైపు!” అని అందరూ అరచి నారు.

బండివాణ్ణి అటే తోలమన్నాను.

“అమ్మయ్య - భగవంతుడా! - ఎక్కడతిరుగు తున్నావు బాబూ” అని ఎవరోనన్ను అడిగినారు. “పెల్లికూతురు సామ్యసిల్లిపోయింది. పురోహితుడితోను చేయడానికి తోచడములేదు. మేమంతా వెల్లిపోదా మనుకుంటున్నాము. రా- త్వరగా రా” అన్నార.

ఒక్కమాటయినా ఆనకుండా బగడిదిగి చర్చి లోకి పోయినాను. రెండు మూడు దీపాలు మిణుకు మిణుకు మంటూ వున్నవి. ఆచర్చిలో ఒకమూల చీకట్లో బల్లమీద ఒకయువతి కూర్చునివుంది. ఇంకొక కుర్రది ఆమె కణతలకు పిసుకుతూవుంది.

“బ్రతుకు జీవుడా!” అంటూ ఆ రెండోఆమె “ఇంతకూ వచ్చారూ. మాఅమ్మయిని చంపివేసినార్య,” అన్నది.

వృద్ధపురోహితుడు నన్ను సమీపించి “ఆరంభించమన్నానా” అన్నాడు.

“ఆరంభించండి బాబూ” అన్నాను పరధ్యా నముగా నేను.

ఆయువతిని నిలువోచెట్టినారు. ఆమె అందము గానే కనిపించింది. వేదికముందుకు ఆమె సరసమ నిలుచుండడానికి అర్థములేనటువంటిన్నీ-క్షమించడానికి వీలులే నటువంటిన్నీ అనాలోచన నన్ను నెట్టింది పురోహితుడు త్వరత్వరగాముగించినాడు. ముగ్గురుపురుషులూ దానీదీ ఆమోదించినారు. మాకు వినాహునుపోయింది.

“ఉభయలూ ముద్దుపెట్టుకోండి” అన్నా రొకరు.

సాభార్య విస్తృతమయిన తనముఖాన్ని నానైపు తిప్పింది. నేను ముద్దుపెట్టుకోబోయినాను. ఇంతలో “ఓ అయనకాదు! అయనకాదు!” అటూ స్పృహ తప్పి ఆమె పడిపోయింది.

సాక్షులు నావంక గాభరాతో చూసినారు. ఏమీ రగడలేకుండా వెనకకు తిరిగి చర్చిలోనుంచి తక్షణం బయటికివచ్చి బండియొక్క పోనీయనున్నాను.

“అరేలే అయితే పాపం ! మీ పెళ్లాము ఏమయి పోయిందో మీకు తెలియదా?” అన్నది మేరియా.

“నాకేమీ తెలియదు. నాకు పెళ్లి అయిన వూరు పేరుగానీ-నేను ఏమకామునుంచి బయలుదేరినానో తాని పేరుగానీ నాకు తెలియదు. అప్పుడు-ఆసమయములో ఆ అపచారాన్ని మనస్సుకు అంతగా పట్టించుకోలేదు. చర్చిమంచి రాగానే నిద్రపట్టింది కూడాను. మర్నాడు ఉదయము మకాముచేరేవరకూ నిద్రమెలకున రానే లేదు. అప్పటిలో నాదగ్గిరవున్న నౌఖరు యుద్ధములో చనిపోయినాడు. అందువల్ల ఆయువతి-నేనంత నిర్లక్ష్య

ముగా కూరవిలాసముతో పెళ్లి చేసుకొన్న ఆయువతి ఎవరో తెలుసుకొనే ఆశ అయినారేదు. అనాడు నేను అట్లా ప్రవర్తించినందు క్కా యువతి యీనాడు నామీద కసి తీర్చుకొంటున్నది.

“అబ్బ” అంటూ మేరియా ఆతనిచేయిపట్టుకొని “మీరా-మీరా! అయితే నన్ను గుర్తుపట్టలేదా?” అంది.

బోర్నిక్ నివ్వెరపోయినాడు.... ఆమెపాదముల ముందు ఆతను మోకరిల్లి నాన :

తీ గె మె లు ము

D. A. R.

టాకీలదశ — నేడు: రేపు

య. జగన్నాథరావు

టాకీలు రాకముందు, మాట్లాడని ఫిల్ములే మన వారంతా విరగబడి మాస్త్రావుండేటప్పుడు, ఎవరైనా మాట్లాడేఫిల్ములకూడా వస్తాయని అంటే జనసామాన్యం ఆశ్చర్యపోని ఏ పిచ్చివాడికిందో, భావకవికిందో జమకట్టుకొని ఉండేవారు. ఆరోజుల్లోనేకాక ఈరోజుల్లోకూడా సినిమాఅనేది కేవలం కలియూగ విపరీతాల్లో ఒకటనీ, ఆపరిశ్రమకీ అభివృద్ధికానీ, ఆదర్శమకూనీ, భావికాలములో బ్రతికివుండడానికి తావుకాని లేదనీ ఆభిప్రాయముగలవాళ్లు చాలామంది ఉన్నారు. ఎప్పుడో ఒకరోజున కుక్కగొడుగుల్లాగో (ప్రస్తుతపు టాకీలు తీసే కంటే పేసేవరే, సబ్బుబుడగల్లాగో, ఏదూరదృశ్యమో, లేక పోలే మన మింకా పేరైనా విననిది ఇంకేదైనానో వచ్చేస్తే తెల్ల వారేటప్పుటికి మల్లా మంచినీళ్లు డగ్గకుండా పరిశ్రమంతా నచ్చిపడి ఉంటుందని వారి ఆభిప్రాయం. అయితే ఈ ఆభిప్రాయాలు కలగడానికి కారణం లేకపోలేదు.

మాట్లాడని ఫిల్ములు మంచినీటిగా రక్తికట్టే రోజుల్లో-అమెరికానుంచినవ్చిన ఎడ్వి పోలో, డగ్లస్ ఫేయిర్ బ్యాంక్స్ ఫిల్మలైనా, ఫార్మ్లీవారి పారాడికలయినా, బొంబాయి, కలకత్తలనుంచి వచ్చిన సాంఘికాలైనా, ప్రతిరాష్ట్రములోను, కథచెప్పేవాడి నేర్పవల్ల, అర్థమవడమేకాక చాలావరకు ఆనందదాయకంగాఉండే సమయంలో, టాకీలు వచ్చి వాటిదీపం మోకీగా ఆర్పేశాయి. అసీతి మనదేశంలోకంటే ఏదో రెండుమూడు సంతర్కరములముందరే యూరపులోనూ సంభవించింది. అమెరికానుంచి టాకీ రావడమతోనే మంత్రించినట్లు సినిమాహాటన్ని టాకీలుచూపే యంత్రాలు అనుర్భూతమైనాయి అయితే ఇంతత్వరగా, మాట్లాడనిఫిల్మును తలదన్నీవచ్చిన టాకీ సినిమా కంటకు

మునుపున్నదానికంటే ఎక్కువప్రాముఖ్యం తీసుకు రాలేదు. మొగమాటంలేకుండా చెప్పులనికనే అంతకంటే చాలాతక్కువయింది పరిశ్రమయొక్క అభివృద్ధి — కళాపానకుల దృష్టిపథములోనయితేనేమి, గల్లాపెట్టి దృష్టిపథములోనయితేనేమి. దానికి దృష్టాంతము: అంతకుముందు సైలెంటుగా (మాట్లాడకుండా) తయారయిన ఆనార్కలిగానీ, లె మిసరబ్లెగానీ, కాంటాఫ్ మాంటీక్రిస్టో కానీ, నురియేయితరఫిల్ముగానీ టాకీగా తిరిగి తయారైనప్పటికీ అదిచూచినవాళ్లు “ఇదీ బాగానే వుందికానీ, సైలెంటులో ఇంకా బాగుందోయి” అనడం నేననేకపర్యాయములు విన్నాను; ఆలాగే నేను కూడా అనుకొన్నాను. దీనికి అనేక కారణాలున్నాయి. యూరపులో మాటలాడనిఫిల్ములు చూపించే ప్రతిహాటలోనూ యథాశక్తిగా ఒక్కొక్క ఆర్చెస్ట్రా (జంత్రవాద్యమేళము) ఉండేది. ప్రతి ఫిల్మునీ అనసరించిఉండేది ఈసంగీతము. చాలా హాలులలో ఈ సంగీతము అమర్చబానికీ ప్రస్తుతటాకీలలో మ్యూజిక్ డైరెక్టర్లలాగ మంచినీపులు (Experts) ఉండేవారు. మనదేశములో యుద్ధనీసులలో వాయిం చేతపలా, హాజీనియముల వాయిద్యం విడదీయుల ఆ సంగీతముందర స్ఫూరించడానికి కూడా అర్హత లేదేమో! — ఇక మనదేశంలో చాలా హాల్లలో కళలు చెప్పేవాళ్లుండేవారు. వీరిలో ఎక్కువ వంది ఈవృత్తిలో ప్రత్యేకకృషిచేసి ‘నూతు’రై ‘బాగుబా’ గనపించుకొని బంగారుమెడల్సు లెచ్చుకొన్న వార్లిప్పటికీ ఉన్నారు.

సినిమా ముఖ్యశక్తి ఏదంటే, అది మనోశీత్రం ముందర ఎప్పటికీ మరపురాని దృశ్యాలు ముద్రిస్తుంది!; హృదయాన్ని చలంపజేసే నీనులు కళ్లు మందర కట్టి వేస్తుంది. దీనికితోడు యూరపులో యుక్తియుక్తంగా

1. “The visual appeal is the more important and the power of speech secondary, so far as the cinema is concerned.....” And again “Impression of pictures seen, provided they have been presented as they should be, remain on the mind for indefinite periods, frequently for ever, whereas spoken words are quickly forgotten by most people” — Andrew Buchanan.

అమర్షన సంగీతమూ, మనదేశంలో సందర్భానుసారంగా సంస్కృతశ్లోకాలనుంచి సరసోక్తులవరకూ సమ్మేళనంచేసి ప్రతిఊరిలోనూ అచ్చటచ్చట వాడుకలోవున్న ఊతపదాలు అతుకుతూ చెప్పేకథాతోడు పడిచాలామట్టుకు ఫిల్ములు మాటాడడము లేదనీలోపము తీర్చివేశాయి. సినీమా చతుర్విధియైనా ఎంతయు మాత్రంలో నాటుతుందో అలాగే అంతర్బుద్ధికి నాటేటట్టుచేస్తుంది! సంగీతమూ, కొంచెము తక్కువదీగ్రీకో ఆర్మిక భాషమూ (Language of the Soul) చెప్పినకథాను.

కానీ, టాకీలో, మాట్లాడేమాటలు అఉచ్చారణకి అలవాటులేక అయితేనేమి, రికార్డింగు బాగులేక పోవడంచేత అయితేనేమి, యూరపులో ప్రాంతీయ వ్యావహారిక భాషాభేదం (డైలెక్టుభేదం) చేతనే లేనేమి, మనదేశంలో వ్యావహారికమూ, గ్రాంథికమూ నాటక ధోరణి-ఇంకా యెన్నో భేదాలుండి అయితేనేమి, — మాటలు తెలియడమే కష్టము. ఒకవేళ తీరాతెలిసినప్పుటికీ అమాటలను మనస్సు శ్రవణేంద్రియంద్వారా గ్రహించేవాళ్ళునే మనకంటెముందు మరొక సీను ప్రత్యక్షం. ఇంగువల్ల టాకీని సైలెంటుఫిల్ములాగ అన్ని భావలవాళ్లూ చూడడాని కదృష్టంలేకపోగా, ఫిల్ము భాష తెలిసినవాళ్ళకయినా అది అర్థమయ్యే యోగ్యత కనిపించడంలేదు. సైలెంట్ ఫిల్ములో మాటలులేని కొరత పాత్రల అభినయంవల్లతీరి అభిప్రాయాలు అర్థమయ్యేవి. ఇప్పుడు టాకీలలో అతివృష్టి అయి సులిమించుతుందని అభినయాన్ని మితిలో ఉంచుతూవుంటే, మాట్లాడినమాట అర్థంకాక చూచేవాళ్ళకి నిద్రకో, తలనెట్టా వస్తున్నది. అందుచేత భాషాభేదమూ, సంకుచితాభినయమూ టాకీలను సైలెంటుఫిల్ములకంటె తక్కువ జనాదరపాత్రంగా చేశాయి.

ఇంకేకాక, టాకీలలో సాంకేతికముగా ఇంకొక లోపం(Imperfection) వచ్చింది. సినీమా—టాకీకానీ, సైలెంటుదికానీ,—చలనచిత్రము. చలనము దానిప్రధాన గుణమూ², అదే ప్రాణమూను. సైలెంట్ సినీమాలలో (మూకచలనచిత్రాలలో) చలనానికి కావలసినంత అవకాశం ఉండేది, అంతరాయమేమీ లేకుండాను. అతి త్వరగా అగపడేలాగ అమర్షన వేర్వేరు బొమ్మలతో సైలెంటుసినీమా చూపరహృదయాన్ని అడించినేసింది. కానీ టాకీలలో (శబ్దచలనచిత్రాలలో) ఆయాపాత్రల భావార్థమును తెలిపేమాటలు (మరి అన్యాయముపాటలు) అయేవరకూ ఇంకొకరంగమును, వేరొకదృశ్యమును చూపడానికి వీలేదు. ఇందుచేత కొంతవరకు ఫిల్ముయొక్క 'టెంపో' (ప్రకృతి) చెలిపోయింది. భావోద్రేకకారకమైన 'ఫిర్మిక టైమ్' (చలనచిత్రగతి) కదోచ్చారణకావల్సిన 'ఏక్టుయల్ టైమ్' (Actual time—వాస్తవికగతి)! తా వివ్వవలసి వచ్చింది.

ఈ'ఫిర్మిక టైమ్' (చలనచిత్రగతి)కి, 'ఏక్టుయల్ టైమ్' (వాస్తవికగతి)కి చాలా తేడా ఉంటుంది. ఏదో ఒక పెల్లిసీను చూపించడానికి తీసి రెండుశేల అడుగుల ఫిల్ముతోటి ఎడిటరు (పరిష్కర్త) జాగ్రత్తగా పనిచేసి, సప్తపది, అన్నిహోత్రాలు, మంగళమాత్రధారణ, తలబాల, ఊరేంపు ఒక నిమిషంలో చూపించి అయిదురోజులపెల్లి అవగాత్రేస్తాడు. పాత్రలు చెప్పవలసినవచ్చే మాటలవల్ల టాకీలలో అయితే శ్లేషయవకాశము కొన్నికొన్ని సందర్భాలలో చాలాతక్కువగా ఉంటుంది.

ఇకప్రస్తుతపుటాకీ నాటకముయొక్క ఒక అభివృద్ధిగా, లేకపోతే నాటకముయొక్క ఒక అనుకరణ

1. " We must not confuse the work of the ear in its reception of music, and of voice. In a cinema the former is a sub-conscious reception, the latter most definitely conscious "—Andrew Buchanan.

2. " And the real essence of the film is that it does not remain stationery — it is for ever moving, knowing no bounds, now presenting hundreds of flashes, now moving carefully and rhythmically around, but never static ".—Andrew Buchanan.

ముగా తయారయింది. ఇమైనకళలలో నీనీమా ఒకటి 1 అనవలసినదే, పూర్వపు నైరెంటునీనీమాల ననుసరించి — అది నాటకము ననుకరించినా, ఆధారంగా తీసుకున్నా — కళగా పొందివలసిన యాన్నత్యమును ఎన్నటికీ పొందలేదు.

అవర్సప్రాయమైన ప్రతీకభాషాదా సర్వజన మనోరంజకము. నైరెంటునీనీమా (మూకచలనచిత్రము) ఇటువంటిది. అది ఏళంపదనందైననుసరే అన్నిదేశములవారి ఆవరానికి తగడంతుంది. ఇందుకు దృష్టాంతము — మనకథకలి, భరతనాట్యము, అమెరికానటుల అభినయము మొదలయినచెన్నో అభిల ప్రపంచామౌద మనుపొందుటయే. ఈపరిక్షకు టాకీలు నిలవవు.

ఇంతకాక, ప్రతీకభాష ఇతరమార్గాలచేత కలిగించలేని ఒకప్రత్యేకప్రయోజనం కలిగిస్తుంది. ఇతరవరకు నైరెంటునీనీమాలు (మూకచలన చిత్రములు) అట్టి భావనేకలిగిస్తూఉండేవి. కాని నేటిటాకీలు (శబ్దచలన చిత్రములు) చాలామట్టుకు నాటకాలనాదిగా తయారయాయి. అందుచేత టాకీలు కళాదృష్టినిబట్టి రావలసిన ఉత్తమస్థానానికి రాలేదని చెప్పవలసినదైంది.

పోనీ కళారేడు ఏమీలేన, టాకీ లేమయినా నైరెంటునీనీమాలకంటే ఎక్కువగా డబ్బు తీసుకు వస్తున్నవేమో అంటే అది మొదలే లేదు.

ఇదివరకు ఒక 'కెమెరామాన్' (Camera-man) ఒకడైరెక్టరుతో పదిహేనురోజులలో తయారై ముగిసేది ఫిల్ము. అట్టిది, ఇప్పుడంతకు రెండురెట్లు 'టెక్నీషియన్స్' (భిన్నకలానిపుణులు) మూడునెలల నుంచి మూడు సంవత్సరాలవరకు కావలసివస్తోంది టాకీ తయారుచేయడానికి. ఈఖర్చులమతోడు శబ్దగ్రహణ యంత్రంఖరీను అత్యంతవిదగ్ధము. వీటి ననుసరించి మార్చవలసి వచ్చేరైట్లు, 'కెమెరాలు', ఇంకా ఎన్నో చెప్పడానికి వీలులేనన్ని నూతనప కరాలతో పెట్టుబడి ఖర్చులు (Production Costs) పెరిగిపోయాయి అన్ని దేశాలలోను కూడాను. అమెరికనుల మిలియనుదాలర్ల (రు. 30,00,000) ముందర మనలక్షరూపాయలు రెక్కలేకపోవచ్చుకాని, వార్లదేశంలో సగటున మనిషి మనదేశంలోకంటే అరవై రెట్లెక్కువ ఆదాయము; అందువలన మనదేశంలో ఈవ్యయము పూడాలంటే, రోజుకీ అణాసంపాదించేజనంరాబడివల్ల నేపూడాలి— అందులోనూ ప్రతిటాకీకూడా భాషావైవిధ్య, భేదాల కల్ల ఒకదన్నొట్టోన్ని అతిక్రమించి వ్యాపారకీత్యా బయటికి పోవడానికి అవకాశం లేదు కూడాను. ఈపరిశ్రమకుగల ప్రయోజనాలు రెండు: (1) కళోద్ధర రణము; (2) ద్రవ్యసంపాదన. కలుగవలసిన ఈరెండు

1. టాకీ అన్నది ఫోటోగ్రఫీ, సంగీతము, అభినయము మొదలయిన కళలయొక్క కలయికగాని, కళకాదని క్రితాదనటిగంటి కుటుంబరావుగారు నూచించారు. కాని, కళని చిత్రకారుని రంగులతో పోల్చి నీనీమా ప్రాథమిక వర్ణములను జనితమైన నూతనవర్ణమువలె, నూతనకళ యనవచ్చునని నా యభిప్రాయము.

2 "The film must express in its own unique way, with moving images, only those things which no other medium can express — A B.

3 "Undoubtedly the introduction of dialogue has transformed a medium of limitless universal appeal into an entertainment definitely national in character, with all the inevitable limitations nationalism must create.....

"A dialogue film not only loses its greatest power, but in the process assumes a shape which is but a necessarily inferior imitation of the stage, from which it should steer clear

"Imitation never has been and never can be the basis of any important creative art.
"To-day the director of the talking film finds himself bound by the material he is attempting to portray, in terms of the cinema. He endeavours, or one hopes he

ప్రయోజనాలూ సరిగా కలగడమే లేదు. టూల్లమూలముగా చెప్పిపోయాయి నైరంతునీసీమాల, వాటితో పోల్చిచూస్తే, శబ్దగ్రహణము—వాటినిన్నటిని బట్టి చూస్తే సినీమాపరిశ్రమను ధ్వంసంచేయడానికి వచ్చిందా అని ప్రశ్న వేసుకోవలసివస్తుంది. ఈటాకీలు ఇప్పుటి లాగే ముంఠకూడా వుండేబట్టయితే 'బొ'నని చెప్పవలసివస్తుంది.

అందుచేత శబ్దగ్రహణయంత్రాన్ని మరిచివేత మాటలాడించడానికి మాత్రంకాకుండా సరియైన సంగీతావసరకానికి, తదితర అత్యవసరశబ్దప్రయోజనాలకూ (Sound effects) మరి అవసరమైన చోట్ల మితంగానూ, వీలైనంతవరకు ఆచ్ఛాదితంగానూ ఉపయోగించితే ఈశబ్దచలనచిత్రాన్ని పూర్వపునైరంతు సినీమాలవలె అఖిలప్రపంచామోదకరంగానూ, అంతకంటే ఎక్కువ రసస్ఫూర్కకంగానూ, మరకుకు నాటేబట్టుగానూ చేసి 'ఇదికూడా ఒకకళ' అనిపించవచ్చును. వీలయినంతవరకు సినీమాలాని వ్యక్తిమూలం చూపరకు చూపించకుండా మాటలాడేబట్టు చేయడమవల్ల ఆమాట

ను ఏభావాలొనిగయినా మార్పుకోవచ్చును. అంతే కాక 'ఫీల్మిక్ టైము' (చలనచిత్రగతి)! ఏభావమూ అభ్యంతరము రాదు.

అయితే ఇలా సంభాషణ తగ్గించి తీసిన ఫీల్మి ప్రస్తుతపుటాకీల కలవాటుపడిన జనానికి నచ్చదేమో అని అనుమానం కలుగవచ్చు. సరియైన పద్ధతిని తీసి నట్టియితే అనే ఎక్కువనవచ్చుతని—వాల్ట డిస్నీ (Walt Disney) వ్యంగ్యచిత్రాలలాగ¹. అయినప్పటికీ క్రమముగా ఈఆదర్శానికి దగ్గరకు తీసుకొనివస్తూ ఒక్కొక్క ఫీల్మిలోనే మాటలు వ్యక్తిమూలం కనిపించకుండానూ, సంగీతముకొంచెము ప్రాముఖ్యంగానూ అమర్చి జనానికి క్రమంగా అలవాటు చేశువచ్చు. ఈపద్ధతికల్ల ప్రేమకులలో కొంచెం నవ్వు కలిగినా, ఒకసారి తీసిన ఫీల్మి పలుభావాలతో! తర్జుమాచేయవచ్చుగనుక ఇతర భావలు మాటలాడు రాష్ట్రాలలోనూ, దేశాలలోనూ కూడా ప్రచారం పొగి క్రమంగా లాభించవచ్చు. అదిన్నీ గాక ఎక్కువ ఖర్చులేకుండా తయారయి మొత్తము మీద ప్రస్తుతపుటాకీలకంటే అన్నివిషయాలలోనూ

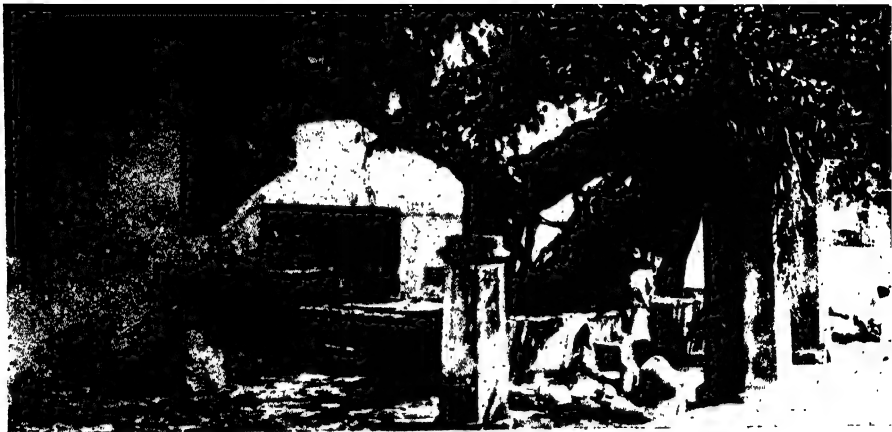
endeavours, to create action, the basis of the film and finds it impossible. Instead he is holding a mirror up to the stage and attempting to infuse new life into the reflection, of course in vain"—Andrew Buchanan.

1. ఈ సందర్భంలో ఈ వ్యంగ్యచిత్రాలు టాకీలకన్న ఎక్కువ ఆకర్షణకలిగి ఉండడానికి కారణాలు నూత్నంగా నూచించవచ్చుననుకుంటా. సినీమాకు అత్యవసరమయినది 'చలనము' (Movement) అని ఇదివరకే చెప్పబడినది. వ్యంగ్యచిత్రాలలో ఉన్నదే చలనము. ఇంతేకాక ఈ సినీమాలలో సంగీతమూ, అవసరమయినచోట అతి నేర్పుగా కలిపిన శబ్దప్రయోజనాలూ (Sound effects) చేరి ఈ చలనచిత్రానికి జీవము పోకాయి. ప్రపంచమంతా దాన్ని చూచి ఆనందిస్తోందంటే దీనికి కారణము, వీటిలోనున్న హాస్యరసమొక్కటేకాక, ప్రతి మనిషికి సహజంగా సంతోషం పుట్టించే గుణము ఇందులో ఉంది. ఇది చాలావరకు సరియైన సంగీతం చేర్చడంవల్లనే కలిగింది.

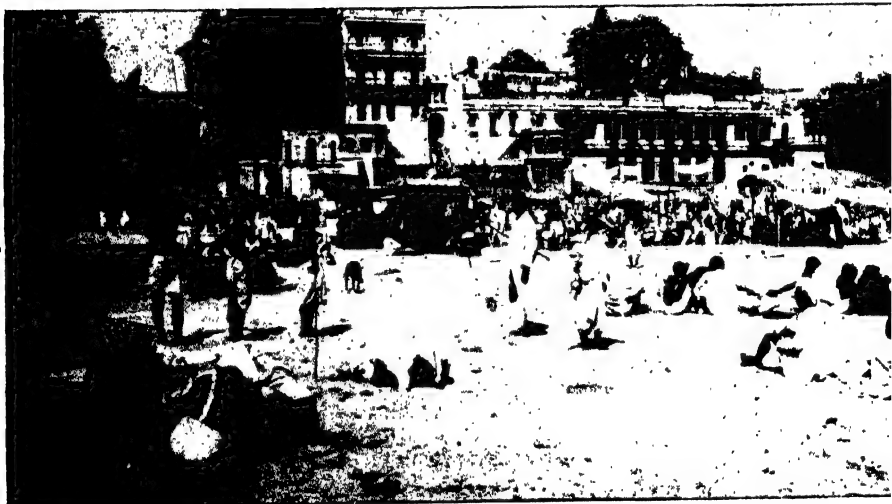
"There is no work on the screen more truly cinematic than Disney's creations. Here is movement, rhythmic movement brilliant in every detail, to which the audience all over the world immediately respond,.....by reason of human reaction to natural rhythm". — A. B.

గయచిత్రాలు

౧. వటవృక్షము

౨. ఒకానొకదృశ్యము

౩. స్నానఘట్టము

౧. టోక్యోలో టైపిస్టు ఉద్యోగంలో
ఉన్న వారు.

౨. పిల్లలను ఆటలలో తయారుచేయుచున్న
ఉపాధ్యాయురాలు

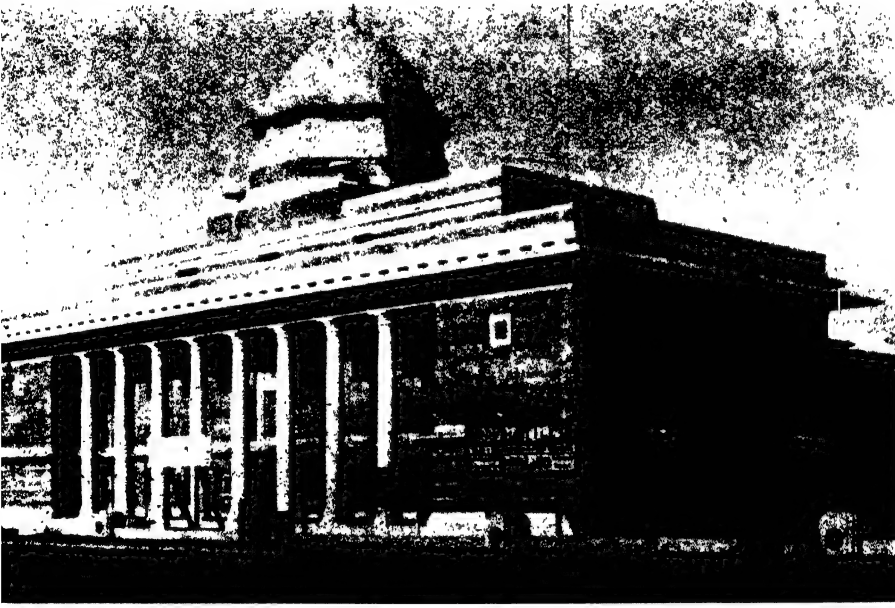
3. పంచి దస్తలత్ నున్న యువతి

౪. వంట యిల్లు-వంట లక్క

చెన్నపురి
విశ్వవిద్యాలయ
నూతన కార్యాలయ

చెన్నపురి
విశ్వవిద్యాలయ
నూతన పరిశోధనా

చెన్నపురి
సముద్రతీరము
ఒకానొక మనోహర
దృశ్యము

అది ఆదర్శప్రాయంగానూ ఉంటుంది. సినిమాడైరెక్టర్లలో అద్వితీయుడని అన్నిచోట్లలోనూ శ్రేయశాంకిత రష్యన్ డైరెక్టరు పుడోవ్కిన్ (Pudovkin) మాటాడులాగే నూచించాడు.

1. "I think that their future is enormous; But when I use the expression 'Sound film' I do not in any way mean the dialogue film in which the speech and various sound effects are perfectly synchronised with their corresponding visual images on the screen. Such films are nothing but a photographic variety of stage plays. This is a cheap imitation and an ingenious trick that is useless to any one.

"The real future belongs to sound film of another kind(With) all the sounds of the whole world, beginning with the whisper of a man or the cry of a child and rising to the roar of an explosion, the expressionism of a film can reach unthought-of heights.

"It can combine the fury of a man with the roar of a lion. The language of the cinema will achieve the power of the language of literature.

"That is how I imagine to myself a film that sounds, and I must point out that such a film will remain international; words and sounds heard, but not seen on the screen, could be rendered in any language and changed with the film for every country."

—Pudovkin.

దీ పా వ ల్లి

కృత్తివెంటి వెంకటసుబ్బారావు

అచ్చురు వార! ఏరి మగనాలులు నే డటువంటివా రింకా ?

క్రచ్చుట భర్త్య నేవయు మగంటిమి లేవయుఁ జూప పోరిలోఁ
జొచ్చి పరాక్రమింప దనుజుండు గతించెను నాఁడె, —నెత్తుటిన్
వెచ్చనవోయి చల్లఁబడె, వేనకువేలు వ్యయమ్ముచేసి యా
చచ్చినపాము గొట్టఁగలసాహసు లందరు నేటి కెందు కీ
నచ్చనిమాట ? స్వర్గసుఖనారకదుఃఖము లీఁగలార, లీ
వచ్చు దలంగినన్ సతులు — బాపురె! రాతుకొలంది గుట్టమున్
మచ్చిక నేయుచున్ నడపు నాథులయందును కొంత యుండదే ?

పర జీవమ్ముల తెలువల - వెరవుల నాధారపడి వివేకమునని యా

నలుకుగొని నరకుఁ జంపుట - పరువా యిది సత్యభామబలిమికలిమికి ?

నరకుం డెవ్వఁడు నారకం బెది యెటుల్ నాశంబు గావించె న
త్రుణీరత్నము ? భర్తసాయ మెటుసార్థం బయ్యె ? ఆయంశముల్
మఱువఁ రాదుగదా-వృథావ్యయము సంపన్నాశమానేకదా, —

సరిగంచుల్ జలతారుపట్టుమడఁతల్ చొశీతిపూజావిధుల్
జరిపింఁజ నరిపోక పోకిభులఁ జోసాగించునల్లుండ్ర చిం
పిరిత్రోవం బడకుండఁ జూతురుకదా— మేఘాఘముల్ వోపు టి
శరదాశక్ ముదమంద నైజ, మయినఁ జక్కంగఁ జోనిండు, వి
స్సురు రాకుండ విశాఖగూడ నటుపై శోభించు నీపండుగుల్.

కడలను చిమ్మచీకటులు గ్రమ్మ జనాళి విమోహరాశిలోఁ
బడక నభోవృతాంధ్య మెడవఁ, సరిశోధన కేర్పరింప వే
మడుగుల దీప్తి గొల్పుటకు మా తొడ లిల్లునుఁ గాల్చు బంచు తె
క్కడి దిటువంటి తెల్వి ? నరిగా పరమార్థ మెఱుంగలేరొకో ?

దీపావళి, తగులబడు - దీపావళి యంచు తలఁతె ? ధీరమనీషా
ధూపావళి, పాపావళి - తాపావళి నడవఁగల వ్రతాపావళి చూ.

తారాజవ్వనుఁ గాల్చుగ - తారాశశోధనముగ దారిని రవ్వల్
తారాశతి కవులం జని - తా రాదీనగాదె తెలివి తదమ్మతభుక్తి.

సారంగధరుగువ్వనరణి తారాజవ్వ గణికముస్తాబు మించిన మతాబు,
పరిశుభింపనిగుత్తి పగిది కాకరవత్తి మ్రూచ్చుటవ్వలవడ్డి చిచ్చుబుడ్డి,
కనరానిజాటాలు కడగండ్ల తూటాలు తప్పత్రాగినతంతు కప్పగంతు,
చెవుల, గుండెల రాయి చెనటిటపాకాయి చిరుతందనాలు సిసిందిరీలు,

ఏటికీ ఆయుధాలు ? సామ్రేటిపాలు—గొనబు దివిటీలు భువిడాలు గుమ్మటాలు,
బుద్ధినిమ్మళములు, త్రివ్వపొట్లములును, - ఆంధ్రయువతీయువకులార ఆరయలేర ?

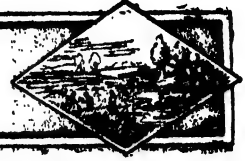
రవ్వలేల వట్టిరథనేల వెఱిస్తా-తంత్ర్యవాంఛ లేల ? ధవునిసేవ
ప్రాశకమ్ముగాదె పదివేలు భామకు, - ఒకరియర్థదేహ మొకరు నిజము—

నరక మిడఁగలారు నరక మ్రొడపువార - లబలలా ? వలసిన నబలలుగద
దీప్తిగనుడు తెలివి దీపావళిని చుట్టు - ముట్టు తద్విమోహ మట్టె తొలఁగి.

పరులసామ్ము లెఱువుగోరి బ్రమయనేల ? - వనిత లుండితి భారతావనిని, వారి
విద్య నెక్కువతక్కువల్ మెనుకలేవు, - భరతసతులార, పతులార, భవ్యులార!—

కలగూరగిరిపే

వార్తాపత్రికల చెల్లుబాదిలో జపానుది నైచేయి

కొంతకాలమునకు పూర్వము ఇంగ్లండులోని 'డెయిలీ ఎక్స్ ప్రెస్సు'కు 'డెయిలీ హెరాల్డు'కు చాల తీవ్రమయినపోటీ యుండెడిది. రెండుపత్రికలును ఇరు పరిలక్షల ప్రతుల కెక్కుడుగ నమ్ముచుపోవుచుండెడివి. ఈ రెండుపత్రికలవారను మాపత్రికవ్యాప్తి అధికమనిన మాపత్రిక వ్యాప్తియే అధికమని పోట్లాడుచుండు వారు. కాని జపానునుండి వచ్చినవార్తతో వారిసోటికి తాళము పడిపోయినది.

జపానులో 'ఒసాకా మైనిచి' అను దినపత్రికకు ముప్పదిలక్షలకాపీలును, 'టోక్యో మైనిచి' అనుదినపత్రికకు ఇరువదినాలుగులక్షల ప్రతులును చెల్లిపోవుచున్నవి.

వార్తాపత్రికా ప్రపంచమున జపానుయొక్క యీ యున్నతికి కారణము అచ్చట పసిబిడ్డలరెప్ప తక్కినవారెల్లరు విద్యావంతులగుటయే.

(నవంబరు మాడరక్ రివ్యూ)

మరబియ్యము తినకూడదు

కామెర్లు, ఉబ్బు అనే జబ్బులు సర్వసాధారణ మైపోయాయి యీ రోజుల్లో. ఈ జబ్బులకు ముఖ్యమైన కారణాలు పరిశోధనవల్ల ఇంకా సరిగ్గా తేలనప్పటికీ, ఆహారములో బి. విటమిను చాలినంత లేకపోవడము ఒక కారణమని మూత్రము బాగా తెలిసిపోయింది. ఆ బి. విటమిను యేమాత్రం తక్కువైన యీ జబ్బులు వస్తాయని కాప్రొజ్జులు కనుక్కున్నారు. అయితే యీ విటమిను 'బి' మనం తినే పదార్థాలలో వేటిల్లో వుంది. అది కూడా పరిశోధించారు.

భారతీయులకు ముఖ్యమైన ఆహారము బియ్యము. విటమిను, బి. బియ్యంలో సామాన్యమైన పరిమాణం

తో వుంది. కాని ఆ బియ్యము మరబియ్యమైనట్లయితే అందులో కొంచెంకూడా వుండదు. కారణము మరలో వస్తు పోసినప్పటికి వైపాట్టుతో సహా బియ్యముమీద వుండే విటమిను 'బి' పొరకూడా వ్రాడిపోతుంది. అందుచేత మరబియ్యము తినేవారిలో చాలామందికి కామెర్లు, ఉబ్బు, గుండెనీరసము, కాళ్లు నేతులు లాగ ఓము మొదలైన జబ్బులు అనేకం వస్తాయి దంపుడు బియ్యములో యీ జబ్బును తెచ్చే గుణములేదు. ఎందువలననంటే, దంచినపుడు బియ్యముపైనున్న పూక మాత్రమే పోతుంది. కాని విటమిను 'బి' పొర పోదు. అందువలన దంపుడుబియ్యము చాలా శ్రేష్ఠము. పల్లెటూళ్లలో వుండేవాళ్లు కూడా యీ మరబియ్యమే వాడుకున్నారు ఇప్పుడు. అందువల్ల కలిగే కష్టాలు తెలియకపోవడముచేతనూ, గుఖం మురిగి యిదివరకు కష్టపడి బియ్యం దంచుకునేవాళ్లుకూడా ఇప్పుడు దంచుకోడం మానివేస్తున్నారు. అది చాలా కోచనియమైన విషయము.

తరువాత బియ్యం ఎక్కువగా కడగటము కాని, గంజి వార్చటము కాని పనికిరాదు. అందువలన కూడా 'విటమిను 'బి' పొర పోతుంది. జబ్బులు తెచ్చిపెట్టుకొని, మందులకోసము వేలకొలది రూపాయలు వ్యయపరచడముకన్న, యిలాటి విషయాలలో జాగ్రత్త పడటము చాలా మంచిది.

'చక్రవర్తి'

సూర్యజ్ఞానము ప్రయాణము

సూర్యజ్ఞానమునకు ప్రయాణము చెయ్యటము వినోదికరంగా వుంటుంది. సీమకువల్లే ప్రతివాళ్ళూ యీ వినోదాన్ని చూస్తూ అనందిస్తారు. ప్రయాణీకులకు కులాసాగావున్నా, ఓడనడిచుకొని మూత్రము ఇది ప్రాణసంకటంగా వుంటుంది. ఎంతో జాగ్రత్తగావుండాలి ఓడవాళ్లు.

నూయజ్ కాలవ పొడవు ౧౦౦ మైళ్లు. వాటిలో ౨౧ మైళ్లు బాల, టిస్సె, బ్లిట్జ్ అనే సరస్సులలో పోతాయి. రిక్కిన ౮౦ మైళ్లపొడవునా, ఆకాలవల లో రెండు ఓడలు ప్రక్కప్రక్కగా పోవడానికి వెలల్లుచాలదు. రెండు ఓడలు ఎదురయిపప్పుడు, ఒకటి ఆగి, రెండోది పోవలసివస్తుంది. ఏది ముందుపోవాలి అనేపోట్లా కలగకుండా కొన్ని నియమాలు యేర్పాటు చేశారు.

బెంజైన్ (Benzene) కాని, యింకా అలాంటి నూనెపదార్థాలు కాని తీసుకొనివెళ్లేటాడను ముందు వెల్లిపోనిస్తారు. తరవాత యుద్ధకాలకి టపాలు తీసుకొనివెళ్లేనాకకీ ప్రాముఖ్యం యిస్తారు. ఒక్కొక్కప్పుడు, యెదురుపడ్డ రెండునౌకలూ ఒకేవిధమయిన సామానులన్న వయలే, గాలి యెటుక్కునైందో, కాలవలో నీటిప్రవాహము ఎటు బలవత్తరంగా వుందో, ఆవైపువెళ్లేవోడను ముందు పోనిస్తారు. ఎర్రసముద్రపు వైపున, నూయజ్ కాలవలో నీటిప్రవాహము గంబకు మూడుమైళ్ల వేగంతో వుంటుంది. అందుచేత ఎర్రసముద్రానికి దగ్గరగా రెండునౌకలు కలుసుకున్నట్లయితే, ఎర్రసముద్రంలోకి వెళ్లే ఓడను ముందు పోనిస్తారు.

నూయజ్ కాలవలో ప్రయాణమచేస్తావున్నంత సేపూ నావికుడు చాలా కష్టపడాలి; అతిజాగ్రత్తో మెలగాలి.

నూయజ్ కాలవలో ప్రయాణం యింత కాలంలో పూర్తిఅవుతుందని చెప్పటానికి చీలులేదు. ప్రయాణికులు యెక్కినపడవలో వున్న సామానులను పట్టి ఆలస్యం జరుగుతుంది. టపాలువెళ్లేటాడలో ఎక్కితే త్వరగానే వెళ్లవచ్చును. బెంజైన్ వున్న ఓడలో ఎక్కితే యింకా త్వరగా వెళ్లవచ్చును.

కాలవకి రెండుప్రక్కలా యిసుకయెడారులు ఉండటముచేత పగలంతా ఎండి మండిపోతూవుంటుంది. రాత్రంతా చలి కరుస్తూవుంటుంది. పగలూ, రాత్రీ కూడా ఓడపై భాగముమీదికి రావడానికి చీలుకాదు.

ఓడ నడిపేవారై చాలా వినుపుపుట్టించినా, ప్రయాణికులకిమాత్రము నూయజ్ కాలవలో ప్రయాణము ఒకమాదిరి వింతగా వుంటుంది. నీమకు వెల్లివచ్చే వారంతా యీ వినోదాన్నిచూసి అనభవింపినవారే. 'చక్రివర్తీ'

చైనావిద్యార్థుల నెలవుదినాలు

“చైనావిద్యార్థులు తమ నెలవుదినములను ఇచ్చు తువచ్చిన వినోదములతో గడపరు. వారు బీన్ స్పిసునగ రమున Obligatory Education Promotion Association అను ఒక సంస్థను స్థాపించి ప్రజాసామాన్యమున విద్య వ్యాపింపజేయుటకయి వినియోగించుచున్నారు.

సంస్థయొక్క ప్రయోజనములను విద్యార్థులే యిట్లు వేర్వేరుచున్నారు.

‘ప్రకృతము మాదేశము స్థితి చాల అపాయకరముగ నున్నది. మాదేశముప్రజలు - పనిపాటులవారు, వ్యవసాయబారులు, చిన్నపట్టణములలోనివారు - ప్రకృతపరిస్థితులను తెలిసికొనుట అత్యవశ్యకముగానున్నది. అందుకొసము మే మిట్టిసంస్థ నెలకొలుప నిశ్చయించితిమి. మతీయు మా నెలవుదినములను సార్థకముగ వినియోగించుట కిదియే యుత్తమకార్యమని మేము తలచితిమి. దీనికంతయు నాధారమయినప్రయోజన మొకటికలదు: అని జాతీయవిముక్తి. ప్రజాసామాన్యముయొక్క సంస్కారప్రమాణము చాలతక్కువ. కాబట్టి వారు తమ రాజకీయపరిస్థితులను పెంపొందించుకొనుట కుపకరించునట్లు వారికి చదువుకరపుటయే మాపని.’

ఇతరజాతీయ సంస్థలు ధనసహాయము చేయుచున్నను ఈకార్యమనంతను శేవలము విద్యార్థులే నిర్వహించుచున్నారు. వారనుచున్నారు:

‘ఇందు రెండుకాఖలున్నవి. ఒకకాఖ నగరమునను, రెండవకాఖ చుట్టుపట్టుగ్రామములందును పనిచే

యును, నగరమున నాలుగుపాకకాలలున్నవి. ముఖ్యముగా పనిపాటులవారును, పిల్లలును వానియందు చదువుదురు. చుట్టుపట్టుల గ్రామములందు నాలుగు పాకకాలలున్నవి. వ్యవసాయకులు, చదువురాని పిల్లలు వానియందు చదువుదురు. ప్రతిపాకకాలయందును సరాసరి ౧౩౦-౧౪౦ మంది యున్నారు. అందు పెద్దలయిన మగవారు, ఆడువారు, పిల్లలు కేరువేరు తరగతులుగా నుండును. తరగతి మిక్కిలి పెద్దదయినయెడల రెండుగ విభజింపబడును. కార్యనిర్వహణము సామాన్యముగ నేయొడువొడుకులు లేక సాగిపోవుచుండును. ఉపాధ్యాయులును విద్యార్థులును మంచియొద్దక కలిగియుండురు.

Voice of China అను పత్రికయొక్క విలేఖరి యొక్కడు పాకకాలను పరికించి యిట్లు వ్రాయుచున్నాడు.

‘పాకకాల అగ్రీకుగదిలో మేము ప్రవేశించితిమి. అక్కడ గాలిలేక ఉక్కిరిబిక్కిరి అయినది. అచే కొలుపుచావని కూడ. అది కోళ్ల గూడంతది. అక్కడ ఈగలు విపరీతముగా ముసురుకొనుచుండినవి. విద్యార్థులు సంపాదించుకొనగలిగిన పాకకాల భవనము ఇదియొక్కటియే. తక్కిన పాకకాలలన్నియు ఆయాచోటుల పైనా లయములయందు నెలకొలుపబడినవి.

ఉపాధ్యాయులు స్వయంపాకము చేసికొందురు. ముఖ్యమాంసములు గ్రామములందు లభింపవు. కూరగాయలు దొరకును. వానిని ఎంతయో ప్రయాసపడవలెను. సామాన్యముగా గ్రామములవారు తెచ్చియిచ్చు కూరగాయలే వారికిగతి. వంటపాత్రలుకూడ వారే యిత్తురు.

విద్యార్థులు తమతో నుండునది ఆశ్చర్యకాలము మాత్రమే అయినను గ్రామములవారు వారికి ఎంతయు శ్రద్ధాభక్తులతో స్వాగతము చెప్పదురు. అంతలోనే వారితో కలసి మెలసి పోవుదురు.

ఈ ఉపాధ్యాయులు భోజనాది సౌకర్యములమరక చాల కష్టములకు లోనగుచుండురు.

‘సాయంకాలమున, పాకకాల పని అయిన వెనుక మేజాబల్లులు పశుకబల్లులుగ మార్పబడును. వానిమీద కొందరుపాధ్యాయులు పండుకొనెడిరు. ఇతరు లూరక కటికినేలమీదనే పండుకొనెడిరు. గ్రామములలో చోమలబాధ యత్యధికముగ నున్నను, అనేకులు దోమ తెరలయిన లేకుండురు. వారు సరిగా గ్రామస్థులవలెనే తమజీవితమును గడుపుచుండురు. ఈ జీవితమును వేసవి దినములలో ‘హాలింగ్’ మొదలగు చోటుల క్రీమంతులు సకల భోగములతో ననుభవించు జీవితముతో పోల్చినపుడు స్వర్గ నరకములకు గల యంతరము గానుపించును. ఈ జీవితము చాల దుర్భరమని నేను చెప్పు సాహసించినపుడు వారు ముండునోసముతో శిరఃకంప మొనరించి యూరకుండురు. వారియందు కాన్పించు మనః పూర్వకముగ విశ్వాసము, ఉత్సాహము, శ్రద్ధ వారు చేయుచున్న కార్యముయొక్క ఫలమే వారు కోరెడు ప్రతిఫలమని తోపజేయుచున్నవి. వారు ప్రయాస బహుళముగ జీవితమునే వరించిరి. వారికి కష్టములనిన వెరపులేదు.

ఆనిలేఖరియే యిందుకు కొన్ని నిదర్శనములను తెలుపుచున్నాడు.

‘ప్రతిదినమును మండు పెండలో కాలినడకను రెండుగ్రామములలో విద్యను బోధించుటకు ఏడుమైళ్ల కెక్కుడుదూరము పోవునాత డొకడుండెను. బోధకులు చాలకున్నపు డొకయురతియు నీవిధమున నడచిపోయి విద్యబోధ చేయుచుండెను. ఒకగ్రామమునుండి యింకొక గ్రామమునకు పోవుచున్న యామెను నేను చూచితిని. రెండవగ్రామమును చేరినతోడనే ఆమె వంటచేసి కొన మొదలిడెను. స్వాధరహితమున నట్టి శ్రద్ధ యెవరి హృదయమును ద్రవంపజేయుదు ! కడచిన కొలదియెండ్ల పరిసికులే చైనాయువజనము ఇట్టి నూతనరూపమును దాల్చుటకు ముఖ్య కారణములు. కాలజేకముల పరిస్థితులు, తదనుగుణముగ తాము నిర్వహింపవలసిన కార్యములు వారికి స్పష్టముగా గోచరించినవి. తమ సౌఖ్యములను తలంపునకయిన తెచ్చుకొనక వారిట్లు నిరంత

రము పనిచేయగలిగి యుండుటయే యిందుకు చాలిన నిదర్శనము.'

విద్యార్థిసలుకూడ చైనాలో ఇట్లు ఈకార్యమును సాగించుచున్నారు. మరికొన్ని వివరములనుగూడ విలేఖరి యిచ్చుచున్నాడు.

'ఈ యుపాధ్యాయులకు, అబశిషిల్లలకు గుదిరిన అన్యోన్యత వారీయం దభిన్న భావమును నెలకొలిపినది. ఇందు కెన్నియో నిదర్శనములు గలవు. భోజనమునకు పూర్వమును, పరమును విద్యార్థు లుపాధ్యాయులకు తమంతిదాము మిక్కిలిగా సాయపడుచుందురు. తరుచు తమయిండ్లనుండి పాత్రసాముగ్గిని, ఒకప్పుడు భోజనము నకూడ కొనితెచ్చి త్రీతితో నిచ్చుచుందురు వానకరి యునపుడు ఆకపిల్ల లుపాధ్యాయులకు గొడుగులను పట్టుచుందురు. ఒకప్పు డొక యుపాధ్యాయురాలు రెండుగ్రామములలో విద్యనేర్పుటకు నడివిపోజాలక తనకుమా రింకొకరిని నియమింపగోరెనట. ఈనిషయము గ్రామములో నాడువారికి తెలిసి అట్లు చేసినయెడల మేము ప్రతిఘటించుమని వారు బెదిరించిరట.'

ఒకానొక గ్రామమున బడికిని, కంటకును ఒక్కగిదిమాత్రమే గుండును. పాఠములయిన తరువాత ఈపాధ్యాయులు కంటపనిలో మునిగియుండిరి. వారికి బడిపిల్లలందరు వలసిన సాయమును చేయుచు నేక కుటుంబములోనివారివలె మెలగుచుండిరి. ఈపాధ్యాయులు సీతంతిప్రార్థ పనిచేసి శ్రమనొందినపు దూరి వారి నిండ్లకు పొంపినివెప్ప వారు విధిలేక పోవుచుందురు.

ప్రతి పాఠశాలయందును తరుచు సాయంసమయముల చదువు పని ముగిసిన తరువాత నేదో యొక విశేష కార్యక్రమ ముండును. అప్పుడు పెద్దలు కిన్నెలు, ఆడువారు మగవారు నొకకూటముగా కూడుదురు. ఈపాధ్యాయులు పాటలు పాడచు వారిచేత పాడింతురు. ఇంచుమించు అర్ధరాత్రమువరకు నిది సాగుచుండును.

ఒకానొక గ్రామమున గల పాఠశాలలో బల్లమీద సుప్యలో నూరిన స్రుద్దు రెం డొకకాగితమున ముడిచి యుంచబడియుండెను. ఆ పాల్లముమీద 'నిది

మా యుపాధ్యాయులకు' అను నక్షరము లుండెను. ఆ వ్రాలనుబట్టి అది పల్లెటూరి పిల్లలొసంగిన కానుక యని స్పష్టపడుచుండెను.

ఇవన్నియు నల్పవిషయములుగా తోచవచ్చును. కాని వారిలో వారికి గల గాఢమగు సౌభ్రాతృమన, దాని అనుదినాభివృద్ధిని ఆవి ప్రకటించుచున్నవి. ఇది యొక్కటిమాత్రమే యీ ఘనప్రయత్నముయొక్క. విజయమును చాటుచున్నది." (నవంబరు మాడరవేరివ్రూ)

[చైనావిద్యార్థు లిట్టికార్యమునకు దొరకొని విజయమును గాంచుచుండుట తెలిసినపుడు అంతరంగము హర్ష తరంగితముకాని మానవు లుండబోరు విద్యాభివృద్ధి విషయమున భారతదేశమునకంటె మేలగనున్న చైనాదేశమున నెంతను తద్విషయమున నిట్టిప్రయత్నమును విద్యార్థులు నడుపుకట్టి, వృత్తములపాలనను కొనసాగించుచున్నారు. ప్రపంచమున నన్నిదేశములకంటెను విద్యలో నెంతయో వెనుకబడియున్న భారతదేశమునవిద్యార్థుల కిట్టిభావము కలుగకుండుటకు వారీయలసరియు, అప్రయోజకతయు, స్వార్థపరతయు కారణములు. విద్యార్థులమాట యటుండుగాక! వేలకువేలగ వ్యయించి విద్యావంతులవడి, తరువాత బ్రతుకుతెరువుగానక, నిరుద్యోగులమని యంగలార్చుచు పలుబాముల పడుచుండు వేలకొలది యువకుల కిట్టి యుపాయము మనసున కింకను తట్టకపోవుట విచారకరము.

ప్రస్తుతము భారత దేశోద్ధరణమునకు విద్యావ్యాప్తి యెంత యావశ్యకమో విద్యావంతుల జీవన మార్గాన్వేషణము నంతయావశ్యకమని చెప్పబనిలేదు. ఇట్టి నీతి యందు భారతదేశము చైనావిద్యార్థులమార్గము ననుసరించుట యుభయతారకము కాగలదు. జీవనమున కిట్టి మార్గము విద్యావంతులకు చాలనుకరమయినది. సహజముగ భారతదేశము భూతదయకు పుట్టినిల్లు. ఈగుణమే దాని యభోగికి! కొంతవరకు కారణమని చెప్పినను తప్పుకాదు. అట్టి భారతదేశమున తమంతి తాముగ బయలుదేరి విద్యా విజ్ఞానములను సమకూర్చు విద్యావంతులకు శరీరయాత్ర మాత్రావశ్యక సౌకర్యములు ప్రజాసామాన్యమువలన తప్పక సమకూరగలవు. కావున విద్యా

నెలవుదినములయందును, నిరుద్యోగపట్టభద్రులు నిరంతరమును ఈయంభయతారకకార్యమునకు పూనుకొనుట వివేకము. సం. భా.]

భూమి వయస్సు

అమెరికాదేశమువారగు ఘాగర్స్ శాస్త్రజ్ఞులు, ఖనిజ శాస్త్రజ్ఞులు, విన్యూతజీవ శాస్త్రవేత్తలు 2000 మంది కథికముగ నిటీవల సమావేశ మయిరి. ఆ సమావేశమున విలియం డి. మక్లై అనువారు శిలల జీవితకాలమును కనుగొను పద్ధతులను విశదీకరించిరి. ఒక శిలనండి చిన్నముక్క నొకదానిని కైకొని నవీన నూత్రు రాసాయనిక (Micro-chemical) పరిశోధనల మూలమున దానియందు గల కీరణోద్ధారక వస్తు (Radio active) స్థితిని కనుగొని దానినండి శిలయొక్క జీవితకాలమును లెక్కపెట్టవలెననిరి. ఈపద్ధతుల ననుసరించి హాడ్ ఫకానది (U. S. A.) గట్టననున్న శిలలు ౧౫,౦౦,౦౦,౦౦౦ సం॥ మించిన వయస్సు గలవనియు, డ్యుల్, మినిసోటా (U. S. A) యందలి శిలలు, ౫౦,౦౦,౦౦,౦౦౦ సం॥ మించిన వయస్సు గలవనియు, మరికొన్ని చోట్ల ౧౦,౦౦,౦౦,౦౦౦ సం॥ మించిన వయస్సుగలవి కలవనియు తెలిసినది. ఈ పరిశోధనలనుబట్టి భూమి వయస్సు రెండువందలకొట్ట సంవత్సరములకు మించి యుండునని ఆల్ ఫ్రెడ్ సి. లేన్ గారి యభిప్రాయము. (టైముస్ ఆఫ్ ఇండియా)

జర్మనులు

(సందేహాందర్భనముది)

జర్మోపాయుధానికి పూర్వపు జర్మనుల జీవితానికి యిప్పటి జీవితానికి ఎంతో తేడావుంది. అప్పుడు జర్మనీవారు ఎద్దులలా తినటానికి తగినంత ఆహారాన్ని కలిగివుండేవారు. ఇప్పుడు అలాకాదు.

జర్మనులలో వుండే గుగుణాలకాని దగ్గుణాలు కాని యేమీ పరిసిపోలేదు. ఆ గుణాలే మార్చబడినవి

పరిస్థితులకి అనుకూలంగా అమరుతున్నాయి. 'మమ్మల్ని సక్రమంగా నడపగల నాయకులు కావాలి' అని జర్మనులు అప్పటికీ యిప్పటికీ ఒకే విధంగా కోరుతున్నారు. ఇప్పటికీ తమకు సరిష్టన నాయకుడు దొరికాడని జర్మనులు సంతోషిస్తున్నారు. ఈ విషయం ప్రపంచమంతా అంగీకరించితిరవలసిందే. ఆ నాయకులు ప్రూరులని అంటే ఆనవచ్చును. కాని కబుర్లు రాయళ్లు మాత్రం కాదు. మధ్యతరగతికి చెందిన జర్మను దేశముడు యితర దేశాలలోవున్న తనతోసాటివారికన్న వీ విధంగానూ సుఖజీవికాడు. కొంచెం కష్టజీవి అని చెప్పవలసివస్తుంది కూడాను. సాధారణంగా జర్మనీలోని గుమాస్తా తరగతి వుద్యోగముడి జీతము వారానికి 3 పానులు, అంటే జర్మనీ లెక్క ప్రకారము ౬౦ మార్కులు. జర్మనీమార్కు మన రూపాయితో సమానమైన విలువ కలది. జర్మనీలో జీవితంగడపడానికి సాధారణంగా అయే ఖర్చుకీ యిది చాలదు కూడాను. దమ్మిడి సంతాపన లేకపోయినా పన్నులు మాత్రం తప్పక యిచ్చుకోవాలి. ఇవ్వకుండా తప్పించుకొడానికి, వాయిదాలు జయ్యడానికి బీజ యంతమాత్రమూ లేదు.

ఉద్యోగంచేసే జర్మనులేళ్ళుడి జీతంలోనుంచీ పట్టుకొనే పన్నులు యివి.

పెళ్లి అయి ముగ్గురికన్న ఎక్కువబిడ్డలు లేని ఆతనికి రాబడిపన్ను	౫% మార్కులు
ఉద్యోగము భీమా	౮ మార్కులు
నిరుద్యోగులకు ప్రభుత్వప్రయోగ సహాయానికి పన్ను	౬% మార్కులు
అపాయాలు మొదలైనవాటికి ప్రభుత్వపు భీమా	౬ మార్కులు
తలపన్ను	౨% మార్కులు
మొత్తం	౨౮ మార్కులు

ప్రతినెలా యీ పన్నులు పోతాయి జీతంతో నుంచి. బ్రహ్మచారిగావున్నట్లయితే, బ్రహ్మచర్యపుపన్ను క్రింద 2% మార్కులూ, రాబడిపన్నుక్రింద ౫% మార్కులకి బదులు ౧% మార్కులూ యిచ్చుకోవాలి.

ఇక్కడికి పన్నులగొడవ వస్తుంది. ఇహ, జర్మనీలో యిళ్ల అడ్డెలు చాలా ఎక్కువ. ఇంగ్లండులో ౫ మా రుక్కలకివచ్చేభాగము జర్మనీలో వారానికి ౨౦ మార్కులకి తక్కువరాదు. భోజనంమాత్రము కొంతవరకు చవకగానే దొరుకుతుంది. వారానికి పది పన్నెండు మార్కులతో భోజనం సరిపోతుంది. అదీ సాధారణ భోజనమే. కులాసాగా ఖర్చుపెట్టడానికి ఒక్కదమ్మిడీ మిగలకుండా, 'అంత' ఖర్చయిపోతుంది. ఇకరక్షణల వారికన్నా గీతనంతోనే భోజనంచేసినా జర్మనీ వాళ్ల ఆరోగ్యం మాత్రము బాగానే వుంటుంది. ఆరోగ్యంతోనే వాళ్లు ఉత్సాహాన్ని కూడా కలిగివుంటారు.

హిట్లరు చేరుచెప్పితే వాళ్లవుత్సాహము యింత అంతాకాదు. అన్నిటికన్నా చిత్రమైన విషయము యేమిటంటే, ప్రతిరోజుమొదగ్గరా, ప్రతిపుషన్యాసానంతరమూ 'హిట్లరుకి జయ' అంటారు అంతేకాదు, వ్యాపారస్థుల వుత్తరాలలోనూ, బంధువులు ఒకరికి వొకరు రాసుకునే వుత్తరాలలోనూ కూడా చివర 'హిట్లరుకి జయ' అని రాస్తారు. ౬౦ మిలియనుల జర్మనులు - వారిలో అనేకమంది మహామేధావులు, శాస్త్రపరిశోధనలలో అద్వితీయులు వున్నా - యేక కంఠంతో ఒక్క హిట్లరుని దేవుడిని కొలిచినట్టు కొలవడం చాలా ఆశ్చర్యకరమైన సంగతే.

జర్మనుడేకీయులలో ప్రతివాడూ ఏదో ఒక సంఘంలో సభ్యుడుగానే వుంటాడు.

విధేయతా, సక్రమశిక్షణారేకపోతే ఏపనీకాదని వారి నమ్మకము. నాయకులకి విధేయులై వుండి సక్రమ పద్ధతిలో నడచుకోవడం జర్మనులకి పెట్టిన సామ్య.

నివరికి వచ్చేటప్పటికి ప్రతి యుద్ధంలోనూ బ్రిటిషువారు గలిచారని జర్మనులకి కడుపుడుకు ఉన్నా బ్రిటిషువాళ్లు తమ దేశానికి వచ్చినప్పుడు అమర్యాదతో ప్రవర్తించరు. జర్మనీలో చాలా ప్రజాదరణ పొందే విదేశీయులు ఇంగ్లీషువారే అని చెప్పవచ్చును.

జర్మనుడేకీయుడి దినచర్య చాలా కట్టుబాట్లతో వుంటుంది. టోడిమాతితోటి నిద్రలేచివెంటనే వ్యాయామము చేస్తాడు. తరవాత తిండి, ఆఫీసు మొదలైన నమామూలు పనులూ. సాయంత్రము రాజకీయసభలూ, శరీర పరిశ్రమా, లైబ్రరీలకి వెళ్లడమూ; అంతే కాని, వృథాగా కాలం వృచ్చటమంటే జర్మనులకు గిట్టదు.

తండ్రి పెద్దపుడ్యోగంలోవుంటే కొడుక్కి పెద్ద పుడ్యోగం వొడికిందన్నమాటే. పుడ్యోగాలు యిచ్చేటప్పుడు చాలావరకు వంశ పారంపర్యమును పరిగణిస్తున్నారు ఇప్పటి జర్మనీలో.

‘చక్రవర్తి’

చీట్ల పేక చిత్రకథ

ఉబుసుపోకకై మనవా రాడు ఆటలలో చీట్లాట కూడ ఒకటి. ఈ చీట్లపేక మన దేశములో ప్రవేశించి అప్పుడే ౧౨ శతాబ్దాలు దాటిపోయినవి. అసగా నిది ౧౮వ శతాబ్దిలో నెక్కడికి వచ్చినదన్నమాట. అస లిది తూర్పునుండి బయలుదేరి పోయిపోయి పడమట యూరపులో ప్రస్తుతపు రూపును దాల్చి నిల్చిపోయినది.

ఆరంభమునుండి యిప్పటివరకు చీట్లపేకలో చాలాచాలా మార్పులు కలుగుచు వచ్చినను ప్రధాన లక్షణములందు మాత్ర మేలాటి మార్పులను రాలేదు. ఫ్రెంచి విప్లవమునందు జాతీయత స్ఫూర్తిపాలు వచ్చినవి; రాజులు, రాణులును కిరీటులను గోల్పోయిరి.

ఇందులోని నాలుగు రకములును సంఘమందలి నాలుగు తరగతులను తెలియజేయునట్లు. ఇన్నేటు సైనికుల, లేక ఉత్తములతరగతిని, అతీసు ఫాదిరీల తరగతిని, డైమును వర్తకుల శ్రేణిని, కళావరు లైతుజనమును నిరూపించునట్లు! ఈచీట్లపేకలోని బొమ్మలన్నియు నేవో కొన్ని సుప్రసిద్ధ చారిత్రకవ్యక్తుల నిరూపణముట. సంప్రదాయవేత్త లిట్లు వీనిని పరిగణించుచున్నారు.

ఇన్నేటురాజు డేవిడ్ రాజుగ భావించబడుచున్నాడు. డేవిడు గోలియతును చూడబోయినప్పుడు ఒక కత్తితో సహా పోయినాడు. ఇన్నేటురాణి యుద్ధ

దేవతయగు పల్లగు. ఇన్నేటుజాకీ ఛారల్మాన్ యోధులలో నొకడును, మంచి ఖడ్గకౌశలముగలవాడును అగు ఓగియర్.

ఆఛారల్మానే అతీనురాజు. పేకకంఠటికినిఅతి ముఖ్యమైనరాజగుటవలనఇతిదురాజదండమునదాల్చియున్నాడు. ప్రాతఃకౌజాలలోనితడు యుద్ధపుగొడ్డలిని బట్టెడువాడు కాని ప్రస్తుతము ఖడ్గమాస్థానము నాక్రమించినది. ఇతనికుడిచేయి ఎలిజబెత్తురాణి రోజులలోవలెనే యితని దుస్తులమీద నున్నది. అతీనురాణి జూడిత్తు. ఆమె మంచి వైర్యము గలది. అందరు రాణులవలెనే ఈమెయు నొకచేత పుష్పమును దాల్చియున్నది. అతీనుజాకీ ఒక నుప్రసిద్ధ వీరుడు. పేరు లాహైరు. అతనిచేత ఆకుపంటి దేదోయొక వస్తువున్నది.

డైమెకరాజు జూలియస్ సీజరు. ఏదో బేరమాడుచున్న ట్లారని చెయ్యి చాపబడియున్నది. అతనిరాణి రాఫేల్. ఈమెకుగానే జాకీలు అన్నాట్లు ఆవస్థపడినది. డైమెకజాకీ రాండుటేలికతాలూపు హెక్టరు. అతనిచేత వెల్లుకొక్క మున్నది.

ప్రపంచమంతటిని అరచేత నిమడ్చుకొన్న వీరారెజ్జాండరు కళావరు రాజు. అతని వింతకిరీటము గూడ చిత్రితములో నిలిచియున్నది. కొన్నాట్లు ఇతడు ఆకిరీటము నొకచేత బట్టుకొనియున్నట్లు చిత్రింపబడుచుండెడిదికాని క్రమముగ నాక్రమము మారిపోయినది. అతనిరాణి అగ్గయను. ఆర్థరురాజవీరులలో నొకడును, హెక్టరు సవరిసోదరుడును అగు లాస్సు లాల్ కళావరుజాకీ. వ్యాయామక్రీడలకు, ముఖ్యముగ ధనుర్విద్యకు లాస్సులాల్ ఎంతేని ప్రోత్సాహమిచ్చును. అతని బాణాగ్రమికను చీట్లలో దృశ్యమానముగనేయున్నది.

ఈ వ్యక్తిచిత్రణ వివిధముగా మనవారు భావించుచున్నారు. అంతరార్థమేమో మాత్రము సుగమముగ లేదు. ఇన్నేటుఅనులోకూడ ఒకవిశేష మున్నది. అది ప్రభుత్వపుపన్నుచీటీ. ఇప్పటికిని చాలమందినిర్మూలము దాని నట్లే తయారుచేయుచున్నారు. కాని కొంత మందిమాత్రము తమతమపేర్లను ఆ చీట్లమీద వింతమంతక చిత్రించుకొనుచున్నారు.

ఇంకొక సంప్రదాయము ప్రకారము ఈ నాలుగురకములు నాలుగు ఋతువులను తెలుపుననియు, ౧౨ చీట్లు ౧౨ వారములను, చీట్లమీది యంకెలనన్నిటిని కూడగావచ్చిన మొత్తము ౩౬౫ దినములను తెలుపుననియు భావింపబడుచున్నది. ఈ పద్ధతిలో జాకీలు ౧౧ గాను, రాణులు ౧౨ గాను, రాజులు ౧౩ గాను లెక్కింపబడవలయును. జోకీరు ౧ క్రింద లెక్క.

చైనావధూవరులు

ప్రాచీనసంప్రదాయముల ననుసరించి జరుగు వివాహములు నేడు చైనాలో చాలసక్కత్తు. నవీనపద్ధతులనే సామాన్యముగా నెల్లరు నేటికాలమున నవలంబించుచున్నారు. ప్రాచీన సంప్రదాయముల ననుసరించి వివాహసంగళము పెక్కునాల్గు నడచును. చుట్టములకు లెక్కలేదు. విందులు, వివేదములు మితిమీరియుండును.

వధువున కొక కఠిననియమము కలదు. ఆమె నవ్వకూడదు. వధువుగానున్న కాలమున ఆమె నవ్వుట చైనీయ సంప్రదాయమునకు బనికీరదు. అనేకులు బంధుమిత్రులు వధువును మందహాసముతో సంభావింతురు; పరిహాసించురు. ఆమెమాత్రము నవ్వకూడదు. ఏకాంతమునగూడ నాకాలమున నవ్వకూడదు. ఈ నియమమును పాలించుట దుశ్శకము.

వరున కిట్టినియమము లేదు. కాని మరొకచిక్కు కలదు. వివాహసమయమువరకు వధువు నాతడు చూడకూడదు. ఆతని తలిదండ్రులే వధువును నిర్ణయించితెచ్చెదరు.

వివాహవధువు నలంకరించు టొక పెద్దపని. అది యందరకును చేతగాదు. కొంద రారువారుమాత్రము అందు నిపుణులుగ నుండురు. ఇందలి వధువు అట్టి నైపుణ్యముగల యామెచే నలంకరింపబడినది. ఇటు ప్రకటించే బడిన చిత్రితములు సింగపూరులో ప్రాచీన సంప్రదాయముల ననుసరించి వివాహితులయిన చైనా వధూవరులు.

వజ్రము ప్రాణాంతకమా?

వజ్రము నవరత్నములలో నొకటి. వజ్రములు, తేజ్వదములు, లక్షణములు, గుణములు, వాని కొధన

మారణమృదూకరణాది ప్రయోగములు వైద్యగ్రంథము లందు సవిస్తరముగా వర్ణింపబడియున్నవి. నవరత్న చింతామణి, త్రైలోక్యచింతామణి ఇత్యాది యౌషధ యోగములలో వజ్రభస్మము కలియును. ఈ యౌషధ ముల ప్రభావము లోక మెరుగనిది కాదు. “మృత్యుం జయం తదమృతోపమమేవ వజ్రమ్” అని చెప్పుటచేత ఇది అమృతముతో సమానమయినదని తెలియుచున్నది.

ఇట్టి కాస్తాధారములకు భిన్నముగా, వజ్రము ప్రాణాంతక మనియు, ఆత్మహత్య చేసుకొనుటకై కొందరు దీనిని ఉపయోగింతురనియు ప్రతీతి మనదేశ మన చిరకాలమునుండియు గలదు. ఇట్టి ప్రతీతికి సాధ కముగా కొన్ని గాథలును చెప్పబడుచున్నవి. ప్రమాణ గ్రంథములనుండి ఆధారములుగాని, ఎవరైన దీనివల్ల ఆత్మహత్య చేసుకొన్నట్లు సాక్ష్యముగాని దొరకుట లేదు. వైద్యగ్రంథములం దెక్కడను దీనిని విషముగా పరిగణించి, దానిలక్షణములు, చికిత్స చెప్పియుండలేదు.

అట్టోబరుమాసపు “ఇంపియల్ మెడికల్ గజెట్” నందు తల్ పత్రికాధిపతులు, మదరాసు గవర్నమెంటు కమిషన్ ఎగ్జామినర్ పంపిన రిపోర్టును విమర్శించుచు, వారి రిపోర్టునుండి, ఇతర విషయములతోపాటు, ఈ క్రింది విషయమునుగూడ ఉద్ఘాటించి ప్రకటించినారు:

“హిందూదేశముననే కాక ఇతరత్రాగూడా వజ్రపుపొడి విషమని విశ్వసింపబడుచున్నది.

ఒకడు ఎనిమిది వజ్రములను పొడిచేసి ఆత్మ హత్య గావించుకొనుటకై మ్రొంగెను. వజ్రము పరి మాణము ఎంతో తెలియలేదు. ఒకగంట గడిచిన తరు వాత కడుపులో నొప్పికలుగుటచేత వైద్యుడు వచ్చి చూచెను. శరీరోష్ణము సరిగా నున్నది. నాడి దృఢముగా నుండెను. నాడిస్పందనము నిమిషమునకు ౧౨౦. ఉచ్ఛ్వాసరిక్వాసములు నిమిషమునకు ౩౦. కడుపు కడిగి, తరువాత మజ్జిక ఆన్నము పెట్టబడెను. అతడు తేరుకొనెను. కడుపు కడిగినపదార్థము మాకు (కమిషన్ ఎగ్జామినరుకు) పంపబడెను. అందులో స్వచ్ఛమైన కలుసులున్నట్లు మైక్రోస్కోపులో కనుగొంటిమి.”

ఈ వై విషయములనుబట్టి చూడగా, వజ్రము ఇతర విషములవలె ప్రాణాంతకమైనది కాదనియు, అట్టిమాటలు వట్టి బూటకములనియు సందేహము పొంద వలసివచ్చుచున్నది. జిజ్ఞాసువులు ఈ విషయమై చర్చించి సత్యమును వెల్లడింతురుగాకయని కోరుచున్నాను.

చేటూరి శంకరశాస్త్రి

జపాను యువకులు

జపాన యువకుల కింకా స్వాతంత్ర్యం సరిగా లభించలేదు. వాళ్లు మొగుడీకీ, కుటుంబానికీ అణిగి వుండవలె. జపానవారిజీవితానికి ఇల్లు, కుటుంబము మూలకందాలు. చెడిచేరినవాళ్లను ఏకుటుంబము నిరా కరించదు. యువకులూ, యువకులూ, ఎన్నిదేశాలు గినా, ఎంతసంపాదించినా మళ్లా యింటికివచ్చిచేరుకో వలసిందే.

వాళ్ల యింట్లో ఉపకరణాల ఆశంబరం తక్కు వ. ఇండ్లనుశుభ్రంగా, అందంగా పెట్టేపని ఆడవాళ్లది. కాగితాలతో, అట్టలతో తెరలూ, గోడలూ తయారు చేస్తారు. పగలల్లా గడ్డిచాపలుపరుచుకుంటారు ఇండ్లలో. రాత్రిళ్లు సన్నపరుపులు కరుచుకొని పడుకుంటారు. పొద్దున్నే లేచి వాటినిచుట్టి అటకలపైన పెట్టుకుంటారు. మళ్లా అగడే భోజనాలకూ, కచేరీకీ, జల్నాకూ ఉపయోగిస్తారు. ఇంట్లో ఒకటిరెండు పొట్టి లక్కపనిబల్లలు, వాటిపైనపూలకుండు మాత్రము ఉంటవి. అలా తెరత ప్పిస్తే బయట ఒక అందమయిన చిన్నతోట కూడ కనుపడుతుంది.

వాళ్లదుస్తులు జాతీయంగా వుంటవి. రంగులం లే చెవికోసుకొంటారు. అయితే చిన్నవయసువారు మాత్రమే పశుపశుమనేరంగుబట్టలు కట్టుకుంటారు. పెద్ద వారయ్యేకొద్దీ తెలరంగుకొక వస్త్రావుంటారు.

వంటయింట్లోను విశేషంగా పాత్రసామాను ఉండదు. ఉన్న వాటిని చాలా జాగ్రత్తగా, శుభ్రంగా ఉంచుకుంటారు. అక్కరలేనివాటిని వాచి ఉంచుతారు. వంటలక్కలు కట్టి చెప్పలు తోడుకుక్కురి

టారు. వంటకు విద్యుచ్ఛక్తిని ఉపయోగిస్తారు. పాతికొలపుతీరువాళ్లయినా బొగ్గులతో వండుకుంటారు, కాని పొయిలలాంటివేటి ఎక్కడాలేవు. ఆదేశంలో కూడా ఆహారవాళ్లు ఉద్యోగాలు చేస్తారు. వాళ్లు యూరపియనుల దుస్తులు వేసుకుంటారు. ఇతర యూరపు దేశాలలో వలెనే ఉదయం ౮ ఘంటలు మొదలు సాయంత్రం ౫ ఘంటలదాకా పనిచేస్తారు. టోక్యోలో వుండే లక్షలకొలది యువకుల్లో టిపిస్టు, పెక్రిటెక్ ఉద్యోగాలు చేసేవాళ్లు మాత్రమే యాలాటిదుస్తులు వేస్తారు. వాళ్లయినా ఇంటికి రాగానే ఆదుస్తులు మార్చి చూమాలు తమ దేశీయపు-దుస్తులు వేసుకుంటారు. ఆదుస్తులే వాళ్లదీని తానీకీ, సంప్రదాయాలకూ చాలా అనుకూలంగా ఉంటవి.

ఉపాధ్యాయుర్రాండుకూడా వాళ్లలో ఉన్నారు. పిల్లలను ఎక్కువదయతో శ్రద్ధతో చూచుకునేవాళ్లను ఉన్నారు.

ఎక్కువగా మెచ్చుకుంటారు. బజీలో గాని, ఆటల్లో గాని, కుట్టుబాట్లు-క్రిమంతులుగానీ, సంపన్నులుగానీ, ఎచ్చుతక్కువ అనేది యింకయినారేకుండా కలిసిమెలిసి ఉండేబట్లు తయారుచేయడం వాళ్లదని. ఆడవాళ్లకు ఉన్నతపాఠశాలలు ఉన్నాయి. విశ్వవిద్యాలయపు చదువులేదు ఇంకా. అలాటిచదువు చెప్పే కళాశాలలు మాత్రం రెండున్నాయి. యంత్రాలయల్లో కూడా వాళ్లు పనిచేస్తారు; వాళ్లు భర్తలతో కలిసి విందులకని హోటళ్లకు పోరు. కాని తమకు తాము ప్రత్యేకంగా-సామాన్యులగూడా-కొందలు కలిసి విందులూ, వినోదాలూ చేసుకుంటూవుంటారు. విక్రాంతి దినాల్లోటలకు పోయి పాటలూ, ఆటలూ సాగిస్తూ వుంటారు.

పిళ్లలో నాట్యములోనూ ప్రసిద్ధి కెక్కినవాళ్లు ఉన్నారు.

శ్రీ చంద్రాభ్యుదయము

శ్రీ చంద్రాభ్యుదయమున నారాయణశర్మగారు

కలకత్తా విశ్వవిద్యాలయమున ఎం. ఎ. (వాణిజ్యము) పరీక్షయందు ప్రథమముగా సుతీర్ణులయిరి.

నందర విశ్వవిద్యాలయమువారి కువర్ణ పతకమును ౨౫.౦ రూ. విలువగల గ్రంథములను పారితోషికముగ బడసిరి.

శ్రీయుత వల్లూరి సూర్యనారాయణరావుగారు

వీరు నిజాం రాష్ట్రాంధ్రులు నిజాము కాలేజియందు పట్టభద్రులయి మద్రాసునందు బి. ఎల్. డిగ్రీని

పొంది గత పదమూడు పదునాల్గు సంవత్సరములనుండి సికింద్రాబాదు హైదరాబాదు కోర్టులందు ప్రాక్టీసు చేయుచు మంచి పేరు కీర్తలను గడించియున్నారు. ఉదారస్వభావులు. ప్రజాహితకార్యములం దెక్కిడు శ్రద్ధ వహించుచు పేదలయం దెక్కిడు ఆదర్శణ చూపుచుందురు. నవ యువకులయ్యును సనాతనధర్మ నిష్ఠాపరులు.

వీరిటీవలనే యం. యల్. పరీక్షయందు ఉత్తీర్ణులయి రాష్ట్రమునందు యం. యల్. బిరుదాంకితులు లేనికొరతను దీర్చినారు. (న. వెం. ర)

డాక్టరు తాతా సూర్యనారాయణగారు,
ఎం. ఎస్సీ., పినాచి-డి.

ఓరు విజయగర వాస్తవ్యుడు. శ్రీమన్నామ
మహాపాద్యాయ కలాపప్రార్థ శ్రీ తాతా గుబ్బగాయ
కాస్త్రీగా కీర్త్యువులు. వీరు బి. ఏ. పట్టభద్రు
లయిన తర్వాత కాశీ విశ్వవిద్యాలయమున ఎమ్-ఎస్సీ
పరీక్షకు చదివి అందు ప్రథములుగా నుత్తీర్ణులయిరి.
ఆతరువాత బెంగళూరున ఇండియన్ ఇన్స్టిట్యూటులో
రెండుసంవత్సరముల కాలము పరిశోధనవిద్యార్థిగా
నుండిరి. ఇప్పుడు ఆంధ్రవిశ్వ కళాపరిషత్తులో జయపుర
విక్రమచేర కళాశాలలో రసాయనకాస్త్రముందు పరి
శోధన గావించుచున్నారు. వీరిటివల తాముగావించిన
Buddie effect on Halogens అను పరిశోధనకు
ఆంధ్రవిశ్వ కళాపరిషత్తునాగు డాక్టరు కీరుదము నొసంగి
నారు. ఇట్టి పట్టము నీవిశ్వవిద్యాలయమున జొందుటకు
వీరే ప్రథములు. (గ. శ్రీ. న)

స్తంభశిల్పము S. S. S.

శ్రీమతి కమలాదేవిగారు

అంతర్జాతీయ మహిళా సమావేశమునకు భారతీయ ప్రతినిధి. ఈమెకు ప్యాసుపేర్లు మరియు ప్రభుత్వమువారు నిరాకరించిరి.

సి. నేతూబాయిగారు బి. ఏ.

మైనూరు మహారాణి కాలేజీలోనిది. మైనూరు విశ్వవిద్యాలయమువారు ఈమెపాండిత్య విశేషముచక్కముగా రెండుబంగారుపతకములు, నాలుగు యితర బహుమతులు నొసగిరి.

నటపితామహుడు కీ. శే. హరిప్రసాదరావు

[ప్రజామిత్రలో ప్రకటితమయిన శ్రీనివాసశిరోమణిగారి రచనమునూడి]

౫-వ తేది రాత్రి శ్రీహరిప్రసాదరావు స్వగృహ డయినాడు.

తెలుగుదేశములో భాగవతపుకత్తు పీఠినాటకాల కత్తు తీరిపారవేసి ఒక కొత్తకత్తు నాటకాలలో తీసుకొనివచ్చినవాడున్నా తెలుగుపద్యము ఒక కొత్తకత్తులో పాడడము నేర్పినవాడున్నా ఈయనే. అతఃపూర్వము ఎవరికి ఆపదధరి తెలియనే తెలియదు. ఈనాడు తెలుగు పద్యము చదివేపద్ధతికి మూలపురుషుడు అయిన,

ఆసలు ప్రసాదరావు మాదిపూడిభాగవతుల యింట్లో పుట్టినాడు. (ఆయనతండ్రి హరివారికి పెంపుడు.) అందువల్లనే ప్రసాదరావు నటనాకాళలము వంశ క్రమానుగతమయినది. అంగభాషాభ్యాసమువల్లనూ, సమస్తప్రాచ్యపాశ్చాత్యసారస్వత మహోదధిని మధించిన విద్వాంసులు కీర్తిశేషులు శ్రీ వంశీపురము వెంకట కృష్ణనూచార్యులవారి సుశ్రావణము ఆకాలములో ఆనాటికి కలుగుతూవున్న మార్పులవల్లనూ ఆయన ఆంధ్ర నాటకప్రదర్శనములో యీనాడు ప్రచారములో ఉన్న నాటకప్రదర్శనాలకు దారి చూపించినాడు.

ఈ ప్రసాదరావు అనేనాడే పుట్టివుండకపోయినట్లయితే బళ్లారి కృష్ణమాచార్యులుగారి నాటకాలు అచ్చులోనేవుండిపోయ్యేవి. అవియెన్నడూ ప్రదర్శన యోగ్యతను పొందేవేకావు.

ప్రసాదరావు నాటకాలు ఆడడము ప్రారంభించినప్పుడు మొట్టమొదట కందుకూరి వీరేశలింగము పంతులవారి కాకుంఠలమూ వడ్డాది సుబ్బారాయుడిగారి వేణీసంహరణ మొదలయిన సంస్కృతనాటకాలకత్తులూనే యెత్తుకొన్నాడు. అయితే అందుకు ఒకవిధముగా వంశీపురమువారే కారకులని చెప్పవచ్చును.

ఆరోజులలో గుంటూరులో నాటకప్రదర్శనాలు పామరులకోసముకాదు. విద్వాంసులకోసమే జరుగుతూ

వుండేవి. ప్రదర్శనము పామరరంజకమయితే కొవచ్చును. కాని యోగ్యత (Cultured Few) వున్నవారికోసమే నని వారి అభిప్రాయము. అంతేకాదు. విద్వాంసులే తరుచూ అటువంటి నాటకప్రదర్శనాలకు హాజరవుతూ వుండేవారు. ౧౯౧౦-౧౨ సంవత్సరములలో నాటకప్రదర్శనానికివెళ్లి ఆనందించడమే ఒక గొప్పవాడి లక్షణముగా గుంటూరులో తయారయింది.

అటువంటి లక్ష్యములతో ప్రసాదరావు నాటక ఫేలనము నడిపించినాడు. ఆయన గొప్ప నటనాకాళల మున్నవాడని ప్రతినారూ చెబుతారు. ఆయన సంగీతానికి అంతగా ప్రాధాన్యత యీ రోజులలో యివ్వడము లేదు. ఆసలు ఆయన నటనాకాళలముకన్నా సంగీత కాళలమే యెక్కువని ఆరోజులలో పండితులు గమనించినారు. అయితే కర్ణాటక సంగీతహృదయము తెలుగు కొన్న విద్వాంసులకే ఆయన సంగీతములో గొప్పతనము తెలుస్తుంది.

ప్రసాదరావు కొత్తకత్తుపెట్టకపూర్వము తెలుగు పద్యము రెండుపద్ధతులతో చదువుతూవుండేవాళ్లు. వేద మంత్రాలు చదివేటట్టు చదివేపద్ధతి ఒకటి. రెండోది సంగీతమువచ్చినవాడు చదివే పద్ధతి. పంక్తిలో విరామస్థానములో—అక్కడ విరామమువున్నా లేకపోయినా అప్పయికనక్కడ సంగీతపుసంగతులన్నీ వేసి గిరిగింతాలు కొట్టింది అగ్గిధరాటాలాగా రాగాన్ని లాగిలాగి మల్లీ మొదటికివచ్చిపద్యము ఆరంభించి మల్లీ కొంతదూరము పోయి అగి సంగీతముప్రారంభించి అక్కడ మల్లీ గిరిగింతాలన్నీ కొట్టింది చివరకు పద్యము అపి పావుగంటోముప్పావుగంటో రాగము వదులుతూవుండేవాళ్లు. ఈ పద్ధతిలో పద్యాలు పాడితే యెల్లావుంటవో యీనాడు తెలుగుకోడలెనట్లయితే తెలుగులో మొట్టమొదట పద్యాలు గ్రామఫోనోగ్రాడ్లుకిచ్చిన శ్రీ తెంగుకూరు నాగరత్నము రికార్డు యొక్కడయినా దొరికితే వింటే బోధపడుతుంది.

ప్రసాదరావు యీరెండు పద్ధతులూ తీసి దూరం గా పారవేసినాడు. తెలుగు ఛందస్సుకున్నా కర్ణాటక సంగీతములోవున్న రాగాలన్నూ సంబంధము వెతకి నాడు. ఏయే ఛందస్సులకు యేయే రాగాల ఆరోహణా వశోహణలు సరిపోతవో తెలుసుకొన్నాడు. ఆయా ఛందస్సులకు ఆయా రాగాలు వుపయోగించేవాడు. పద్యములో యొక్క డి విరామమున నే అక్కడనే సంగీతము కూడా విరమించేట్టుచదివేవాడు. పద్యము ఆగితే సంగీతముకూడా ఆగిపోయేది. ఆయన సంగీతమంతా పద్య పంక్తులలో అంతర్లీనముయై వుండేది. ఇది ప్రతివారున్నూ యిట్టే అనుకరించడానికి వీలులేని పద్ధతి. ఎంతో సంగీత జ్ఞానము వుంటేనే సాధ్యమవుతుంది.

ప్రసాదరావు కర్ణాటక సంగీతములో తెలుగు పద్యాలకోసము ఏరుకొన్న రాగాలలో ముఖ్యమయినవి:—పున్నాగ—పంతువరాళి—శహన—శ్రీ—పూరీ కళ్యాణి రాగాలని చెప్పవచ్చును. నీపపద్యములు చదివ వలసి వచ్చినప్పుడు తరచూ ఆయన పున్నాగ—శహన రాగాలు వుపయోగించేవాడు. ఆయన పద్యము చదివితే కర్ణాటకరమై తెలిసినా తెలియకపోయినా భావము పామరులకు కూడా ద్యోతకమయ్యేది.

ఖేలనముచేయములో ఒక్కమాట చెప్పితే చాలును. వేణీసంహార నాటకములో ప్రసాదరావు దుర్యోధనపాత్ర ధరించేవాడు. యుద్ధవార్తాహరుడు దుర్యోధనుడి దగ్గరకువచ్చి యుద్ధవార్తలు చెప్పుతాడు. ప్రతివార్తకూ దుర్యోధనుడు తరువాత తరువాత అనడముకన్నా పుస్తకములో మరొకపల్కిలేదు. అదంతా అయ్యేసరికి ఘోషమారు ఒక ముప్పావుగంట పడుతుంది. మామూలు దుర్యోధనులంతా కట్టెలల్లె నిలుచుంటారు. ప్రసాదరావు మాత్రము ఆవార్తలు విన్నప్పుడు ఆయన ముఖములో కలిగే హావభావములకు సంబంధించి తరుగుకొనిపోయేది.

ఈవిధముగా చెప్పడమారంభిస్తే ఎంత గ్రంథ మవుతుందో!

ఇక ప్రదర్శనానికి నాటకాలను ఏరుకొనేటప్పుడు కొద్ది పాత్రలతో నిర్వహించడానికి వీలయ్యే నాటకా

లనే తీసుకొనేవాడు. ఈకాలములో సినిమాలలో 'టెంపో'ను ప్రసాదరావు యెన్నడో గ్రహించినాడు. ఏయేరంగాలు యెంతత్వరగా నడవవలెనో ఏయేరంగాలు యెంత ఆలస్యముగా నడవవలెనో ఆయనకు తెలిసి నట్టు ఎవరికీ తెలియజేమానంటే అతిశయోక్తి ఏమీ త్రుమాకాదు. సంస్కృత నాటకాలు ప్రదర్శించేటప్పుడుకూడా రసభంగము కాకుండా కొన్నిఘట్టాలు కుంచించేవాడు. ఒకప్పుడు ఒకటిరెండు రంగాలు కలిపి ప్రదర్శించేవాడు.

ఈయన నాటకప్రదర్శనాలను చూచి బహుశా కృష్ణమాచార్యులవారు చిత్రనళీయముని షాదసారంగధరా ప్రదర్శించడానికి యిచ్చినారు. ఈయన ఆనాటకాలు ప్రదర్శించడము ప్రారంభించినతర్వాతనే ఆనాటకాలకు పేరప్రతిష్ఠలు వచ్చినవి. చిత్రనళీయము యధామూలముగా ప్రదర్శించేట్టుయితే రెండురాత్రులు పడుతుంది. అంతపెద్ద నాటకాన్ని నాలుగుగంటలకాలములో అయి పోయేట్టుగా రంగాలు ఏరుకొని ప్రదర్శిస్తూవుండేవాడు.

ఏ లోపము ఏ నాటకాలలోనూ యాయన చేసి నాడని చెప్పడానికి ఏమీ వీలులేదు. ఏ భావముకావలెనంటే ఆ భావమూ, నిరసము ఒప్పించవలెనంటే ఆరసమూ ఇట్టే పరుగెత్తుకొనివచ్చి ఆయనను అవరించేవి ఆయన నాటకప్రదర్శనాలు చూచినకంటే కట్టు!

ఆరోజులలో ఆయన నాటకాలలో పడకుండా ఏ సర్కారు వుద్యోగములోనయినా నిలవబగిపోయి నట్టుయితే మరణసమయమునకి ఏవందరూపాయల ఫింధనో వుచ్చుకొంటూవుండేవాడు కాని అట్లాజరగలేదు. నాటకాలకోసమే ఆయన జీవితము అంతా వెల్లిపోయింది. వృద్ధాప్యములో దాకిద్ర్యము అనుభవించినాడు. పాపము పూర్వజన్మములో ఏదో తపోభంగమయి పోయినందువల్ల ఆంగ్రజేశములో వుట్టినాడు.

ఆయన నటనానుభవమువల్ల పొందవలసినంత లాభము ఆధునికనటులు పొందలేదు.....అది ఆయన దోషముకాదు.

అస్థిలిత యోగము

ఇది రూ. ౧-౦-౦. పుస్తకమునకు ధర తిగియున్నను లేకపోయినను హెచ్చు ధరలు మాత్రము పుస్తకములపై వేయుట ఆంధ్రదేశములో చాలాపట్ల ఆచారముగా కనబడుచున్నది. ఇవి చాల గర్హింపదగిన విషయము.

నేరు మామిడిమతో యిది వేదాంత గ్రంథముగా యనిపించినది కాని లోపల చూడ వీర్యప్రసంభవ విషయము. గ్రంథములోని విషయమునకును గ్రంథనామమునకును సమన్వయము లేదు. గ్రంథకర్త పీఠికయందు శంకరునికిని విభాతకును పరస్పరములను చూచిన వీర్యఫలన మెవనియు, ఆ శంకర కరుణాకటాక్షమువలననే తా నీ దుర్గుటమును వీర్యప్రసంభవయోగమును కనిపెట్టితినియు వ్రాసియున్నారు. తానేవీర్యమును ప్రసంభవచేసుకొనలేని శంకరుడుగ్రంథకర్త కాట్లు తోవ్వడెనో తెలియకున్నది.

గ్రంథమున బ్రహ్మచర్యమును గురించియు, వీర్య వృద్ధికరములు ప్రసంభవములు మొదలగు గాఢిక మందులును వీర్యము ప్రసవింపకుండ మనోనిగ్రహము చేయుటయు కొక్కొక్కమునందలి స్త్రీల కళాసానములు తిథులు సంభోగ నియమములు మొదలగువాటిని గురించినవియు గలదు. ఈ విషయములన్నియు ఆయుర్వేదగ్రంథములు, కామశాస్త్రములు మొదలగువాటిలోనివే.

గ్రంథకర్త, పబ్లిషర్: కె. పి. సత్యం, తాళ్లపూడి, పబ్లిషుగోదావరిజిల్లా.

జగన్నాథ.

జీవితసంస్కారము (టూల్స్ బుక్)

అనువాదకుడు: తల్లాప్రగడ ప్రకాశరావు

ప్రకాశకులు: హరిజన గ్రంథమాల, రాజమండ్రి. వెల ౦-౫-౦.

మొకమును ప్రసరణ తెచ్చుకొందురు; మరొకమున నీమి; లోలాకాటపు; హేతుజ్ఞానము; మొదటిపెట్టు; అను అయిదు వివిధ ప్రకరణముల సంపుటి యీపుస్తకము. టూల్స్ బుక్ వ్రాతల కిది అనువాదములు. సుప్రసిద్ధ రష్యను వేదాంతియగు టూల్స్ బుక్ వ్రాతలలోని హేతుభూత్యక చర్చలు ఆతనిగ్రంథములను చదివినవారందరికిని తెలిసినవే. కాని రష్యనుభావముండి ఇంగ్లీషునకును, ఇంగ్లీషునుండి తెలుగునకును రూపాంతరము నొందిన యీగ్రంథమున టూల్స్ బుక్ భావములు ఎంత వరకు చక్కగా తెలుపబడినవోమాత్రము గమనింపవలసిన విషయము.

ఈవిషయమున అనువాదకులు చాలవరకు కృత కృత్యులైరిని చెప్పవచ్చును. కొన్నిచోట్ల భావములు దుర్బోధ్యముగా నిలిచిపోయినవి. వైరి మాత్రము సులువుగా నర్థమగునట్లున్నది.

నీతిబోధకములగు ఇట్టిపుస్తకములను, యిట్లే స్వల్పధరకు యింకను పెక్కింటిని. హరిజనగ్రంథమాల వారు ప్రకటించుట యెంతయు వాంఛనీయము.

క. స.

కు ల ల క్షి,

రచయితలు: విద్వాన్ బ్రహ్మలపల్లెనరసింగరావు; కదిరి శ్రీవాసాచార్యులు. ప్రకాశకులు: గ్రంథకర్తలే.

విరునామా: కదిరి, అనంతపురంజిల్లా; వెల. ౦-౧౨-౦.

శ్రీ సుకేంద్రవాధరాయ్ గారు వంగభాషయందు రచింపగా, శ్రీ పురషోత్తమదాసు లోహియాగారు హిందీలోనికి అనువదించిన యీ గ్రంథమును, వీరు తెలుగునకు అనువదించిరి.

పౌరాణిక యోగమునాటి స్త్రీల పాతివ్రత్య ధర్మమును, ప్రాశస్త్యమును వెల్లడించు గాథలతో, సాంసారిక స్త్రీలకు దైనందిన చర్చలను బోధించు విషయ

ములను ఈ గ్రంథము చాల కలిగియున్నది. కొన్నివిషయములలో సనాతనపద్ధతుల నింకను అవలంబించవలయునని చెప్పుట ఆధునిక కాలమున అపహాస్యపాత్రముగ దోచుచున్నది. హిందీలోని గ్రంథమును అనువదించుటకంటె, అందలి భావమును సనాతన, అధునాతన దృష్టిని సమన్వయముచేయుచు ప్రత్యేక గ్రంథముగా వ్రాసియుండిన సెంతయో బాగుండెడిది.

క. స.

కాకావోర ప్రయోజనము

డెబ్బి ౧/౮ నైజా. ఫు. ౫౬. వెల రు ౦-౮-౦
అనువాదకుడు : మండా వెంకట నరసింహరావు.

ప్రకాశకుడు : రా. సా. యం. వి. అప్పారావు
పంతులు, వెంకటేశ్వరస్వామిగుడివీధి, బరంపురం
(కంబాముజిల్లా).

వ్యామోహము (నవల)

డెబ్బి ౧/౮ నైజా. ఫు. ౧౫౬ వెల రు. ౧-౦-౦
గ్రంథకర్త : కొత్తభావయ్యచాదరి.
ప్రకాశకుడు : శ్రీ శత్యనారాయణ బుక్కడిపా
వారు, రాజమండ్రి.

ఇంగ్లీషు-కన్నడ నిఘంటువు

ఒకటవభాగము (A మొదలు Billow వఱకు)
పు. F.F.

ప్రధానసంపాదకులు : బి. వెంకటనారాయణప్ప.
ప్రకాశకులు : మైసూరు విశ్వవిద్యాలయము,
బెంగళూరు.

లీలావతీ గణితము

(శ్రీ భాస్కరాచార్య విరచిత వాసనాభాష్య
సహితము)
ఆంధ్రశాస్త్రాధికార : పిడపర్తి కృష్ణమూర్తి;
పాడగట్లపల్లి, గోపాలపురం సబ్ పోస్టు, తూ. గో.
డెబ్బి ౧/౮ నైజా. ఫు. ౫౬౦. వెల రు. ౪-౦-౦

శ్రీరాముని శీలము

క్రాసు ౧/౮ నైజా. ఫు. ౩౦ వెల ౦-౪-౦
గ్రంథకర్త : దువ్వూరి జగన్నాథశర్మ, కాకి
నాడ.

వయోజనవిద్య (మూడవది)

క్రాసు ౧/౮ నైజా. ఫు. ౨౪. వెల ౦-౧-౦.
శనివారపు సుబ్బారావు, కొవ్వూరు.

వైదిక వివాహ తత్త్వప్రకాశిక

క్రాసు ౧/౮ నైజా. ఫు. ౩౬౦. వెల రు. ౧-౮-౦.
రచయిత : పండిత పి. యస్. ఆచార్య, బ్రహ్మ
చర్యాశ్రమము, కుండేరు.

సంయుక్త (నాటకము)

క్రాసు ౧/౮ నైజా. ఫు. ౧౩౬. వెల రు ౦-౧౨-౦
కర్తలు : భాగవతుల వెంకటకాస్త్రీ, బి. పి.
యల్. టి. తంగిరాల రామమూర్తి, విద్వాన్, బి. పి.,
బి. ఇడి.
ప్రకాశకులు : సరస్వతీ గ్రంథమాల, కాకరపేట,
ప. గోదావరిజిల్లా.

స్వామి వివేకానంద యతి గీతము

పండ్రెండు పుటల చిన్న పుస్తకము, గీతపద్య
రచనము.

అనువాదకుడు : కూచి నరసింహము, సీతాపురము.
వెల ఒక అణా.

బసవేశ్వర్ శే వచన్

(కన్నడమూలమునకు హిందీ అనువాదము)

క్రాసు ౧/౮ నైజా. ఫు. ౧౦౦. వెల రు. ౦-౮-౦.
అనువాదకులు : పి. వి. శ్రీనివాసమూర్తి,
యం. సి. శివానందశర్మ.
ప్రకాశకులు : యం. యకా. శివప్ప అండు
బ్రదర్స్, బిక్ టేట్ చాక్, బెంగళూరు సిటీ.

సాధివలయ విశేషములు

ప్రపంచవ్యాప్తమైన మానవధర్మ పరివర్తనము భయంకరమైనను అనివార్యము. శ్రవణము ఘనర్షిర్మాణమునకు మూలాధారము. శ్రవణములు దేశకాల పాత్రరూపములైన నామరూపములను నాశనము చేసినను నిత్యమైన ధర్మవికాసమునకు వినియోగపడుచున్నవి. కల్పములు గతించినవి. యుగములు, శకములు కాలప్రవాహమునందూరించినవి. ధర్మము మాత్రము నాశనము లేక వికాసమును పొందుచున్నది. మహాభారత యుద్ధములు ధర్మసంస్థాపనార్థము సంప్రాప్తము లగుచున్నవి. దుర్యోధన ధర్మరాజుల సర్వకాలసర్వావస్థలయందును ధర్మపరిణామవికాసములకు వినియోగపడుచుండును. గాంధారి వచనమే “యతో ధర్మస్తతో జయః” సార్థకమగుచుండును. వినాశములేకను శాంతిపర్వ మసాధ్యమనిపాచీన భారతసంగ్రామము వలెను వర్తమానప్రపంచపరిస్థితులును విశదము చేయుచున్నవి. శాంతిపర్వము ప్రపంచమునకు ప్రియమైనను యుద్ధపంచకము లేకను శాంతిపర్వము ధర్మవికాసమునకు సంభవము గాదు.

వివిధరాజ్యములందును రాజ్యాధికార నిర్వాహకులు ప్రతిపాదించెడి శాంతివాక్యములు కార్యములందు సంగ్రామపరిణామమును పొందుచున్నవి. కవులు, పండితులు, వేదాంతులు, శాస్త్రజ్ఞులు, రాజులు, మంత్రులు, మహారథులు, రాజనీతిజ్ఞులు, ధర్మాత్ములు విషాదయోగభరితులైనను కర్మయోగ సిద్ధిగలుగకను విషాదయోగ ముతిరించదు.

అంగబలమునకును, అర్థబలమునకును, ధర్మబలమునకును ప్రవర్ధమానమగు సంరంభమునందర్థాంగబలముల ప్రతిభ పండితులకును సమ్మోహమును గలుగజేయును. హిట్లరు, ముస్సులోని వగైరప్రతిష్ఠ పండిత పామర జనాదరణమునకు పాత్రమగుచున్న విధము ప్రపంచము నావరించిన ఆసురసంహార్యోగ ప్రభావమును విశదము చేయుచున్నది. హిట్లరుగారి నాయకత్వమున నాజీవర్గము స్థాపింపదలచిన ధర్మనమస్య సర్వసంహారమునకు సాధనము గాగలవిధమును ప్రపంచము నావరించిన సంగ్రామసన్నిపాతము విశదము చేయుచున్నది.

* * *

జర్మను రుష్యాసంఘర్షణము

సోవియటురుష్యా స్థాపించిన నవయుగ ధర్మవిజయము సాధ్యమగుటకు జర్మను రుష్యా సంగ్రామ మనివార్యముగ నున్నది. ముస్సులోని, ప్రగల్భములు బ్రిటిషుసింహము నందును సంచలనమును గలుగజేసినవి.

మానవధర్మ సంస్థానమునకు భయంకర మైన సోవియటు నాజీసంగ్రామము నన్నిహితముగ నున్నది. యూరపురాజ్యములు చేయుచున్న సంగ్రామోద్యమమునకు సంగ్రామ ఫలము సహజముగ గలుగనున్నది. ఆనన్న మైన సంగ్రామదాహనలమునందు స్వేచ్ఛ రాజ్యము లాహుతిగాగల విధమును కాలము విశదము చేయగలదు. బలములేని నానా జాతినమితి సంగ్రామనివారణమునకును శాంతి స్థానమునకును నిరుపయోగముగ నున్న విధమును అబినీనియా స్పెయిను సంగ్రామములు, హిట్లరు సంభాషణలు వెల్లడిచేయుచున్నవి. గ్రేటుబ్రిటను వహించుచున్న తటస్థ భావము, సాశయస్థితి శాంతిప్రయోజనములకు నిరుపయోగముగ నున్నది. హిట్లరు యధేచ్ఛగను సకలదిశలను సంగ్రామబీజములను నాటుచున్నను గ్రేటుబ్రిటను చూపుచున్న నిర్లక్ష్యము బ్రిటీషు ప్రతిష్ఠను క్షీణింపజేయుచున్నది, బ్రిటీషు సామ్రాజ్య పరాపలంబమునందు మునిగి తేలుచున్న హిందూస్తానస్థితి సకలవిధముల సంధికార బంధురముగ నున్నది.

* * *

హిందూస్తానము

పారతంత్ర్య బద్ధమైన హిందూస్తానస్థితి జడమయమై దాఖభూయిష్టముగ నున్నది. ప్రజాహృదయమునం దజ్ఞానము తాండవమాడుచున్నది. గృహములందు దారిద్ర్యము

విహరించుచున్నది. గ్రామసీమలందు మృత్యు దేవత సంచారము చేయుచున్నది. అగ్ర జాంత్యజభేదము, రాజ ప్రజాసంరంభము, స్వాతంత్ర్యాచారసంరంభము రయితుజమిందారి సంరంభము, సనాతనసంస్కార సంరంభము, హిందూమహమ్మదీయ సంరంభము మొదలగు విభేదములు దేశావృతమైన యరిష్టములకు దోహదము నొనగనుచున్నవి. పారతంత్ర్యపాశములందు నిశ్చేష్టతనుపొందిన అర్థాంగధర్మములు ప్రజల నిత్యజీవనమునకును నిరాధారములైనవి. సామాన్య స్వల్ప విషయములును దురాలోచనలకు, దుర్బోధనలకు, దుర్మార్గములకు నిమిత్తము లగుచున్నవి. నోటరుల పట్టీలను తయారు చేయుటయందు శ్రీమంతలు, జమీందారులు, విద్యావంతులు, ఆధికారులు చేసిన యన్యాయములు దేశావృతమైన యనంతపుష్టిని వెల్లడిచేయుచున్నవి. పరాపలంబనమె శరణ్యమైన ప్రజలందు నవజీవన ప్రవాహములు శుష్కించి ఆత్మవిశ్వాస గౌరవములు దర్లభము లగుచున్నవి. ప్రజాహృదయము నావరించిన నిరాశ, నిశ్చేష్టత, నిస్పృహ ప్రజల నిరుద్యోగము జీవనవాహినులను స్తంభింపజేసి నవజీవనోదయము దుర్లభముగనున్నది. రాజకీయ నైతికార్థిక సాంఘిక మతాదినకల విషయములందును ఆత్మవిశ్వాస మంతరించి ఆచారపరాపలంబనములు శరణ్యములైనవి. ముప్పదియైదుకోట్ల ప్రజల దైన్యస్థితి జిజ్ఞాసువులకు జాతిమత భేదములేకను విచార

మును గలుగజేయుచున్నను విదేశ స్వదేశ ప్రభువులకును ప్రభుత్వాధికారులకును కొంచె మైనను సంచలనము గలుగకున్నది. రాజ్యాంగ సంస్కరణ వ్యాజమునను విదేశ స్వదేశ ప్రభువులు, ప్రభుత్వాధికారులు శుష్కించిన ప్రజాచైతన్యమును జడమయము చేయుచున్నారు. ముప్పదియైదు కోట్ల ప్రజలును స్వల్పముగ నైనను స్వధర్మకర్మ యోగాభ్యాసమునకు పూనకను దేశమునకు తరణోపాయ మసాధ్యము. గాంధీమహాత్ముడు ప్రజలను కర్మయోగపరాయణులను జేసి ప్రజాహృదయమునం దాత్మనిశ్వాస గౌరవబీజముల నొకురింపజేయుటకు చేయుచున్న ప్రయత్నములకు సకల జనులును స్వాగతంబు నొసంగి ప్రోత్సహించుట పరమార్థము. శ్రీమంతులు విద్యావంతులు స్వోపభోగ స్వోత్కర్షలకు స్వస్తి వాచకములను చెప్పకను మాత్ర దేశమునకు స్వస్తివాచకములను చెప్పట పుణ్యము, పురుషార్థము. మాత్రదేశమునకు స్వస్తిని కేవలము మాటలతోగాకను కర్మయోగముతో జెప్పట సకలార్థసిద్ధికి సాధనము.

* * *

కర్మయోగము

నిశ్చేష్టత వహించిన ప్రజాహృదయమునందు సంచలనమును గలుగజేయు

టకు కర్మయోగమే పరమార్థసాధనము. సకలజనులును కర్మయోగము నవలంబించి కృతార్థులుగాగల విధమును భారతీయ విజ్ఞానమును గాంధీమహాత్ముని యుపదేశములును సహస్రముఖములను వెల్లిడి చేయుచున్నవి. సకలజనులును వారి వారి సంస్కారానురూపముగను కర్మయోగ పరాయణులగుట స్వయం తరణమునకును పరోద్ధరణమునకును సాధకము. విశాలమైన విశ్వమునందు సకలజనులకును సంపూర్ణ యోగవికాసమున కవకాశములు గలవు. ప్రజానాయకులు వారికిగల యవకాశమును రాజకీయసాంఘికార్థికమతరంగమునందు ప్రజాదేశహితార్థము వినియోగించి కృతార్థులుగాగలవిధమును కాంగ్రెసు గాంధీమహాత్ముడు నిర్ణయించిన నిర్మాణకార్యవిధానము విశదము చేయుచున్నవి. ప్రజాహృదయమునందు పొంగి పొరలుచున్న విజయోత్సాహమును నెహ్రూగారి సంచారము, ఎన్నికల విజయములు, ప్రజాసామాన్య సరళస్వభావము విశదము చేయుచున్నవి. సేవాకైంకర్యమునందు హెచ్చుతగ్గులు స్వకల్పితములు. భగవంతుడు పవిత్రమైన హరిజన సేవను, బ్రాహ్మణసేవను, బానిససేవను, రాజసేవను సమానముగను గ్రహించును. రాజ్యాంగ నాయకులు, హరిజన సేవకులు, గ్రామా

ద్యోగము, ప్రభుత్వాధికారులు, సేనాసంఘమును సంబంధపరచుటకు పనిచూచి, నిరసనలు, సకలజనులు విభేదములను మరచి వధిశమైన ఆత్మసామ్రాజ్య స్థాపనమునకు స్వధర్మనిర్వహణమును వీక్షించుచు, స్వీయ తోడ్పడి మానవధర్మ సామ్రాజ్యమును సార్థకదైన్యమును, దేశదైన్యమును, మానవదైన్య కము చేయుదురుగార !

‘ డోహలా ’ నే నివ్వను — సి. సి. రావు.

భారతి - త్రయోదశ సంపుటము - భా. ౨

వ్యాసముల అకారాది సూచి

	సం.	పుట
అంశమానుదీపులు (కల)	౮	౨౮౩-౨౮౮
,, ఆ. మా. మూర్తి (కల)	౧౦	౨౮౩-౨౮౪
అంశకాశీయవ్యాసము, వ్యాసాస్థానము - కపిల కాశీపతి	౮	౨౮౯-౨౯౩
అద్భుతవంతుడు - కూర్మా కేణుగోపాలస్వామి, కేషుబాయి గోపాలస్వామి (క)	౧౨	౨౯౯-౩౦౪
అన్నాప్రగడ చెన్నగంటమ్మ, యం. వీ. (భా. మ.)	౯	౪౪౪
అమృతానందనాథస్వామి జయంతిపద్యకుసుమాంజలి—కంచనపల్లి కనకాంబ (ప)	౧౨	౩౧౮-౩౨౨
అలక - పూడి పెద్ది వెంకటరమణయ్య (క)	౧౨	౩౪౩-౩౪౬
అల్పాయువు వెంకటేశ్వరులు - గన్నవరపు గుబ్బరామయ్య(కల)	౧౦	౩౪౯-౩౫౦
ఆకాశపుష్పములు - డా. పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు	౧౧	౬౩౧-౬౪౨
ఆడవలసిన అబద్ధం - కొండవటిగంటి కుటుంబరావు (క)	౧౦	౩౬౩-౩౬౪
ఆంధ్రవాద్దేవి - మల్లాది కూర్మనారాయణశాస్త్రి (ప)	౯	౩౦౫
ఆంధ్రకేసరి ప్రకాశం - జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తి	౧౦	౩౦౩-౩౦౭
ఆంధ్రభాషామనన - తణికెళ్ల వీరభద్రుడు	౧౧	౬౮౩-౬౯౨
ఆంధ్రులు రచించిన సంగీతరత్నాకర వ్యాఖ్యలు - మానవల్లి రామకృష్ణకవి	౧౧	౬౨౧-౬౩౦
ఆభాసనిరాకరణము - శ్రీపాద వెంకటేశ్వరులు	౮	౧౬౧-౧౬౩
ఆరోగ్యశాస్త్రము - వడ్డమన్నాటి కుటుంబరావు	౯	౩౯౧-౩౯౬
ఇండియాలో విశ్వవిద్యాలయాలూ, వాటిలో చదువు విద్యార్థి బృందమూ అర్హతాధికంకారు (కల)	౧౦	౩౮౩-౩౮౮
ఇక లోహసామగ్రి క్రుప్తపట్టము (వి. వి.)	౧౨	౯౦౯
ఇనుపగొట్టాలు - కాళ్లమూరి కూర్మనారాయణ	౧౧	౬౪౨
ఈశప్రభాతి పుట్టుపూర్వోత్తరములు బయటపడినవి (వి. వి.)	౧౧	౩౨౪
ఉనికి-ఎటుక - నేలూరి శివరామశాస్త్రి	౧౨	౨౦౧ ౨౦౮
ఉటీవైభోగము- "మంత్రిసింహము" (నా)	౧౦	౪౫౩-౪౬౦
ఉదారియెలుకలు	౧౦	౩౬౩-౩౬౮
ఉడకలో మరయొక శ్రోతరకము (వి. వి.)	౧౧	౩౨౩
ఉత్తరగోపాలు - అతని అసామాన్యప్రేమ - చక్రవర్తి (కల)	౮	౨౮౪-౨౮౫
ఉపాధ్యక్షునిగాడు (భా. మ.)	౧౧	౩౬౬
ఉత్పాదక-కావచ - 'కరుణామహర్' (క)	౮	౧౬౫-౧౬౮
ఉత్పాదక (కరుణామహర్)	౯	౩౨౩-౩౨౪

	సం.	పుట
కళాశ్రీ - చెంపటి నాగధూమణి (నా) ...	౧౧	౬౩౧-౬౪౨
కవులు-అనన్యపుత్రులను 'సోదరి' ...	౮	౨౩౩-౨౩౮
కాఫీగింజలను వేగించు విద్యుద్ద్యంత్రము (వి. వి.) ...	౧౨	౯౧౩-౯౧౪
కావ్యకంఠ గణపతిశాస్త్రిగారు, కీ. శ్రీ. (కల) ...	౮	౨౮౮-౨౮౯
కుక్కుల కంఠధ్వనిని మందగింపజేయవచ్చును (వి. వి.)	౧౨	౯౧౦
కృష్ణ దేవరాయల పాలిపాడుకావనం - డా. పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు... ...	౭	౬౭-౮౫
,, సవరణ—జి. వి. చలపతి నాయుడు ...	౧౨	౯౦౧-౯౦౩
కేశవర్థని (వి. వి.)	౧౩	౯౦౯
కొండకోన - మండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రి (ప)	౧౦	౪౫౩-౪౫౬
,, ,, ,,	౧౧	౬౧౫-౬౨౦
,, ,, ,,	౧౨	౮౧౫-౮౧౭
క్రొత్తకపు నేస్టీరేజరు (వి. వి.)	౧౨	౯౧౨-౯౧౩
గామా - జగదేకమల్లుకు- చక్రవర్తి (కల) ...	౧౦	౫౭౪-౫౭౬
గుండ్రనిచెరపాల కొక్కడే కాపుదారి (వి. వి) ...	౧౦	౫౫౮
గురునానకు దీవికమునందలి కొన్ని ముఖ్యాంశములు చక్రవర్తి (కల)	౭	౧౧౧-౧౧౩
గోడలను చిత్రములతో ఆలంకరించుట (వి. వి.) ...	౧౨	౯౧౧
గ్రహచారము - డా. పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు	౮	౨౩౯-౨౫౫
గ్రేటగాల్ఫ్ 'కళావిద్యా'	౭	౨౯-౩౨
చిత్ర - వి. ఆర్. (ఆంధ్రా)	౭	౧౦౮
,, ,, ,,	౧౨	౯౧౫-౯౧౭
చిన్నకథ (కల)	౧౦	౫౭౭-౫౮౧
చిన్నయంత్రములలోని భాగములకు నూనెవేయుటకు క్రొత్తకమైన తైలస్థాంధిని (వి. వి.)	౧౧	౭౨౭
చీట్లపేక చిత్రకథ (కల)	౧౧	౭౬౦-౭౬౧
చీమలుపెట్టిన చోడ్యమయిన పుట్టులు (వి. వి.) ...	౧౧	౭౨౮
చీరాల బాలకృష్ణమూర్తి (నాట్య)	౧౦	౬౧౧
చెంజిగుర్లము	౯	౪౧౫-౪౨౧
చై నావధూవరులు (కల)	౧౧	౭౬౧
చై నావిద్యాధుల సెలవుదినాలు (కల)	౧౧	౭౫౬-౭౫౯
జపానుయువకులు (కల)	౧౧	౭౬౨-౭౬౩
జర్మనీనాకావిమానము (కల)	౭	౧౧౩
జర్మనులు - చక్రవర్తి (కల)	౧౧	౭౫౯-౭౬౦
జొన్నవిత్తుల శేషగిరిరావు, కీ. శ్రీ. (కల) ...	౭	౧౧౦
టాకీలదశ. శేషు; శేపు - యకా. జగన్నాథరావు ...	౧౧	౭౪౯-౭౫౩
పైపుయంత్రములలోని అక్షరములకు శుభ్రముచేయు పరిశరము (వి. వి.)	౧౨	౯౧౨

	సం.	పుట
తవినస్తాదు - జి. జాషువ (ప)	...	౯ 3౮౯-3౯౯
తాటిచెట్టు-అన్న పురాణి- గొల్ల పూడి సీతారామకౌస్థి (కల)	౧౦	౫౮౪-౫౮౫
తాతా నూర్యనారాయణగారు (ఆంధ్రా)	...	౧౧ ౭౬౫
తిక్కనదొడ్డినితరదనము-ఉ దొడ్డి X ప ర్వ ము-నందూరి		
బంగార శ్య	...	౮ ౧3౫-౧౫౦
తిల్లిక శ్రీపాద లక్ష్మీపతికౌస్థి	...	౭ ౨. ఆ
,, జి. జాషువ	...	౮ ౨3౫-౨3౬
,, పం. వెంకటాచార్యులు	...	౧౧ ౬౬౯-౬౭౦
తిల్లిక (మహేంద్రాచార్య వంశగుర్తులు) కాళ్లమారి నూర్య		
నారాయణ	...	౧౧ ౬౬౫-౬౬౮
తిరువారూరు, తంజావూరుజిల్లా	...	౧౦ ౫౫౮
తుపాకీకేమరా (కల)	...	౭ ౧౧౪
తుపాను-జి. జాషువ (ప)	...	౧౨ ౯3౦
తుల్లపాటి ఆంజనేయులు, ఆంధ్రనటకులు కీ. శే. (కల)	౧౦	౫౯౦
తెలుగుకైత - కొండూరు వీరరాఘవాచార్యులు (ప)	౯	3౦౬
తెలుగు బాకీవ్యాపారము ; క్రొత్తపరిస్థితులు - ఎ. వి. సీతా		
రామశ్య	...	౧౨ ౮౪౭-౮౫౦
తేనెపూతకత్తి - కప్పగంతుల వేంకటేశ్వరులు (క)	౧౦	౬౦౨-౬౦౬
దంభశ్రీవియ్యమా? - కాస్థి (మీ. త.)	...	౧౨ ౮౫౧-౮౫౪
దీపావళి - కృత్తివెంటి వెంకటసుబ్బారావు (ప)	౧౧	౭౫3-౭౫౪
దురదర్శినియంత్రములను మనమే తయారుచేసికొనవచ్చును(వి.వి.)	౧౨	౯౧౧
దేశముకాని దేశమునను బొప్పాయిచెట్ల పంట (వి. వి.)	౧౨	౯౧3
ధర్మామీటగులను మనమే తయారుచేయవచ్చును (వి. వి.)	౧౧	౭౨3
నరసభూపాలీయము - బులుగు వేంకటరమణశ్య	...	౭ 3-౬
,, ఆకళ్ల శేషాద్రి	...	౧౦ ౪౭3-౪౭౬
నల్లపొంగులు - వి. దుర్గాప్రసాదరావు (క)	...	౮ ౨౫౭-౨౬3
నల్లమండ-దానిగర్భశక్తువు (వి. వి)	...	౧౦ ౫౫౨-౫౫౭
నక్షత్రమంటులము - పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యులు	౧౨	౮౧౯-౮౨౬
నక్షత్రమండలము - గొట్టూరు వెంకటానందరాఘవరావు	౭	౧౧౫-౧౧౯
,,	...	౮ ౨౭౯-౨౮3
,,	...	౯ ౪౦౭-౪౧3
,,	...	౧౦ ౬౦౭-౬౧౦
,,	...	౧౧ ౭౨౯-౭33
,,	...	౧౨ ౮3౪-౮3౮
కానాదేశస్త్రీలు: మలనేషియా-‘ఆపస్తంబ’	...	౧౦ ౪౯౫-౫౦౨
కానాదేశసందర్శనము ‘గ్రహ’ విమలము స్వయము, రమ్య	౧౦	౫౦3-౫౦౫
,,	...	౧౧ ౭3౪-౭3౬
,,	...	౧౨ ౮౫౮౭-౮౫౮౯

	సం.	పుట
నామహారాష్ట్రయాత్ర - జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తి	౭	౮౭౫-౮౮౮
" " "	౯	౨౦-౨౮
" " "	౧౨	౩౬౭-౩౮౨
నాలుగవంతుల తైత్తిర్యబ్రహ్మ (వి. వి.) ...	౧౧	౭౨౬
నూతనరాజ్యాంగము-చెన్నరాష్ట్రము - మోచెర్ల కృష్ణమూర్తి	౯	౪౩౯-౪౪౩
నూతన భారత రాజ్యాంగప్రణాళిక-రాజకీయార్థి కళిరతిముల - గో. వెం. కృష్ణారావు ...	౯	౩౮౩-౩౮౮
" " "	౧౦	౫౫౯-౫౬౬
పంచదారపరిశ్రమ; నాడు; నేడు-గూడూరు వెంకటాచలం	౧౨	౮౫౯-౮౭౩
పండ్లగోను, కూరగాయలలోను దోషములను కనుగొనుటకు ఎస్సరేయంశ్రము (వి. వి.) ...	౧౦	౫౫౬-౫౫౭
పద్మావతీచరణచారణచక్రవర్తి-పానుమచ్చాస్త్రి	౮	౧౫౧-౧౫౪
పాపఫలం - కప్పగంతుల సత్యనారాయణ (క) ...	౭	౩౩-౩౮
పార్వతి (క) ...	౭	౮౭-౯౪
పాలయుపయోగము పెరుగునెలుమాత్రమేకావు (వి. వి)	౧౧	౭౨౫-౭౨౬
పాల, ఉర్లగడ్డల ఆహారగుణములు ...	౧౨	౯౦౫-౯౦౬
పిక్కిరియలో ఫోటోగ్రఫీ - కొడవటిగంటి కృష్ణారావు	౭	౧౮-౧౬
పెండ్లిముచ్చట 'కరుణకుమార' (క) ...	౧౧	౬౪౯-౬౬౨
పెద్దఫోటో (వి. వి) ...	౧౦	౫౫౭
'పాగడదండ' - బులుగు వేంకటరమణయ్య ...	౧౨	౮౯౯-౯౦౦
ప్రభుల ఆదిలక్ష్మీనారాయణ శర్యుగారు (అంధ్రా) ...	౧౧	౭౬౪
ప్రభాతవృష్టి - బొడ్డు బాపిరాజు (ప) ...	౧౨	౭౭౫-౭౭౬
ప్రభావతీప్రగ్భము - వోలేటి వేంకటసుబ్బారాయణాస్త్రి	౭	౧౧-౧౩
ప్రాచీన భారతజేతశస్త్రభవము దానిపోకడ ...	౧౨	౯౦౬-౯౦౭
ప్రాచీనాంధ్రకవులు-తార్ల పాకనారు - నిడుదవోలు వేంకటరావు	౧౧	౬౯౭-౭౦౧
" " "	౧౨	౮౩౯-౮౪౨
ఫిలిములమీది పుస్తకములవలన గ్రంథాలయములలో చోటునకు కూడుదల (వి. వి) ...	౧౦	౫౫౮
బిచ్చగాడు - సన్నిధానము నూర్యనారాయణాస్త్రి	౧౧	౭౦౨-౭౦౪
బృందావనం - బుర్రా వెంకటసుబ్బార్యం ...	౯	౩౫౫-౩౬౫
బొమ్మరిల్లు - బుర్రా వెంకటసుబ్బార్యం ...	౧౧	౭౧౩-౭౧౭
బోర్నియోదీపవాసులు ...	౨౨	౮౨౭-౮౩౭
బోబా కోటమ్మ (భా. మ.) ...	౧౦	౬౦౧
బ్రిటిషిండియాలో విద్యకోసం ఖర్చు (కల) ...	౧౦	౫౮౬-౫౮౭
బ్రిటిషుసామ్రాజ్యములో ఇండియనులదే మెజారిటీ (కల)	౧౦	౫౮౮-౫౮౯
భవభూతి ద్వితీయము - చర్ల గణపతిరాస్త్రి ...	౯	౩౦౭-౩౨౦
భారతజేతంలోనివిద్య ఆ, నూ, మూర్తి (కల) ...	౮	౫౯౩-౫౯౪

	సం.	పుట
రూపరహిత మౌనసంఘకృతాంతము - చక్రవర్తి (కల)	౮	౨౮౫-౨౮౬
రైలుబండ్లలోని అపాయపుగొలుసు గాథ (వి. వి)	౧౧	౩౨౪-౩౨౫
రైకాలెండుసమస్య - నార్ల వెంకటేశ్వరరావు ...	౮	౧౩౯-౧౪౪
రోడ్లపయి బండ్లనాపు ఏర్పాటు (వి. వి) ...	౧౦	౫౫౮
లండనులోని భారతీయవిద్యార్థులు (కల) ఆ. నూ.	౮	౨౮౯-౨౯౦
లిక్ లిక్ గో ప్రభువు (కల) చక్రవర్తి ...	౮	౨౯౬-౨౯౭
లోకాస్సమస్తా స్ఫుభిన్నోభవంతు - కపిల కాశీపతి	౯	౪౪౫-౪౪౯
వ. ను. చరిత్రము - సంహారి బంగారయ్య ...	౧౨	౩౯౧-౩౯౪
వజ్రము ప్రాణాంతకమా - కేటూరి శంకరశాస్త్రి (కల)	౧౧	౩౬౧-౩౬౨
వడ్లవారము - మల్లంపల్లి సోమశేఖరశర్మ ...	౩	౯౫-౯౮
వల్లూరి నూర్యనారాయణ రావుగారు (ఆంధ్రా) ...	౧౧	౩౬౪
వసంతము - అద్దేపల్లి నాగగోపాలరావు ...	౩	౩౯-౪౩
వార్తాపత్రికల చైల్డుబడిలో జపానుదీ పైచేయి(కల)	౧౧	౩౫౫
వావిలగొలను నుబ్బారావు. కీ. శీ. (కల) ...	౮	౨౮౯
విజయోత్సవము - శ్రీ తల్లెవనందస్వామి ...	౩	౯౯-౧౦౩
విషవాయునిరోధము (వి. వి) ...	౧౦	౫౫౧
వెన్నెలనీడలు - పి. గణపతిశాస్త్రి (గీ) ...	౮	౧౫౪
వెన్నెలపరుగులు - వెంపటి నాగభూషణం (క) ...	౯	౩౩౫-౩౪౩
వెలిచర్ల కాసనము - వంగోలు వెంకటరంగ శర్మ ...	౯	౨౩౧-౨౩౮
,, పాతశేదము ,, ...	౧౧	౬౬౩
కాంతిసంసాపన - కపిల కాశీపతి ...	౩	౫౩-౬౬
శిక్షలు - ఏలేశ్వరపు కృష్ణమూర్తి ...	౧౧	౬౪౩-౬౪౮
క్రావణము - తత్సవాయి వేంకటనీలాద్రిరాజు (ప)	౮	౧౩౩-౧౩౪
క్రినివాసయ్యంగారు, సి. ఆర్. వి. ఎ., ఎల్. టి. కీర్తనాచార్య కీ. శీ. (కల) ...	౩	౧౧౧
శ్రీరాధామాధవము - బులుసు వెంకటరమణయ్య ...	౯	౩౨౧-౩౨౬
మెరిక్ యస్. ఆరీకశ్య, వి. ఏ., యల్. టి. (భా. మ)	౩	౧౦౮
షిరీసు ఘడిక్ ఆరీ, యం ఇ. ఎస్. (భా. మ)	౯	౪౪౪
సండ్లలెండు జె. టి. - భారతదేశబంధువు (కల) ...	౧౦	౫౮౫
,, ,, - పుట్టపర్తి టి. రామాచార్యులు	౧౧	౬౯౩-౬౯౬
సంపూర్ణ నూర్యగ్రహణము (కల) ...	౮	౨౯౧
సన్నుతిలేవా ? - యం. వి. కృష్ణరావు (క) ...	౧౦	౪౩౩-౪౪౫
సవితాదేవి (కల) కళావివోది ...	౮	౨౯౦
సాంఖ్యిదర్శనము - 'చైతన్య' ...	౯	౩౨౩-౩౩౩
సుందరమ్యూర్, యం. ఏ. (భా. మ) ...	౯	౪౪౪
నూయిజ్ కాలువలో క్రయాణము (కల) చక్రవర్తి	౧౧	౩౫౫-౩౫౬
నూర్యునిపై దండయాత్ర (వి. వి) ...	౧౧	౩౧౮-౩౨౩

2

	సం.	పుట
నేతూబాయిగారు, బి. ఏ. (భా. మ) ...	౧౧	౭౬౬
నైకిలు యాత్రికులకు కొన్ని సాకర్యములు (వి. వి.)...	౧౨	౯౧౦
సోవియటు రమ్యుగుర్చిన కొన్ని అపోహలు - దిగజల్లి వేంకట		
శివరావు	౭	౫౩-౫౬
స్వర్ణీయప్రేమచందు - గిరాజు రామారావు ...	౧౨	౮౮౯-౮౯౨
స్త్రీ పురుషాధిభావాలను బ్రాహ్మకాష్టుచేయు యంత్రము (కల)	౧౦	౫౮౧-౫౮౨
స్త్రీవిశ్వా-ఆర్థికస్వాతంత్ర్యము - కురుగంటి సీతారామయ్య (క)	౮	౨౦౪-౨౧౮
స్త్రీవిద్యాభివృద్ధి; స్త్రీపురుష సమానస్వాతంత్ర్యము (కల)	౧౦	౫౮౨-౫౮౪
స్పెయిన్ విప్లవం - రావుశీ	౧౦	౪౮౭-౪౯౪
హరిప్రసాదరావు కీ. శే. నటపితామహుడు ...	౧౧	౭౬౭ ౭౬౮
హైందవప్రవాక్షయము (కల) - ఆ. నూ. మూర్తి	౧౦	౫౭౬-౫౭౭
"శుంతవృక్షగారు" - చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి ...	౧౦	౪౭౧-౪౭౨
క్షీణించిపోతున్న జనసంఖ్య - ఒక హెచ్చరిక (కల)	౧౦	౫౮౫-౫౮౬

త్రివర్ణచిత్రముల అకారాది నూచి

	సంచిక
ఆలోచన — యస్. లక్ష్మీబాయి	౮
దుర్గ — పానుగంటి బ్రహ్మం	౧౧
నాగపూజ — క్రొత్తపల్లి సుబ్రహ్మణ్యం	౧౦
మాదిట్టికి ఎంత ఆకలో — యం. స్వామినాథన్ ...	౯
నడ్డాది సుబ్బారాయకవి — గుండిమెడ వెంకటసుబ్బారావు	౧౨
న్యాసంగము — యస్. లక్ష్మీబాయి	౭
శివభక్తమాహాత్మ్యమున శివస్మృతిబ్రాహ్మణ నవపుల్ల	
ఖ్యానమున నొకరంగము	౭
,, గుండరాఖ్యానమున నొకరంగము	౮
,, కిరాతాఖ్యానమున నొకరంగము	౯
,, సత్యాగ్రహఖ్యానమున నొకరంగము	౧౦
,, ఒకానొకరంగము	౧౧
,, కిరాతాఖ్యానమున మరియొక రంగము	౧౨

బ స వ పు రాణ ము

గ్రంథకర్త:—పాల్కురికి సోమనాథకవి

పరిష్కర్త:—వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు. మే 2-8-0.

పండ్లండవ శతాబ్దమున వెలసిన శైవమత ప్రతిపాదకమగు ద్విపదకావ్యము. ఇందు శైవమతోద్ధారకు డగు బసవేశ్వరునియు, తత్పూర్వులు తత్సమకాలీనులు నగు శివభక్తులయు చరిత్రములను సరసముగను, పాఠకులు మనసు కరగి తన్మయు లగునట్లుగను, కవి వర్ణించినాడు. గ్రంథమున మృదుమధురములగు జానుడెనుగు పలు కుల జాలువార్చి రచనమున ముద్దులుగురిపించినాడు. గ్రంథము భిన్న భిన్న మండలములకు జేదిన పెక్కు తాళపత్ర మాతృకలతో సరి చూచి పరిష్కరింపబడినది. పాఠాంతరములు సూచింపబడినవి. పరిష్కర్త రచించిన అమూల్యమగు పీఠిక (129 పుటలు) ఇందు గలదు.

త్వరపడుడు! శ్రీ మల్లికార్జున త్వరపడుడు!!

పం డి తా రా ధ్య చ రి త్ర

(శైవమత ప్రతిపాదకమగు ద్విపదకావ్యము)

పాల్కురికి సోమనారాధ్యకవిరచితము

ప్రాచీన ముద్రితాముద్రిత పుస్తకములను సమగ్రముగ పరిశీలించి, లేఖక ప్రమాదాదిదోషరహితముగా సంస్కరించి, చక్కని పాఠములను సమకూర్చి, అనేక పాఠభేదములతో సహా ప్రకటించి యున్నాము. డా. చిలుకూరి నారాయణరావుగారు అనేకదినములు పాటుపడి దీని నిట్లు సంస్కరించినారు. క్రొనుసైజున, పెద్దయత్నములతో క్లేజాకాగితములపై ముద్దుగ ముద్రింపబడినది దాదాపు వేయి పుటలగ్రంథము. దీక్షా, పురాతన, పాద, మహిమ, పరవ్రతములను పంచప్రకరణములును ఒకే సపుటమున గలవు. కొలదిరోజులలోనే అమ్మకమునకు సిద్ధమగును. ఇంత నిర్దుష్టముగ నీ గ్రంథము నిదివరకెవ్వరును ప్రకటించలేదు. చక్కనిబైండు.

వివరములకు వ్రాయుడు:—

ఆంధ్రగ్రంథమాల, తపాలపెట్టె 212, మదరాసు.

వి స య నూ చి త

ప్రబాతవృష్టి—బొడ్డు బాపిరాజుగారు	౭౭౫
మధురవాణి—మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు	౭౭౭
వ. సు. చరిత్రము—నండూరి బంగారయ్యగారు	౭౯౧
మొండలీయము—యం. యం. వేణుగారు	౭౯౫
ఉనికి-ఎటుక—వేలూరి శివరామశాస్త్రిగారు	౮౦౧
అదృష్టచంతుడు—కూర్మా వేణుగోపాలస్వామి, శేషుబాయి గోపాల స్వామిగార్లు	౮౦౯
కొండకోన—మండపాక పార్వతీశ్వరశాస్త్రిగారు	౮౧౫
నక్షత్రకుటుంబము—పుట్టపర్తి శ్రీనివాసాచార్యుగారు	౮౧౯
బోర్నియో ద్వీపవాసులు	౮౨౭
నక్షత్రమండలము—గొబ్బూరి వెంకటానంద రాఘవరావుగారు	౮౩౪
ప్రాచీనాంధ్రకవులు-శాళ్ల పాకవారు—నిడుదవోలు వెంకటరావుగారు	౮౩౯
అలుక—పూడివెద్ది వెంకటరమణయ్యగారు	౮౪౩
తెలుగుటాకివ్యాపారము-త్రొత్తపరిస్థితులు—ఏ. వి. సీతారామయ్యగారు	౮౪౭
మీగడతరకలు: దంపుళ్ల బియ్యమా?—	౮౫౧
మేదరసార్గం—కవికొండల వెంకటరావుగారు	౮౫౫
నానాదేశ సందర్శనము—‘గ్రహ’ వీక్షణము - జర్నలి	౮౫౮౫
పంచదారపరిశ్రమ; నాడు-నేడు;—గూడూరు వెంకటాచలంగారు	౮౫౯
నామహారాష్ట్రయాత్ర—జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు	౮౭౫
స్వర్గీయప్రేమచందు—గిర్రాజు రామారావుగారు	౮౮౯
భారతదేశపు రైళ్లు—గొ. వెం. కృష్ణరావుగారు	౮౯౩
పొగడదండ—బులుసు వేంకటరమణయ్యగారు	౮౯౯
“కృష్ణదేవరాయల పాలివాడు కాసనము”—జి. వి. చలపతి నాయుడు	౯౦౧
కలగూరగంప: మదామ ఐరీజోలియట్ క్యూరీ; పాలు, ఉర్లగడ్డల ఆహారగుణములు; ప్రాచీనభారతదేశ వైభవము-దానిపోకడ	౯౦౪
విజ్ఞాన విశేషాలు	౯౦౯
ఆంధ్రచిత్రశిల్పి శ్రీ వి. ఆర్. చిత్రాగారు—మ. వి.	౯౧౫
అమృతానందనాథస్వామిజయంతి పద్యకుసుమాంజలి కం. కనకాంబగారు	౯౧౮
విమర్శనలు	౯౨౩
తుపాను—జి. జాషువ	౯౩౦

చి త్ర ము లు

అవర్ణచిత్రములు:—శ్రీవద్దాది సుబ్బరాయకవి; శివభక్తమాహాత్మ్యమునందలి కిరాతాఖ్యానమున మరియొక రంగము.

సాధారణచిత్రములు:—ద్యాకులచిత్రములు, ఇతరచిత్రములు.

భారత చందాదార్లకు హెచ్చరిక

ఈక్రింది క్షనబరచిన సంబంధ వారికి ఈ కాల (1888 సం. దిసంబరు)తో ఇదివరకు చెల్లించిన చందా పూర్తి యగుచున్నది. తిరిగి ఇంకొక సంవత్సరమున కను చందా మాకు చేరునట్లు ఈ కాలములోగా మనియార్డరు చేసినచో తెంపులేకుండ పత్రికను పంపుచుండుము. అట్లు తమయొద్దనుండి 80-వ లేదీ లోపుగ సామ్యురానిచో సహజ భాషాభిమాను లగు తాము తిరిగి ఇంకొక సంవత్సరము కంటకు చందాదారులగు నుండురను నమ్మకముతో 1987 సం. జనవరి 10-వ లేదని రూపు 6-4-0 లకు వి.పి. పంపుచున్నాము. గావున తా మెప్పటివలెనే పత్రికయం దభిమాన మంచి సామ్యు చెల్లించి వి. పి. ని కై కొన బ్రార్థింతులు. ఒకవేళ తమ కీ పత్రిక ప్రస్తుత మనకసర ముగ దోచినచో మా కాలివయము వెంటనే తెలియజేసియొడల వి. పి. పంపుట నాఫుడుము.

A 14. B 11, 12, 14, 15, 16, 19. C 9, 10. E 1. H 46, 52, 53, 55, 56, 57, 58. J 11. K 24, 25. L 1, 1, 9. N 29, 30, 31, 32, 35. P 37, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 47, 48, 50. R 39, 41, 42, 45, 46, 48, 49, 52, 56, 59. S 40, 47, 52, 53, 54, 57, 62, 170, 177, 180, 184, 185, 186, 187, 189, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 217, 218, 219, 220, 221, 224, 225, 232, 235, 258. T 2. V 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 48, 49, 50. Z 1.

రాజమోహన హేరాయలు

శ్రీవ్రముయిన మహాసనగల తల నూనె. మెదడుకు చల్లదనమును కలిగించి వెంట్రుకలను అభివృద్ధి చేయుటలో అత్యుత్తమ మయినది.

తలపోటు, కూడుపోటు, శిశో వేడిమి, చుండు మొదలగువాటిని పోగొట్టి కన్నులకు చలక నొసంగి

వెంట్రుకలను మృదువుపరచి, నల్లగా పెండుటలో అత్యుత్తమ మయినది.

స్త్రీలకు అనందమును కలుగజేయును.

సీసా 1-8 దు. 0-12-0 8 సీసాలు దు. 4-4-0

పొట్టేటి ప్రత్యేకము.

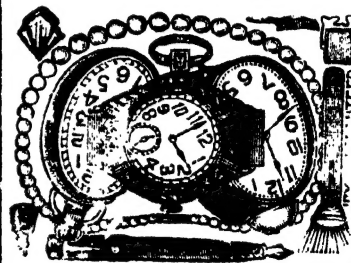
మీదిప్రతియందు కంపెనీ,

ఆయుర్వేదసమాజం,

పెరి చేపి, నల్లూరుజిల్లా.

రూ. 1-10-0 లకు

3 వాచీలు, 895 సౌగంధ్య బహుమతులు.

మంచిగువా సన గల ఆ ట్స్ హాక్ అ తరు 8 సీ సాల ను ఒ కే సా రి రూ-1-10-0 లకు కొ ను

వారికి యీక్రింది బహుమతులు జరిగియుగా నివ్వ బడును. గిల్ట్ డబ్బు రిక్తవాచి, బ్యాండుతోనున్న రైల్వే డబ్బు పాకెటువాచి, ఒక నేపీ కేజు, ఒక టైపు సబ్బు, బ్రష్, ఒక ప్యాకెటు పొడదు, అద్దము దువ్వన, ఫౌంటెన్ కంము 14 వ క్యారెటు లోల్లు గోల్డ్ గిల్ట్ పాకెటువాచి, గోల్డ్ గిల్ట్ ఉంగరము, 800 అడుగుల వెల్లురిచ్చు టార్పిలైటు లేక జర్నల్ "వి" టెముషీసు (5 ఫంలు గ్యారంటీ ప్యాకెటింగు పొట్టేటి వేరు.

Eastern Trading Company, (R L)
Post Box No. 12204 Calcutt.

శ్రీ వడ్డాది సుబ్బారాయకవి

జి. వి. సుబ్బారావు

